ISSN 1302 - 6938 77

GÜNEY

77

temmuz · ağustos · eylül '16
tirmeh · tebax · ilon '16
8 tl · 5 euro

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR · SANAT · EDEBİYAT DERGİSİ

SUR'DAN CİZRE'YE,
AFGANİSTAN'DAN SURİYE'YE...
SAVAŞLAR İNSANLIĞIN
ORTAK MİRASINI YOK EDİYOR!

İnsanlığın ortak mirasına sahip çıkalım!

- Dosya:
  'KÜLTÜR DEVRİMİ' – KAMPANYALAR
- Anuş Pazarcıyan
  SİNEMA NOTLARI
- Eurovision:
  SONUCU YİNE SİYASET BELİRLEDİ

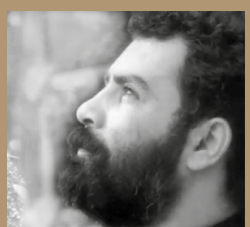

ADELE A.KAYA'DAN
"ESİNLENMİŞ Mİ?"
ŞAİBELİ ŞARKILAR

ZEYNEP B. KARATAĞ:
"ŞARKILARIMIZ
UMUT OLSUN..."

HEYKELTIRAŞ
ERCAN YAREN İLE
SÖYLEŞİ

1.Basım: Ekim 2015,
ISBN: 978-975-8286-26-3
500 sayfa

DÖNÜŞÜM YAYINLARINDAN ÇIKTI

Sosyalist hareket içinde uzun yıllardır tartışılan bir sorun var:
"Reel sosyalizm", "yaşayan sosyalizm" adı verilen, 1990'lı yılların başlarında çöken ekonomik sistem gerçekten sosyalist mi idi? Çöken, gerçekten Sosyalizm/Komünizm mi idi? Yoksa başlanılan sosyalizm inşası deneyinin kesintiye uğratıldığı, sosyalizm adına uygulanan bir çeşit bürokrat devlet kapitalisti, yozlaşmış bir sistem mi idi?
Öyle ise, bu sosyalizmden bürokrat devlet kapitalizmine dönüşüm hangi süreçlerden geçerek gerçekleşmişti? Bu süreçte gerçek komünistlerin hatalarının payı var mıydı? Varsa nasıl ve ne idi bu pay? Bu süreçte ekonomi ve siyaset birbirlerini nasıl etkilemişlerdi? "Geri dönüş"te iktidar sahibi revizyonistler sosyalist ekonomi teorisinde ve ekonomide nelere sahip çıkmışlardı. Teoride neler ekonomi bilimini yeni şartlarda ilerletme, geliştirme adına değiştirilmişti?
"Sosyalizmden geri dönüş sorunu" kitabı bu sorulara yanıt arıyor..

İsteme Adresi:
Dönüşüm Yayınları
Sultaniye Mah. Doğan Araslı Bul.
Hanplus İş Mer. No: 150, Kat: 12, Ofis No: 316
Esenyurt/İstanbul

Tel.: (0212) 620 67 57- (0530) 973 73 95
e-Mail: donusumyayinlari@gmail.com

GÜNEY'DEN SİZLERE

Merhaba...

Yeni sayımızı sizlere ulaştırmanın mutluluğunu yaşıyoruz... Evet, yorgunuz, ama değdi diyoruz, 'yorgunluğumuza değdi!'...

Bu sayımızda "gönderilen ürünlerin çoğunu yayınlayamamaktan dolayı yakınmayacağız... Hayır, bu sayımızda sizlerden gelen ürünlerin birçoğu sayfalarımız elverdiği ölçüde yayınlandı...

Bir sonraki sayıya sakladıklarımız da var tabii... Ama esasta sizlerden gelen ürünleri bu sayıda yayınlamaya özen gösterdik.

Bu, aynı zamanda, 'yeni ürünlerinizi bekliyoruz' demek de...

Evet, yeni ürünlerinizi bekliyoruz.

***

Dikkat edeceğiniz üzere dergimizin görselliğinde de kimi değişikliklere gittik... Yeni halini beğeneceğinizi umuyoruz. Eleştiri ve önerilerinizi de bizlerle paylaşırsanız seviniriz...

Her şey daha iyi bir Güney hazırlamak için...

Biz çabalıyoruz...

Sizlerin de bu çabamıza ortak olmanızı istiyoruz...

***

Gelecek sayıya kadar hoşçakalın...

Kapak resmi: IŞİD/DAİŞ'in yıktığı Palmira kenti ile ilgili yapılan restorasyon çalışmalarından bir eskiz; arka planda ise Türk devletinin bombaladığı, yaktığı, yıktığı Amed'in Sur ilçesi ile ilgili düşünülen "kentsel dönüşüm" master planının teknik rapor çizimlerinden birisi...

GÜNEY

KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ

Genel Yayın Yönetmeni:
İlyas Emir

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Hüseyin Gül

Yönetim Yeri ve Adresi:
Sultaniye Mah. Doğan Araslı Bul.
Hanplus İş Mer. No: 150 Kat: 12 Ofis No: 316
Esenyurt / İstanbul
Tel/Faks: 0212 - 620 67 57

www.guneydergisi.org
e-mail:mail@guneydergisi.org
guneydergisiistanbul@gmail.com

Yayın Türü: Yerel Süreli
Dizgi & Grafik: Güney Grafik

Baskı: Berdan Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok
No: 215-216-239 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 613 11 12

Banka Hesap Numaraları:
TL Hesabı İçin:
Hüseyin Gül
İş Bankası İstanbul Esenyurt Şubesi
Hesap No: 1247 0336697
IBAN No: TR51 0006 4000 0011 2470 3366 97

Posta Çeki:
Hüseyin Gül Hesap No: 11939375

Abonelik Koşulları:
Yurtiçi: Yıllık (4 sayı): 40 TL
Yurtdışı: Yıllık (4 sayı): 25 Avro
(Posta Ücreti Dahil)

Aboneliğin başlatılması için; yıllık abone bedelinin banka hesap numaralarımıza yatırılması, banka dekontunun Güney'i göndereceğimiz adresle birlikte mail adresimize gönderilmesi gerekmektedir.

İlan koşulları:
Ön ve arka kapak içleri (renkli)
Tam sayfa: 2.000.- TL
1/2 sayfa: 1.000.- TL
İç sayfalar: (En fazla yarım sayfa)
1/2 sayfa: 500.- TL
1/4 sayfa: 250.- TL
(Yayınevi ve kitapçılara %30 indirim yapılır.)

Almanya Temsilciliği:
İlyas Emir
Allee Str. 32 · 42853 Remscheid
Tel: 02191- 40401 · Fax: 02191/460 15 20
Cep: 0172 - 75 09 44 0

Yurtdışı (Almanya)
Banka Hesap Numarası:
Sparkasse Remscheid
IBAN: DE40340500000000037325
BIC: WELADEDRXXX

GÜNEY dergisinde yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Yazılar mailimize Word dosyası ve ataç olarak gönderilmelidir.
Yayına kapanış süresi: Her sayı için, sayı çıkmadan üç hafta öncedir.

İÇİNDEKİLER

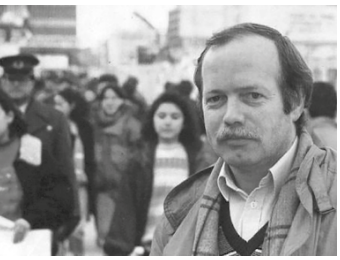

	3	güney'den sizlere	
	5	Sosyal Medya'dan	
haber	**6**	Yılmaz Güney Belgeselinin galası yapıldı	
	9	Yılmaz Güney Belgeseline Akhisar'da yoğun ilgi	
	10	II. Amed Kitap Fuarı	
	11	Helmut'un ardından	Mehmet DESDE
kapak	**14**	İnsanlığın ortak mirasına sahip çıkalım	Derya GÜMÜŞ
şiir	**25**	Klozet	Halil ÇAMAY
güncel	**26**	Umudumuzdaki başıboşluk	Yavuz AKÖZEL
öykü	**29**	Söyleşi	İlknur GÜNEYLİOĞLU
	30	Dumanlar içinde göğe yükselen anılar	Veysi ÜLGEN
deneme	**32**	Şiddetin kadına dönük yüzü	Bekir KARADENİZ
şiir	**37**	Bitmeyen şeyler	Fırat ÇOBANOĞLU
deneme	**38**	Hapishanelere esinti yollayalım	Adil OKAY
öykü	**40**	Tolga nasıl kaybedildi	Kadriye B. CEYLAN
şiir	**43**	Amed	Selahattîn ÇAM
şiir	**45**	Namlu Uçlarında Çığlıklar	Rahime HENDEN
şiir	**51**	Oylat Dağı	Emin ALİ
söyleşi	**52**	Heykeltıraş Ercan Yaren ile söyleşi	Ali Özenç ÇAĞLAR
öykü	**55**	Ayrılıkta Kendini Beceriksiz Hırsızlar Ordusunda Bulan Bir Adamın Fırarı Sonrası	Erdost AKBABA
dosya	**56**	'Kültür Devrimi - Kampanyalar	GÜNEY
müzik	**65**	Eurovision: Sonucu yine siyaset belirledi	H. DEMİRCİYAN
şiir	**67**	Şiire Kına Yaktılar	Orhan BAHÇIVAN
müzik	**68**	Sanatçı Zeynep Bakşi Karatağ ile söyleşi	Mehmet KAYA
	72	Şaibeli şarkılar	Mehmet UTKU
öykü	**75**	Nöbetçi	Erkan ÖZTÜRK
öykü	**75**	Bırrin	Ozan UMUT
şiir	**77**	Zarokên devbiken	Halil ALP
öykü	**78**	Sarı sıcak	Yaşar KEMAL
kitap	**80**	Kitap tanıtımları	
röportaj	**83**	Yazar İlhami Çınar ile röportaj	Zeynep AVCI
sinema	**88**	Sinema Notları	Anuş PAZARCIYAN
karikatür	**98**		Meray ÜLGEN

SOSYAL MEDYA'DAN

Geçtiğimiz dönemde sosyal medya üzerinden paylaştığımız bazı görseller...

YILMAZ GÜNEY DİYOR Kİ...

"Devrimci sanatı, devrimin hedefleri doğrultusunda sürdürülen mücadeleden bağımsız düşünemeyiz. Mücadelenin dışında devrimci sanat olamaz. Bu nedenle, devrimci sanatçı, her şeyden önce teorik ve ideolojik bir sağlamlığa ulaşmak için çaba göstermelidir. Yani bilimsel sosyalizmin temel yasalarını öğrenmeli ve toplumsal, sanatsal mücadelesinin kılavuzu yapmalıdır. Devrimci teoriyi kavramadan devrimci sanat yapılamaz."
(Siyasal Yazılar Cilt I, 2. Bölüm)

GÜNEY
ÜÇ AYLIK KÜLTÜR · SANAT · EDEBİYAT DERGİSİ

GÜNEY SATIŞ NOKTALARI

ADANA
- Kitapsan-Gazipaşa Bulvarı
- Kitapsan-Çakmak Plaza
- Kitapsan-T. Özal Bulvarı

ANKARA
- Dost-Kızılay
- Turhan-Kızılay
- İmge-Kızılay

AMED
- Aram Kitabevi
- Avesta Kitabevi
- Kafka Kitabevi
- Don Kişot Kitabevi

ANTALYA
- Nabu Arteis Sahaf Kitabevi

ANTEP
- Güney Kitabevi

DERSİM
- Zafer Büfe

ELAZIĞ
- Jiyan Kitabevi

ESKİŞEHİR
- Aşiyan Sahaf

KIZILTEPE/MARDİN
- Mawa Kitap Cafe

KONYA
- Kitapsan-Selçuklu

MARDİN
- Leylan Cafe Kitap

MERSİN
- Kitapsan-Mezitli
- Kitapsan-Akdeniz
- Kitapsan-Yenişehir
- Tekağaç Kitabevi

İSTANBUL
- Mephisto-Taksim
- Mephisto-Kadıköy
- İmge-Kadıköy
- Semerkant-Taksim
- Pandora-Taksim
- Ana Kitabevi-Taksim
- Medya Kitabevi-Taksim
- Güney Kültür Merkezi - Esenyurt
- Karameşe Kuruyemiş Tramvay son durak - Bağcılar

İZMİR
- Kitapsan-Konak
- Kitapsan-Alsancak
- Pan Kitabevi-Karşıyaka
- Yakın Kitabevi-Alsancak

‘HALKIN SANATÇISI HALKIN SAVAŞÇISI YILMAZ GÜNEY’ BELGESEL FİLM GALASI BAŞARIYLA GERÇEKLEŞTİ

Güney Kültür Sanat Edebiyat Dergisi ve Özer Film tarafından ortak hazırlanan ‘Halkın Sanatçısı Halkın Savaşçısı Yılmaz Güney’ belgesel film galası 5 Nisan Salı günü Şişli Kent Kültür Merkezi’nde yapıldı.

Galaya yoğun katılım oldu. Gala öncesinde ‘Halkın Sanatçısı Halkın Savaşçısı Yılmaz Güney’ belgeseli çeşitli televizyon –İmece, Hayat, Mednuçe– kanallarında, çeşitli gazetelerde –Birgün, Evrensel, Özgür Gündem, Agos– tanıtım programları, söyleşi vb. yapıldı. Çeşitli internet sitelerinde, sosyal medyada belgeselin yoğun tanıtımı yapıldı.

Gala, başta Yılmaz Güney olmak üzere, bağımsızlık, özgürlük mücadelesinde, yeni bir dünya yaratma mücadelesinde yitirdiklerimiz için bir dakikalık saygı duruşu ile başladı.

Yılmaz Güney’in film afişlerinden, görüntülerinden oluşan slayt, Sürü filmi müziği eşliğinde gösterildi.

Güney dergisi adına konuşma yapıldı. Ardından Elif Güney Pütün, İbrahim Ünal, Zahit Atam konuştular.

Güney dergisi adına yapılan konuşma:

“Taşların bağlandığı itlerin salındığı zor bir dönemden geçiyoruz. Barbarca yürüyen bir savaş yaşanıyor!

Nazım’ın dediği gibi “insanlar katlediliyor, ağaçlardan ve

danalardan/daha rahat/daha kolay /daha çok.”

Bombalanarak, kurşunlanarak, yakılarak insanlar katlediliyor. Öldürülen kadınların çıplak bedenleri teşhir ediliyor. Ölü bedenlere işkence yapılıyor, zırhlı araçlara bağlanarak sürükleniyor.

Ateş sadece düştüğü yeri yakmıyor, her tarafı yakıyor; tenimize kadar, canımıza kadar hissediyoruz ateşi. Sur, Cizre, İdil, Şırnak, Silopi, Yüksekova yanarken, Ankara, İstanbul, Adana, Mersin… barış ikliminde yaşamıyor, yaşayamıyor! Buralarda patlayan kör bir bomba sadece insanları almıyor hayattan, insanlığı da alıp götürüyor… Yerine konulan ise azdırılan şovenizm ve bir ulusun diğerine düşmanlığı… Patlayan her bombanın bir tortusu da azdırılan milliyetçilik oluyor … Kürde düşmanlık kışkırtılıyor, HDP milletvekillerine tehditler yağıyor, parlamentodan atılmakla, dokunulmazlıklarının kaldırılmasıyla, koğuşturma ile hapisle tehdit ediliyorlar.

Zulüm ülkesinde barış istemekle gelmiyor.

Barış için de bir mücadele verilmesi gerekiyor. Bugün üzerinde yaşadığımız coğrafyada barışı dillendirmek, barışı savunmak şiddet kültüründen beslenenlere karşı çıkmayı gerektiriyor… Zulüm ikliminde barış savunuculuğuna soyunmak ‘terörizme yardım ve yataklık etmek’ten hakkında koğuşturma açılmayı, ‘terörist’ olarak yaftalanmayı, ‘vatan hainliği’ ile suçlanıp cezaevlerine konmayı, bir barış bildirisine imza koydun diye işinden atılmayı, Ankara’da olduğu gibi barış mitinginde bombalanmayı göze almak demektir!

Herşeye rağmen bugün barışı savunmak görevimizdir.

Güçlü bir barış hareketi yaratma mücadelesine katılalım! Barışı getirecek olan da, zulmü rüzgarlara savuracak olan da, yeni bir dünyayı kuracak olan da kitlelerin örgütlü mücadelesidir…

Yılmaz Güney, Kuzey Kürdistan-Türkiye’nin yetiştirdiği ender komünist sanatçılardan biridir. 1937 yılında Yüreğir ovasının Yenice köyünde başlayan yaşamı, 9 Eylül 1984 tarihinde Paris’te noktalandı.

47 yaşındaydı. 47 yıllık yaşamının 12 yılını hapishanelerde geçirdi. Birçok kez tutuklandı, hakkında koğuşturmalar yürütüldü.

Yılmaz Güney, devrimci mücadelenin ateşi içinde emperyalizme, faşizme, gericiliğin her türüne karşı mücadele yürüttü. Dışarıdaki arkadaşları aracılığıyla dergiler çıkarttı, siyasi, felsefi, kültürel konu ve sorunları içeren değerlendirmeler yaptı. Devlet ardı ardına O'nun hakkında yüzlerce yılı bulan davalar açtı.

Yaşamını devrim ve sosyalizm davasına adayan, "Halkın sanatçısı, halkın savaşçısıdır!" şiarı temelinde yaptığı devrimci sanatla halkların gönlünde taht kurdu.

Kimi insanlar vardır, bedenen aramızdan ayrılsalar da geride bıraktıkları eserleriyle yaşarlar... Bizimledirler; o büyük davanın gerçekleşmesi mücadelesindedirler. Saygıyla anılır adları. Yılmaz Güney de öldükten sonra yaşayan bu insanlardan biridir.

Yılmaz Güney kavradığı kadarıyla marksist-leninist düşünceler temelinde davranan, marksist- leninist düşüncelere uygun olarak bir sanatsal çalışma yürüten komünist bir sanatçıdır.

Yılmaz Güney daha çok sinemacı kişiliğiyle tanınıyor. Milyonlarca işçi, emekçi O'nu sinemacı yönüyle tanıyor, O'nun yapıtlarında kendini buluyor, seviyor, sahipleniyor.

Yılmaz Güney çok yönlü bir sanatçı. O şiir yazan, roman yazan iyi bir edebiyatçı, iyi bir oyuncu, iyi bir yönetmen, iyi bir senarist, büyük bir sinemacı.

Ama bu kadar değil.

Yılmaz Güney aynı zamanda sanatına yön veren devrimci, komünist bir dünya görüşüne sahip siyasi bir insandır. O sorunlara doğru yaklaşımın en temel halkasını yakalayan, sorunların çözümüne Marksizm-Leninizm bilimi çerçevesinde yaklaşan birisidir. O gelişmelere proleter sınıf bakış açısıyla yaklaşır, onları bilimsel sosyalizmin süzgecinden geçirerek değerlendirir, çözümler sunar. O'nun sanatsal yaratıcılığının temelinde bu yan vardır.

Yılmaz Güney sosyalist bakış açısıyla sanatsal, siyasal mücadele yürüttü. Hâkim sınıfların engelleriyle, baskılarıyla karşılaştı. Ancak O, siyasi görüşlerinden, bu görüşler temelinde yaptığı sanatsal çalışmalardan taviz vermedi. Bu örnek tavrıyla "halkın sanatçısı, halkın savaşçısı" olduğunu defalarca kanıtladı.

Güney Kültür Sanat Edebiyat Dergisi ve Özer film tarafından ortak hazırlanan 'Halkın Sanatçısı Halkın Savaşçısı Yılmaz Güney' belgeseli O'nun unutturulan, pek bilinmeyen siyasi yanını sanatçı kişiliği ile birlikte tanıtmayı amaçlıyor.

Yılmaz Güney'in siyasi bir yanının olduğu egemenler tarafından bilinçli olarak unuttu-rulmuştur.

Güney dergisi Yılmaz Güney'i bütünlük içinde ele alıyor.

O'nun unutturulan, unuttu-rulmaya çalışılan siyasi yanını tanıtmayı, bilinçlere çıkarmayı hedefliyor.

Yılmaz Güney ile hapishanelerde aynı koğuşta birlikte yatan, filmlerinde oynayan, aynı politik örgütlenme içinde yer alan, siyasi ilişki içinde bulunan insanlarla söyleşi yapıldı. Aileden kızı Elif Güney Pütün ile görüşüldü. Görüşülen insanlardan 16 kişiye belgeselde yer verildi.

'Halkın Sanatçısı Halkın Savaşçısı Yılmaz Güney' belgeseli, Yılmaz Güney'in siyasi yanının olduğunu bilinçlere çıkmasını bir nebze de olsa sağlarsa, bu belgesel amacına ulaşmış demektir.

Yılmaz Güney mücadelemizde yaşıyor, yaşayacak!

O bizimle..."

KONUŞMALARDAN:

Elif Güney Pütün

"Bu akşam çok özel bir akşam. Benim için de öyle. Sizin için de öyle. Birkaç gün önce Yılmaz Güney'in 79. doğum günüydü. Yılmaz Güney'in böyle bir belgeselle anılması ve sizin bu kadar ilgiyle galaya katılmış olmanız çok sevindirici. Yılmaz Güney'in hâlâ çok önemli bir figür olduğunun göstergesidir. Tekrar çok teşekkür ediyorum.

Herkesin iyisiyle kötüsüyle bir Yılmaz Güney'i vardır. Kimisi sadece sanatçı der. Kimisi için sadece devrimcidir. Bazı "entelektüeller" için sadece kabadayı ve lümpendir. Ben merakla

kabadayı ve lümpenin anlamını araştırdım ve çok güldüm. Marksizm'e göre, "toplumsal sınıf bilinci olmayan kişiye lümpen" denir. Gülünç değil mi? "İçinde bulunduğu toplumun kültürüne yabancı düşen sözde bilgili tutum ve davranışları ile itici olan" bu daha komik bence. Kabadayı için şöyle diyorlar: "Kendisini cesur ve yürekli göstermeye çalışan kimse."

Çok açık ve net konuşayım. Hiçbir konuşma hazırlamadım. Sadece çok önemli bulduğum paragrafları babamdan aldım. Benim çok önemli bulduğum ve bu akşama da uyan çok önemli sözler."

İbrahim Ünal

"Yılmaz Güney politikleştiği ya da örgütlü çalışmanın gereğine inandığı yıllarda çeşitli siyasi örgütlerle görüşmeler yapıyordu. O süreçte tanıştık. Toptaşı cezaevindeydi. Epeyce konuştuk tartıştık. Sık sık görüşmelerimiz oldu. Örgütlü mücadeleye inanıyordu. 70'li yılların ortalarından itibaren yükselen sınıf mücadelesi toplumun bütün kesimlerini etkilediği gibi sanatçıları da etkiliyordu. Yılmaz Güney'in özünde var olan, o güne kadar

bütün devrimcilere eşit mesafede duran Yılmaz Güney farklı mücadele içine girmek istediğini ifade etti. Bu çok önemli bir gelişmeydi. Bu sırada Toptaşı'nda başka bir olay yaşanıyordu. Oradaki arkadaşlarımız dışarı çıkmak özgürlüklerine kavuşmak istiyorlardı. Büyük sansasyonel bir eylem ile 9 arkadaşımız devrimci tutuklu firar etti. Önemli bir eylemdi. Bu eylemin gerçekleştirilmesi sürecinde Yılmaz Güney'in çok yardımı oldu. Yılmaz'ın ziyaretçisi olduğumuz için aranmadan giriyorduk. Bir takım alış verişler onun üzerinden yapılıyordu. Başarılı olmamız için elinden geleni yapıyordu. "Seni de götürelim" dedik. "Yok" dedi. "Ben ağır gelirim size." "Gelmez misin?" dedik. "Taşıyamazsınız, ben başınıza belam olurum" dedi. Gelmedi. Eylemin arkasından ilişkilerimiz devam etti."

Zahit Atam

"Türkiye'de düzen ya da siyasi iktidar, rejim, Yılmaz Güney'in hiçbir zaman siyasallaşmasını affetmedi. Hiçbir zaman da unutmadı. Siyasi iktidar bir sanatçıyla başedemediğinde ne kadar zor durumda kaldığını

Yılmaz Güney'le öğrenmiştir. Her zaman siyasi nedenlerle saldırdılar. Bu çok önemlidir. Sanatına gelince, Yol'daki Kürdistan yazısı istisna bırakılırsa, sanatıyla hiçbir zaman özel olarak uğraşmadılar. Alıp veremedikleri sanatı değildi. Türkiye'de genel olarak sol Yılmaz Güney'in filmlerinin sosyal siyasal sonuçlarını göremedi. Halkın o filmlerle kurduğu özdeşlik ilişkisini ve onun siyasallaşma refleksini kavrayamadı.

Kapitalist ülkelerde, dünya genelinde şöyle bir kural var-

dır. Bir sanatçı ünlendikçe ve para kazandıkça düzenin daha çok esiri olur. Düzene çok daha teslim olur. Çünkü kaybedeceği çok şey olur. …

Yılmaz Güney ünlendikçe, para kazandıkça, dünya sinemasına kendisini kabul ettirmesi ve radikalleşmesi, genel gidişatın tam tersine uzlaşmaz bir çizgiye doğru gitmiştir. Düzenin bütün satın alma girişimlerini reddetmiştir. Radikalleşme belli bir bilinçlenmeyle beraber sınıfını safını seçmeyle beraber olmuştur."

Konuşmaların ardından 'Halkın Sanatçısı Halkın Savaşçısı Yılmaz Güney' belgeseli izlendi.

Galaya katılamayan Fatoş Güney bir mesaj gönderdi. Mesaj okundu. Mesajın bir bölümü şöyle:

"Filme emeği geçenleri, Yılmaz'ın dostlarını yürekten selamlıyorum.

Yılmaz Güney politik görüşleriyle, analizleriyle bu günde hâlâ Türkiye'deki gündemi belirleyecek bir tavır ve düşünce göstermiştir. Onunla ilgili birçok belgesel yapılmıştır ve yapılacaktır. Bugün siyasi görüşleri düşülenin aksine sanatının önüne geçtiği için hâlâ sansürlüdür.

Türkiye ve dünya sinemasında tüm varlığıyla ezilen emekçilerin, yok edilmek istenen halkların ve ulusların yanında olan, silahı sinemasıyla devrim yapan yol arkadaşım, aşkım Yılmaz Güney'i saygıyla ve hayranlıkla selamlıyorum.

Ve ülkemin kıyıma uğrayan sürülen katledilen yiğit Kürt halkını özgürlükleri için savaşanları ve yine ülkemin tüm devrimci demokrat ve yurtsever insanlarını saygıyla selamlıyorum."

YILMAZ GÜNEY BELGESELİNE AKHİSAR'DA YOĞUN İLGİ

25 Mayıs'ta Manisa'nın Akhisar ilçesinde Eğitim Sen Akhisar Temsilciliği'nin organize ettiği 'Halkın Sanatçısı Halkın Savaşçısı Yılmaz Güney' belgeseli gösterimine yoğun katılım oldu.

Gösterim Eğitim Sen Akhisar Temsilciliği binası teras katında açık havada yapıldı. Gösterim öncesi Şair Yazar Çoşkun Çağlar Eşkıya öykü kitabını, Osman Çınar Dördüncü Cemre şiir kitabını imzaladı.

Gösterim öncesi Eğitim Sen Akhisar Temsilciliği Başkanı Ceyhun Çıtak, Şair yazar Çoşkun Çağlar, Şair Osman Çınar, yazar Ali Özenç Çağlar birer konuşma yaptılar.

'Halkın Sanatçısı Halkın Savaşçısı Yılmaz Güney' belgeseli ilgi ile izlendi.

Belgesel izleyicilerden tam not aldı.

Gösterimi organize eden Eğitim Sen Akhisar Temsilciliği'ne teşekkür ediyoruz.

25 Mayıs 2016

Toplam iki saat süren galayaa 600 kişi katıldı. Yılmaz Güney'in duruşuna uygun, gerçekte Yılmaz Güney'in nasıl anılması, yaşatılması gerektiğini gösteren başarılı bir gala yapıldı.

Güney dergisinin 76. sayısında şiiri yayınlanan Emin Ali'nin "Annem Cenazemi Arıyormuş" şiirini okumasının ardından gala sona erdi.

Nisan 2016 ■

II. AMED KİTAP FUARI

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği II. Amed Kitap Fuarı, 17-22 Mayıs tarihleri arasında Sümerpark Ortak Yaşam Alanı'nda yapıldı. Fuara 72 yayınevi katıldı.

Bu yılki fuarın şiarı "Medeniyetler beşiğinde, kitapların ışığında" olup, onur konuğu ise Ehmed Huseyni'ydi.

Fuar boyunca 75 etkinlik yapıldı. Panel, seminer, şiir dinletisi, tiyatro, konser, film gösterimleri yapıldı.

Güney dergisi, Dönüşüm Yayınları standında okurlarıyla buluştu.

Fuarın en önemli olayı Aram Yayınları standının polis tarafından basılmasıydı. Fuarın ikinci gününde uzun namlulu silahlar taşıyan sivil polisler, Aram Yayınları standını bastı. Baskının nedeni, Sakine Cansız'ın hayatını anlattığı "Hep Kavgaydı Yaşamım" kitabı ile Gurbetelli Ersöz'ün "Yüreğimi Dağlara Nakşettim" güncesi kitap kapaklarının standa asılmasıydı. Savcılık kararı ile kitap kapağı afişlerine el konuldu. Afişler yerinden söküldü. Afişler polis tarafından götürülürken kitle alkış, slogan ve zılgıtlarla baskını protesto etti.

Fuar kapsamında Güney dergisi ve Özer film tarafından ortak hazırlanan "Halkın sanatçısı halkın savaşçısı Yılmaz Güney" belgeseli gösterildi. Belgesel ilgi ile izlendi.

Dönüşüm yayınlarının düzenlediği "Sur'dan Gever'e savaş ve barış konusunda doğru tutum ne olmalı?" konulu panel yapıldı. Panelin konuşmacısı olan Çetin Desde Kuzey Kürdistan'da yürüyen savaşın nedenleri, sonuçları, nasıl bitebileceği, barış için neler yapılması gerektiği, ulusal sorunun çözümünün ne olduğu vb. konularında görüşlerini anlattı. Panele 50 kişi katıldı.

II. Amed Kitap Fuarı Belediye tarafından iyi organize edilmişti. Bölgede savaş, yıkım devam ediyor. Savaşa rağmen kültürel etkinliklerin yapılması önemlidir. Egemenlere inat, her şeye rağmen mücadelenin durmadığını sürdüğünün gösterilmesi gerekiyor.

28 Mayıs 2016 ■ GÜNEY

HELMUT'UN ARDINDAN...

Helmut ile 2003'te başlayan tanışıklığımız ölene kadar devam etti. İnsan hakları çalışmalarında birlikte çok işler yaptık. Helmut'u anmak, onun bıraktığı yerden devam etmekle olur. İnsan hakları savunucusu olarak, Helmut'un bıraktığı yerden devam etmeyi bir görev olarak kavrıyorum.

■ **MEHMET DESDE**

Helmut Oberdiek, 27 Nisan 2016'da Hamburg'ta yaşama veda etti. Her ölüm erkendir, yaşa bakmaz. Her ölüm erkendir aslında ve buruk bir veda bırakır yüreklerde. Cemal Süreyya'nın dediği gibi; "Gitmekle gidilmiyor ki.../ Gitmekle gitmiş olamazsın; / Gönlün kalır, / Aklın kalır, / Anıların kalır."

Ölüm, doğanın bir kanunu. İnsan doğar, büyür ve ölür. Her ölüm gerçektir. O gerçeği birgün yaşayacağımızı bilsek bile kabullenmeyiz bir türlü gidenlerin ardından. Her insan, düşlerinin peşinden koşar. Düşlerinin peşinden koşmak için zamana ihtiyacı vardır. Daha yapacak çok işi, yürümesi gereken çok yolu vardır. Ve giden kaç yaşında olursa olsun, ölümün o soğuk yüzünü hiçbir zaman sevdiklerimize yakıştıramayız.

Her ölüm erkendir ve o kadar da gerçektir. Kimi bir Ağustos sıcağında, kimi bir trafik kazasında, kimi de ağaçlar tomurcuk açarken baharda yaşama veda eder. Ama bazı ölümler gerçekten de çok erkendir. Kabullenseniz de, kabullenmeseniz de o acı hiç gitmez yüreğinizden. Aklınıza geldikçe yüreğinizin bir köşesi sıkışır, sessiz feryatlarınızı kimse duymaz sizden başka.

Her ölüm acıdır, acıtır. Her ölüm hüzün doludur. Gidenler birer birer terk ederken sizi, ne kadar yalnız kaldığınızı anlarsınız. Her dönemeçte, her yol ayrımında, dostlarınız, sevdikleriniz birer birer yaşama veda eder. Helmut'un daha yapacak çok işi vardı. İnsan hakları mücadelesinin yılmaz savunucusu idi.

Helmut'u, ilk kez 2 Ekim 2003'te İzmir Bayraklı Adliyesi'nde gördüm. İzmir'de kaldığım ve hukuk mücadelesi yürüttüğüm dönemdi. 21 Ocak 2013'te, F tipi hapishanesinden tahliye edilmiştim ama yaşadığım ve vatandaşı olduğum ülkeye gitmeme yasak konulmuştu. Bu arada işkenceciler hakkında yaptığım suç duyuruları takipsizlikle sonuçlanıyordu. 3. hazırlık soruşturması sonucunda, nihayet 12.08.2003 tarihinde işkence nedeniyle sanıklar M.Ç, M. A, A. E ve H. G. hakkında cezalandırılmaları için kamu davası açıldı.

İşkencecilerle nihayet yüzleşecektim. İlk duruşma tarihi de belirlenmişti. Davanın açıldığını kamuoyuna açıklamam gerekiyordu. "Dört İşkenceci Polis Hakkında Dava Açıldı" başlıklı

basın açıklamasını kaleme aldım. Bu ilk açıklama kimi internet sitelerinde yayınlandı. Helmut, işkenceciler hakkında davanın açıldığını Bianet Haber Sitesi'nde okumuştu. Helmut, o dönem İzmir/Foça'da oturuyordu. 2 Ekim 2003 günü avukatlarımla birlikte İzmir Bayraklı Adliyesi'ne gittim. Duruşma 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülecekti. Helmut Oberdiek'i ilk defa burada gördüm ve tanıdım.

Helmut, yargılandığım davaya büyük ilgi duyuyordu. Duruşmadan sonra Helmut ile birlikte avukatımın bürosuna gittik. Helmut, yargılandığım dosyanın bir kopisini aldı. Haksızlığa, hukuksuzluğa karşı olan Helmut ile neler yapılması gerektiğini konuştuk. Yargılandığım davanın uluslararası planda duyurulmasında Helmut'un çok büyük emeği var. Uluslararası Af Örgütü ile bağ kurmamda ve düşünce suçlusu ilan edilmemde Helmut'un katkılarını unutamam.

8 Haziran 2007'de tekrar hapsedildim. Hapse girdiğim andan itibaren Helmut ile mektuplaşmalarımız başladı. Helmut, adeta yurtdışında sesim olmuştu. Gönderdiğim mektupları Almanca ve İngilizceye çevirerek Demokratik Türkiye Forumu sitesinde yayınlıyordu. Benim durumumla ilgili bilgi almak isteyenlerin başvuru kaynağı Helmut olmuştu. Çünkü Helmut, yargılandığım davadaki hukuksuzlukların bir özetini çıkarmış ve Alman devletinin bu davada geri durmasına bir anlam verememişti.

Helmut adeta bizden biriydi. Sadece Türkçe konuşmakla yetinmiyor, Türkçenin inceliklerini ve atasözlerini de biliyordu. Foça'daki yazlık evini satıp Hamburg'a dönmeye karar vermişti. Beni ve avukatlarımı Foça'da veda yemeğine çağırdı. İyi bir mekânda akşam yemeği ertesinde sohbete daldık. Helmut'un

8 Haziran 2007–6 Ekim 2008 tarihleri arasında dört farklı hapishanede kaldım. Bu dönem içerisinde Helmut ile düzenli mektuplaştım. Helmut'a toplam 20 mektup yazdım. Yazdığım mektuplara Helmut da cevap verdi. Ne yazık ki, teknik bazı nedenler yüzünden Helmut'un bana yazdığı mektuplar elimde yok. Aşağıda Helmut'a yazdığım bir mektubu okuyucuların bilgisine sunuyorum. ■ MD

Merhaba Helmut,

Sana yeniden yazıyorum. Kısa bir süre önce Manisa E Tipi Cezaevi'nden yazmıştım. Şimdi ise Alanya L Tipi Cezaevi'nden yazıyorum. Geliş öykümü ilk olarak sana yazıyorum.

Günlerden Salı idi. Tarih 14 Ağustos 2007. Saatler öğlen sonrası 13:45 idi. Başgardiyan koğuşa gelerek, hemen eşyaları hazırlamamız gerektiğini, Alanya L Tipi'ne sevk edileceğimizi, arabanın dışarda beklediğini söyledi. Sevki beklemediğim için çok şaşırdım. Apar topar eşyalarımızı hazırladık. Arkadaşların ziyaretçileri gelmişti. Ziyaretçileri ile görüşemediler. Emanette bulunan paramızı almak istedik. Elden para verilmeyeceğini, havale ile gideceğimiz cezaevine göndereceklerini söylediler.

Eşyalarımız ring arabasına yüklendi, ellerimiz kelepçelendi. Saar 14:50'de ring aracımız hareket etti. Böylece oniki saat sürecek yolculuğumuz başladı. Hava çok sıcak, eller kelepçeli. Ring arabasında oturduğumuz yer dar. Hareket halinde klima açılıyor. Klimanın belli bir ayarı olmadığı için epey üşüdük. Yemek için yolda sadece bir yerde mola verildi. Ring arabasının içinde, kelepçeler çözülmeden yemek yemeye çalıştık! Kelepçeler çözülmeden tuvalete gittik. Antalya E Tipi Cezaevi'nde mola verdik. Sanırım Alman genci Marko W. orada yatıyor. Mahkûmlar bırakıldı, Alanya'ya gidecek kadın mahkûmlar alındı. Nihayet gece 02:00 sularında L Tipi Cezaevi'ne geldik. Kayıt yapma, ince arama sonrasında C-15 koğuşuna verildik. Koğuş yedi kişilik. Yedi odası var. Her odada tek yatak var. Hapishanemiz yüksek güvenlikli bir cezaevi. Koğuşta ve havalandırmada kamera var. Kameranın olmadığı tek yer, banyo, tuvalet ve yatak odası.

Manisa'dan beş kişi sevkedildik. Dördümüz zaten bir odada kalıyorduk. Üçümüzü tanıyor-

bu yemekte anlattığı bir anısını unutamam. Helmut, Foça'da, sevilen ve tanınan biri olmuştu. Postacı bile Helmut'u tanıyordu. Helmut, birgün Foça çarşısında gezerken postacı Helmut'a yaklaşır. "Helmut mektubun var", der. Helmut bunu anlatınca kahkâha atmıştık.

Helmut ile 2 Ekim 2003'te başlayan tanışıklığımız ve ilişkimiz ölene kadar devam etti. İnsan hakları çalışmalarında birlikte çok işler yaptık.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın (TİHV) hergün Türkiye'deki insan hakları ihlalleri ile ilgili hazırladığı bültenler için bir yedekleme sitesi var. Bu sitenin adı Demokratik Türkiye Forumu'dur. Şayet TİHV sitesi çöker ya da başka nedenlerle ulaşılamazsa, gerekli olan bilgiler Alman destek grubu olan Demokratik Türkiye Forumu'nun (DTF) kurmuş olduğu bu sayfalarda bulunabilir. Birgün Helmut, TİHV'in günlük bültenlerini, Demokratik Türkiye Forumu sitesine yerleştirip, yerleştiremeyeceğimi sordu. Severek yapacağımı söyledim. Ama günlük raporların yerleştirme işinin nasıl yapılacağını birilerinin göstermesi gerekiyordu. Helmut, hazırladığı bir video ile günlük raporların siteye nasıl yükleneceğini gösterdi. Yıllardan beri TİHV'in günlük raporlarını, Demokratik Türkiye Forumu sitesine yükleme işini yapıyorum.

Kitabımın, Almanca çevirisini de Helmut yaptı. Helmut, çok yetenekli, zeki ve çalışma disiplinine önem veren bir kişi idi. Helmut'un çalışma tarzından çok şeyler öğrendim. Helmut'u anmak, onun bıraktığı yerden devam etmekle olur. İnsan hakları savunucusu olarak, Helmut'un bıraktığı yerden devam etmeyi bir görev olarak kavrıyorum. Ardında bıraktığın anılar yaşayacak, yaşatılacak.

12 Mayıs 2016 ■

sun. Habib, Metin ve ben. Ali Tören, DTP'li bir arkadaş. O da sevkedildi. Başka bir arkadaş daha var. Yani Manisa'dan sevkedilen beş arkadaş aynı koğuşa verildik. Duyduğum kadarı ile burası yeni açılan bir cezaevi. Buraya dün geldik. Bugün bu mektubu yazıyorum. Kimi sorunlarımı seninle paylaşmak istiyorum.

Sağlık sorunlarımın burada giderek kötüleşeceğinden endişe ediyorum. Sevk sırasında başçavuşa söylememe rağmen, ilaçlarım verilmedi. Cezaevine gelirken ısrarla sağlık sorunlarımın olduğunu ve ilaçları almam gerektiğini söyledim. 'Doktor görmeden ilaçlarını veremeyiz' dediler. Ancak bugün revire çıktım. Geçte olsa ilaçları alabildim.

Manisa'dan havale edilecek paramızın ne zaman geleceği belli değil. Paramız gelmediği için, acil ihtiyacımız olan eşyaları alamıyoruz. Manisa E Tipi Hapishanesi'nden getirdiğimiz eşyaları bize vermiyorlar. Ben bu eşyaları Manisa Hapishanesi'nin kantininden aldım. Yani bu eşyaları ben dışardan almadım. Devletin bir kurumunun kantininden aldım. Yanımızda bisküvi vb. getirmiştik. Çöpe atıldı. Yemek tabağı, çatal, kaşık vb. şeylere acil ihtiyacımız var, ama alamıyoruz. Defter, kağıt, kalem birlikte getirmiştik. Sadece bir kalem ve bloknot alabildik. Paranız gelince, kantinden alın devlet kazansın diyorlar. Birlikte getirdiğimiz eşyaları başka yerden almadık, devlet kantininden almıştık. Kısacası paramız gelene kadar epey sıkıntı çekeceğimiz anlaşılıyor. Bu mektuba yapıştıracağım pulu da Manisa'dan getirmiştim. Para gelene kadar, başka mektup yazma imkânım yok.

Senden kimi ricalarım var. Aşağıda yazacağım yeni adresimi, başta Af Örgütü olmak üzere, diğer arkadaşlara bildir. Sevk çıkarken B. N'nin mektubunu verdiler. Mektup verilmeyen eşyalar içerisinde kaldı. B'nin adresini yazarsan sevinirim.

Yurtdışından Manisa'ya çok sayıda mektup geliyordu. Bundan böyle gönderilen mektuplar elime geçmeyecek. Yeni adrese yönlendirilirse iyi olur. Bu da tabii epey zaman alacak. Yazacağım adresinde aynı şekilde yazılması gerekir.

Manisa'da iken ziyarete gelen oluyordu. Artık Alman konsolosluğu dışında kimsenin gelebileceğini sanmıyorum. Burada havalar çok sıcak. Kısa pantol, şort, askılı tişörtlerimizi aldılar. Koğuşta bunları giymek yasak. Bana gelince; olabildiğince iyi olmaya çalışıyorum. Daha sonra gelişmelere göre yeniden yazarım. Selam ve sevgiler...

Adres: L Tipi Kapalı Cezaevi, C–15
Mahmutlar–Antalya/Türkei
16.08.2007, Mehmet Desde

İNSANLIĞIN ORTAK MİRASINA SAHİP ÇIKALIM

Egemenler için önemli olan insan değildir, insanlığın yarattığı birikim değildir. Hayır, onlar için belirleyici olan kapitalizmin çıkarlarıdır. İnsanlığın yarattığı birikimin, kültürün, sanatın sahiplenilmesi ancak para ettiği oranda önemlidir. Çalınıp satılan tarih, milliyetçiliği yükseltmenin bir aracı olarak kullanılan ya da rant kapısı olarak görülen bir tarih sahipleniciliği, gelir getiren bir alan olarak kültür/sanat savunuculuğu, ideolojik takılırken el altında bulundurulması gereken ve tepe tepe kullanılan bir din tüccarlığı... vs. Onlar için belirleyici olan şeyler bunlardır!

■ **DERYA GÜMÜŞ**

Proleter kültür-sanat anlayışının savunucuları olan bizler, aynı zamanda geçmişin mirasçıları olduğumuz iddiasındayız. Bunun pratikteki karşılığı, geçmişi para uğruna tahvil etmek isteyenlere, geçmişin kalıntılarını kâr için talan edenlere karşı çıkmak demektir. Geçmişten günümüze kalmış sanat eserlerinin insanlığın ortak malı olduğunu savunan bizler, bu eserlerin hangi nedenle olursa olsun tahrip edilmesine, ortadan kaldırılmasına, çalınmasına vb. karşı çıkarız, bu tür davranışlara karşı mücadele ederiz.

Ancak dünya üzerinde güçsüzüz. Etkimiz de, tepkimiz de yok denecek kadar az. Bu ama yine de bu konuda da gördüğümüz yanlışlıklara, talana, hırsızlığa, hoyratlığa tavır takınmamıza, gücümüz oranında mücadele etmemize engel değildir, olamaz.

Oysa çizginin öte tarafındakiler, kapitalistler, herşeyi paraya tahvil edenler güçlü... Para için, çıkar için yapmayacakları şey yok!

Savaşmak da buna dahil!

Savaş demek yıkım demek, ölmek, öldürmek demek; insanların yerlerini yurtlarını terketmesi demek... Katliamlar, taciz ve tecavüzler, talan, doğanın yıkımı... demek. Ama savaş aynı zamanda , sermaye için yeni çıkar alanlarının açılması da demek... Örneğin tarihi eserlerin tahrip edilmesi, yıkılması, talan edilmesi, sanat eserlerinin yağmalanması böyle bir fırsattır sermaye için...

Son on yıllarda etkisini artıran cihatçı örgütlenmeler, ele geçirdikleri, iktidar oldukları ülkelerde/bölgelerde, "putlara karşı çıkma", "şeriata göre yasak" olduğu vs. gerekçelerle tarihi eserleri özellikle heykelleri tahrip ediyor, yıkıyorlar. Bunun örneklerinden birisini Afganistan'da gördük. Bu ülkede dinci Taliban örgütü Bamiyan Budaları olarak bilinen, Orta Afganistan'da, Bamiyan vadisinde bulunan sarp kayalıklara oyularak yapılmış devasa iki heykeli 2001 yılında dinamitleyerek yoketmişlerdir.

Bu tür bir örnek geçtiğimiz yıllarda Suriye'de yaşandı. Bu ülkede kimi bölgelerde denetimi elinde bulunduran IŞİD/DAİŞ şeriatçı örgüt, tarihi Palmira kenti başta olmak üzere bir çok eseri yıkıma uğrattı, heykelleri tahrip etti.

Bununla kalınmadı...

Sözkonusu örgütün yağmaladığı tarihi eserleri satarak önemli bir gelir elde ettiği kamuoyuna yansıdı. Konuyla ilgili olarak verilen haberlerde IŞİD/DAİŞ ve diğer cihatçı grupların, Irak ile Suriye'den yağmaladıkları tarihi eserleri Türkiye üzerinden pazarladığı, özellikle Gaziantep kentinin bu alanda bir merkez olduğu, bu tarihi eser kaçakçılığının, bürokratlar, güvenlik görevlileri ve tüccarların da içinde olduğu örgütlü kaçakçılık şebekeleri üzerinden yapıldığı, tarihi eserlerin yağmalanıp satılmasıyla IŞİD/DAİŞ'in milyon dolarlarla ifade edilen önemli miktarda gelir elde ettiği... belirtildi, belirtiliyor.

Konunun bir başka yönü bu durum uluslararası kamuoyunca bilinmesine rağmen herhangi bir şeyin yapılamıyor olması... Kapitalist-emperyalist sistemin sahiplerinden, sistemin koruyucularından fazla birşey de beklemiyoruz ama en azından uluslararası alanda altına imza attıkları belgelere uygun davransalardı bu bile bir şeydi! Ama yapmadılar.

Yaptıkları bir şey vardı ama!

O da şu:

Bölgede savaşın şu ya da bu biçimde içinde olanlar (Suri-

Son on yıllarda etkisini artıran cihatçı örgütlenmeler, ele geçirdikleri, iktidar oldukları ülkelerde/bölgelerde, "putlara karşı çıkma", "şeriata göre yasak" olduğu vs. gerekçelerle tarihi eserleri özellikle heykelleri tahrip ediyor, yıkıyorlar. Bunun örneklerinden birisini Afganistan'da gördük. Bu ülkede dinci Taliban örgütü Bamiyan Budaları olarak bilinen devasa iki heykeli 2001 yılında dinamitleyerek yoketmişlerdir.

ye, Türkiye, Rusya, ABD, kimi Körfez ülkeleri... vd.) birbirlerini tarihi eser kaçakçılığı ile, bu konuda IŞİD/DAİŞ'le birlikte çalışmakla suçladılar, suçluyorlar.

Buna bizim söyleyecek sözümüz; hepsinin haklı olduğudur! Evet, hepsi tarihi eser hırsızı, kültür düşmanıdır. Hepsi fırsat bulduğunda tarihi yağmalamaktan geri durmayan, durmayacak olanlardır. Onların insanlığın ortak kültürüyle ilişkileri, geçmiş kültürün kalıntılarına yaklaşımları bu kalıntıların ne kadar para ettiği düzeyindedir.

İnsanlığın birikimlerine, mirasına sahip çıkmanın tek ve biricik yolu paraya dayalı kapitalist-emperyalist sistemin yıkılmasıdır! Bunun dışında bu sistemden, bu sistemden nemalananlardan, sistemin koruyucu ve kollayıcılarından "insanlığın ortak kültürünün korunmasını" beklemek saflıktır.

Kürt şehirlerinin yıkılması ya da bir taşla birkaç kuş vurma politikası

Kuzey Kürdistan-Türkiye'de de yıllardan beri süren bir savaş var. Bu savaşın geldiği nokta insan kaybının artması, kentlerin bombalanması, yakılıp yıkılması, savaştan dolayı insanların yerlerini yurtlarını terketmelerinde artış ve benzeri yıkımlardır.

Türk devleti ve AKP hükümetleri kazılan hendekleri kapama adına Kürdistan'daki savaşı yükseltti. Kürt illerine karşı havadan, karadan yürütülen bombalamalarla bir çok Kürt şehri yıkıma uğratıldı. Yakılan, yıkılan bölgeler, şehirler Kürt ulusal uyanışının en yoğun olduğu, Kürdistan ulusal mücadelesine en fazla desteği veren bölgelerdir, şehirlerdir.

Diğer yandan bölgedeki insanları yerlerinden yurtlarından ederek şehirleri talan etmenin derdindeler. Bunun için ellerinde 'kentsel dönüşüm' dedikleri bir araç da var. Yasasını da çıkardıkları (6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun) bu araç üzerinden kent içindeki çalışan yoksul kesimlere ait yerleşim yerlerinin, orta sınıf yerleşimine dönüşümü tasarlanmaktadır. Buradaki 'afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi' tanımlaması asıl amacı gizlemeye yarayan incir yaprağıdır. Asıl amaç gentrifikasyonla şehir merkez/ler/inden yoksul halkı uzaklaştırmak, birtakım iyileştirmelerle halkın terketmek zorunda kaldığı bu yerleri burjuvaziye peşkeş çekmektir. Peki bu kanuna göre halk nerelere gidecektir? Bu da düşünülmüştür: Halk Başbakanlığa bağlı bir kuruluş olan Toplu Konut İdaresi (TOKİ) tarafından şehir merkezlerinin dışında yapılan apart-konutlara taşınacaktır. Böylece 'alan razı/veren razı' bir görünüm de verilecektir yapılan talana...

Evet, genel anlamda söyleyecek olursak aslında yapılan rant alanları açarak yapılan bir talandır, yoksul halka yönelik bir savaştır, 'afetten koruma' adına yapılan yeni türde bir devlet eşkiyalığıdır.

Kuzey Kürdistan'da bu eşkiyalık daha da belirgindir. Kürdistan'da yasada belirtildiği şekliyle 'Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi' denilen şey devletin bizzat oradaki varlığıdır! Devlet Kuzey Kürdistan'da afetin ta kendisidir. Kürdistan'da devlet teröründen daha beter bir afetin olmayacağı, olamayacağı Kürt şehirlerinin son bir yılda bombalanmasıyla, devlet güçlerinin katliamlarıyla, bodrumlarda insanların yakılmasıyla, sokağa çıkma yasaklarıyla, insanları şehirlerinden,

evlerinden zoraki sürülmeleriyle, halkın terkettiği evlerin talan edilmesiyle, katledilen bedenlerin teşhir edilmesiyle, ölü bedenlerin sokak ortasında günlerce bekletilmesiyle, mezarlıklara, halkın kutsal saydığı yerlere saldırılarla, işkence ve gözaltında kayıplarla, sorgusuz, yargısız infazlarla vb. vb. görülmüştür, görülmektedir.

Evet, Kuzey Kürdistan'da devlet sömürgecidir, bu konumundan dolayı devlet terörü de süreklidir. Ve Kürdistan'da doğal afetleri saymazsak halkın en büyük düşmanı olarak devlet afetin ta kendisidir.

Bu özelliklerde bir devlet yıkılan, yakılan şehirleri yeniden aslına uygun inşa etmekten bahsedebilmektedir. Hem de utanmaz bir şekilde 'teröristlerin yıktığı' ibaresini başa koyarak!!!

Örneğin Amed'in Sur ilçesini binlerce askerle, polisle, özel savaş güçleriyle basan devlet bölgede yaşayanların direnişiyle karşılaşınca ilçeyi yakıp yıkmıştı. Yeterince insan katlettiğini düşünen devlet operasyonlara son verip geri

Barbarlar Palmira'yı yok ediyorlar!

Palmira orta Suriye'de antik zamanların önemli dini ve ticari merkezi olan, UNESCO tarafından 1980 yılında Dünya Miras Listesi'ne alınan şehir.

Şam'ın 215 km kuzeydoğusunda bir vaha üzerindedir. Suriye çölünün ticari kervanlarının geçiş noktasında olması sebebiyle "Çölün Gelini" de denilen şehrin tarihi MÖ 19. yüzyıla kadar gerilere gitmektedir. Yunan ve Roma kaynaklarında ise 1. yüzyıldan itibaren kayıtlara rastlanılmıştır. Palmira, 1. yüzyılın ortalarında kervanların geçiş güzergahı üzerinde, Pers İmparatorluğu ve Akdeniz kıyısındaki Romalıların ve Fenikelilerin limanları arasında Roma İmparatorluğu kontrolünde bir şehirdi. Coğrafi konumu nedeniyle şehir ticari ve dini bir merkezdi. Yapılan kazılarda ortaya çıkarılan eserler bölgede Arami, Yunan-Roma ve İran (Partlar) izlerinin olduğunu ortaya koyuyor.

Palmira (Tadmur), İbranice yazılan Yahudilerin kutsal kitabı Tanah'da Davud'un oğlu Süleyman tarafından kurulan bir çöl şehri olarak geçmektedir. Palmira'da bulunan tapınağın ise Romalıların bölgeye gelmesinden 2000 yıl öncesine dayandığı düşünülmektedir. Bu tapınağın geniş ve büyük sütunlarla çevrilmesi, yapımındaki ustalık ve ihtişamı hayret vericidir.

Palmira'da mezar süslemeleri ve mezar mimarisi gelişmiştir. Mezarlarda bulunan insan büstleri Palmiralıların sosyal yaşamı hakkında ipuçları vermektedir. Palmiralılar; Romalılar ve Persler arasında kalan bir toplum olarak her iki kültürden de etkilenmiş, giyim tarzından sosyal aktivitelere kadar Helen ve Pers izleri görülmüştür.

Palmira'ya ilk Müslüman gruplar 634 yılında ulaştı, Halid bin Velid şehri ele geçirdi. Şehrin askeri önemi muhafaza edildi. 800 yılından itibaren şehri terketmeye başlayan insanlar, 1089 yılındaki büyük depremden sonra şehri tamamen boşalttı.

Yavuz Sultan Selim'in 1516 yılında doğuya yönelmesiyle Suriye, Filistin ve Mısır kısa sürede Osmanlı İmparatorluğu'nun birer eyaleti oldu. Osmanlılar tarafından özerklik tanınan Lübnan Prensi II. Fahreddin (1522-1635), Palmira kentine hakim tepeye Fahrettin al Maani kalesini yaptırdı. Daha sonra Fahreddin'in isyan etmesi nedeniyle üzerine sefer düzenlendi ve yakalanarak idam edildi. Palmira kenti Birinci Dünya Savaşı'na kadar Osmanlı Devleti'nin elinde kaldı. 1920 yılından 1946 yılına kadar Fransızların yönetimindeki Suriye'de ve dolayısıyla Palmira'da, birçok diğer antik kent gibi arkeolojik kazılar yapılmıştır. 1946 yılında Suriye'nin bağımsızlığını kazanmasıyla Fransız etkisi geçmemiş, 1980'li yıllara kadar kentin arkeolojik değeri Suriye devleti tarafından da anlaşılamamıştır. Daha sonra Suriye Hükümeti tarafından bir müze kurulmuştur.

Suriye İç Savaşı sırasında şehri ele geçiren IŞİD örgütü tarafından 27 Mayıs 2015 tarihinde şehirdeki Roma Antik Tiyatrosu sahnesinde 20 esir idam edilip görüntüleri yayınlanmıştır. Daha sonra örgütün, Palmira antik kentinde bulunan 2000 yıllık aslan heykelini parçaladığı ifade edildi. Palmira Antik Kenti bir yıl boyunca terör örgütü IŞİD'in himaye ettiği yerler arasında kalmış ve bu süreçte Palmira'da bulunan birçok tarihi eser ciddi derecede zarar görmüştür. Suriye Ordusu, Rusya'nın desteği ile Palmira'yı Mart 2016'da tekrar kontrolü altına almıştır. Antik kentte yapılan incelemeler sonucunda IŞİD tarafından öldürülmüş 40 kişinin toplu mezarına ulaşılmıştır. IŞİD, Palmira'da görevli Halid Esad adlı arkeoloğu da Palmira hazinelerinin yerini söylemediği için öldürmüştür.

Birleşmiş Milletler Aralık 2015'te yaptığı bir açıklamada, uydu resimlerinin, Suriye'deki 290 kültürel miras alanının iç savaş yüzünden zarar gördüğünü gösterdiğini belirtmiştir.

(Buradaki bilgiler Vikipedi'nin 'Palmira' maddesinden özetlenmiştir.)

çekildikten sonra 'güvenlik güçleriyle' yaptıkları yıkımı 'kentsel dönüşümle' tamamlamak için 'kolları sıvadılar'.

Devrik Başbakan Davutoğlu amacı şöyle açıklıyordu:

"Sur'u bu haliyle, teröristlerin yıktığı bu haliyle bırakmayacağız. En güzel şekilde inşa edeceğiz, yangın yerinde Allah'ın izniyle gül yetiştireceğiz. (...) Kültürel miras korunacak. 2012'de uzun çalışmalar sonrasında kabul edilen Koruma Amaçlı İmar Planı esas alınacak. (...) Bu şehirler 90'lı yıllarda çarpık ve kontrolsüz bir şekilde gelişen şehirler. Bu olaylar yaşanmamış olsaydı bile kentsel dönüşümün yapılması gereken yerlerdi. Sur, Silopi, Nusaybin ve benzer yerlere insanca yaşanabilecek konutlar yapılabilecek. Özellikle Sur'da bir taş üzerine taş konsa haberim olacak dedim. Tescilli Diyarbakır evleri, camiler, kiliseler, hanlar Diyarbakır'ın mimari dokusuna hiçbir zarar vermeden restore edilecek. Diyarbakır Sur'u öyle inşa edeceğiz ki aynen Toledo (İspanya) gibi mimari dokusuy-

la herkesin görmek istediği bir yer haline gelecek." (Gazeteler, 1 Nisan 2016 tarihli gazeteler)

AKP'li sâbık Başbakan böyle konuşuyordu. Hayır lafta kalmadı bu sözler; hemen adımlar da atıldı; hem de yangından mal kaçırırcasına! Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 16 Mart'ta Bakanlar Kurulu'na başvurarak kamulaştırma kararını çıkarma talebinde bulundu, 21 Mart'ta da Sur için kamulaştırma kararı çıkarıldı.

Bakanlar Kurulu'nun Resmi Gazete'de yayımlanan kararına göre: "Diyarbakır ili Sur İlçesi'nde ilan edilen riskli alan sınırları içerisinde bulunan ve ekli listede bulundukları yer ile ada ve parsel numaraları belirtilen taşınmazların Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından acele kamulaştırılması, adı geçen bakanlığın 16.03.2016 tarihli ve 2988 sayılı yazısı üzerine 2942 sayılı kamulaştırma kanunun 27'nci maddesine göre Bakanlar Kurulu'nca 21.03.2016 tarihinde kararlaştırılmıştır."

Karar böyle!

"... ada ve parsel numaraları belirtilen taşınmazların Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından acele kamulaştırılması..." denilen yerde 'acele' kelimesine özellikle dikkat çekip bu acelece alınan kararla ilgili Diyarbakır Büyükşehir Belediye Eş Başkanı DBP'li Fırat Anlı'nın değerlendirmesine kısaca bir bakalım:

"Kamulaştırılan yerler arasında Belediyeye ait binalar ve kamusal alanlar da var. Hükümetin derdi Sur'da insanların yaşayabileceği alanlar yaratmak değil, bölgeyi insansızlaştırmaktır. Bu halkın iradesine yapılmış sivil bir darbedir. Alınan kararda ne kent dinamikleri, ne Belediyeler ne de STK'ların görüşü var. Başka bir niyet ve kastın olduğu bu karar ile bir kez daha ortaya çıktı. Amaç, Sur'u yeniden yaşanabilir bir alan haline getirmek değil, güvenlik ve tecrit edilmiş bir alan haline getirmektir. Başbakan Toledo örneğini vermişti. Oranın açık hava müzesi değil, yarı açık cezaevi projesine dönüştürmek olduğu bu karar ile bir kez daha ortaya çıktı." (www.diyarbakirhabermerkezi.com, 25 Mart 2016)

Peki karar hakkında mimar odaları ne diyorlardı?

Mimarlar Odası Başkanlığı, kararla ilgili sosyal paylaşım sitesinde 'Sur'da yıkım, talan, rant ve peşkeşin son adımı kamulaştırma!" başlığı ile yayımladığı bir açıklamayla değerlendiriyordu! (www.diyarbakirhabermerkezi.com, 25 Mart 2016)

TMMOB İl Koordinasyon Kurulu bileşeni Jeoloji Mühendisler Odası Başkanı Harun Yalçınkaya, Bakanlar Kurulu kararı ile acele bir şekilde kamulaştırma kararı alındığına işaret ederek şöyle diyor: "363 adada 6 bin 300 personel ediyor. Sur'un tamamı 7 bin 800 parseldir. Bunun 6 bin 300'ü yani yüzde 80'ilik kısmına kamulaştırma kararı verildi. Alipaşa ve Lalebey'de daha önce kentsel dönüşüm kapsamında kamulaştırma kararı vardı. Bu alanlar şu anki kamulaştırma kararının dışında tutuldu. Çünkü daha önce bu alan ile ilgili kamulaştırma kararı olduğu için yani bir bütün olarak ele aldığımız zaman Sur'un tamamı acele kamulaştırma kararı altına alındı."

Evet, hedefler esasta belli:

Devlet/hükümet bu saldırılarla birkaç kuş birden vurmaya çalışıyor. Bunlardan birisi bölgeyi insansızlaştırarak bölgede güçlü olan Kürt ulusal kurtuluş mücadelesini zayıflatmak ve boğmak istiyor. Diğer yandan bir rant alanı olarak Sur'u peşkeş çekmek istiyorlar. Üçüncüsü, Kürt ulusal

Türk devleti Kürdistan'da savaşı yükselterek Kürt illerini yakıyor, yıkıyor... Bir yandan bölgede demografik yapıyı değiştirmeye çalışıyor, diğer yandan yeni rant alanları açıyor. Sur bu bölgelerden birisi.

Sur yerleşim planı (Sağ üst resim)

Sur'u Google haritalarında yayınlanan ve uzaydan kaydedilmiş görüntüler Diyarbakır'ın Sur ilçesinde son bir yılda gerçekleşen yıkımı ortaya koydu. Soldaki görüntüler yıkım öncesi, sağdaki görüntüler ise yıkımdan sonra çekilen görüntülerdir. (Kaynak: http://www.aljazeera.com.tr/interaktif/uzaydan-sur-oncesi-ve-sonrasi) (Aşağıda sağda)

güçlerinin destek aldığı bölgenin insansızlaştırılmasına bağlı olarak oraya daha güçlü kalekollar, karakollar vs. yapılması ve bu yollarla denetimin elde tutulması hedefleniyor.

Bu temel hedefler ama "bölgenin yeniden aslına uygun inşa edileceği", "kültür mirasına sahip çıkıldığı, çıkılacağı" vs. sözlerle gözlerden gizleniyor.

Sonuçta faşist Türk devletinin yıktığı Kürt kentlerini yeniden ve aslına uygun olarak inşa edeceklerini söyleyenlere sözümüz şudur:

Siz önce yıktıklarınızın hesabını verin!

Ondan sonra yapın!

Evet, yapın! Yıkan sizsiniz, inşa etmekle de siz yükümlüsünüz!

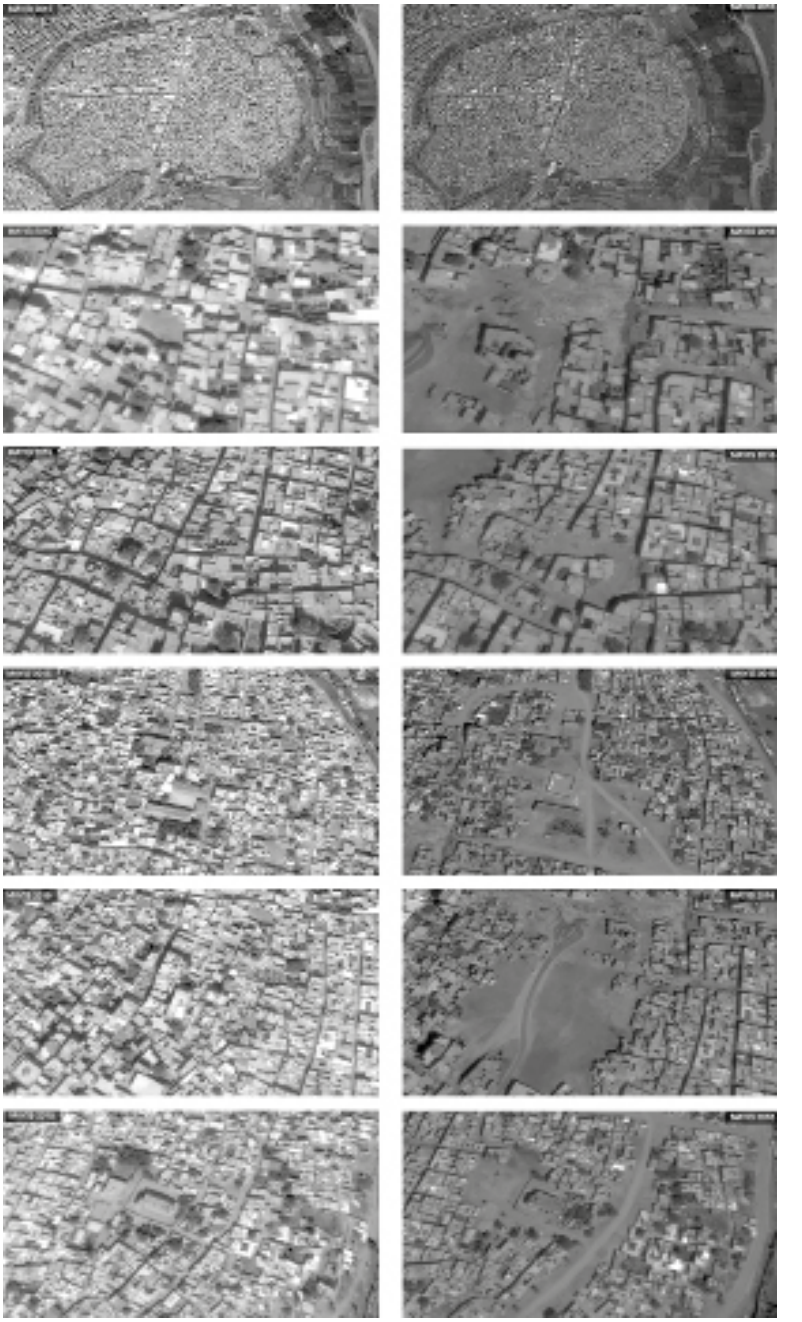

Yapamazlar, biliyoruz!

Sur'u ve Sur gibi Kürdistan'daki yerleşim birimlerini yakıp yıkanların yerleşim birimlerini olması gerektiği gibi, aslına uygun bir şekilde bölgeyi yeniden inşa edeceklerine inanmak saflıktan başka birşey değildir.

Hayır, onlar belki bir kaç tarihi eseri restore edebilir, bunun reklamını medyaları üzerinden yaparak gözboyayabilirler.

Peki ama ya insanı ne yapacaklar?

Katlettikleri bir tarafa, yerinden yurdundan ettikleri insanları, şehrinden, mahallesinden... kopardıklarını nasıl yerine koyacaklar?! TOKİ'nin gettolarına yerleştirdikleri insanların, örneğin 'Surlu, Amedli, Midyatlı, Mardinli... olma' bilincini, Kürtlük bilicini, dinini, inancını, sosyalizasyonunu... yerine koyabilecekler mi? Peki bu insanların evlerini, yerlerini, mahallelerini, kentini çalıp paraya tahvil ederken, yarattıkları rant görülmeyecek mi? Ortaya çıkan, çıkacak olan haksızlıklar, hırsızlıklar, gasplar... tüm tarih boyunca yaptıkları gibi jandarma-polis zoruyla gözlerden gizlenebilecek mi?

Kültür mirasına sahip çıkmaktan anladıkları

Hayır, onların egemenlerin kültür mirasına sahip çıkma diye bir dertleri yoktur, olmamıştır, olamaz. Cumhuriyet tarihi boyunca iktidara gelenlerin ağzında bir sakız olmaktan öteye gitmeyen "kültür mirasına sahip çıkmak" deyimi, hemen her iktidarın kendi ideolojik yönelimine hizmet eden, gerçek hedef/ler/i gözlerden gizleyen bir rol oynamıştır.

Örneğin, Kemalistler açısından kültür mirasına sahip çıkmak demek Osmanlıyı sıfırlamak olarak algılanmıştır. Osmanlı sahiplenilmemiştir. Bunun yerine Fransız burjuva devriminin kazanımları ülke içinde uygulanmak istenmiştir. Toplumda gerçekte karşılığı olmayan bu çabalar "çağdaşlık", "muasır medeniyetler seviyesine çıkmak" vs. olarak adlandırılmıştır. Osmanlıdan tam kopuş zorlama yollarla gerçekleştirilmeye çalışılmış ve ama aslında "yeni" bir toplum inşa etmeye çalışan Kemalistlerin bu toplum mühendisliği esasta başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Nasıl olmasın ki?

Örneğin; batı müziğinin dinletilmesi örneği... Evet kabul ediyorum, sıkça verilen sıkıcı ve basit bir örnektir ama durumu açıkça ortaya koyması açısından iyi bir örnektir! Merkezi Avrupa'daki gelişme, birikim ve sosyalizasyonla şekillenmiş klasik batı müziğini Türk köylüsüne "ilerleme" adına zorla dinletirsen baştan kaybetmeye mahkumsun demektir! Türkiye insanının bir bölümünün "kapı/kağnı gıcırtısı" olarak adlandırdığı bu müziği dinletmek için türküyle harmanlamak da çare olmamış, gerçek yaşamda karşılık bulmamıştır.

Komiktir... Ama durum budur.

Bugün devlete büyük ölçüde hakim olan siyasal İslam savunucuları da tersten bir toplum mühendisliğiyle Osmanlıyı geri getirmeye çalışmaktadırlar. Onların yaptığı toplum mühendisliği de sonuçsuz ve başarısız olmaya mahkumdur. Dahası onların da insanlık kültürünü savunmadan anladıkları Osmanlının kimi yanlarını karikatür olarak üzerlenmeye çalışılmaktan başka birşey değildir. Şimdilerde "külliye" dedikleri Cumhurbaşkanlığı konutundaki 'Türk devletini simgelediği' söylenen bornozlu tipler bu türden bir örnektir...

Komiktir... Ama durum budur.

Aslında bu kesim dinci gericiliğin de etkisiyle zaten kültürel mirasa hayırhah yaklaşmakta, bunu açıkça da ifade etmektedirler. 'Sanatın içine tüküren', sanat eserlerini "ucube" diye yıktıran, tarihten gelen düşmanlıkları sanat eserlerini yıkarak, ortadan kaldırarak sürdüren, antik

Sur'dan fotoğraflar: "Buzdolabı rafını oyuncak silah yapan bir çocuk..." Fotoğraf: Duygu Yıldız, (Onedio Üyesi)

dönemden kalma heykellerin kimi yerlerini kapatarak 'sergileyen'... vs. bu kesimlerin kültür ve sanata insanlık mirası çerçevesinde yaklaşmayacağı en başta bilinmeli ve beklenti içine girilmemelidir. Genelde sanata, özelde resim, opera, bale ve heykel başta olmak üzere çeşitli sanat dallarına düşman olan, beşbin yıllık insanlık kültüründen sadece 600 yıllık Osmanlıyı anlayan bu kesimden insanlık kültürünü üzerlenmesini, sahiplenmesini ve korumasını beklemek abesle iştigaldir!

Bu her iki kesimin yaptığı da insanlığın kültür mirasını sahiplenmek, savunmak, üzerlenmek vs. değildir.

Hayır onlar için önemli olan insan değildir, insanlığın yarattığı birikim değildir. Hayır, onlar için belirleyici olan kapitalizmin çıkarlarıdır. İnsanlığın yarattığı birikimin, kültürün, sanatın sahiplenilmesi ancak para ettiği oranda önemlidir. Çalınıp satılan tarih, milliyetçiliği yükseltmenin bir aracı olarak kullanılan ya da rant kapısı olarak görülen bir tarih sahipleniciliği, gelir getiren bir alan olarak kültür/sanat savunuculuğu, ideolojik takılırken el altında bulundurulması gereken ve tepe tepe kullanılan bir din tüccarlığı... vs... Onlar için belirleyici olan şeyler bunlardır!

Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki siyasi iktidarlar için bunun ötesi yoktu/r, olamaz da! Bu hizmet ettikleri kapitalist sisteme terstir!

Eskinin içinde yeniyi bulup çıkarmak

Proleter kültür-sanat anlayışının savunucuları olan bizler ancak gerçek anlamda geçmişin mirasçılarıyız.

Peki neden biz bu kadar iddialıyız?

"Tamam, burjuvazi insanlığın mirasını üzerlenmeyecektir, savunmayacaktır, onu talan etmektedir, edecektir anladık da, proleter kültür savunucuları bunu neden üzerlensinler?" dediğinizi duyar gibiyim.

Sorunun yanıtını 1999 yılında düzenlediğimiz ilk kültür konferansımızda konferansa sunulan bir tebliğde bulabiliriz. Orada savunduklarımızı bütünlük içinde aktarmak istiyoruz:

"Proleter kültür-sanat anlayışı diyalektik materyalizme dayanır! Proleter kültür-sanat maddeden, varlıktan, var olandan yola çıkar. Materyalisttir. O, kültür ve sanatı hayatın, maddi olanın, var olanın yansıması, yansıtılması olarak kavrar.

Kültür-sanatta materyalizmin tersine, idealizm, maddeden değil, maddeden önce geldiğini iddia ettiği "idee"den, düşünceden, "ruh"tan yola çıkar. İdealist kültür-sanat üreticileri için, sanat objektif dünyada bulunmayan güzelliğin aranmasıdır. İdealizmin tersine, materyalist sanat anlayışı güzelliği objektif gerçeklikte bulur, onu yansıtır.

Proleter kültür-sanat anlayışı, objektif gerçekliği sadece andaki durumuyla kavramaz, onu gelişmesi içinde, hareket halinde kavrar, eskinin içinde yeniyi bulup çıkartır, maddenin değişim ve dönüşümünü görür, yansıtır. O diyalektiktir. Bunun tersine, idealist kültür-sanat anlayışı metafiziktir. Bu anlayışa göre insana önceden verilmiş olan ve değişmez olan güzellik kavramları vardır. Kültür-sanat, dış dünyadan bağımsız olarak varolan bu değişmez kavramlara ulaşmaktır.

— Proleter kültür-sanat

Sur'dan fotoğraflar:
"Sur'un Lalebey Mahallesi.."
Fotoğraf: Duygu Yıldız, (Onedio Üyesi)

toplumdan doğar, onu değiştirmenin aracıdır! Kültür-sanatı maddi dünyadan koparıp "ruh" alanına aktaran ve onu içinde yaşanılan toplumdan, toplumsal şartlardan koparak sanatçıların dehasına bağlayan idealizm için sanatın amacı bizzat kendisidir. Sanat önceden verilmiş ve değişmez olan güzellik kavramının sanatçı tarafından aranmasıdır. Güzellik sanatın kendisidir. Sanat, sanat içindir! Sanata toplumsal bir işlev vb. yüklemek yanlıştır. Bu sanatçının özgürlüğünü kısıtlar vs.

Proleter kültür-sanat anlayışı maddi dünyadan yola çıkar. Onun çıkış noktası içinde yaşanılan toplumdur. O, toplum içindir. Proleter kültür-sanat maddi dünyayı, en başta emekçiler için daha iyi yaşanır bir hale getirmek yönünde değiştirmenin bir aracıdır. (...)

Proleter kültür-sanat, insan toplumunun geçmişinde var olan kültür-sanat birikiminin üzerinde yükselir; geçmişin kültüründe yeni ve ileri olanı eleştirici tarzda üzerlenir, geliştirir, kendi kültürünün parçası haline getirir. İnsanlığın tarihi, sınıflar ortaya çıktıktan bu yana sınıf mücadelelerinin tarihidir. İnsanlığın yarattığı tüm kültür-sanat eserleri, bu mücadeleler içinde ya içinde bulunulan anda egemen olan sınıfların egemen olan düzenlerini korumaya ya da egemen sınıfları veya düzeni yıkmaya hizmet etmiştir. Ya egemenlerin ya da ezilenlerin duygu ve düşüncelerini dile getirmiş, sınıf mücadelesinde onlara hizmet etmiştir. Kapitalizm öncesindeki tüm sınıflı toplumlarda sınıf mücadelesi, esasta sömürücü düzenin biçiminin değişmesi; egemen sömürü biçiminin ve egemen sömürücü sınıfın değişmesi ile sonuçlanmıştır. Sınıf mücadelesinde orduyu oluşturanlar, esas savaşanlar hep emekçi yığınlar, sömürülenler olmasına rağmen, kapitalist topluma gelene dek, devrimler hep bir sömürü sisteminin yerine bir başka sömürü sisteminin, daha gelişmiş, daha modern bir sömürü sisteminin kurulması, yeni sömürücü sınıfların egemen olmasıyla sonuçlanmıştır. Köleci toplum, feodal toplum tarafından, feodal toplum da kapitalist toplum tarafından –bir dizi mücadeleler, savaşlar, devrimler sonucu– çözülmüştür. Bütün bu devrimlerde egemen sınıfın, tüm toplumda egemen olan kültürü ile, egemen olmayan sınıfların kültürü çatışmıştır. Her dönemde, toplumu varolandan daha ileriye götürmek isteyenlerin kültürü, devrim mücadelesinde önemli bir rol oynamıştır. İnsanlığın bu ilerici kültürü, eskiye, çöküşe gidene karşı yeninin temsilcisi olan devrimci kültürün ürünleri, proleter kültür tarafından üzerlenilir. Fakat onlar olduğu gibi, idealize edilerek değil; eleştirici bir tarzda, onların ilericiliğini ortaya çıktıkları tarihi çağa ait olduğunun, bir zamanlar ilerici olanın, başka tarihi şartlarda gerici olabileceğinin bilincinde olarak üzerlenilir. Proleter kültür kendini geçmişin ilerici, devrimci kültür ürünleri üzerinde, onlardan yararlanarak şekillendirir." ("Hangi kültür mirasına sahip çıkıyoruz?" başlıklı Kültür Konferansına sunulan tebliğden... Tebliğin tamamı için bkz. Güney, sayı 7)

Evet kabul, biraz uzun bir alıntı oldu ama bütünlük içinde anlaşılması için gerekliydi...

Sanırım bu alıntıda aktardıklarımızla, biz proleter kültür ve sanat savunucularının geçmişin mirasını neden ve

nasıl üzerleneceğimiz sorunu anlaşılmıştır!

Yazıyı bitirirken birkaç noktayı bir kez daha vurgulamayı gerekli görüyorum:

Faşist Türk devleti Kürdistan'da sömürgecidir. Faşist Türk devleti sermayenin çıkarlarını savunan bir devlettir! Faşist Türk devleti Kürdistan'da yükselen uyanışı ortadan kaldırmak, bastırmak için her türlü şeyi yapmaktadır, yapacaktır!

Bu savaş ortamında faşist Türk devleti savaşı da bahane ederek halklara karşı daha da saldırganlaşmaktadır.

Bizim bu savaşta yerimiz işçilerin, emekçilerin, ezilen halkların yanıdır. Bizim yerimiz kapitalist sistemi yıkma hedefiyle, devrim hedefiyle mücadele edenlerin yanıdır!

Bilinmelidir ki, kapitalist sisteme son verilmedikçe, kapitalizmin yol arkadaşı haksız savaşlara dur denilmedikçe gerçek anlamda barış kurulmadıkça... insanlığın birikimleri, kazanımları, bugüne kadar ulaşan mirası her zaman tehdit altında olacaktır!

Bu bilinçle de kapitalizmi yıkma mücadelesinde yerimizi alalım!

12 Haziran 2016 ■

DİPLOMA GEREKLİ Mİ?

Aslında topa hiç girmek istemiyordum. Ama gelinen noktada sanki bir zorunluluk oluştu gibi...

Sorun diploma meselesi... Muhalif kesimler Cumhurbaşkanının diplomasının sahte olduğunu, dört yıllık olmadığını, şaibeli olduğunu yazıp duruyorlar.

Dışardan bakınca, evet, "Birtakım 'yamuk' durumlar yok değil!" diyesi geliyor insanın... Ama sonra biraz daha 'büyük resme' bakıp düşününce bunun saçma sapan bir tartışma olduğunu, yapılanın gündem saptırmaktan başka bir işe yaramadığını gösterdiğini görüyor.

Neden böyle düşünüyorum?

Herşeyden önce cumhurbaşkanı burjuva devletin, sistemin bir figürüdür. Görevi bir bütün olarak halklara düşman olan devletin/sistemin devamını sağlamak, bunun için elinden gelen herşeyi yapmaktır. Onun taraflı, partili cumhurbaşkanı olması ya da olmaması da bu durumu değiştirmiyor.

Hayır, o bir sistem bekçisi... O halklara düşman devletin en üstündeki kişi... Görevi sistemi, devleti koruyup kolamak, sistemi devam ettirmek.

Soruna böyle bakınca bu kişinin diplomasının olmasının ya da olmamasının ne önemi var? Diploması sağlam olunca bu kişi halk düşmanlığından vaz mı geçecek? Halklara daha bir dost mu olacak bu kişi diploması dört yıllık olsa? İşçilere, emekçilere bir ekmek daha fazla mı yedirecek kanunlarda yazanı uygulamış, uyduruk değil, doğru dürüst bir diplomaya sahip olsa?

Hayır diploması sağlam olanların cumhurbaşkanlığını da gördük... Faşistliklerinden, halk düşmanlığından geri mi durdular, diplomaları sağlam olunca? Hayır!!!

Faşizmi uygulamak için, Kürtleri yoketmek için, işçilerin, emekçilerin haklarını ortadan kaldırmak için, kadın düşmanlığı için, gençlerin geleceğini karartacak kararlar vermek için... vs. vb. diplomaya gerek yoktur!

Ayrıca biz başka olmayan şeylere bakalım:

Bu ülkede demokrasi yoktur örneğin! Bu ülkede insan hakları yoktur, adalet yoktur! Bu ülkede Kürtlerin en temel haklarını talep etme hakları yoktur! Bu ülkede işçilerin emekçilerin gerçek anlamda söz hakkı yoktur! Kadınların söz syleme hakkı yoktur, gençlerin gelecekleri yoktur bu ülkede! Çevrenin korunması diye bir şey yoktur örneğin bu ülkede! vs. vb...

Bu kadar 'yok'un içinde cumhurbaşkanının diplomasının olmasının ya da olmamasının ne önemi olabilir ki?

Demem o ki; sorun diplomanın sağlam olup olmaması sorunu değildir! Diploma insanı halk düşmanı olmaktan çıkarmaz! Sorun kişilerden, onların diploma sahibi olup olmamalarından öte sistem sorunudur, sistemin bekçiliğini yapma sorunudur! Sorun bu ülkede olmayan başka şeyleri kazanmak için mücadele etme sorunudur!

Sorun bu mücadelede var mısınız, yok musunuz sorunudur!

Varlık, yokluk tartışılacaksa bu tartışılmalıdır! ■ **DG**

"VURUR ~~YÜZE~~ SÖZE İFADESİ..."

Biliyorsunuz Almanya Meclisi Türklerin Ermenilere soykırım uyguladığını kabul eden bir karar aldı. Bu karar başta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan (RTE) olmak üzere Türk devlet yetkililerini oldukça kızdırdı.

RTE, Almanya Meclisi'nin Ermeni Soykırımı'nı tanıma kararına verip veriştirirken, Almanya Meclisi'nde bulunan Türkiye kökenli milletvekillerini, özellikle tasarıya sahip çıkan ve tasarının kabul edilmesinde önemli bir rol oynayan Yeşiller Eşbaşkanı Cem Özdemir için;

"Neymiş, birileri de diyor ki güya Türk... Ne Türk'ü be... Bunların kanının laboratuvar testinden geçmesi lazım" dedi.

Sonra?

Sonrası, birçok durumda olduğu gibi, tevil!!!

Yani 'çevir kazı yanmasın!'

Yani, 'aslında o anlamda kullanmamıştım' yinelemesi...

Oysa tevile meydan vermeyecek kadar açık söylendi söz...

Anlayan anladı!

●●●

Anlamayanlar da var tabii!

Öyle ki, oy veren milyonlar O'na halifelik, padişahlık vs. yakıştırıyor, O'nu Atatürk'ün yerine koyuyor!

O da dünden buna teşne...

Mustafa Kemal gibi 'Nutuk' yayınlatıyor!

Yakışıır!

Mustafa Kemal gibi davranmaya çalışıyor!

Aynennn!

"Atam izindeyiz!"in karşısına "Adam izindeyiz!" konuluyor, "Adam" da bu durumu susarak onaylıyor...

'Tam isabeeet!!!'

Evet o Mustafa Kemal 'e karşı ve ama Mustafa Kemal gibi "tek adam" da olmak istiyor!

●●●

Olsun, bence bir sakıncası yok!

Zaten benzeyen bir çok ortak noktaları var. Tüm farklılıklarına da rağmen, kumaşları aynı!

Örneğin, Türk milliyetçiliğinde ortaklar!

Her ikisi de Türk milliyetçiliğinde level atlamış tipler! "Ne mutlu Türküm diyene!"nin sahipleri ve uygulayıcıları! "Bir Türk dünyaya bedeldir!" deyiminin yaratıcısı ve savunucuları!

Evet, Türk milliyetçiliği ortak nokta!

1930'larda Mustafa Kemal'in de onayı ve desteğiyle "Güneş-Dil Teorisi", "Türk Tarih Tezi" gibi ırkçı-milliyetçi teoriler eşliğinde kafatası ve kan grubu ölçümleri yapılıyordu.

21. yüzyıl dünyasında/Türkiyesinde RTE de Mustafa Kemal'den geri kalmıyor! O da Alman Meclisi'ndeki Türkiye kökenli milletvekillerinin "kanlarının tahlilleriyle" iştigal ediyor!!!

"İleri demokrasi"nin geldiği nokta bu:

"Kan tahlilli" ırkçılık!

Tevile rağmen durum budur!

●●●

Hayır, kıvırmaya, tevile gerek yok!

Gayet açık! Anlayan anladı...

Anlamayanlara da son dönemlerde sosyal medyada yaygın kullanılan deyimle ifade edelim, belki o zaman anlarlar:

"Vurur söze ifadesi, ırkçısın sen bi tanesi!"

Klozet

■ **HALİL ÇAMAY**

Tüm yalanlarınızı onlara saklayın beyim,
Tüm yalanlarınızı inananlara…
Ben o bahçesinde ayçiçekleri ve kuyusu olan ,
Çocukluğumun domates ve bostan kokulu evinde,
Kaybettim inancımı
Tanrıya ve sizlere…

Küçüktüm,
Sıskaydım,
Tanrının ve kamyonların iaşeleriyle beslenmeyi reddettim
Öyle ki;
İnancımı kaybettim

Belki kamyon tekerlerinde ki lekesiz jantlardı sebebi,
Belki yukarıdan uzatılan makarna poşetleri,
Bilemem…
Belki şeytan o an girmişti içime,
Göz kırparak parlak ambalajlar içerisinde,
Kaybettim ben inancımı
Tanrıya
Ve parlak jantlara…

Siz o yağlı
O semirmiş kıçınızı,
Koydukça ida hırsızı,
Altın kaplama klozetlere;
Ben bir santim daha uzun,
Biraz daha yakışıklı,
Tokatlayacağım kıçınızı…

Tüm kamyonlar makarna fiyonglarına dönüşene kadar…

UMUDUMUZDAKİ BAŞIBOŞLUK

Sur'da gençler bilerek ölüme gidiyor. Yüksekova'da da, Cizre'de de, Kuzey Kürdistan'ın diğer kent, kasaba ve köylerinde de! Yeni bir savaşım yolu, direniş yolunun doğrusu ve yanlışı, bu doğru ve yanlışın detayları gözler önüne seriliyor. Yarınlar için! Ve bu direnişin detaylarında öyle bir giz var ki, kent tamamen yok edilmeden gücü ve soluğu tükenmiyor, bitmiyor! Kent ve sokaklar ve evler ve evlerin pencerelerindeki titrek karartılar ve bodrumlara yığılmış insancıklar hep beraber ölüp ölüp yeniden diriliyorlar.

■ YAVUZ AKÖZEL

Tuhaf bir başlık oldu. Ama yaşadıklarımdan önce düşüncelerime oradan da duygularıma yansıyan görüngüleri nasıl ifade edebileceğim üzerine oldukça zorlandım. Bir umut vardı ama bu umut darmadağınık olumlamalarla olumsuzlamalarımın ara yerinde didişmiş, tanınmayacak duruma gelmişti. Umut sadece çok uzaklarda kırpışan paslı bir ışık gibiydi. Kafkaesk vari ışık, şüpheci, "var mıydı-yok muydu" gibilerinden sorular sorduran bir cılız umuttan yanısıyan ışık. Bir cılız, paslı ışığın verebileceği kadar da umut!

Başıboş dolaşıp duruyorum. Gazetelerdeki haberleri okuyorum, televizyonun akşam haberlerini izliyorum. Okudukça, izledikçe sanki başıboşluğum kamçılanıyor. Mithatpaşa caddesinde eski belediyenin yanıbaşındaki çay ocağının caddenin kenarlarındaki palmiye ağaçlarının duldasına dizilmiş kürsülerine oturup birkaç demli çay içerken gelip-geçen kadınlı erkekli tip tip insanları gözlüyorum. Hani gözlerimin aradığı o tansık yaratık karşıma çıka gelir, bu didik didik olmuş umutlarımı güçlü bir miknatıs gibi yeniden bir araya toplar, örülmeye, işlemeye hazır bir yumak durumuna getirir diye.

Olmuyor.

Şair Ali selam veriyor, huzursuz oluyorum. 'Yine gelip (derin içerikli!) üç-beş mısra dizeliyecek diye! Buyur etmiyorum ama o beni gördüğüne oldukça memnun görünüyor.

Neden memnun olduğunu da hınzırca biliyorum. İçini boşaltacak, içini bana yükleyip hafifleyecek! Elinde küçük, siyah çantası hemen yanıbaşıma çöküveriyor.

'Buyur' diyorum gönülsüz! 'Bir şey içer misin?' diye de isteksizce soruyorum. 'Çay' diyor! Çaycı Hüseyin tetikte, söyleneni duyuyor, anında çayı yetiştiriyor.

Üç ay önce, iki ay önce, bir ay önce ve şimdi Güneydoğu'da kan gövdeyi götürüyorken ve şehirler, kasabalar, köyler yerle bir ediliyorken ve oluk gibi ezilen halklarımızın kanı akıyorken, şair Ali'nin dizelediği mısralar bana umutlarımdaki başıboşluğu daha da başıboş kılan gizli şifreler gibi geliyor.

Kulaklarımda tinitus. Sağlıksız sürekli cızıltılı bir çınlama.

Şair Ali okuyor:

"Kanlı gökyüzü sizin olsun / Sınırları ihlal eden / Bir kuş kanadının özgürce uçabildiği kadar, / Mavi bizim olsun"

İçimden Marx'ın 11. tezini mırıldanıyorum: "Filozoflar dünyayı yalnızca çeşitli biçimlerde yorumlamışlardır; oysa sorun

onu değiştirmektir."

Çaydan bir fırt çekerken 'Ne mırıldanıyorsun?' diye merakla soruyor. Sayıklarcasına 'Marx' diyorum. Ve sonra yine kısık, öfkesiz, ortaya, akıp giden insan seline, Afrika'dan henüz gelmiş başımın üstünde kanat çırpan kırlangıçlara fısıldar gibi 'hiç bir dayanışma eylemine katılmıyorsun, oysa Güneydoğu'da kan gövdeyi götürüyor.' diyorum.

'O başka' diyor!

'O başka' olmayanın ne olduğunu sormak istiyorum ama sormuyorum. Rüzgâr acı esiyor, biraz üşür gibi oluyorum, biraz titrer gibi oluyorum, tüylerimin diken gibi olduğunu duyumsuyorum.

NİSAN 2016, DİYARBAKIR (AMED)-SUR

Yeniden Marx'ın adını usulcacık mırıldanıyorum. Şair Ali şaşkın beni izliyor. 'Şiirlerin senin kahrolası bunalımlarından daha öteye geçemiyor!' diye fısıldar gibi konuşuyorum. Bana, 'haftaya Narbel salonunda şiir dinletisi veriyorum, beklerim' diye sözcüklerimi ağzıma nefretle geri tepercesine yanıt veriyor. Sopsoğuk örümcek elleriyle sopsoğuk tokalaşıp, kanlı gökyüzüne çarpık çurpuk mandallarla astığı yüzlerce sayfalık kan kusan şiirlerini üzerime kusup gidiyor. Herşeye karşın, yine de o gider gitmez acı esen rüzgar dinginleşiyor, üşür gibi olmamdan, biraz titrer gibi olmamdan eser kalmıyor. Doğrusu hem rahatlıyorum hem de gittiğine seviniyorum.

Ardı sıra bağırsam mı acaba 'Halkın sanatçısı halkın savaşçısıdır' diye, içimden geçiriyorum. Oturduğum kürsüden şöyle bir diklenip ayağa kalkıyorum. Bizim şair Ali çoktan caddenin karşısına geçmiş, Pehlivanoğlu Market'e dek ulaşmış. Öylece bakıyorum ardı sıra! koluna taktığı sallanan küçük siyah çantasını görür gibi oluyorum. Sonra kalabalığın arasında gözden yitip gitiyor.

Usulca yeniden yerime oturuyorum. Yılmaz Güney gözlerimin önünde canlanıyor. O güzel gülüşü, tebessümü! Çaycı Hüseyin çay getiriyor. Demli, taze mis gibi Rize kokan bir çay, üç fırtta içip bitiriyorum.

Gökyüzü yani şair Ali'nin şiirinde betimlediği o kanlı gökyüzüne başımı dikleyip seyre dalıyorum. Masmavi …uçsuz bucaksız… Ve tek bir bulut kümesi yok. Martılar, güvercinler, kırlangıçlar, kargalar, serçeler, kelebekler, börtü böcekler ve daha adlarını bilmediğim renk tayflarına bulanmış binbir çeşit kuş başımın üzerinden resmi geçit yaparcasına Ege'ye ve çamlarla kaplı Çatalkaya (Kızıldağ) dağlarına doğru uçup gidiyorlar.

İçim kıpırdıyor. Acaba? diyorum! Acaba? Acaba?

Marx, Yılmaz Güney, ha bir de Nazım vardı değil mi? Başka kimler vardı? Kimler yoktu ki! Açlıkla boğuşanlar, mapus damlarında süründürülenler, katledilenler, işkencelerden geçirilenler daha neler neler! Şimdi zindanlarda süründürülen yazar ve gazetecileri, yıllardan beri tahliye olamıyan ve neden yattıklarını dahi tam anlamıyla bilmeden zindanlarda yaşlanan devrimcileri bir kenara bıraktım. Sur'un, Yüksekova'nın, Silopi'nin Cizre'nin ışıksız mahzenlerinde yakılan, kurşuna dizilen gencecik çocukların, gelinlik kızların, anaların, babaların derdine düştüm.

Terörist damgasını yiyen ve milyonlarla ifade edilen tüm hakları gaspedilmiş mazlum bir halkın derdine düştüm.

Sur'da gençler bilerek ölüme gidiyor. Yüksekova'da da, Cizre'de de, Kuzey Kürdistan'ın diğer kent, kasaba ve köylerinde de! Yeni bir savaşım yolu, direniş yolunun doğrusu ve yanlışı, bu doğru ve yanlışın detayları gözler önüne seriliyor. Yarınlar için! Ve bu direnişin detaylarında öyle bir giz var ki, kent tamamen yok edilmeden gücü ve soluğu tükenmiyor, bitmiyor! Kent ve sokaklar ve evler ve evlerin pencerelerindeki titrek karartılar ve bodrumlara yığılmış insancıklar, (insancıklar dediysem yani bebeler, tüyleri yeni bitmiş genç delikanlılar, gelinlik kızlar, evlatlarının ölümlerini yaşamış acılı analar, babalar, isyanları savaşları açlık ve kıtlıkları yaşamış yaşlı nineler, dedeler) hep beraber ölüp ölüp yeniden diriliyorlar.

Mithatpaşa caddesinde aşağıya, şehitliğe doğru yürüyüp Ahmet Haşim sokaktaki 'Dayanışma Derneğine' uğruyorum. Silvia, Sercan, Erdal ve adlarını bilmediğim iki genç karşılıklı oturmuş sohbet ediyorlar. Beni görünce hemen 'abimize bir demli çay!' diye haykırıyor Erdal. Yine kendisi gülücükler saça saça mutfağa gidip çayımı getiriyor. Çantamdan bir kuru kaysı çıkarıyorum, çayı şeker yerine kuru kaysı ile içiyorum.

Silvia 'Her tarafta bombalar patliyo' diye kırık bir Türkçeyle

ürkek, korkulu konuşuyor.

Sercan "IŞİD'in işi" diyor. Adını bilmediğim genç "PKK da olabilir" diye varsayım yürütüyor.

Erdal, "Gazeteler Ankara'da patlayan bombaları IŞİD'in gerçekleştirdiğini yazıp duruyor, okumuyor musunuz?" diye sitemde bulunuyor. Devamla, "Birileri bu katliamları PKK ve YPG'nin üzerine yıkmak istiyor!"

Silvia Fransa'ya Paris'e uçacağı günlerinin hesabını yüksek sesle yapıyor. Bir an önce gitmek, canını güvenceye almak istediği her durumundan belli. Silvia, 50 yaşlarında ve bir Türk ile evlenmiş. İzmir'de üniversitede okuyan bir kızı var. Üç yıl kadar Kuşadası'nda bir otelin İngilizce, Fransızca tercümanlığını yapmış. Şimdi çalışmıyor ve okulların yaz tatiline gireceği günü iple çekiyor. Tatil olur olmaz yallah! Önce Paris oradan da Normandiye'de yaşayan annesinin yanına.

"Valla durum böyle devam eder de terör bitmezse geri dönmem, ortalığın tam düzelmesini beklerim!" diyor.

"Kızın okulu ne olacak peki?" diye soruyorum.

"Ne olursa olsun, okul canımızdan daha mı kıymetli?" diye kestirip atıyor.

Bu ülkenin halklarını düşünüyorum. Bombaların patladığı, her türlü terör, baskı ve yasağın günlük yaşamın bir parçası olduğu haramiler ülkesinde, ölümü artık olağan karşılayan ve tepki vermeyen, sadece, teşhis edebilmeyi başarabildikleri yakılmış, parçalanmış ölülerini almak ve gömebilmek özgürlüğü isteyen ezilen halklar topluluğu.

Silvia hanımın gülerek sırtını sıvazlıyorum.

"Korkma" diyorum. Gazetedeki bir resim ve altına kısacık

dizelenmiş bir haberi gösteriyorum. Bombaların harabeye çevirdiği yerle bir olmuş evlerin arasındaki kadın: "Evimi asla terketmem!" diyor.

"Korkma" diyorum birkez daha kulağına eğilerek, sessizce. "Bunlar da can taşıyor, bunlar da senin gibi, benim gibi insancıklar!"

Erdal Silvia'ya domatesli, soğanlı, rokalı tabakta köfte, bana da bir çay getiriyor. Ortalığa kebapçı lokantalarına özgü iştah kabartıcı bir koku yayılıyor.

Silvia gerçekten Fransız olduğunu yemek yiyişindeki kibarlıkla kanıtlıyor.

Son lokmasını yutup da ağzını peçete ile silerken Türkiş köftenin çok lezzetli olduğunu, Fransaya gittiğinde bu lezzeti hep arıyacağını itiraf ediyor.

Etrafıma, raflardaki kitaplara, duvara iliştirilmiş çoktan aramızdan ayrılıp gitmiş devrimcilerin, Madımak'da diri diri yakılan sanatçı, yazar, gazetecilerin resimlerine bakıyorum.

Bir sessizlik çöküyor.

Yoldan insanlar yüzyılların yorgunluğunu yüklenmiş öyle bedbin ve uyuşuk gelip geçiyor, palmiyelerin duldasındaki kanapelere ilişmiş çocuklar ellerindeki cep telefonlarını dürtükleyip duruyorlar.

Güneş, Çatalkaya dağının ardında giderek batarken akşama hüzünlü bir sessizlik, hüzünlü bir renk karmaşası egemen oluyor.

Umut bir geliyor bir yitiyor.

22.04.2016 Braunschweig ■

SÖYLEŞİ

Tarihe geçecek sözler, diyor içinden. Tarihse çoktan yazıldı. Sonra köy romanları, köy romanları… Şişman bir kız eşlik ediyor konuşmacıya. Ben zaten felsefe okuyacağım. Felsefeniz üzerinize çok yakışmış, ama siz yine de, bir de bu yeni çıkanlardan deneyin. İnatçı olun, hevesiniz kırılmasın.

■ **İLKNUR GÜNEYLİOĞLU**

Ben bir marksistim. Ruhum anarşist. Biraz da şamanist. Elim bereketlidir. Hafızam güçlü. Çocukken de belliydi.

Büyük bir salon… Kameralar dolaşıyor. Ağızlar beş karış. Açık. Ter, ter, ter… Fotoğraf makineleri. Şak şak şak… Hâlâ…

Hâlâ konuşuyor. *Ben bir marksistim. Ruhum anarşist. Biraz da şamanist. Elim bereketlidir. Hafızam güçlü. Çocukken de belliydi.*

Ya dünyanın dönüşü ya da başının. Hızı yavaşlamış gibi görünüyor, sesler de ağır. Sesler tok. Tırıs tırıs itiliyor kalemler ileriye, hep ileriye. Yazılanlar silinemeyecek olsa da, siyahın rengi solabilir. Şimdiki zamanın canı kömürleşmiş gibi kokuyor. Kalabalıkla itildi buraya hepsi. Üst katlardaki daha derinlere. Yüksek binaların en yukarıları. Önlerinde beli kelepçeli, üniformalı cılızlar. Koşuşturma yaşanmadı gelirken. Kaçıştırmalı vardılar son durağa. İki asansör beklendi, biri bozulmuş. Saçları elektriklendiren havada aynalı duvara yaslanıldı. Eleştirildi. Birazdan sus pus olacak hepsi sorguladı kat geçişlerinde geçmişi, geleceği. Topu topu beşer kişilik gruplar. Beşin bir fazlası katına çıktılar insan kafesinin.

Havalandırmanın sesi dayanılmaz olunca sıcağa dayanmak çözüm oldu. Salon tıka basa dolu derlerdi, eğer on, on beş kişi daha olsaydı. Az bir sayı farkıyla kaybetti sıkışla tepiş. Koltuklar inci gibi dizili. Otururşan sana açık.

Önde iki çocuklu, bir gözü olmayan kadın. Sık sık tuvalet ihtiyacı. Dikkatleri dağıtıyor. Dağılmayacak bir ilgiye muhtaç konuşuyor. *Zaman demlendi mi, bu size mi bağlı sandınız? Demi beklemezseniz olmaz.* Dinleyen kulakları tırmalıyor mikrofondan gelen ayarsızlık. İşte şimdi parçalandı paslı algı. Zamanın tortusu kimin umurunda?

Şimdi de geç kalanların tam vakti, onların sırası. Gecikmelerinin son sınırı olan zamanı, saniyesi saniyesine her seferinde tuttururlar. Kendilerine verilen süreyi aşmazlar. Kokularıyla daldılar içeri. Yokuştan aşağıya salındılar. Aşağının bitiminde, merdivenlere dimdik bir çıkış. Tam orada, tek başına anlatmaya devam ediyor. *Yalnızım, herkes gibi. Kırbaçladım hep, korku nedir bilmez gençliğimi.* Gırtlağından inen su sesi karışıyor kırbacın şaklamasına, ardından yine bir fotoğraf makinesi.

Tek gözlü kadının, arka sıralardan birden fırlayan üçüncü çocuğu en ön isteğiyle tutuştu. Hemen atıldı dinleyicilerin şortlusu. Orası protokol. Protokol, şorttaki bodur palmiyenin dalına takıldı. Dinler mi seni çocuk?

En önde yaşlı sarışın, sarışın yaşlı etkinlik canavarları biriktirilmiş. Onlar da olmasa nasıl karıştırılacak bütün kavramlar, tanımlamalar boya taslarında. Aşağıladıkları mahalle kuaförünün zebra röfleleri akıyor kuramlarından baştan aşağı. Bir parmak atıyor çocuk, tadına bakıyor sunulanların. Iıh, başka…

Harıl harıl notlar alıyor bir garip top sakal. *Cumhuriyetin ilk yıllarında yazılan romanlar…* Tarihe geçecek sözler, diyor içinden. Tarihse çoktan yazıldı. *Sonra köy romanları, köy romanları…* Şişman bir kız eşlik ediyor konuşmacıya. Ben zaten felsefe okuyacağım. Felsefeniz üzerinize çok yakışmış, ama siz yine de, bir de bu yeni çıkanlardan deneyin. *İnatçı olun, hevesiniz kırılmasın. Aah ne yakışıklı adam…*

İç geçirmenin soylusu, salonlusu dudaktan merdivene. Ellerde kitaplar sıralanıldı. Arada bir karışan sıraya hafifçe azar katıldı. Ayaklar sürünüyor tabandaki devetüyü halıya. İmza veriliyor. *Tırıs tırıs, tırıs tırıs…*

Biz ne yapıyoruz, bakışı. Bir kişi size bakıyor, kendi de dâhil. İçleri hariç, herkes burada mı? Yoklama tamam olmasa zaten başlamazdık. Dönüşte asansöre binerken unutma. *Yalnızca beş kişilik.* ■

DUMANLAR İÇİNDE GÖĞE YÜKSELEN ANILAR

■ **VEYSİ ÜLGEN**

Dar ve kıvrak küçeler, karaya çalan gözenekli taşlar, demir kilitli ahşap kapılar, arada şekilsiz katlı evler ve polis kovalamacası. Dakikalar birbirini kovalıyor, ne o küçelerden ne de polis inadından vazgeçiyor. Mutlaka surlara çıkan bir küçe vardır diye hep doğuya koşuyor. Bu küçeler de enselenip, cezaevinde uzun yatma ihtimali ve yakalanmaya tahammülsüzlüğü kaçmasına yol açıyor.

Sokaklar da kara taşlar çoğalıyor. Hewş diye bildiği şehirli Diyarbakırlıların avlulu ya da eyvanlı ev dedikleri mekânlarından birine girebilse polis kovalamacası da son bulacak. Tarihi küçelerin bu kovalamacalara yabancı olmaması ona birilerinin kucak açacağı umudunu koruyor.

Küçeler ona nasıl sahip çıkacak?

İyi de ona kapıyı açacaklar mı?

Buralarda hâlâ yaşayan var mı?

Kapıları en fazla iki kez vurabiliyor. Sonra soluksuz kaçmaya devam ediyor.

Bir çıkış olmalı!

Gerçekten bu küçelerde kaybolacak. Belki kaybolmak iyidir diye düşünüyor, tabii ki yakalanmazsa!

Bir küçeden diğer küçeye, kovalamaca devam ediyor. Son girdiği küçe de tek katlı pencereleri sokağa bakan evlerle dizili. Adımları yavaşlıyor, acaba polisler onu takip ediyor mu, yakalanacak mı?

Geride silah sesleri yükseliyor. Muhtemelen kendisini kovalayan polisler atıyordur. Belki onu ısrarla kovalayan yoğurtçular pazarının girişinde yakalamaya çalışırken tezgâhların içine düşen kafasına boş teneke ile vurmaya çalıştığı polisin ta kendisidir.

Yandaki pencere tülünün arkasında kara gözlü uzun saçlı bir kızın silueti görünüyor. Belki ilk pencere aşkı Aysel'dir ya da başka bir küçe delikanlısının davasıdır. Şimdi varmak istediği surlarda kaç Suriçi sakini kırıx, karşılıksız aşkları nice Ayseller için içip içip dövünüyorlardır. Sesler yaklaşıyor, pencereyi, tülü, karagözlü kızın siluetini bırakarak yeniden hızlanıyor. Kaçıncıdır kilise duvarını görüyor. heyecandan bilmediği şehrin bu tarafının küçelerin de dolanıp duruyor. Şehrin diğer tarafında olsa o küçeler de asla yakalanamayacaktı. Sola, sağa doğuya, kuzeye, güneye, bir küçeden diğerine. Bir süre peşinde sesler azalınca adımları da yavaşlıyor.

Daracık sokaklar nereye çıkıyor. Ulucami'nin arkasındaki sokaklara girmiş olsa çoktan aynasızları atlatmıştı. Ayak sesleri artıyor. Solda çıkmaz bir sokağa giriyor. Bir an durakladıyınca bu küçelerin ne kadar sessiz olduğunu fark ediyor. Mahallede küçük çocuklar dışında kimsecikler görünmüyor. İn cin top oynuyor. Küçük çocuklar içinde biri dikkatini çekiyor. Kendisine kırık dişleri ile alaycı alaycı gülümseyen çocuğa yanaşıyor.

"Abé niye koşésen!"diyor kıvırcık saçlı esmer yamalı ayağında naylon ayakkabılı çocuk."

"Polisten kaçıyorum!"

Alaycı gülümsemesi daha da artıyor

"Bıliyem." diyor, elini sağa doğru sallıyor.

"Polisler o tarafa mı gitti." Başını evet anlamında sallıyor. Sola doğru koşmaya çalışıyor.

"Abé senden önce polisler birini yakaladılar!" bu ses küçük bakkalın kapısında bekleyen kasketli genç birinden geliyor.

"Ne yaptılar!?"

"Polis ona ne yapıyorsun bu sokakta dedi. O da kerxaneye gidiyem dedi. Polisler hadi bizi de hadi bizi de götür dediler." Sonra da kahkahayı bastı.

"Niye gülüyorsun"

"Çocuk kerxanenin yolunu nerden bilsin. Birkaç dakika sonra buradan döve döve götürdüler"

O anda bakkaldan birkaç adamın kahkahalara katıldıklarını gördü.

"Niye gülüyorsunuz. Kendisini kurtarmak için yalan söylemiştir. Kerxane ile ne işi olacak?!" Kahkahalar yerini ona şüpheci bakışlara bıraktı.

"Ben de polisten kaçıyorum. Peşmergelerin yemeğine zehir katıldığını öğrendik. Arkadaşlarım ile birlikte Ulucami önünde bunu kınadık."

"O zaman niye kaçtınız?" dedi adam.

"Polis bize vahşice saldırdı."

"Haberimiz olsaydı biz de katılırdık. Halepçe yetmedi burada da zehirliyorlar."

Adamların konuşmalarına

aldırmadan ayrılmaya karar veriyor. Evet bakkalın dediği gibi hepsi yakalanmamak için kaçmıştı. Bu soruya verdiği cevap oradan da hızlıca uzaklaşmak oluyor. Adam haklıydı belki kaçmamalıydı. Koşmayı hızlı yürüyüşe bıraktı. Bir küçe sonra da normal yürüyüşüne geçti. Sokağı dönerken bu defa çok tanıdık biriyle karşılaşıyor.

"Gülşen!" Kız yüzüne bakarak "Yine kahramanlığa soyundun, ama bu sefer fena çuvalladın!" diyor alaycı gülümsemesiyle.

"Ne demek istiyorsun? "

"Gördüm seni yoğurtçuların orada seni yakalamaya çalışan polise tekme atmaya çalıştın, ama tekmen bu defa elma tezgâhına daldı."

"Burada bile küçük görme, fırça çekme, alaycı bakma… Nedir bu öfken… Hâlâ beni eziyorsun… Anladım aramızda hiçbir şey olmayacak…Ben zaten bunu kabullendim… Ayrıca kahraman olmaya da çalışmıyorum. Ben o ilk eylemde de direndim. Siz kaçtınız. Ben tutuklandım. Sonra beni ucuz kahraman ilan ettiniz. Kaçışınız yok olup gitti. Benim ucuz kahramanlığım ortada kaldı…"

"Karşımdan çekil!" dedi genç kadın ve onu iterek geldiği yöne doğru gitti.

Belki de bakkalın önündeki adam haklıydı. Bu protestolar öğrenci derneği işi değildi. Onlar bu protestoyu yapmalıydı. Bu sokakta bile Gülşen ile tartışıyorsa eyleme katılan diğerleri ile karşılaşsa kim bilir ne olur!

Şimdi onlarla tek ortak özelliğinin bu küçelerde polislerden kaçmaları olduğunu fark etti.

Kaçmaktan vazgeçti. Gözaltı, cezaevi ona tanıdık mekânlardı. Ayakları da artık ileri gidemiyor.

Yanda bir kapı çengelini bir kaç defa sertçe vuruyor. Kapıda beyaz saçlı bir adam duruyor. Anzeli'de hewşli evin ilk odasında kalan Dilavere benzetiyor. Adam onu kollarından tutarak kapıdan içeriye alıyor. Çocukken yazları Anzeli'de teyzelerinin oturduğu böyle avlulu bir evde anılarına dalıyor. Aynen bunun gibi büyük avlunun ortasında bir kuyu, etrafında odalar, büyük bir mutfak iki küçük banyo. Birkaç ailenin oturduğu her şeyin paylaşıldığı koca bir evde sohbetsiz oyunsuz bir akşamın hiç olmadığı zamanlar. O dönemde Diyarbakır'da Kürtçeyi konuşabildiği mekân. Çocukken köyden Diyarbakır'a geldiğinde Sur'un dışına çıktığında Yenişehir'li çocukların Kürtçe konuştu diye taşladıkları günleri hatırlıyor.

"Otur biraz dinlen. Sonra çıkar gidersin." diyor ve semaverde yaptığı sıcak çayı ısmarlıyor.

"Peşmerge yemeklerini zehirlemişler. Öğrenciler olarak protesto ettik. Ölümden kaçıyorlar, burada da ölüm onları bir türlü bırakmıyor. Sınırın güneyinde kendi hakları için mücadele ettiler dayı... "

Dilaver'e benzeyen adam onu sakin bir şekilde dinliyor. Konuşmuyor. Kendinden emin bakışları ona bütün yoğunluğunu unutturuyor. Yüzünde bir tarih gizli bu adam kim bilir bu avluya ne kaçak ağırlamıştır.

Birkaç saat sonra kendini tekrar sokağa atıyor. Bu defa koşmuyor. Üç hafta önce Gülşen ile ilanı aşk kavgasını yaşadığı keçi burcuna doğru yol alıyor. Gözleri Sur'la siyah taşlı bedende yürümeye devam ediyor

Kulak zarını zorlayan şiddetli bir patlama ile Sur'un karşısında yüksekçe otelin balkonunda yükselen dumanların içinde bugüne geliyor. Bir eski Diyarbakır taş evin avlusunda, çeyrek asır önce yurtlarından katliam tehdidi ile sürülen Peşmergeler'in dramını anlattığı Dilaver amcalar, kaçmalarıyla dalga geçen bakkal ve arkadaşları, kaçışlarını oyuna çeviren kıvırcık saçlı kara çocuklar şimdi aynı dramla karşı karşıya ve sınırların ötesinden buraya bir halkın bitmeyen dram bir kez daha tekrarlanıyor. Topların dövdüğü evlerden yükselen dumanlar dramı yaşamak istemeyen direnenleri kırmaya çalışıyor. Onu o gün ele vermeyen küçeler şimdi toplarla dövülüyor.

Anılar dumanlarla beraber göğe yükseliyor.

Taş avluları, misafirperver insanları bir daha görmeyecek mi!

Birgün yere inecek ve tarihin tek şahidi olacaklar.

Top sesleri mermi seslerine karışıyor.

Bir tarihi o toplara engel olamamanın çaresizliği ve öfkesiyle izliyor.

O dönemin küçelerinde oynayan çocuklar bugün eğitimli silahşörlere karşı eşitsiz düelloya girişini resmediyor.

Bir patlama daha!

Bir patlama daha!

Bir patlama daha!

Ve gözlerini yakan o lanet gaz, dumanlar yükselirken bu balkonda olmanın kahredici yanı.

Karşısında heybetli duran surları ve tarihi kentin küçeleri, tüm anıları olan insanlar adına bir kez daha selamlıyor. ■

** Küçe - sokak*

** Hewş-geniş avlu*

ŞİDDETİN KADINA DÖNÜK YÜZÜ

Kuşkusuz erkek egemen toplumlarda şiddetin cinsellik üzerinden de uygulanması, karşı çıkılmazlığı oranında içselleştirilmekte ve bir biçimde yasalaşmasa da meşrulaşmaktadır. Bu meşruluk yargıdaki işleyişiyle de en bariz biçimde kendini göstermektedir. Kocasını öldüren kadın ile, karısını öldüren erkek arasındaki ceza oran(tısızlık)larına bakınca bu daha iyi anlaşılır. Oysa (Türkiye'de) yasalarda karısını öldüren erkeğin özel bir haklılığı söz konusu değildir.

■ **BEKİR KARADENİZ**

Yazının çoğu kadına şiddetten çok şiddetin kendisini ele almasına karşın, başlık kadına yönelik şiddetin son zamanlarda iyice artması nedeniyle öne çıktı.

Konuyu ele alırken en genel tanımıyla iç içe/birlikte Türkiye toplumundaki görünüşü ve biçimi üzerine durmaya çalışacağım. Haliyle saygı, sınır, hak gibi birçok başka kavram da söz konusu olacak.

Şiddetin her ne kadar evrensel bir tanımı olsa bile yine de yer ve duruma göre yorumu, dahası algısı değişebilir.

Şiddet, temelde bir şeyi yaptırmak ya da elde etmek için biri ya da birilerine (bir toplum, bir inanç veya politik veya cinsel tercihi veya herhangi bir nedenden dolayı farklı bir grup da olabilir) karşı kullanılan çeşitli biçimlerdeki bir baskının (sonu açık) başladığı noktadır. Bu, sonucun olumsuzluğuna ilişkin bir imadan, tehdide, şantaj ya da herhangi bir biçimde doğrudan kaba kuvvet veya başka bir biçimde bir şey yaptırmaya teşebbüstür.

Şiddet her zaman dıştan gelen bir şeydir. Ancak dıştan gelir olması onun yabancı, tanınmaz olmasını gerektirmez. Sokakta, parkta veya bir alışveriş sırasında hiç tanışmayan insanlar arasında gelişen bu yönde bir şiddet söz konusu olabileceği gibi aile içinde de (belki daha) sıklıkla gündeme gelebilir. Aradaki (örneğin işyerinden mahalleye veya okula kadarki) yerler de istendiği gibi sıralanabilir. Bunun boyutu ise çoğu zaman yasalarla (da) belirlen(e)meyen bir biçimde meydana gelebilir. Onun için şiddetin nereden ve nasıl kaynaklandığına bakılmaksızın gerçek adıyla tanımlanması doğru bir başlangıç olabilir. Bu anlamda Türkiye toplumunda şiddeti teşvik eder nitelikte bir sürü kavram/söz bulunmaktadır. »Dayak cennetten çıkmadır«, »... tekdirle uslanmayanın hakkı kötektir«, »Sallandıracaksın bunlardan birkaçını«, »...nın/nin[1] vurduğu yerde gül biter« veya »Şeriatın kestiği parmak acımaz«[2] gibi birçok örnek bulunur. İşin tehlikeli yanı ise bunların fazlasıyla içselleştirilmiş olmasıdır.

Bir insanla konuşurken sesini (tehditkar bir havaya sokarak) yükseltmekten fiziksel saldırıda bulunmaya kadar tümü temelde şiddettir. Dahası, günümüzde birbirini hiç görmeyen insanlar bile (örneğin siber ortamda) şiddete maruz kalabilir. Ancak bunların birçoğu öylesine belirsiz ve/ya kanıksanmış gibi yansır ki çoğuna tepki gösteril(e)mez bile. Kanıksanmaktan vurgulamak istediğim, şiddetin herhangi bir biçimine alışmak gibi bir yanlış algılanma değildir. Çoğu zaman bir çaresizlik, belaya bulaşmaktansa es geçmek boyutunda olabilir. Yoksa birçok dilde ve kültürde sıklıkla kullanılan Kızılderililerin acı hissetmediği veya baskı altındaki toplumların acıya alışmışlıkları gibi saçmalıklar değil anlatmak istediğim.

Şiddeti cahillerin daha çok kullandığı algısının da yanlış olduğunu belirtmek gerek. Bazılarına göre, fiziksel bir uygulamaya dönüşmediği sürece şiddeti şiddet saymak mümkün olmayabilir. Bu anlamıyla bir yerde ötekinden daha fazla/az şiddet tespiti yapılabilir. Kuşkusuz bu da nereden ve nasıl bakıldığıyla ilgilidir ve farklı görülebilir. Örneğin, bir ailede yaramazlık yapan çocuğun tokatlanmasıyla bir başka ailede aynı durumdaki çocu-

ğun karanlık banyoya kilitlenmesi içerik itibariyle farklı gibi algılanabilir. Onun için şiddetin boyutu üzerine bir belirleme değil, kendisine ilişkin tarafı daha belirleyicidir.

Günümüzde şiddetin eşleştirildiği terör tanımı çoğu zaman devletlere karşı söz konusu bir takım eylemlere ilişkin yapılır. Devletler de bu konuda fena halde hemfikirdirler. Şiddeti temel alan ve uygulayan »devletsiz« grupların veya bireylerin bu eylemlerini aklamak veya hoş görmek anlamında söylemiyorum. Bunun bir de devlet(-ler) tarafından yapılanı var -ki içerik olarak aynıdır ve çoğu zaman daha acımasız ve uzun sürelidir- ancak buna klasik anlamda terör denmez nedense. 12 Eylül dönemindeki Türkiye'nin halini aklınıza getirin. Belki birilerine göre bir huzur ortamı sağlanmasına yönelik şeyler yapılmaktaydı. Ama (benim gibi) öteki birilerine göre ise devletin kendisi terör idi. Burada bunun ayrıntılarına girmeyeceğim.

Bugün bile sokakta yürüyen herhangi bir birey herhangi bir nedenle karşı karşıya geldiği polis memurundan korkuyorsa burada bir sorun var demektir. Tartışmak istediğim, demokratik olmayan bir idare biçimi falan değil. Tabii ki bu da bunun önemli yanlarından biridir ama böylesi karşılaşmanın kendisi bir şiddet ifadesidir. Yani böyle bir karşılaşmada polis memurunun potansiyel olarak bireye şiddet uygulama ihtimali bir yana (pratikte) »serbestiyeti« bulunmaktadır.

Şiddet şiddettir ve kimden veya nereden geldiğiyle değerlendirilmemelidir. Peter Ustinov'un (1921-2004) dediği gibi, »Terör, yoksulların savaşı, savaş ise zenginlerin terörüdür. İkisi de aynı derecede ahlaksızdır.«

Bir şeyi protesto etmek için dans eden kadına dua okumayı dayatırken şiddetin bir boyutu görülmektedir. Hatta bu basit bir temenni gibi aktarılmaya çalışılsa bile devletin en büyüğünün bu tavsiyesi her şeyden vazife çıkarmaya yatkın toplumlarda dans eden kadına polisin saldırmasını meşru kılmak dahil birçok soruna yol açabilir. Buradaki meşruluktan kastım aslında bunu yapan »görevlinin« yanına kar kalacağını bilmesindeki tehlikedir.

Kadına uygulanan şiddetin (tacizden öldürmeye) bazı boyutlarda arttığı belirtilmekte. Doğrudur. Ama ben genel olarak bunun sadece artış değil aynı zamanda konuşulur/bilinir olabilirliğiyle de birlikte değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum. Belki bundan 30, 50 veya daha fazla sene önce kadınların kendilerini ifade edebileceği imkânları çok daha sınırlı olduğundan ve başlarını sokabilecekleri başka bir yer bulunmadığından bu kadar bilinmemekteydi. Hayatta kalabilmek için, gidebilecekleri başka yer olmadığından susmak durumundaydılar. Veya sokakta koca ya da herhangi bir biçimde kendini ilgili gören başka bir erkek tarafından öldürülen kadından başkalarının haberdar olması bugünkü kadar kolay değildi. Çoğu zaman kol kırılsa da yen içinde kalmaktaydı. Bu gelenek aynı zamanda kadının herhangi bir biçimde (en önemlisi de ekonomik olarak) erkekten bağımsızlaşmaya başlamasıyla, yıkıldığını söyleyemezsek de, çatlak verir oldu. Onun için daha çok duyulmakta, haber daha uzak yerlere çabucak ulaşabilmekte. Özgecan'a ne olduğunu bundan 50 sene önce aynı yoğunlukta bilmek mümkün müydü? Öğrenmek için çaba gerektirmeyen iletişim araçları (burada kastettiğim özellikle televizyondur) yokken kaç kişi bu haberi gazeteden takip edebilecekti. Çoğu zaman da böylesi bir cana kıyan, taciz eden veya tecavüz eden de yabancı bir minibüs şoförü değil daha yakınlardan biri olacaktı.

Bununla anlatmak istediğim,

eskiden daha iyi olduğu yanılsamasıdır. Evet, bugün kötü ama eskiden insanlar daha mı uygardılar. Belki daha başka denetleme mekanizmaları falan işlemekteydi ama daha iyi olduğunu sanmıyorum.

Şiddetin temeline, varlığına ve günlük yaşamdaki işlerliğine ilişkin daha fazla ve daha düzeyli önlemler mi alınmaktaydı eskiden? Bunu da sanmıyorum. Öte yandan bugünün yaşam, algılama biçimi vs. birçok bakımdan şiddeti teşvik eden ögeleri de geliştirmiştir. Bunları göz ardı etmemek gerekir. Ancak (tekrarlarsam) her şeyin eskiden iyi olduğu mantığıyla açıklamaya çalışmanın doğru olmadığını vurgulamak istiyorum.

Son 30 yıldır ciddi bir ivme kazanan dindarlık[3] üzerinden bunu açıklamanın da bir mantığı yok. Yani İslami değerlerin sarsılması veya bozulmasının açtığı bir sonuç olarak savunmaya çalışmak aynı derecede gerçek dışı. Maraş, Çorum ve Sivas'ta insan boğazlayanlar veya yakanlar kendilerini hangi dinle/inançla ifade ediyorlardı acaba?

İslamiyette yeri olup olmadığı üzerine bir tartışma yapmanın da benim açımdan anlamı yok. İki nedenden böyle düşünmekteyim. İlki, kendimi İslam (veya başka bir inanç sistemi) içinde değerlendirmediğimden onun kurallarının benim açımdan geçerliliği olamaz. Bu, İslama (veya başka bir dine) bağlı insanların kurallarını yadsımamla, onları hiçe saymamla ilgili değil. Herkes bir başkasını rencide etmediği sürece (daha genel söylersem, evrensel değerlere sadık kaldığı sürece) kendi kurallarına bağlı kalmakta özgürdür ve bu özgürlüğü savunmak gerekir. İkincisi, bir inancı belirleyenin kendine göre işleyen bazı kuralları olabilir. Ancak dünyada geçerli olan ve tüm inanç sistemlerinden bağımsız olarak öneme sahip değerler vardır. Özgürlük, eşitlik, insan onuruna uyar biçimde yaşamak vs. Bu ilkelere inanan biri(leri) nin kendi(leri)ni (başkalarını rencide etmedikleri, tekrarlarsam, evrensel değerlere saygılı olunduğu sürece) herhangi bir dini kurala uydurma zorunlulukları yoktur.

Söylemek istediğim bir dindeki bir suçun cezası şöyle ya da böyle olabilir. Daha somut örneklemeye çalışayım. Hırsızlık yapan birinin bileğinin kesilmesi ya da bilmem hangi suçu işleyen birinin kırbaçlanması o inanç sistemi içerisinde geçerli olabilir. Ama buna karşı durmak gerektiğini ve düşünen de çok insan vardır. İşin karmaşık yanı da bu insanlar aynı toplumsal ortamda yaşamak zorunda olabilirler. Düşünün, Anadolu'nun bir köyünde ailenin uygun gördüğü kişiyle evlenmek istemediği için başka biriyle kaçan bir kızın öldürülmesi o ailenin, köyün ya da inancın kurallarıyla çelişmeyebilir. Peki ne olacak zaman?

Son dönemlerde dar mekanlardan çıkıp daha geniş topraklara yayıldığı için iyice dikkat çeken İslam söylemli şiddet örgütlerinin yaptıklarına bir göz atalım. El Kaide, IŞİD, Boko Haram, El-Nusra veya şimdilik isimlerini bilmediğimiz yapıların işleyişindeki şiddeti nasıl incelemek gerekir. Bunların tümü kendilerini İslam kurallarıyla açıklıyorlar ve örneğin buna bağlı olarak İslami ilkelere göre elde ettikleri ganimeti istediği gibi kullanma haklarını kendilerinde görüyorlar. Bu işleyiş İslamın ilk ortaya çıktığı zamandan Osmanlılara, oradan bugüne kadar aynı mantıkla işleyişini sürdürmektedir. Ayrıca daha IŞİD ortalarda yokken Malatya'nın ortasında insanları bağlayıp boğazlarını kesenler bugün elini kolunu sallayarak dolaşıyor Türkiye'de.

Burada »ganimet« kavramıyla, ele geçirilen her şeyi kastetmekte olduğum anlaşılıyordur sanırım. IŞİD'in ganimete ilişkin tasarrufu üzerinde yorum yapmazken kadına ilişkin davranışında şaşırır gibi görünmeyi fazlaca anlaşılır bulmuyorum. İlkesel olarak temel aldıkları kurallara uygun davrandıkları ortada. Özetle akla gelen/gelmeyen birçok insanlık dışı uygulamayı gerçekleştirenler kendilerini doğrudan İslamla tanımlarken, benim gibilerin (hariçten gazel okuyarak) bunların İslamla ilgisi olmadığını haykırması fazlasıyla absürt durmakta.

Benzer örnekler çoğaltılabilir. Herhangi biçimde şiddet içermeyen bir şey de bir başkasına etik olarak doğru gelmeyebilir. Diyelim ki İslamiyette (çok yakın akraba olmayan) kadınlar ve erkekler bir arada bulun(a)mazlar veya Müslümanlar alkollü içki içmezler. Buna bir itirazım yok. Ama bunu bir başkasının hayatında geçerli kılmaya kalkışmak şiddetin daniskasıdır ve karşı

durmak gerekir. Yani nedense, hep en tutucu olana daha fazla saygı göstermek gerektiği gibi bir yanılsama vardır. (Saygı olmalı tabii ama sadece daha tutucu olana değil; herkese.) Öte yandan başka olanın saygı görmesini aynı içtenlikle bekleme hakkını bile birçok insanın kendisi için talep etmemesi tuhaf bir durum bana göre. Herhangi bir inancın mensubuna saygısızlık etmemek için özen gösterdiği oranda kendisine saygısızlık edilmemesini talep etmek ve bunu başkalarından beklemek de aynı derecede haktır ve savunulmadığı oranda kaybedilir.

Yukarıda değindiğim gibi kadına uygulanan şiddet oranında bir artıştan söz edilmektedir. Artık eskiye oranda daha doğru dürüst istatistikler tutulduğundan ve bu verilere daha ulaşılabilir olmakta, bundan hareketle kadına şiddetin oranı son 10 yılda çok fazla arttığı ortaya çıkmakta.

Buradaki şiddet artık yukarıda bahsedilen değişik boyutlardaki de değil. Öldürme, sakat bırakma gibi uçlarda artış gözlenmekte. Toplumun değişik kesimlerinde de buna ilişkin değerlendirmeler gündeme gelmekte. Muhtemelen dozu daha az gibi algılanan şiddet ögeleri artık değerlendirmelere gir(e)memektedir.

Genç bir kadının geçtiğimiz dönemde vahşice öldürülmesi Türkiye'nin birçok yerinde bugüne kadar hiç olmadığı kadar yankı buldu ve değişik biçimlerde protesto edildi. Bu tür geniş eylemliliklerin toplumdaki bir soruna daha derin bir bakış atmaya ve çözüme yönelik olması açısından düşünüldüğünde mutlaka yararı olacaktır.

Buna bağlı olarak da tecavüz suçu işleyenlerin hadım edilmesi önermeleri çok sempatik gibi gelebilmekte toplumun bir kesimine. Bir bakıma mantıklı gibi görün(ebil)mekte. Başka birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de şiddetin önemli bir bölümü doğrudan kadına yönelik, bu şiddetin de büyük bir bölümü cinsellik üzerinden gündeme gelmekte. Sadece tecavüz ve buna bağlı cinayetlerde değil, her an ve her yerde olabilecek bir duruma gelmiş bu cinsel

temelli şiddetin asıl kaynağı erkek olduğundan onun cinsel organın işlemez hale getirilmesi bu tür suçlular için -ki ileride potansiyel suçlular da dahil edilebilir- hadım etme programları uygulamaya kalkmanın da aslında nasıl bir şiddet olduğu ve şeriat kanunlarına nasıl denk düştüğünü anlamak zor olmasa gerek. (Yukarıda değinmiştim) Hırsızlık yapanın bileğini kesmek, zina yapan kadını recmetmek gibi. Yani şiddeti eleştirirken gündeme getirilen çözüm önerilerindeki şiddet (maalesef) eleştirilen şiddet kadar göze batmamaktadır.

Kuşkusuz erkek egemen toplumlarda şiddetin cinsellik üzerinden de uygulanması, karşı çıkılmazlığı oranında içselleştirilmekte ve bir biçimde yasalaşmasa da meşrulaşmaktadır. Bu meşruluk yargıdaki işleyişiyle de en bariz biçimde kendini göstermektedir. Kocasını öldüren kadın ile, karısını öldüren erkek arasındaki ceza oran(tısızlık)larına bakınca bu daha iyi anlaşılır. Oysa (Türkiye'de) yasalarda karısını öldüren erkeğin özel bir haklılığı söz konusu değildir.

Yeniden hadım edilme meselesine döneyim. Eğer erkeğin şiddeti sadece cinsel organına bağlı olsaydı muhtemelen buradaki açıklayıcı unsur yine de farklı algılanabilirdi. Ancak asıl sorun erkeğin cinsel organı değil, şiddetin uygulanabilirliğidir. Erkek, şiddeti birçok farklı boyutta uygulamaktadır. En basitinden erkekliği doğru dürüst »işlev göstermeyen« bir erkeğin de tam bu nedenle şiddet uygulayabildiği bilinen bir durumdur. Dahası, erkek çocuk doğurmayan kadına uygulan şiddet, kuma vs. Türkiye toplumu açısından herhalde bilinmeyen bir şey değildir. Oysa çocuğun cinsiyetini belirleyenin kadın değil erkek olduğu bir sır olmaktan çoktan çıkmış durumda günümüzde.

Bana göre sorunu cinsellikte, cinselliğin bir araç olarak (da) kullanılmasında değil, şiddetin kendisinde aramak gerekir.

Bir düşünün, birçok tecavüz olayı gerçekleşmekte ve kadınlar kendilerini savunacak durumda bile olamamaktadır. Toplu tecavüzleri ela alalım. Bilmem kaç erkeğin saldırısına

uğrayan bir kadın ne kadar direnebilir veya sonucu nasıl değiştirebilir. Sonra yine de öldürülür kadın. Burada aslında şiddetin kendisi belirleyici olmakta. Hatta daha uç bir örnek vereyim. Kürdistan'da öldürülen birçok kadın gerillaya tecavüz eden güvenlik görevlileri üzerine çok şey anlatıldı, yazıldı. Buradaki sorun cinsellikten çok intikam duygusunun ve haliyle şiddetin ölümden sonra bile uygulanabilirliği olduğudur.

Bilirsiniz, birçok tecavüz davasında yargıçlar şöyle kararlar vermiştir: Kadın yeterince direnmemiş (nereden anladıysa) onun için bir biçimde tecavüzü hak etmiş veya (hatta) istemiş bile olabilir. Böyle kararlara Türkiye'de rastlamak çok ender bir durum değildir. İşte şiddeti, bu tür yargı kararları da dahil, toplumun tümünde aramak daha yerinde olacaktır.

Yine geçtiğimiz dönemde bir kadına tecavüz edilmesini yargıç, kadının yeni tanıdığı biriyle içki içmesiyle aklamıştı.

Bu yazıyı yazarken şu haberler yayıldı. Adam karısını doğrayıp 52 parçaya ayırarak çöpe atmış. Zihinsel engelli bir kıza tecavüz eden bir başka kişiye mahkemedeki duruşu vs. nedeniyle iyi hal indirimi uygulanmış. Bir başka davada, kadın tecavüzcülere direndiği için ceza indirimi uygulanmış. Yukarıdaki örnekse ise direnmediği için suçlanmıştı.

Birçok durumda erkek şiddetinin doğallaşmasından, sıradanlaşmasından bile söz etmek mümkün. Öyle ki erkek şiddetini (cinsellik de dahil) her şeyiyle meşrulaştıran ve daha doğuştan itibaren teşvik eden bir eğitim sisteminden söz ediyoruz. Yine aynı günlerde bir lisedeki bir müdür yardımcısı (kadın) kısa etek giyen kız öğrencileri taciz ettirmek için bir ekip oluşturuyor ve bu »görevli« soruşturma sonucunda başka bir okula atanıyor. Bunun bir cezalandırma mı yoksa terfi mi olduğu henüz bilinmiyor ama Türkiye'deki tecrübeler itibariyle cezalandırma ihtimalinin pek bulunmayacağını düşünmeden de edemiyor insan. Öyle ya Türkiye'de işlenen nice cinayetin fail(ler) i ve yardımcıları mümkün olan en üst boyutlarda terfilerle ödüllendirilmedi mi?

Üç yaşındaki erkek çocuğa kaç kişinin içinde »aslan oğlum göster çükünü« diyen bir toplumdur burada söz konusu olan. Bu çocuk böyle büyüyor, böyle kavrıyor ve her şeyi cinsel organını ucuyla yorumlamaya başlıyor. Sonra da cinsel suçlardaki artışlar, tecavüzler ve kadın cinayetlerindeki tırmanışa şaşıp kalarak (biraz da mecburiyetten) yine aynı mantıkla (yani cinsel organın ucuyla düşünüp) hadım etmekten söz edilmekte ve tek çözüm olarak bu yöntem önerilmekte. Peki aynı mantıkla erkekleri böyle yetiştiren beyinlerin hadım edilmesine ne dersiniz? Muhtemelen sert ve acımasız görünmüştür. Hayır, acımasız olduğunu söylemeyeceğim. Aynı derecede sakat ve mahzurludur. Sadece örneği uç noktaya çekmeye çalıştım burada. Çünkü sorun şiddetin temeline inmeden bu işin halledilemeyeceğidir.

İşin bir başka yanı da dinlerin çoğunun temelinde olan cinselliğe yapılan olumsuz vurgunun bu anlamda da ortaya çıkması ve dolaylı veya doğrudan kullanılmasıdır.

Bütün bu cinsel suçları en azından eğitme (eğitim değil) sistemiyle çocukların iliklerine kadar işleyen toplumun özellikle de din üzerinden güç toplamaya çalışan kesimleri de sorun birebir cinsellikle açıklayarak, artık biçiminden öte bütününü suçlu göstermek için her fırsattan yaralanmaktalar.

Birçok istatistik veri zaman zaman gündeme gelmektedir. Cinselliğin ne denli bilgisizce, tuhaf ve sağlıksız yaşandığı açıklanmaktadır. Okullarda cinselliğe ilişkin veril(mey) en derslerden, herhangi bir sorununu annesi ya da babasıyla konuşamayan ve sonra da yetişkin olan bir toplumun varacağı yeri daha başka nasıl tasavvur etmek gerekirdi acaba?

Bir nedeni de bu olarak cinselliği bir cezalandırma yöntemine dönüştürmek de insanın (ama özellikle erkeğin) inanılmaz bir becerisi olmalı herhalde.

Şimdi başa dönerek yazıyı tekrar okuyalım. ■

DİPNOTLAR:

(1) Buradaki (...) bölümüne istenen şey konabilir. Anne, baba, akıllı, hoca, koca, öğretmen, politik lider vs.
(2) Bu kavram genelde adalete ve yapılan bir şeyin sonuçlarına katlanmaya ilişkin vurgu yanıyla anlaşılır ancak içerdiği şiddet göz ardı edilir.
(3) Burada kastettiğim İslamiyettir. Çünkü dinlerin barındırdığı şiddet ögeli öğretiler konusunda İslamcıların kendilerine en büyük rakip gördükleri Hıristiyanlık 1500'lü yıllardan itibaren bu sorunu büyük ölçüde aştı.

Bitmeyen Şeyler

■ **FIRAT ÇOBANOĞLU**

Ağız kapısından dışarıya adım atmamış dualar var
İnsan gibi insan demeye ne çok hasret
Su gibi savunmasız insanlara
Ne çok ihtiyaç var

Aşırı inanç ve güven kaybındayız
Huzursuz bir havanın boşluğunda yüzümüze
Aldığımız yumruklar ve gönülden çatlayan davulumuza
Durmadan tokmak vuran eller var
Aynı eller ferman yazdıran

Hergün belki de dünyanın en çaresiz adamıyım
Karakaygılardan ve korkulardan kaçıramadığımız ve
Hergün alıp başını gitmek isteyen
Bir hayat var, alın dünyasına yuvarlanmış
Karakuşlar ve karayazgılar; elimizden gelen

Zaman pembe rüzgarına doğru çevirmişken yönünü
Yelkenler hep rüyasında kalır, dünya için yazılmıştır
Tarih masallar, yazılmıştır dünya ve okunmamıştır

Tekdüze edilmiş diliminde zamanın
Aynı yüzler ve aynı gölgeler dans ederken
Aynı şeyler yaşanacak aynı acılar içinde;
Ayrı ayrı çoğalarak

Öyle ağır geliyor ki herşey, sert şaraplar içsek
Öyle ağır gelmez uyku, ağlamalar hep boş dere
Öyle zırh giyinmiş bir canavarın ardından
Sürükleye sürükleye diline dolaması seni
Eksik olan herşey için biraz daha ölerek,
Çoğalarak çoğalarak

Tabutlara koyup öyle ayak altında
Salladığınız çocuklar, kan kemik tarlanız
Ey hazret,
Sürüklenirken gelen ölüm; ölüm müdür?

Vechta, 9 Ekim 2015

HAPİSHANELERE ESİNTİ YOLLAYALIM

"İçeridekilerden haber alıyorum; sıcaktan perişanlar! Tansiyonu vs. olanlar nasıl zorlanmaya başlamışlar... Biraz esinti yollayabilseydik tutsaklara..."
— Ganime Gülmez —

■ **ADİL OKAY**
okayadil@hotmail.com

Sıcak çok sıcak. Gerçi bütün ülke yılın en sıcak günlerini yaşıyor. Ama yaşadığım coğrafya fazlasıyla kavruluyor. Bu satırları yazarken sıcaklık 38 dereceyi gösteriyor, nem oranıyla beraber 50 dereceyi buluyordu. Doğal olarak bu iklim koşullarında hayat neredeyse duruyor. Evden çıkmak bile zor geliyor insana. Ama mutlaka yapılması gereken dünyevi işler var. Ve yazılması gereken yazılar- yanıtlanması gereken mahpus mektupları.

Peki tutsaklar bu sıcakta ne yapıyorlar. Özellikle hasta olanlar nasıl yaşıyorlar. Klimaları yok. Ama vantilatör imkânları var sanıyorum. Yani parayla kantinde satılıyor olabilir. Emin değilim. Zira tutsaklar masa ve sandalyeyi bile kantinden satın almak zorundalar. Dışarıdan temin etmek yasak. Ketıl gibi su ısıtıcıları da öyle. Tabi bunları kantinden satın almak yetmiyor, ayrıca harcanan elektrik parasını da ödemek zorundalar. Şaşırdınız değil mi? Evet öyle. Yönetmelikmiş bunun adı. Hapishanelerde özelleştiremeye adımlar diyorum ben buna. Geçenlerde hapisten yeni çıkan bir kadından devletin beş bin TL yemek parası istediğini, ödeyemezse haciz geleceğini öğrendim. Elinde evrakla İHD'ye başvurmuştu. Yani hapiste verilen yemeğin parası isteniyordu.

Sıcak diyordum. Aklıma Adana hapishanesinde geçirdiğim 1980 yazı geldi. Darbeden birkaç ay önce. Ne korkunç sıcaktı o öyle. Hele kauçuk yataklar

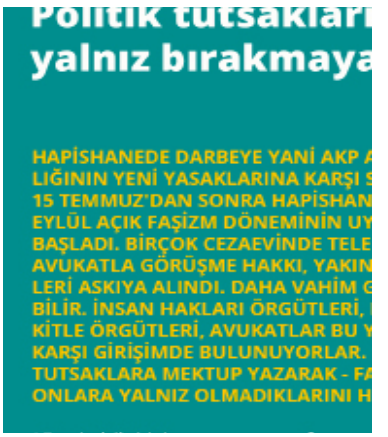

nasıl da yakardı. 70-80 kişilik koğuşta serçe parmak kalınlığında bir hortumdan su akardı. Gece sıraya girerdik duş yapabilmek için. Duş yapınca biraz serinlik olsun da uyuyabilelim diyorduk ama sabah üçte ancak sıra geliyordu. Gece saat ondan, on birden sonra sabahın üçüne dördüne kadar duş almak, bir nebze serinleyebilip uyuyabilmek için bekliyorduk. Perişandık, bitlendik, bütün koğuş bitlendi. Şaka yapardık: *"Dev –Yolcularda bit başladı, derken Kurtuluşçulara, Halkın Kurtuluşçularına, Emeğin Birlikçilerine, PKK'lilere, TİKB'lilere geldi bit, eyvah onlardan da bize geldi"* falan diye. (Bit olay şaka değil. Gerçekten bitlenmiştik.) Ama değişik gruplar arasındaki ilişkiler, dayanışma, yoldaşlık ilişkileri, insan ilişkileri iyiydi. Okuma, seminer, eğitim çalışması yanı sıra, kendi aramızda skeçler hazırlardık. Bazen de saz çalıp türkü söyleyebilen arkadaşlarımızın mini konserleri bize moral verirdi.

Şimdi F tiplerinde en fazla 3 kişi dayanışmaya çalışıyor. Direniyorlar. Baskılara. Keyfi cezalara ve sıcağa. Sahi biz denize girerek, klimalı işyerlerinde – evlerde sıcağa karşı direnirken tutsaklar ne yapıyor. Koşullarını düzeltmek için çalışan İHD gibi kurumlar var tabi ama biz fazladan ne yapabiliriz? Şimdi zindanları boşaltma imkânımız yok. Ama en azından onlara, Ganime Gülmez'in dediği gibi, "esinti yollayabiliriz."

Nasıl mı?

Mektupla.

Son gelen tutsak mektupla-

rından birkaç alıntı yapayım, empati yapmanıza yardımcı olur ve belki bu güne kadar yazmayan, mektup arkadaşı olmayan kağıda kaleme sarılır.

Tutsak ressam Mahmut Ulusan, hücrede sıcaktan mektup dahi yazamadığını anlatıyor:

"Hücre kelimenin tam anlamıyla saunaya dönüşmüş. Mektup kâğıdı ıslanmasın diye kolumun altına kalınca bir peçete yerleştirdim. Pencere açık ama hava içeri girmiyor. Artık bu durumda sabahı nasıl getiririz bilmiyorum. zaten kafamızın içinde uykumuzu kaçıran yığınla şey varken daha da çekilmez oluyor bu sıcaklar."

Zindanda 19. yılına giren yazar Gülazer Akın, kızım Öykü'ye yazmış:

"Geçenlerde gazetede vardı. AİHM kafeste kapalı kalan bir hayvanın mahkemesi için şu karara gitti; "hiçbir canlı 20 yıldan fazla kapalı bir yerde tutulamaz" dedi. Ama bu ülkede herhalde bizi canlıdan saymıyorlar ki, bu davayı emsal bile gösteremiyoruz."

Ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum Deniz Tepeli, Sincan hapishanesinden "Heval'e Karker'in (Rıfat Horoz) anısına yazdığı mektupta dışarıdan gelecek "ses"in önemine değinmiş: *"Aslında, dışarıda olsak belki de hiç tanışamayacağımız, ya da fark etmeden yanından geçip yine de keşfedemeyeceğimiz dostlarla, yoldaşlarla ancak tutsaklık koşullarında tanışabilirdik. Bu da hayatın cömertlik ve adaletlerinden biridir. Duvarlar ve yasaklar birçok şeyi sınırlar, kısıtlar. Ama engellerin çatlaklarından bir yol bulup, süzülüp, sıyrılıp gelir güzellikler. Küçük birşey; mesela yazılan birkaç satır, yapılan bir davranış, bir ifade ediş biçimi çok şey anlatır."*

Hasta tutsaklardan Ali Baba Arı, Tekirdağ hapishanesinden yazdığı mektubu şöyle bitirmiş:

"Diyeceklerim kabaca bunlar, asıl haberler, gelişmeler vs. canlı hayatın koşuşturmanın olduğu yerde var, bende ancak hastalıklar, sürgün sevkler, baskıların yanında soğuk beton, demir yığınları, dört duvarlar var ve tabii bir avuç gökyüzünü saymazsak."

Abdullah Güven Çankırı Hapishanesinden yazmış: *"Biliyor musun burada çiçek yetiştirmek yasaktır. Ama çok güzel bir çiçek betondan çıkmış. Ve sarı gülleri var. Bizi yalnız bırakmamak için direniyor. Her gün ona su veriyoruz. İlk defa gece kapanan, gündüz açan bir çiçek görüyoruz. İsmini bilmiyoruz ama ona "Direniş Çiçeği" adını verdik…"*

Müebbet hapse mahkum tutsaklardan Tayyar Eroğlu, Sincan hapishanesinden sevgi ve umut göndermiş: *"Evet balon hala yasak. Ama yasaklar onların olsun. Sevgi bizim. Barış bizim. Umut bizim. İşte ona yasak koyamıyorlar."*

Ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum edilen ve 6 yıldır tek kişilik hücrede tutulan Zeynep Avcı, tecrit ve sağlık sorunlarını yazmış: *"Ağırlaştırılmış Müebbet koşullarındayım biliyorsunuz hocam. Hiç kimseyle iletişimim yok. Arada hastaneye götürülürken tesadüfen karşılaştığım arkadaşlar ve adliler oluyor. Adliler de öyle korkuyorlar ki iletişime geçmeye. Hatta selamlaşmaya. Bir adliyle hastaneye giderken sohbet imkânım oldu. Engelli bir çocuğu var. Şırnak'tan buraya tedavi için getirilmiş. Ama şimdi tedaviyi durdurmuşlar ve çocuğu annesinden alıp yetiştirme yurduna vermek istiyorlar. Kimsesi yok. Çocuğundan ayrılmak istemiyor. Avukatlara faks çektim ama sonuç alamadım. Kadının adı: Şükriye Barak… Aslında doktorlarla yaşadığımız diğer sağlık skandallarını anlatacaktım size…"*

Cihan Kirsiz de "Şair Kapıları" adlı kitabımı aldığını belirtip, Kocaeli hapishanesinden "Hapishane Kapısına Hiciv" yazmış:

"Ben güneştim/Sense ay/ Girince dünyayla aramıza
İlelebet sürer sandın/Bu haşmetli karartma…"

Mektuplar mahpusların gıdasıdır diyoruz ya. Hele hele bu sıcaklarda tatlı bir esinti olur onlar için yazacağınız mektuplar. Görülmüştür Ekibi'nin başlattığı kampanyanın sloganını yeniden anımsatayım:

"Sahi sizin hâlâ mektup arkadaşınız yok mu?
Oysa onlar sizin için içeridedeler. Unuttunuz mu?"

Bir kâğıt bir kalem. 1 TL 25 kuruşluk da pul. (Avrupa'da 0.90 Euro) Hepsi o.

Ne yazarsanız yazın, onlara "esinti" gidecektir. ■

Kaynakça: Yeni Özgür Politika; 08.08.2015

NOTLAR:

Not1: Alıntı yaptığım mektupların bütününe ve güncel tutsak adreslerine **www.gorulmustur.org** sitesinden ulaşabilirsiniz.

Not2: Bu yazıyı yazdıktan sonra pul fiyatları yeniden arttı. 20 kuruş zam geldi.

TOLGA NASIL KAYBEDİLDİ

Beni duyuyor musunuz? Lütfen ses verin. Oğlum kayıp. Ölüler ve kayıplar bir yere gitmezler. Onlar kaybedildikleri andan itibaren hep aynı yerdedirler. Bulundukları yerde bulunmayı ve hikayelerinin yeniden yazılmasını beklerler. Oğlum kayıp. Biliyorum, o hep kaybedildiği yerde ve onu bulmamızı bekliyor. Kayıplar, kayıp değildir aslında. Bilen, gören birileri kesinlikle vardır. Bir kayıp, kötü, adaletsiz ve ahlaksız bir sırdır sadece.

■ **KADRİYE BAYKAL CEYLAN**

"Ben Kadriye (Baykal) Ceylan, Türkiye vatandaşıyım. Bir çocuk annesiyim. Çocuğumun adı Tolga Baykal Ceylan. 24 yaşında, üniversite öğrencisi. Biraz farklı bir çocuk benim oğlum. Yaşıtlarından daha büyük doğdu, daha erken konuştu, daha çabuk yürüdü, daha çabuk matematik öğrendi. Konuşmaya başladığından itibaren hep çok soru sordu, çok konuştu. Tolga, evrene ve evrendeki yaşama dair çok şey öğrendi merakla sorduğu sorular sayesinde. Herkesle, herkese saygı duyarak konuştu Tolga. Kuşlarla, kedilerle, yaşlılarla, çocuklarla, çöpten kağıt toplayanlarla, dilencilerle, aydınlarla, sanatçılarla, bilim adamlarıyla, imamlarla, sağcılarla, solcularla, itilmişlerle, kakılmışlarla kimseyi ayırt etmeden, ötelemeden, herkesle bulduğu, gördüğü yerde konuştu. Satrançtan müziğe, plastik sanatlardan resime kadar, sanat ve sanatçı hayranıydı Tolga. Entelektüel birikimiyle donanımlıydı Tolga. Ekonomik bakımdan en zorlandığımız anlarda bile bilim dergilerine para ayırırdı diğer zorunlu ihtiyaçlarından vazgeçerek. En büyük amacı ve hayali bilim adamı olmaktı Tolga'nın.

Ama Tolga'nın hiçbir zaman öğrenemediği, anlayamadığı şeyler de vardı. Örneğin bir insanın yalan söyleyebileceğini, niyetinin söylediğinden farklı olabileceğini hiçbir zaman ne anlayabildi, ne de sezebildi. Bu anlamda insanları tartma becerisinden yoksundu Tolga. Oğlum ve ben birbirimize benzeriz çokça. Tolga büyüdükçe yaşamın ve insanların hoyratlığıyla daha fazla karşılaşır oldu. Arkadaşları arasındaki basit kıskançlıkların, çekememezliklerin yavaş yavaş Tolga'yı içine kapattığını görmek bir anne olarak beni de yaralıyordu doğal olarak. Ancak bunlardan biri, Edremit'te üniversiteye hazırlanmak için gittiği bir dershanede yaşadığı o büyük ve korkunç travma, bu ülkedeki adalet sisteminin, eğitim sisteminin ve toplumsal çürümüşlüğün bireyleri de hastalıklı bir nesne haline nasıl getirdiğinin ana/oğul yüzümüze tokat gibi ilk çarpışıydı. Dershane yönetiminin ve hukukçuların Tolga'nın babasının babalık duygusunun yokluğundan da faydalanarak olayı nasıl örtbas ettiklerine tanık olmak Tolga'yı çok derinden etkiledi. O yıl üniversite sınav sonuçlarının açıklandığı gün 16 yaşında olan Tolga, 19 yaşında olan bir başka öğrencinin kıskançlık saldırısına uğramıştı. Üniversite sınavını dereceyle kazanmasından dolayı öğretmenlerinin, yetkililerin, arkadaşlarının, tanıyan tanımayan herkesin kendisini tebrik etmesine bile sevinememişti Tolga. Dershane yönetimi Tolga'yı bayılmasına rağmen doktora götürmemiş, olayı gizlemiş ve babasını ikna yolunu seçmişti. Şüphesiz bunda dershane imajının sarsılmaması kadar, saldırganın öğretmen çocuğu olmasının etkisi de vardı. Savcılığa başvurduğumda aldığım tehditler, ücretsiz ders alma sınavında gösterdiği başarıyla gittiği dershanenin sahibinin pişkin pişkin "oğlunuz burada bedava ders aldı" demesi, savcının Tolga'ya yapılan saldırıyı ilk başta "cürüm" olarak nitelendirmesi ancak sonradan ne olduysa "takipsizlik" kararıyla sonuçlandırması Tolga'nın insanlardan yavaş yavaş uzaklaşmasının öncülüydü. Karşılaştığımız ve içimizde biriktirdiğimiz adaletsizliklerin doyum noktasından sonra bir isyana dönüşmesine kim engel olabilir ki?

Ben Kadriye Baykal Ceylan. Anneyim. Yaşam ışığım, baştacım, tek evladım Tolga'nın annesi-

yim. Oğlumu arıyorum. O'nu gördünüz mü?

11 seneyi aştı, oğlumu arıyorum.

Tolga yaradılışı itibarıyla faşizm karşıtı, savaş/şiddet karşıtı bir hümanist. Hristiyan ve bir sosyalist. 10 Ağustos 2004 tarihinde kaybedildi. Devletin en üst kurumlarından tutun STK'lara kadar başvurmadığım yer kalmadı. Hepsinden aynı yanıtı aldım. "Görmedik". Biraz zorladığımda "Seni içeri atarım!", daha da zorladığımda "Dilini koparırım, çocuğuna sahip çıkaydın!", biraz daha zorladığımda "İşimiz, gücümüz var, yoğunuz, tek işimiz sizin çocuğunuz değil, kişisel çıkarlarınızı düşünmeyin"... Bir ananın evladını bulmak istemesinde kişisel çıkar neresinde bilen varsa yanıtlasın beni. Oysa izler o kadar çok açık ki, birazcık, küçücük bir yardımla bulacağım oğlumu. Anlamıyorum neden bu yardımı esirgediklerini. Oğlumu istiyorum başka bir şey değil. Dünya sizin olsun ben oğlumu istiyorum.

Beni duyuyor musunuz? Lütfen ses verin. Oğlum kayıp. Ölüler ve kayıplar bir yere gitmezler. Onlar kaybedildikleri andan itibaren hep aynı yerdedirler. Bulundukları yerde bulunmayı ve hikayelerinin yeniden yazılmasını beklerler. Oğlum kayıp. Biliyorum, o hep kaybedildiği yerde ve onu bulmamızı bekliyor. Kayıplar, kayıp değildir aslında. Bilen, gören birileri kesinlikle vardır. Bir kayıp, kötü, adaletsiz ve ahlaksız bir sırdır sadece.

Oğlum zorla kaybedildi, adaletsiz ve ahlaksız bir sır olarak kalmasına izin verecek misiniz ey insanlar? Bir yazar ya da edebiyatçı değilim. Yazdıklarımda kelime ya da cümle hataları olabilir. Derdim, iyi bir yazar olmak değil, sadece derdimi anlatmak, oğlumu bulmak. Derdim, evladı zorla kaybedilmiş bir annenin, yaşatılanlar dolayısıyla uğradığı travmanın boyutunu anlatmak. Aşağıda anlattıklarım oğlumun kaybediliş hikayesinin ilk evreleridir. Ardından gelen örtbas evrelerini, akıbetinin ortaya çıkmaması için oynanan oyunları, entrikaları yaşadıklarımı daha sonra anlatacağım.

Tolga'nın hikayesinin yazılması kolektif ve politik belli bir amaca hizmet etmekten ziyade, genel olarak ülkede "insan/birey hakları" diye birşey olmadığının ve "insan hakları"nın kimliğinize, inancınıza, durduğunuz yere, zamana, ekonomik durumunuza, mevkinize, düşüncelere vs. göre alınır/satılır bir şeymiş gibi görülmesinin altını çizmek amacına yöneliktir. Devlet ve toplum zorla insan kaybetmeyi bir varoluş politikası olarak uyguladığı ve insan/birey haklarını toplumsal barış için bir pazarlık metası yapmaya devam ettiği sürece hiç kimse güvende olmayacaktır. Tolga, acımasız sistemin acımasızca ezdiği insanlardan sadece biri ama o bir "insan" ve insan gibi de haklarına saygı duyulmasını bekliyor.

Ben Kadriye Baykal Ceylan devletin zorla kaybettiği oğlum için adalet istiyorum. Oğlum için bir mezar istiyorum.

TOLGA NASIL KAYBEDİLDİ

-1-

06.08.2004 Cuma/Akşam saat 21:00 sıraları.

Bugün toplantı vardı. Yorgunum. İstanbul trafiği berbat ve İşten eve üç saatte geldim. Yemek hazır. Tolga henüz gelmedi. Meraktayım. Bir kaç gündür çok gergin. Çatı katında oturuyoruz, ev çok sıcak. Tolga geldi. Yemek yedik hiç konuşmuyor. Yemek sonrası siyah valizini getirdi odaya. İki takım iç çamaşırı, iki çorap, kitap, iki tişört, iki klasik CD, mayo, bir deniz havlusu, diş fırçası, diş macunu, bir sabun ve şampuanını valize koyduğunu görüyorum. Konuşmasını bekliyorum. Konuşmuyor. Konuşmamasından 1-2 ay önce bahsettiği İğneada aklıma geliyor. İçim bir tuhaf. Panikliyorum.

"Tolga bir yere mi gideceksin?"

Yüzüme baktı, başını evet anlamında öne salladı, hafif gülümsedi.

"Bahsetmedin, neden haberim yok, ne zaman?" diyorum.

"Bahsetmiştim" diyor. Yüzüne bakıyorum. Gözleri derin derin bakıyor gözlerime. Kaygılıyım. Valizin yanından kalkıp geliyor. Saçlarımı karıştırıyor.

"Şaka yapıyorsun de mi Tolga, hem hiç paramız yok şimdi. Maaş alınca beraber gideceğiz."

"Anne, bende 30 lira var, yeter. Otobüs bileti çok tutmaz, çadır geceliği 5 TL."

"Tolga, gitmeni istemiyorum. Bilmediğimiz bir yer. Oraya gitme. Hem nerden çıktı? Vazgeçmiştin geçen ay, konuşmuştuk bunu..." sesimi yükseltmemek için çabalıyorum.

"Anne ben çocuk değilim, müdahale etme."

İki ay kadar önce bir kağıda yazdığı internet adresinden istediği çıktıları alıp eve geldiğimde çok sevinmiş, havalara uçmuştu. İğneada ve civarına ait bilgi ve bölgenin haritasını gösteren

çıktıları ona verdiğimde "Anne yazın burada çalışacağım" demişti.

İğneada...

Hiç duymadığımız, bilmediğimiz bir yer. Ne bir tanıdık var, ne de oralı bir tanıdığımız, arkadaşımız oldu. Büyük bir şevkle anlatmıştı. "Çadır turizmi varmış. Orada öğrencilere iş veren Şeker Baba diye biri varmış, hem çalışıp hem tatil yapma imkânı varmış, çadırlar çok ucuzmuş, geceliği 4-5 lira, arkadaşlarla gideceğiz" İçimde bir sıkıntı, Tolga çok saf, temiz, herkese hemen inanıyor, insanları tartamıyor. "Çalışmak zorunda değilsin, sık sık şekerin düşüyor, düzenli beslenmen lazım, ayrıca kim bu arkadaşlar, hayır gidemezsin" anlatıyorum " okulda bir saldırıya uğradın, Cumhurbaşkanı dahil her yere şikâyet mektubu yazdın, senin için endişeleniyorum, üstelik takip ediliyorsun, tehdit edildin. Korkuyorum Tolga, çok korkuyorum. Gitme oğlum. Kurucaşile'ye git, kendi memleketimiz, orda bir şey olmaz. denize de girersin, arkadaşlarını da görürsün, istersen sıcaklar geçene kadar yaz boyunca orda kal ama İğneada'ya gitme.

"Anne sen çok vesveselisin " diyor oğlum.

"O arkadaşlar dediklerin kimdir, ben de tanışayım" diyorum. "Ben de yeni tanıştım" diyor "iyi insanlar". "Kurucaşile'ye asla gitmem bir daha" diyor saçıyla, giyimiyle dalga geçen, alay eden kuzeniyle yapmak zorunda kaldığı kavgayı hatırlayarak. Sonrasında yaşadığı ise tam bir felaket. Dayısının kendisine yaptığı hakareti hatırlatıyor bana.

"Birlikte gideriz Tolga, hiçbir şey yapamazlar, diyemezler. Orada kendi evimiz var."

Tolga, "Gider miyiz gerçekten, ama izin alamazsın ki!" diyor.

Haziran ayındaki İğneada'ya giderim-gidemezsin tartışmamız iki gün sürmüştü ve iki gün sonra Tolga, "Anne sen haklıymışsın." diyerek tartışmayı bitirmişti. "Haklıymışsın" sözünden yeni tanıştığı o arkadaşlarıyla ilgili birşeyler olduğunu düşünerek "Haklı olduğumu nasıl anladın?" diye sorduysam da anlatmadı. Ta ki 6 Ağustos tarihine kadar da bir daha İğneada'ya gitme konusunu hiç açmadık. 6 Ağustos 2004 Cuma gecesi aniden ortaya çıkan İğneada'ya gitme meselesi yeniden tartışmamıza sebep oldu ve Tolga'nın yüksek perdeden, "Anne ben çocuk değilim, müdahale etme!" sözüyle noktalandı. Tolga 24 yaşında bir delikanlı. Fazla koruyucu bir anne olduğumu düşünüyor tanıdıklar, akrabalar.

"Peki o halde, bende sadece 20 TL kaldı. Aybaşına birkaç gün var, bari maaş almamı bekle. Ayrıca oralarda kalıp çalışmana taraftar değilim, istemiyorum. Birkaç gün kalıp dönersin, lütfen Tolga, olur mu?" Benden olur alınca gülümsedi, yüzündeki gerginlik kaybolur gibi oldu bir an. Sarıldı, kucakladı, saçlarımı karıştırdı.

"Anne yarın gideceğim, bekliyorlar orda beni." dedi. Çıkardım bendeki 20 TL'yi verdim. Ondaki 30 TL ile birlikte 50 TL oldu cüzdanında. "Peki Tolga, anlaşma yapalım. Pazartesi evdesin, tamam mı? "

"Tamam anne" valizini kapattı, duş alıp yattı. Ardından da ben yattım. Birkaç dakika sonra seslendi. "Anne uyanık mısın?"

"Evet."

"Anne sen eve kaçta geldin?"

"Trafik vardı, geç geldim, senden 40-50 dakika kadar önce belki..."

"Geldiğinde aşağıda ki polisler gitmiş miydi"

"Evet Tolga, kimseyi görmedim. Neden sordun"

"Hiiiçç..."

Yerinden kalktığını duyunca ben de kalktım. Cama gitti ve sokağa baktı. Ben de ardından. "Az önce de burdalardı, ben eve gelirken, şimdi yoklar" dedi." Bu saate kadar hiç kalmıyorlardı, belki de kaçağı yakaladılar" dedim. Mart ortalarından beri sokağımıza gelip tam da bizim oturduğumuz evin önünde bekleme yapan polis ekibiydi o gece oğlumla son konuştuğumuz. Her sabah gelip akşama kadar bekleme yapıyorlar akşam 7-8 gibi gidiyorlardı. Mahalleliye sorduğumda " bir kaçağı arıyorlarmış " yanıtını almıştım. İşte o polis o akşam ben işten geldiğimde evimizin önünde değildi ama benden biraz sonra gelen oğlum eve geldiğinde evimizin önündeymiş. Nedir bunun anlamı? İçimde bir tedirginlik, sıkıntı, oğlumdan "anne sürekli korku yaratıyorsun" sözünü duymamak için oğluma belli etmemeye çalışıyorum. Uykum kaçtı. Tolga'nın yatağının kenarına oturdum. Saçlarını okşarken "anne uyumalıyım" dedi. "Peki Tolga"…

Odama giderken geri döndüm. "Tolga, söz verdin Pazartesi döneceksin tamam mı? Yarın kaçta orada olursun, gider gitmez ara "

Tolga "tamam anne" Yarın 07 Ağustos 2004 Cumartesi, saat 10:30 gbi evden ayrılacak.

Yakınlarımın, eşimin beni sürekli vesvesecilik ve kuşkuculukla suçlamalarının bende yarattığı

Amed

■ SELAHATTÎN ÇAM

...Ji te dûr im, bi hesreta te me
Min bêriya te kiriye ey Amed!
Bûka kurdan,
Te girê dabû xêliya rengîn.
Te li xwe kiribû fistan,
Fistanê kesk, sor û zer.
Xeber nayê, rê dûr e.
Ji bîr kir dinê ez,
Tu çawa ji bîr dikî min,
Tu dizanî, tu bi dilê xweyî!
Bê te ne jîn e, ne jiyan e.
Bê te ne gerek e,mal û xan .
Hatim te bi dizî îşev!
Bê hes û bê deng.
Min dît bircên bi heybet,
Dibişirîn bi Tîgrîsa narîn re.
Tîgrîsê xwe xemilandibû,
Wek bûka Medan,
Bi kesk,sor û zer ê kurdî,
Koşka Seman dinêriya ,
Dinêriya bi awirên tûj.
Diloriya Dîcle bi kovanî,
Derd û kulê'm diqîrîya,
Ji dil û kezeba vê şevê,
Şeva tari û erjeng!
Dûr im ji te ey Amed!
Hesreta te helandim.
Wek berfa Qerejdax a,
Ber tava havînê.
Ez dûrî te me,
Li riya dûr û bêdawî
Bi hesreta axa te me.
Bi hesreta deşt û newal,
Çem û rûbar,
Bax û bexçê te me.
Ez girti me, şarê qedîm,
Tu azad û serbest be.
Dixwaze dil te îşev!
Derxim ji dil hesretê,
Hesreta hezar salan.
Min bêriya te kiriye,
Bêriya germa te,
Germa Tebaxê.
Tu hesretî di dil de,
Bi hesreta gul û kulîlk,
Binefş û nêrgizên te me,
Ey Ameda serbilind!
Bi hesreta te me.

14 Nîsan 2013
Girtîgeha Tîpa F' ya
Kurkçuler/Ederne

kararsızlık ve kendinden emin olamama duygusu o akşam içimden gelen sesi dinlememe engel olmasaydı belki de ben oğlumun İğneada'ya gidişine engel olabilecektim o akşam.

Başkalarının yargısı insan üzerinde yok edici etkiler yaratıyor çoğu zaman. Bir annenin evladı ile ilgili bir iç sesi varsa kim ne derse desin doğrudur ve dinlenmelidir.

TOLGA NASIL KAYBEDİLDİ
-2-
07.08.2004 Cumartesi

Saat 09:00 sıraları Tolga uyanmış, duş alıyor. Bu yaz çok sıcak. Tolga daha çok terliyor. Sürekli su içiyor. Çarpıntıları da arttı. Kahvaltı yapıyoruz. Yeniden vazgeçirmeye çalışıyorum. Konuşuyorum, konuşuyorum. Hiç cevap vermiyor. "Tolga sen bana küs müsün"

"Beni dinlemiyorsun, sana birşey anlatamıyorum artık " diyor.

"Tolga, özür dilerim. Seni dinliyorum ama çok sıkıntım var iş yerinde, çok gergin oluyorum bazen." Anlıyorum ki, bir hafta kadar önce biraz tartışmıştık, unutmamış.

…

Bir hafta kadar önce eve kan ter içinde panik

olmuş bir halde gelmişti. Ara sokaklardan dolana dolana gelmiş Beşiktaş'tan taa Gültepe'ye kadar. "Anne sen İstanbul'dan git, ailenin yanına git" "Neden Tolga?" "Buralar çok tehlikeli, biraz para bulabilir misin? Benim bu ülkeden gitmem lazım, bu ülkede yaşanmaz, beni öldürecekler" " Neden Tolga, neden? Açıkça anlat"

Eve giriş kapısının arkasına yapıştırdığı Papa'nın resminin üzerine tıkladı parmağı ile.

"Her yerde Hristiyan olduğunu söyleme Tolga"

"Sadece o değil, takip ediyorlar beni. Kimler olduğunu bilmiyorum, dilekçeleri yazmıştım ya, galiba onlar." "Kimler?" Susuyor… "Tolga sen tehlikeli birşey mi yaptın?"

"Evet anne. Bu ülkede nefes almak bile tehlikeli bir iş yapmaktır."

Sömestr dönem başında üniversitede uğradığı hak ihlalini şikayet için Cumhurbaşkanlığı, Yargıtay, Valilik, Anayasa Mahkemesi gibi yetkili organlara yazdığı dilekçeleri gösteriyor. Dilekçeye "faşist yönetim" yazdığı için kızıyorum. Kendini tehlikeye attığı için korkuyorum. "Şimdi hapı yuttum galiba" diyor. "Türkiye'yi sevmiyorum artık" diyor. "Tolga savcılığa gidelim, şikayet edelim seni takip ve tehdit edenleri" …

Gülüyor, "sen bana saf diyorsun, sen benden de safsın. Hiçbir şey bilmiyorsun bu ülke hakkında, insanlar hakkında, adalet yok, demokrasi yok" diyor

Korkuyorum Tolga için. Biraz bağırıp çağırıyorum, küsüyor. Birkaç gün sürüyor küslüğü.

Kahvaltı bitti. Küçük, lacivert omuz çantasının içine öğrenci kimliği, Nur Yoldaş'ın bir kaseti, cüzdan, mendil, kalem koyuyor.

Tolga "gitme" diyorum yeniden. "Arkadaşlarının ismini ver"

Elini omuzumun üzerine koydu. "Gideceğim ısrar etme"

Masanın üzerinde cep telefonu. Cep telefonunu al diyorum. Almıyor. "Kontör yok içinde" diyor. "Hem ben seni ararsam sana nasıl ulaşacağım" "Telefon fişte dursun anne, şarjı biterse aradığımda konuşamayız" diyor. Telefon eski ve bataryası zayıf. Genellikle fişte bırakıyoruz.

Saat 10:00'nu biraz geçerken aşağıya iniyoruz. İnmeden içimde bir sıkıntı dualar ediyorum. Kapıda Tolga'ya "bekle biraz" diyorum. Maşrapaya su doldurdum. "Şimdi inebilirsin Tolga" Arkasından maşrapadaki suyu merdivene dökmek istiyorum. Ama nasıl olduysa maşrapa elimden çıktı, duvara doğru savruldu. Sular duvara çarptı. Tolga gülmeye başladı. "Anne bu hurafelere inandığına inanamıyorum" dedi ve koşa koşa inmeye başladı. Bende peşinden. Hem gülüyoruz, hem iniyoruz. Merdivenlerden inerken "gider gitmez ara"diyorum. Aklıma geliyor "hangi otobüsle gideceksin" diyorum. "Bilmiyorum, Yılmaz Turizm varmış ama hangisiyle gideceğimi bilmiyorum. Yazın sürekli araba gidiyormuş" diyor.

Sokağa çıktığımızda polis arabasının yine aynı yerde, bizim evin sokak kapısının hemen hizasında beklediğini görüyoruz. Yanından geçip otobüs duraklarının olduğu yere gidiyoruz. Durakta beklerken karşıdaki pastahaneye kadar gidiyorum. Tolga'ya yolda acıkırsa yiyebileceği bir şeyler alıyorum. Poşet doluyor. "Anne bunu taşıyamam, birazını al" diyor. "Olmaz, yanında kalsın. Şekerin düşerse yersin. " iki şişe de su alıyorum.

"Anne bekleme sen dön eve" diyor. "Olmaz Tolga, otogara kadar geleceğim"

"Anne, ne yapıyorsun yaa. Gelme" O sırada otobüs geliyor. Tolga ve ben geleceğim, gelme tartışması yaparken otobüs kalktı. Tolga durdurdu ve ben binmeden gitti. Biraz durakta kalıp arkasından dua ettikten sonra eve döndüm. Ağlamak istiyorum, neden bilmiyorum. Sokak kapısını açarken Ömer amca ile karşılaşıyoruz. Ev sahibim, giriş katında ayakkabıcı dükkanı var.

"Günaydın Kadriye Hanım"

"Günaydın Ömer Amca"

"Balkondan gördüm sizi, ana oğul. Maşşallah dalyan gibi delikanlı. Elinde valiz vardı, nereye gitti, Allaha emanet olsun" diyor ev sahibim Ömer amca.

Ağladım, ağlayacağım. İçimde bir sıkıntı. Biz kapının önünde konuşurken yukardan Ömer amcanın eşi Satı teyze "Allah kavuştursun Kadriye Hanım" diyor. Amin diyorum. Ömer amca gülerek Satı teyzeye "Pazartesi dönecekmiş Tolga, annesi askere gitmiş gibi üzgün" diyor.

Satı teyze "tabi ki üzülür evlat bu, üstelikte şekeri var" diyor. Peşinden ekliyor "erkekler ne anlasın anaların yüreğini" diyor.

İçeri giriyorum, eve çıkıyorum. Tolga'nın yatağına bakıyorum. Boş. Bu saatlerde uykuda olur her zaman. Toplamak gelmiyor içimden. Masayı topluyorum, yatıyorum geri. Gece hiç uyumadım. Uykum geliyor.

Gece saat 23:00 sıraları.

Telefon çalıyor. Tolga "Merhaba anne, ben

geldim. İğneada'dayım merak etme"

"Yolculuğun nasıl geçti, iyi misin" diyorum. İyi geçtiğini ve iyi olduğunu söylüyor. Çabuk çabuk konuşuyor. Kartla aradığını anlıyorum.

"Tolga dikkat et, yemek yedin mi, kendini iyi hissetmezsen hemen dön oğlum" diyorum.

"Yedim, yanımda arkadaşlar var, iyi geceler" diyor kapatıyor.

İçimdeki o sıkıntı biraz hafiflemiş gibi ama sanki yüreğim daralıyor. Aşağıya iniyorum. Bakkaldan soda alacağım. Dükkanda Murat var. Bartın'lı. Kendisi imam hatip mezunu bir hafız ama hafızlık yapmıyor, bakkal işletiyor.

"Abla iyi görünmüyorsun" diyor. "Tolga İğneada'ya gitti" diyorum. "Tolga küçük bir çocuk değil, ne yani dizinin dibinde mi otursun" diyor. Neden korktuğumu ona anlatmıyorum.

Bir süre önce dükkanında gördüğüm kişileri soruyorum. Yabancıydılar ve onları hiç görmemiştim. İşten geldiğimde marketin önünden geçerken Tolga'nın içerden gelen sesini duyunca markete girmiş ve onları görmüştüm. Tolga ortalarında birşey konuşuyorlardı. Ben içeri girince sustular. Sanki suçüstü yakalanmış gibi yüzleri bir tuhaf, işkilleniyorum gözlerinde ki kabadayı bakışlardan. Tolga mahalleden birisiyle hiç konuşmazdı. Ev sahibimizle bile yeni yeni selamlaşmaya başlamıştı. Gençleri gözüm tutmadı ve Tolga'ya elimde ki çantaları göstererek "hadi eve gidelim oğlum" dedim. Tolga az sonra geleceğini söyleyerek benimle gelmedi. Yukarı çıktım. 5-6 dakika sonra geldi. Gelince "anne, sohbet ediyorduk böldün, gittiler.. Aferin" dedi.

"Onları tanıyor musun?" "Hayır, Murat abinin dükkanında yeni tanıştım." diyor Tolga. Eve gelirken Murat çağırmış "Ne konuşuyordunuz öyle" diyorum. "Öğrencilikten filan" diyor.

Bu olay Tolga'nın gittiği gece aklıma geliyor ve Murat'a soruyorum. Murat "Pideci Tolga var ya, ikisi onun akrabası Trabzon"dan, biri benim eski bir tanıdık" diyor. Sonra ekliyor

"Bir sorun mu var?" "Yok, hayır yok sordum sadece." "O gün hararetli hararetli Tolga onlara ne anlatıyordu" diye soruyorum. "Ben gelince neden sustular" diyorum. "Ya, abla yaa, paranoya yapma. Spordan konuşuyorlardı"diyor. Eve dönüyorum.

Korkuyorum, çok korkuyorum. Tolga her yerde Hristiyanlıktan bahsetmeye başladı. Antifaşizm, savaş karşıtlığı, anarşizm ve sosyalizm fikirlerini olur olmaz insanların yanında da konuşuyor ba-

Namlu Uçlarında Çığlıklar

■ RAHİME HENDEN

I

Terk edilmiş bir ev gibi yüzün.
Yaralı güvercinimde
tanıdık bir hüzün.
Ortaduğu'da kazan kaynar...
Ege sahilinde cansız bedenler.
Bilyeleri kaldı küçüklerin
barut ve yanık...
Düşlerinde babaların
bahçeli evlerinde çocuk.

II

Ekmek kırıntı artık
ekmek bile değil.
Çocuk yüzlerinde solgun oyuncaklar...
Dalgalara yenik düşer
büyük umutlar.
Donar Ankara Garı
usumun sonsuzluğunda.
Şaşırır düşüm...
Durur aklı insanlığın.
Barış demştik oysa
çocuklarımızın adına.

III

Savaş unutulsa birgün.
Susmasa namlu uçlarında çığlıklar.
Yükselip göğe ağsa;
pür-neşe olsa yaşam.
Neredesin eeyy paylaşım?
Eeyy... Kardeşliği insanlığın?
Düşmedi mi birer birer
uğruna nice canlar?
Yakınlaştıkça uzak
eeyy dünya işçilerinin birliği!
Yokluğun kan revan.

15.02.2016, Bulancak

zen. Çoğu zaman suskun ama son zamanlarda bazen anlatıyor. Birkaç kere uyardım. Lakin o bilmiyor, anlayamıyor düşüncesini söyleyen insanların başına neler gelebileceğini. Ya da uğradığı haksızlıklara duyduğu isyanın son kertesinde "ne olacaksa olsun" der gibi sanki. Artık ona söz geçiremiyorum. Dün akşam başlayan baş ağrısı artarak devam ediyor. Bir ilaç daha alıyorum ve yatıyorum. Yarın Pazar, eve iş getirdim. Hazırlamam gereken iş güvenliği prosedürleri var. Bugün elim gitmedi. Tamamlamam lazım. İğneada'ya gitmeye karar veriyorum. İş kalsın. En fazla bağırıp çağırırlar. Sabah Murat'tan borç alacağım ya da ev sahibimden. Gideceğim.

Bu ülkede anaların uykuya dalma özgürlüğü yoktur. Analar uyumamalı ve evlatlarını dizinin dibinden ayırmamalıdır. Analar uyuduğunda evlatlar ya katledilir ya da kaybedilir. Bu ülkede düşüncelerini başkalarıyla paylaşırken bin defa düşünmek gerekir. Aynı fikri paylaşıyormuş gibi görünen söz hırsızları vardır ve puştturlar. Soruşturmaya uğradığını anlayamazsın bile.

TOLGA NASIL KAYBEDİLDİ?
-3-
08.08.2004 Pazar

Saat 10:00 sıraları. Ancak uyanabildim. Hem çok sıcak, hem de başım kötü. Sersem gibiyim. Ağrı duymuyorum. Aşağı Murat'ın bakkala iniyorum. Murat yok. Öğleden sonra gelebilirmiş, kasiyer kız öyle diyor. Ekmek alıp eve çıkıyorum. Ömer amcaların kapısına gelince zile bastım. Yoklar. Çabucak bir şeyler atıştırdım. Giyindim aşağıya indim. Yan komşu Ayşe hanım camda.

4 senedir İstanbul'dayım. Geldiğimden bu yana bu sokakta, bu evde oturuyoruz oğlum Tolga ile.

Ben İstanbul'a gelmeden önce oğlum İTÜ'nün yurdunda kalıyordu. 2000 yılı sömestr başında hiçbir gerekçe göstermeden oğlumun eşyalarını yurttaki odasından depoya kaldırmışlar. Dolaplarını boşaltmışlar. Yaz tatili sonunda oğlum okula döndüğünde kampüse alınmaz, yurtta kalamayacağı söylenir yurt müdürü tarafından. Gerekçe rektörlük masraflarını karşılamıyormuş artık. Bana söyledikleri bu gerekçenin yalan olduğunu sonraları anlayacaktım. Üniversite kampüsleri ve yurtları Tolga gibi toy ve saf öğrenciler için tuzaklarla doludur. Çeşitli siyasi örgütlerin yeni gelen öğrencileri örgütlerine katabilmek için birbirlerini yedikleri bir ortamda Tolga'yı faşizme nasıl yem ettiklerini sonra da bir kenara çekildiklerini görüştüğüm öğrencilerin ve görevlilerin söylediklerinden anlıyorum. Ve tabi ki Tolga kaybedildikten sonra karıştırdığım kitap defterlerde ki notlarından. Tolga'yı okulda kuşatan siyasi oluşumlar neden onu sorunlarıyla başbaşa bıraktılar sorusuna cevap arıyorum hâlâ. Arkasından çevrilen oyunların farkında bile değildi kuşkusuz. Anlam veremediği bir dışlanmışlık duygusunun altında ezildiğini görüyor ancak bu konuda fazla konuşmadığı için birşey yapamıyordum. Sosyalist olduklarını söyleyen ama aslında sosyalizme hiç te yakışmayan bir tutum içinde olan bu gurupları asla affetmeyeceğim.

Yurt kapısında kalan oğlum bana haber verdiğinde İstanbul'a geliyorum ve bir daha dönmüyorum. Tanıdıklar yardımıyla apar topar bu gecekondu evinin çatı katına yerleşiyorum. 3 katlı 55 metrekare bir ev. Evler burada birbirine bitişik. Evde hiç eşya yok. Elimde bir valiz, oğlumun yurdun deposundan aldığı eşyaları bu eve yerleşiyoruz. Beş kuruş para da yok. Yine tanıdıklar yardımıyla bir iş buluyorum bir fizik tedavi merkezinde. Üniversite Maçka Kampüsünden Kültür Daire Başkanı M. C. hanım G…İnşaat'tan Tolga'ya aylık 75 TL burs çıkarıyor. Mine hanım küçük bir kamyonetle havlu, çarşaf, masa, şohben vs. eşyalar gönderiyor. Diyor ki; "Bunlar Tolga için. Tolga bir pırlanta, o bizim de oğlumuz, Tolga gibi bir insan yetiştirdiğiniz için size teşekkür ederiz." Böylelikle 2000 yılı sonlarında zorunluluktan acilen geldiğim İstanbul'da hiç tanımadığım bir sokakta, hiç tanımadığımız bir yaşama bu şekilde başlıyoruz oğlumla beraber. Tolga muhitten hoşlanmıyor. Ben de. Her gece silah sesleri geliyor dışardan. Kavgalar hiç bitmiyor. Ülkücüler, dinciler çoğunluktaymış bu mahallede. Ancak yapabileceğimiz birşey yok. İlerde daha iyi bir iş imkânım olursa, ekonomik durumumu düzeltebilirsem buradan taşınırız diyorum Tolga'ya.

Dört sene oldu hâlâ bu sokakta, bu evde oturuyoruz, mahallede bakkal, ev sahibimiz ve yan komşu Ayşe hanım dışında kimseyi tanımıyor, selamlaşmıyoruz. Buna vakit ve fırsat olmuyor. Tolga ev sahibimiz ve bakkal Murat'a yeni yeni selam vermeye konuşmaya başladı.

Ayşe hanım selam veriyor, alıyorum.

"Hayırdır Kadriye hanım bir yere mi, bugün Pazar da." "Tolga İğneada'ya gitti, ben de gideceğim."

"Çok kalacak mısınız? " "Hayır, alıp geleceğim"

"Sen oğlanı biraz fazla sıkıyorsun galiba Kadriye hanım" diyor. Garipsiyor gidişimi. Onun da bir oğlu var. "Tolga'nın şekeri düşüyor, içimde bir sıkıntı var" diyorum. "Yarın gelecek zaten ama, bilmiyorum işte" diyorum.

Gülüyor; "Koca çocuk, birşey olmaz, korkma!" diyor. "Hem yalnız bir kadınsın, oralarda ne yapacaksın, yarın gelecekmiş niye gidiyorsun?" Ona neden endişelendiğimi anlatamıyorum. Ya da abartıyor muyum gerçekten? "Borç para verir misin?" diyeceğim. Diyemiyorum. Kararsızım, gideyim mi gitmiyeyim mi? 5 liram var sadece. Ne yapacağımı bilemiyorum.

Eve geri dönüyorum. Bir eksiklik olduğunu farkediyorum. Cama gidiyorum. Polis arabası bugün gelmemiş. Temizlik bitince Tolga'ya yemek yapıyorum. Yarına sürpriz olsun diye kremalı pasta ve ıspanak sufle de yapıyorum. Ispanağı bulabilmek için taa yukarı markete çıkıp geldim. Hava çok sıcak. Tolga serin yerde, deniz kenarında olduğu için seviniyorum. Sıcaklar onu kötü etkiliyor. Sırtında çıbanlar çıkıyor ve iyileşmiyor şekerden dolayı. Telefona bakıyorum durmadan acaba ben duymadan çaldı mı diye. Hayır, aramamış. Kulağım çınlıyor.

Saat 01:00 Tolga hâlâ aramadı. Kızıyorum biraz, merak ettiğimi muhakkak biliyor. Bari arkadaşının numarasını verseydi, ben arardım. Yarın iş var. Erken kalkmam lazım. Yatıyorum.

Gaflet uykusu bana haram olsun. Haram olsun uykular. Bu ülkede anaların gaflete düşme lüksü yoktur. Anaların çekingen, utangaç ve ürkek olmaya hakkı yoktur. Bu ülkede analar, o canlarından çok sevdiği evlatları yaşasın istiyorlarsa dilenci olmayı, onursuz olmayı göze alabilmelidirler. Başka türlü imkânı yok yaşatmazlar evlatları. Hele ki o evlat düzene, dayatılana isyan etmişse...

TOLGA NASIL KAYBEDİLDİ
- 4-
09.08.2004 /Saat 04:00 Sıraları

Tolga'yı görüyorum. Karanlık. Konuşuyor, gülümsüyor. Biraz uzağından bakıyorum ona. Arkasında bir karartı var. Beni görmüyor Tolga. Arkasındaki şeyi görmeye çalışıyorum. Yavaş yavaş hareket ediyor karartı. Yuvarlak kara renkli bir şey. Sadece iki göz görüyorum. Kurbağa gözü gibi. Kurbağa sanıyorum. Birden karartının içinden kollar çıkıyor, ahtapota benziyor. Tolga'yı arkadan saracak gibi açılıyor. Açılan kolların ucunda yılan başları var. Yaklaşıyor Tolga'nın başına doğru. Tolga görmüyor. Bağırıyorum, bağırıyorum sesim çıkmıyor. "Tolga kaççç, yavrum kaç. Yardım edinnn!" Kendi sesimle uyanıyorum. Bir daha uyuyamıyorum. Bildiğim duaları ediyorum. Tolga'nın inancına uygun duaları onun kitabından okuyorum. Başım yine ağrımaya başladı. İçim daralıyor.

Evden çıkarken sendeliyorum. Elimde dosyalar otobüse biniyorum. Rüyayı unutmaya çalışıyorum. İşyerindeyim. Anadolu yakasında Koşuyolu'ndaki ofisteyim. Cep telefonunu fişe takıyorum. Henüz aramadı. Bugün gelecek. Yola çıkmadan aramasını bekliyorum. Öğleye doğru aradı. Şirket telefonunu aradı. "Merhaba anne, nasılsın", "İyiyim yavrum, sen", "İyiyim anne" sesi neşeli. Rahatlıyorum. "Kaçta bineceksin Tolga?", "Anne, bir gece daha kalacağım." Rüya aklıma geliyor, korkuyorum. "Hayır Tolga, katiyen olmaz, oralarda parasız kalırsın, olmaz" sesim yüksek çıkıyor biraz. "Panik yapacak bir şey yok, dün tanıştığım arkadaşlar beni evine davet etti."

"Olmaz dedim Tolga, derhal eve dönüyorsun, derhal." "Anne dinlesene" diyor. "Bu gece kalacağım, merak etme çok iyi insanlar." "Tolga, sen herkese iyi insan diyorsun. Olmaz dedim, duydun mu, geliyorsun!" Gülüyor telefonda. "Anne ne bu halin" diyor. "Korkuyorum Tolga, şekerin düşecek, bayılıp kalacaksın oralarda." "Yemek yedim" diyor. "Anne dün tanıştım, buralı onlar. Evlerine davet ettiler, benim için iyi olacak, her şeye de karışıyorsun" diyor.

Bir süre tartıştıktan sonra "Peki Tolga, yarın ilk arabaya binip geliyorsun, tamam mı" diyorum.

"Tamam anne." "O insanların adı ne Tolga, telefon numarasını ver bana. Ben arayayım onları bir, iyi insanlar mı ben anlarım" diyorum. İsim veriyor, telefon numaralarını bilmediğini, yanlarına dönünce soracağını, onların telefonundan bana mesaj çekeceğini söylüyor. "Anne merak etme, vesvese yapma, bir şey olmaz." "Tamam Tolga'cığım. Telefonunu bekliyorum. Unutma numaralarını öğrenir öğrenmez ara. Lütfen dikkat et, yemeğini aksatma, bir aksilik olursa hemen ara, kendine iyi bak yavrum." "Tamam anne, hoşçakal."

Telefonu kapatır kapatmaz telefon çalıyor. Açıyorum. Diğer ofisten işle ilgili arıyorlar. Telefonu kapatıyorum. Proje müdürümüz odama geliyor. İş ile ilgili birkaç hususu konuşuyoruz.

Ve ben çok büyük, o korkunç hatayı yapıyorum. Tolga'nın verdiği ismi unutuyorum. Neydi? Dakikalarca isme odaklanmaya çalışıyorum. O söylerken yazdım mı acaba? Önümdeki kağıtlara tekrar tekrar bakıyorum. Yok, yazmamışım. İşe odaklanıyorum. Bir kulağım Tolga'dan gelecek telefonda. Başım çatlayacak gibi ağrıyor, midem bulanıyor. Bir ilaç daha alıyorum. Bir yandan ekonomik zorluklar, kimseye eğilip bükülmeden ayakta kalma mücadelemiz, bir yandan Tolga'nın sık sık şekerinin düşmesi rahatsızlığı, isyanı, korkularım, bir yandan da işte ki sıkıntılar, sosyal destekten yoksunluk zaman zaman unutkanlıklar yaşamaya başladım. Genellikle not alarak çalışıyorum. Yorgunum ve uykum geliyor. Odamın kapısını kapatıyorum. Masada biraz kendimden geçiyorum. Telefon çalıyor, sıçrıyorum. Tolga değil. Cep telefonuna bakıyorum. Aramamış. Gece gördüğüm rüya aklıma geliyor, korkuyorum. Kendimi teskin etmeye çalışıyorum. Tolga iyi, sesi çok iyi geliyordu. "Vesvese yapma Kadriye" diyorum.

Cuma'dan bu yana doğru dürüst uyumadım. İç sıkıntısı ve gerginlik hâkim. Sinirli ve şaşkınım. Tolga'nın yabancı bir yere tek başına gitmesine alışkın değilim. İlk defa tek başına yabancı bir yere gidiyor. Balıkesir/Burhaniye'deki evimizden üniversiteyi kazanıp İstanbul'a geldiğinde de evden ayrılmıştı ama o zaman kaldığı yer devletin yurduydu. Yurda ben getirmiştim ve güvenilir sandığım bir yerdeydi. Bu denli sıkıntı yapmamıştım o zamanlar. İşten çıkıp eve gelirken Levent'te iniyorum. Trafik var, yürüyeceğim eve. Aşağı inerken Ensar hastahanesine giriyorum. Acilde başımın 2-3 gündür çok ağrıdığını söylüyorum. Gözüm de kanlandı. Ağrı kesici iğne yapacağını içine sakinleştirici koyacağını söylüyor doktor. Sakinleştirici olmaz diyorum. Tolga arayacak. Uyuyup kalırsam, duymam.

Hastaneden çıkıp eve geldiğimde saat 21:00, Tolga hâlâ aramadı. Çok çok meraktayım.

Karnım aç. Yemek yemeliyim. Tolga için yaptığım yemeklere dokunamıyorum. Gelince beraber yiyeceğiz. Çorba yapıyorum. Çorba ve yoğurt. Aşağı iniyorum. Murat markette. Konuşacak insan arıyorum. Tolga'yı konuşuyoruz. Tolga onun oğluna ders veriyor. "Abla sen çok vesveselisin" diyor yeniden. "24 yaşında koca delikanlı, ne yani arkadaşlarına takılamaz mı?" diyor. "Arayacaktı, aramadı." "Abla sizin evde internet yok de mi?" diyor. "Yok!" "Neden sordun" diyorum. "Geçen gün internet kafeye gidiyordu da Tolga" diyor. "Ne var bunda" diyorum. "Hiç, dikkat ettim oyun oynamıyor, ben de gittim tesadüf oldu aynı kafede beraberdik" diyor. "Oynamaz Tolga" diyorum.

Eve geri dönüyorum. Ne aradı, ne de mesaj geldi. Tolga böyle birşey yapmazdı. Ararım dediyse muhakkak arar, ne yapar eder yine arar. İçim yanıyor. İçimde tarifsiz bir sıkıntı, ağlama isteği. Gece 02:00'ye kadar telefon bekliyorum. Televizyon açık uyuyakalmışım.

Bir arabanın içindeyim. Araba yavaş ilerliyor. Durduruyorum. Koşmaya başlıyorum. Ormanlık bir alandayım. Koşuyorum koşuyorum. Karanlık yollar. Yokuş çıkıyorum, iniyorum. Her yer orman. Bağırıyorum. "Tolga burdayım, burdayım oğlum. Tolga benim, annen. Çabuk, koş, onlar gelmeden gel!" Sürekli bağırıyorum. Sonra başkaları da geliyor. Birçok adam. Onlar bulmadan bulmam lazım oğlumu. Şimdi düzlük bir yerdeyim. İlerde ormanlık. Yokuştan aşağıya birisi koşuyor. Tolga. Üstünde Sweden yazılı tşörtü var. Sırılsıklam ıslak. "Bu taraftan Tolga!" diye bağırıyorum. Beni görünce yüzü aydınlanıyor, seviniyor. O sırada adamlar da geliyor. Adamları görünce korkuyor, geri gitmek istiyor. Bağırıyorum "Gitme, ormana girersen seni bulamam." Adamların silahı var, ateş ediyorlar. Oğlum düşüyor. Ağlayarak uyanıyorum. Bildiğim tüm duaları okuyorum. Aşağıda kapı açılıyor, sesler var. Kapıyı açıyorum. Alt katta oturan komşu, "Ses yukardan geldi!" diyor. Anlıyorum duydukları ses benim sesim. Böyle bir rüya bir annenin aklını başından alabilir, kimse kınamasın. Kendi kendimi teskin etmeye çalışıyorum. Aşağıya iniyorum. Usulca ev sahibimin kapısını tıklıyorum. Duyuramıyorum. Saat beş olmuş. Ne diyeceğimi düşünüyorum. Çok kötü bir kâbus gördüm o yüzden desem anlarlar mı? Kötü bir şeyler oluyor, hissediyorum. Ne yapacağımı bilmiyorum. Giyindim. Yerimde duramıyorum. Evde kalamam. Hava aydınlanmaya başladı. Levent'e kadar yürüdüm. Saat 06:30. Nereye gideceğim. Karakola gitsem. Ne diyeceğim?

Çantamda işyerinin anahtarı var. Otobüse biniyorum, ofise gideceğim. Hava iyice aydınlandı. Yolda kendi kendime kızıyorum. Başımın ağrımasından korkuyorum. Uykusuzum. Kâbusu unutmaya çalışıyorum. Oysa kim ne derse desin, kendimizi ne kadar kandırırsak kandıralım rüyalar annelere haber veriyor. Kâbuslar insanların söylediğinden daha gerçek söyler bazen. Maz-

lum insanların hunharca yok edildiği ve gerçeğin kolaylıkla gizlenebildiği yerlerde anneler belki de tanrısal bir güç tarafından uyarılıyor. Anneler, rüyalarında gördükleri kara yüzlü adamları arayıp bulmalı. O gece gördüğüm kâbusun sıradan bir rüya olmadığını bunca senedir oğlumun akıbetine hâlâ ulaşamamış olmamdan anlıyorum.

TOLGA NASIL KAYBEDİLDİ

-5-

10.08.2004 Salı /Saat 07:30 sıraları

İşyerinin kapısındayım. Kahve yapıyorum. Bilgisayarı açıyorum. Tolga mail atmış olabilir mi?

Yok. Son mail "Merhaba, gönderdiklerimden çıktı alır mısın anne, hoşçakal" 8-10 gün öncesine ait.

Vakit geçmiyor, içim daralıyor. Birkaç saat sonra işyeri telefonu çalıyor. Açıyorum. "Yaz 779 01 69" sadece bu kadar. Hepsi bu kadar. Sessizlik "Tolga,-Tolga, Tolgaaa, yavrum, oğlum." Telefon meşgule düştü. Sesi kısılmış, boğuk, çekingen, ürkek. Birşey oldu, kesin birşey oldu. Ellerim titriyor, aklım başımdan gidiyor. Bilirim, Tolga ürkekleştiği zaman muhakkak birşey olmuştur. Ya parası yok, otobüse binemeyecek, ya aç olduğu aklıma geliyor ilk. Kâbuslarım geldiyse de aklıma, atıyorum. Kimseden isteyemez, kimseye söyleyemez. Telefonun kodunu vermediğine göre telefon kartı da bitmiştir, tasarruflu kullandığını düşünmek istiyorum. Küçüklüğünden beri O'na tekrar tekrar tembih etmiştim. "Bir gün parasız kalırsan, kaybedersen, şekerin düşer kendini iyi hissetmezsen, kötü bir durumla karşı karşıya kalırsan, kaymakamlık ya da belediyelere git, ya da polise. Derdini söyle onlara, beni arat, sokaktaki insan seni tersleyebilir ama buralar tersleyemez."

Rehber arıyorum. Kırklareli'nin koduna bakacağım. Yokk, yok. İnternet aklıma geliyor. Buluyorum. Verdiği numaraya Kırklareli kodunu ekleyerek arıyorum. Çalmıyor, hata sesi ya da meşgul sesi. Acaba heyecandan yanlışmı bastım. Yeniden arıyorum. Aynı, çalmıyor hata sesi. Bir daha, bir daha, tane tane, yavaş yavaş, bastırarak bir daha arıyorum. Numara hatalı. Hata veriyor, "dıt,dıt dıt." Bekliyeyim aramadığımı görünce yeniden arar diyorum. Bir süre bekliyorum. Hayır aramıyor. Gördüğüm rüyalar aklıma geliyor, panikliyorum. Kovuyorum aklımdan. "Sakin ol Kadriye, sakin ol" Acaba numarayı yanlış mı aldım. Acaba 779 05 69 mu dedi. Yeniden çeviriyorum. Hata veriyor. Son 4 numarayı değiştire değiştire arıyorum. Hata, hata. Son çevirdiğim numara hah çalıyor. Açıyor birisi, sesini beklemeden "Tolga" diyorum. Bir kadın "Tolga yok, Ahmet verelim" diyor. Anlamıyorum. "Nereye gitti Tolga, siz kimsiniz" diyorum." Kadın kahkaha atıyor. " Siz kimsiniz"diyor. "Tolga'nın annesiyim" diyorum. "Burada öyle birisi yok" diyor. "Lütfen dinler misiniz " derken kadın kızıyor. "Yok dedim, anlamıyor musun?" "Ama Tolga yok Ahmet'i vereyim" dediniz diyorum. "Şaka söyledim canım, anlamadın mı" diyor. Anlıyorum, "Terbiyesiz!" diyorum kapatıyorum. Boşuna bana vakit kaybettirdi, ya kadına laf anlatmaya çalışırken Tolga aradıysa. Kendime kızıyorum.

Bekliyorum, bekliyorum. Tolga aramıyor. Yerimde duramıyorum, ne yapacağımı bilemiyorum. Bitirmem gereken bir iş var, yavrum benden telefon bekliyor ve ben onu arayamıyorum. Numara hata veriyor. Numaralardan birini yanlış duydum kesin. Kendime kızıyorum. Oğlum aramamı bekliyor, kimbilir ne haldedir şimdi. Ağlamaya başlıyorum. Hıçkıra hıçkıra. Kendime kızıyorum; "Salak Kadriye, aptallll!!!" sesi aklımda dönenip duruyor, neden o kadar kötüydü sesi. Kıvranıyorum. Başım dönüyor, hem de arasıra gözlerim kararıyor. Kapı çalıyor. Kapıcının hanımı. Yemek söylemiştim. Kuryeden o almış, getirmiş. Ofisin temizliğini o yapıyor.

Ofiste hiç kimse yok ve ben çıldırmak üzereyim. İçeri çağırıyorum. Anlatıyorum ona.

"Üzülmeyin bu kadar, üniversite öğrencisi, koca çocuk başının çaresine bakar, belki de yoldadır şimdi" diyor. Bunları duyunca kendimi rahatlatmaya çalışıyorum. Kahve yapıyor, birlikte içiyoruz. Bir süre sonra "Kadriye hanım size bir şey söyleyeceğim." "Buyrun, söyleyin" diyorum.

"Epey oldu, birileri sizi sorduydu, buldular mı sizi?" "Kimler, ne sordu?"

"Bankacıymışlar, kredi kartınız mı ne varmış. Nereli, kaç çocuğu var, adı ne, evli mi, dürüst mü, ne iş yapıyor, ofise gelen giden çok mu, çalışanları tanıyor musunuz gibi sorular sordular..." diyor.

"Hiç kredi kartım yok, kredi kartı için hiçbir bankaya başvurmadım, ofise neden gelmemişler?" diyorum. "Haftasonu tatiliydi, kapalıydınız." diyor. "Ne zaman oldu bu" diyorum. "Dört, beş ay oldu..." diyor. "Neden söylemedin şimdiye kadar?" "Onlar geldiğinde telefonla arayacakmış ama, "Zahmet etmeyin, Pazartesi ofise geliriz biz..." demişler o yüzden aramamış. Kapıcı kocası hatırlatınca aklına gelmiş. "Allah allah" meraklanıyorum ama

üzerinde fazla durmuyorum.

Ofis ev olarak kullanılan bir sitede olduğu için site yönetimi yabancıların çok fazla apartmana girmesini istemiyor.

Saat 16:30 olduğunda eve gitmeye karar veriyorum. Belki de Tolga gelmiştir eve. 17:30'a kalırsam trafiğe takılırım ve eve çok geç varırım diye erken çıkıyorum. Çıkarken proje müdürü ve formen geldi ofise. Anlattım. O'da aynı şeyi söylüyor. Herkes hissettiklerimi değil duymak istediklerimi söylüyor sanki. "24 yaşında koca delikanlı, kötü haber tez duyulur. Kötü birşey olsa haber gelirdi, olumsuz düşünme." Anlatamıyorum ona da neden bu kadar endişelendiğimi, korktuğumu.

"Belki de evdedir şimdi" diyor. "Tamam ben çıkıyorum." "Yarın toplantı yapacağız, Onur Bey de gelecek, ihale dosyası hazır mı, A.... Genel Müdürlüğü'ne gideceğiz birlikte." Allah kahretsin işi kim düşünür şimdi?!

Eve geldim. Koşa koşa çıkıyorum merdivenleri. Tolga yok. Geldi de aşağıya mı indi acaba? Ekmek bayattı, sevmez bayat ekmeği. Belki ekmek almaya indi. Valizini arıyorum. Yok. Ağlamaya başlıyorum. Koşa koşa aşağı iniyorum. Camda yan komşu Ayşe hanım. "Tolga'yı gördün mü Ayşe Hanım?" "Görmedim, geldi mi, sen ağladın mı?" Anlatıyorum. Karşıdan Ömer amca geliyor. Ağlayarak anlatıyorum. Murat ve birkaç insan geliyor. Hepsi aynı şeyi söylüyor. "Sakin ol, bir şeycik olmaz. Dalyan gibi boylu poslu delikanlı." Onlar oğlumu tanımıyor ki. Koca bedeninin içinde bir zar kadar ince ve hassas bir yürek taşıdığını kimse bilmiyor ki. İsyanını, dilekçelerini, mektuplarını, düşüncelerini, tiksintilerini onlar bilmiyor ki. Ama devlet biliyor, üniversite biliyor. Ya da bu sokakta birileri de biliyor, bilmiyormuş gibi yapıyor.

Okulun dibinde, evimizin karşı çaprazında bir kamyonet var. Hergün gelip orda tezgah açıyor. Sebze meyve satıyor. Adı Şaban. Evsahibim Ömer amca onu hiç sevmiyor. Birkaç gün önce Ömer amca onunla kavga etmişti. Bugün devam etmişler. Ömer amcanın dükkânına giriyoruz, konuşmak için. Ömer amca diyor ki; "Onu buradan attıracağım, pis muhbir, polis muhbiri bu pznk!" diyor. Aklıma geliyor dışarı bakıyorum, bu saatte burda olmaları gerekirdi. Yoklar "Ömer amca buraya gelen polisler bugün geldiler mi?" "Yok, görmedim!" "Dün geldiler mi?" "Biz yoktuk, oğlanın yazlığına gidip geldik" diyor. "Neden geliyorlar, haberin var mı" diyorum. "Bir kaçağı arıyorlarmış, bu sokağın adını vermişler" diyor. "Adrese baskın yapsınlar, niye bekliyorlar ki aylardır?" diyorum "Bilmiyorum ki kızım..." diyor.

Burada biraz Ömer amcadan bahsetmem gerekiyor. Ömer amcanın bir oğlu var. Adı Erdinç. 50-55 yaşlarındaydı o tarihlerde. Erdinç abi lisedeyken çok başarılı bir öğrenciymiş. 70'li yıllarda sol gurupların içindedir. Ülkücülerle sık sık başı belaya girer mahallede. Sonra askere gider. Askerliğini tamamlayamaz, ceza alır ve dövülür komutanlar tarafından. "Eve getirdiğimizde sırtında beyaz yer yoktu, her yeri mosmordu" diyor Satı teyze. Ömer amca konuşmaktan kaçınıyor. Erdinç abi askerlikte uğradığı işkenceden sonra bir daha kendine gelemez. Mahallede bir tartışma sırasında "sen hala solcu musun" denilerek gözü bıçaklanır ülkücüler tarafından. Herkese bağırıp çağıran Erdinç abi beni ve Tolga'yı seviyor. Bize hiç bağırmıyor, saygılı.

Eve çıkıyorum. Bir zaman sonra Satı teyze çağırıyor. "Bu halinle evde yalnız oturma." Duramıyorum orada. Karakola gideceğim. Vakit bir hayli oldu, saat 22:00'ye geliyor. Gültepe karakoluna gidiyorum. Bir iki polis var kapıda. Anlatıyorum. İçeri bile girmiyorlar. Tolga'nın yaşını soruyorlar, eğitimini. Söylüyorum. "Koca delikanlı neden bu kadar korkuyorsunuz ki, örgüt üyesi filan mı?" "Yok, hayır" diyorum. "Bugün eve dönmesi gerekiyordu, dönecekti, dün konuştuk, dönmedi" diyorum. Sabah aradığını ve bir numara verdiğini söylüyorum. "Aramadınız mı" diyor . "Aradım ama hata sesi alıyorum, çalmıyor" diyorum. "Oğlunuz sizi atlatmış" diyor. "Hayır, Tolga yapmaz, asla yapmaz. Sesi kısık ve boğuktu aceleyle verdi numarayı, kodu yoktu ben buldum internetten" diyorum. "Biz buradan birşey yapamayız ki, oğlunuz reşit, 24 saat geçmesi lazım" diyor. "Kim yapabilir, neresi yapabilir?" diyorum. "Nereden aradığını biliyor musunuz" diyor.

"İğneada'dan, ordaydı."

"Oraya başvurun ama onlarda 24 saat geçmeden bir şey yapmaz" diyor.

Gerisin geri eve dönüyorum. Bitkinim, şaşkınım ve aklım dağınık. Uyumuyorum. Dua ediyorum. "Tanrım oğlumu koru." Çarpıntım var. Sakinleşmem lazım. Uzanıyorum. Uyumuyorum. Düşünüyorum. Saat 01:00 sıraları uyanığım. Anlık bir görüntü geçiyor gözümün önünden. Tolga karanlıkta koşuyor. Yüzü panik. Televizyonun sesini duyuyorum. Uyanığım, fırlıyorum. Dayanamıyorum.

Oylat Dağı

■ **EMİN ALİ**

...Bu gece en güzel şiiri'ni yaz,
Şair...
Hané,
Avazı yanık dengbêjler nerede,
Kim anlatacak bin yıllık umutsuz
Anılarımı?
Şair,
Mı yazmalı muratsız gidenlerin
Destursuz ağıtlarını..?
Yoksa susmalı mı,
Hunharca yakılan köy ve kentlerimin
Bütün ağlayışlarına..?
Şair,
Dumanı tüten bir çağ'a kapı açmalı
Ve bir avuç kül den yaratmalı,
Kaderin bitmez aşk masallarını...
Günahı büyük doğmanın sancısı,
Ne çok büyükmüş, böyle?...
Hangi büyük günahlara doğmuştuk,
Söyle, eyyy kör tarih...
İklimsiz bakışlar,
Kutsanmış gece ve yol,
Ve belki de, senden son voltalık bir hatıra...
Hayatın alnındaki derin çizgilerin
Nefes soluğunu,
Hangi sözcüklerle anlatsam,
Kalpten anlaşılacak,acaba..?
Bildiğim,
Bütün sözcükleri avuçlarınıza bıraksam
Ve gaipten bir masal'a döksem,
Sene'nin kaçında biter de,
Seni anlatan şarkılar mevsimine girerim?
Şiiri henüz yazılmamış bir halkım,
oysa!!
Sabıkalı varlığım görülmez ama,
buradayım...
Israrla dirilmekten anladığın en güzel şiirini,
Bu gece yaz, şair!!
Her yöne giden bütün trenleri kaçırarak,
Durak durak, şaşkınlığımı meze et,
kendine...
Gerisi berisi yok,
Bekareti bozulsun
Asırlık korkularının...
Bak!
Bütün şehirler karardı tek tek,
Şiiri yazılıyor; yeniden kürdi,
Halkımın ölümsüz ACI soluğunda...
Gözümün gördüğü her yer,
Belki de, senden son bir HATIRA.!!
Yokluğunda,
Kocaman şehirler, gözümde
Kokmuş birer ceset, adeta...
Her kim ki köleliği seçtiyse,
O bir saray soytarısı artık,
Yeri yurdu yok, bu diyarda...
Kaderi, eğilip bükülmek sadece,
Köle ruhların bir yurdu yok,
Oysa...
Ama direnenlerin var,
Hem de mezarına sığmayacak kadar
Büyük bir efsane, adeta...

17 Mayıs 2016

İçimi bir şey kaplıyor. Buz gibiyim. Dua ediyorum, sürekli dua ediyorum. Evde telefon yok. Kimi arasam, konuşsam. Cep telefonunda kontör çok az. Uyumuyorum.

Biricik oğlum, ürkek güvercinim. Kopkoyu bu karanlığın başlangıcı neresiydi, sonu neden gelmiyor.

"Anne, eğer bu ülkede halk için bir devlet olsaydı bir rektör bizler için "parası olmayanın üniversitede ne işi var, gitsin limon satsınlar" demezdi.

"Anne, sen bu ülke hakkında hiçbir şey bilmiyorsun"

"Anne, bu ülke faşizm batağında ve ben bu bataklıkta yaşamak istemiyorum!"

"Anne, asla askerlik yapmayacağım, savaşmayacağım, öldürmeyeceğim, ölmeyeceğim"

"Anne, beni öldürecekler, gitmem lazım."

"Anne ben onları korudum, onlar benim inancıma küfretti."

"Anne ben bu ülkenin solcusuna bile inanmıyorum, güvenmiyorum artık."

Hangisiydi seni karanlıkta bırakan, ya da hepsi mi? Bu nasıl bir puştluk, bu nasıl bir tuzaktı yaşamına kurulan. Ve ben nasıl böyle bir gaflete düştüm. Nasıl oldu da seni koruyamadım. Mazlumlara kıyamazlar sanırdım.

Devam edecek ■

BİR YONTUNUN YANSIMASI O, OBJENİN KARAKTERİDİR

HEYKELTIRAŞ ERCAN YAREN İLE SÖYLEŞİ

■ ALİ ÖZENÇ ÇAĞLAR

Yukarıdaki bu başlık sizlere fazla iddialı gibi gelebilir. Ancak yüz yıllar boyunca süre gelen sanat ve sanat tarihine baktığımızda karşımıza çıkan eserler ve o yontuları gerçekleştiren heykeltıraşlar, sürekli olarak yaptıklarıyla varlık gösterirler. Başlıkta yer alan –obje– kuşkusuz salt yontu için değildir. Kimi zaman bu bir resim, bir kompozitör'ün notaya geçirdiği müzik parçası ya da edebiyatçının kurguladığı roman için de geçerli olabilir. Yine bir yapıt her ne kadar onu ortaya çıkarandan bağımsız var olsa da; çoğu zaman ustasının karakteristik çizgilerini her daim içinde taşır.Öyle ise sanatçı, sanat adamı sağlam, tutarlı, derinlikli bir yapıya sahip olması da bir o kadar önem taşır. "Her yiğit adıyla anılır" sözü, en çok bunun için geçerli olmalıdır.

Tarihte kötü geçmişleriyle anılan birçok sanatçı vardır. Bunlardan birkaçını sıralarsak: Ezra Pound, şair, Amerikalı, Celine, şair, Fransız ve İsveçli sinamacı Bergman, her üçü de konumlarına aldırmadan faşist yönetimleri desteklemişlerdir. Tarihte ne kadar bu sanatçıların yapıtları anılsa da, onları yapanların yukarıdaki gerçeği değiştirmez, değiştiremez. Çünkü sanatçı olmak biraz da toplumsal sorumluluk gerektirir.

Bu sayıda sizlerle işte böyle, eserlerinin altına kendi karakteristik çizgisiyle imzasını atan bir sanatçıyla yaptığım söyleşiyi paylaşmak istiyorum.

Ercan Yaren, heykeltıraş.

Tabii ki Akhisar'lı bir sanatçı ve tabii ki yaptıklarıyla, ortaya çıkardıklarıyla bizim yüzakımız, Ercan Yaren. Kimilerinin yıllardır görmek istemediği, kendilerinden uzak tutmaya çalıştıkları bir güzel insan. On parmağında on marifet. Bir ressam, desinatör, alçı ustası, müzisyen... İktidarlar her dönemde sanatçılardan korkmuşlardır. Sanatçı muhaliftir çünkü. Nazım Hikmet boşuna; "Onlar türkülerimizden korkuyorlar!" dememiştir. Oysa beş bin yıllık tarihi olan Thyateira, bu Akhisar, öylesine değerler çıkarmıştır ki, kimi ülkelerde bile bunları görmek, bulmak mümkün değildir. Biz ise bu değerleri değersizleştirmek için elimizden geleni ardına koymuyoruz. "Değerbilir(!)" olduğumuzdan mıdır acaba? Sanırım bu soruyu herkes kendine sormak zorundadır.

Ben şimdi bir yazar olarak –salt sorular dışında– aranızdan çekilerek sizleri sanatçıyla başbaşa bırakmak istiyorum...

AÖÇ: Sevgili Ercan her zaman olduğu gibi söyleşiye yine klasik bir soruyla başlamak istiyorum: Bize heykeltıraş, sanatçı Ercan Yaren'i biraz anlatır mısın? Kimdir Ercan Yaren?

EY: İnsanın kendini anlatması zor bir iş.. Bunun için, önce insanın kendini anlaması gerekiyor çünkü. Bunu çözmeden nasıl anlatırsınız kendinizi..? Ya da ne dersiniz kendiniz hakkınızda..? Yoksa nerede ve nasıl doğduğunuzun pek bir önemi yoktur. Zira bir zaman sonra, yine yitip geldiğiniz yere karışıyorsunuz..

Bu "ara" zamanda önemli olan, o zaman aralığına ne bırakabildiğinizdir. Çünkü gerçekten bir şeyler bırakabilmişseniz eğer, evrenin sürekli büyüyen ve gelişen zekasına katılmış ve ona –küçük de olsa– katkıda bulunmuşsunuz demektir. İşte "Ercan Yaren kimdir?" sorusu belki burada yanıtlanıyor.

Kısacası sürekli değişen dünyada, bugün düşündüğünüz yarın anlam bulurken, yarın anlam bulan düşünceleriniz gelecek günlerde size saçma gelebiliyor. Bu bağlamda bana göre insanın kim olduğunu belirleyen şeyler, geriye neler bıraktığı ile ilgili. Umuyorum bana bunun için biraz daha zaman vardır. Zira daha 44 yaşındayım..

AÖÇ: Ercan, anladığım kadarıyla sen uzun yıllar bu işlerle uğraşıyorsun, biraz geçmişindeki çalışmalarından da bahseder misin? Nerede hangi tür ürünlerin, yapıtların altına imza attın?

EY: Heykel sanatı ile tanışmam 1995 yılında Moskova'da oldu. Yani heykele başlayalı 19 yıl olmuş.. Ondan önceki yılları ressam olabilme hayali ile geçirmiştim. Bu yıllar içinde birçok çalışmam oldu ama –bana göre– asıl kaydadeğer çalışmalarımı son 3 yıl içinde hayata geçirebildim. Bu 3 yıl öncesinin çalışmaları genelde garip bir tutku ile bağlı olduğum rölyef çalışmaları ile dolu. Akhisar dışında İzmir ve İstanbul'da da birçok çalışmam var.

Akhisar'dan örneklemek gerekirse Akhisar Adliyesi, Akhisar Kapalı Spor Salonu ve son dönemde yaptığım Akhisar Belediyesi girişindeki rölyef çalışmaları sayılabilir. Bu arada birçok işyeri ve ev için rölyef tasarladığımı da söyleyebilirim.

Şimdilerde ise 2016 yılı sonunda Ankara, İstanbul ve İzmir'i dolaşacak olan "Dinlenen Anadolu Kadınları" adlı bir heykel sergisi için hazırlıklar yapıyorum. Ve sanıyorum bu üç yerin sonunda sergi Akhisar'a da taşınıp bir atölye çalışması ile sergilenecek.

AÖÇ: Bu noktada sormak istediğim bir başka şey var: Yaşadığımız kent olan Akhisar'a sen nasıl bakıyorsun? Yine bir sanatçı olarak gelecekte nasıl bir Akhisar olmalı? Çünkü kentimiz, yukarıda da belirttiğim gibi beş bin yıllık geçmişi olan antik değeri yüksek bir bölgede bulunuyor. Sözü geçen bu değerleri öne çıkarmak için ne gibi şeyler yapılabilir? Tabii burada sizin gibi sanatçılar nasıl bir rol oynayabilir?

EY: Bir sanat uğraşanı sadece yaşadığı yere değil, her

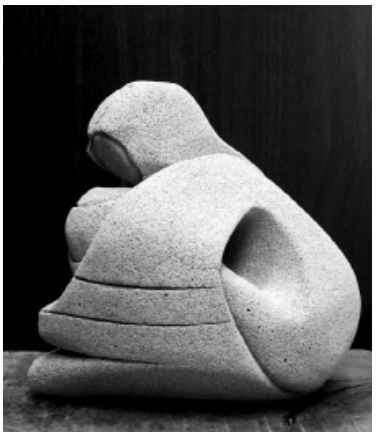

yere –eğer değişmesi gerekiyorsa– değiştirebilecek bir gözle bakar. Bu sanatın doğası gereğidir. Ve sanat ile uğraşıyorsanız bunun aksini düşünmek elinizde değil zaten. Tabi bu değişimden sadece kentinizin yollarını yenilemeyi algılıyorsanız, biz sanat uğraşanlarının değiştirmek için bakan gözleri pek bir önem taşımıyor.. Durum böyle olunca da gelecekteki Akhisar bizim için sadece ütopik bir Atlantis hayalinden ileri gitmiyor. Ama eğer Atlantis'te yaşayanlar da Akhisar'daki gibi halkın hava alması için yapılan geniş meydanlarını kargo arabalarının yüklerini boşalması için meşgul ediyorsa, tur ve servis minibüslerinin garajı olarak kullanıyorsa, koca kamyonlarını geceleri bu tür meydanlara parkediyorsa onu bilemem..

Beş bin yıllık bir tarihimiz olduğu doğrudur. Ama nedense bu bana hep övünmek istediğimiz zaman söylediğimiz bir argümanmış gibi geliyor. Yani sadece afişlerde birilerine göstermek için yazılan bir "şey" gibi. 'Tepe Mezarı' kalıntıları da olmasa, bu yazılanlara da inanmayacak insanlar.

Böyle bir değeri nasıl ortaya çıkarırız ben bunu bilemem. Bu konuda genel anlamda proje üretecek farklı meslek dalları var ve onlardan yararlanılmalı. Ve bu girişim kişilerin tek başına çabaları ile olacak bir iş değil. Bu tür bir girişimi, bunu iş ve anlayış edinmiş bir belediye örgütleyebilir ancak. Burada önemli olan bizim o beş bin yıllık tarihe ne bırakacağımız, neleri ekleyebileceğimizdir.. Gelecek kuşaklar altıncı bin yılda şimdiki bizleri nasıl anacaklar?! Bunun için çaba göstermek gerekiyor bence.

Örneğin benim Akhisar için geliştirdiğim kentin beş bin yıllık tarihini anlatacak bir "röl-yef anıt park" projem var. Bunu her fırsatta yazdım ve dile getirdim ve bu yazı aracılığıyla birkez daha söylemiş olayım.. Bu beş bin yıllık tarihi, değere çevirebilecek bir proje düşünülüyorsa bizim gibi düşünen sanatçılar ancak o zaman rol alabilirler. Zira Akhisar'da Gölet gibi sanata aç bir yeri doyurmak varken, neden Atlantis hayalini besleyelim ki?!

AÖÇ: Gelelim son soruya, geleceğe yönelik planlarınız nelerdir ve gelecekten neler bekliyorsunuz?

EY: Olabilecek şeyler hayal ediyorum hep ve bunun için de çalışılmalı diye düşünüyorum. Salt atölyenizde kendiniz ile kalıp sanat üretemezsiniz. Çünkü ben, her zaman sanatın tüketilmesi gerektiğine inandım. Bu yüzden sanatı tüketiyor olabilmenin yollarını da açmamız gerekiyor. Sanat tüketiliyorsa, anlaşılıyor ve değer görüyor demektir. Kısacası yazılan kitaplar okunmalı, türküler söylenmeli, tiyatrolar dolmalı.. Okul duvarlarını resimler süslemeli, bahçelerini ise heykeller..

İşte o zaman, geleceği kuracak olan bugünün çocukları ilham dolu olacaklar.. İlhamla dolan çocuk, büyüdüğünde bizim gibi kavga etmeyecektir.. İşte ancak böyle bir gelecek planlanmalı ve bana göre böyle bir gelecek beklenmelidir. ■

www.ercanyaren.net

Ayrılıkta Kendini Beceriksiz Hırsızlar Ordusunda Bulan Bir Adamın Firarı Sonrası

■ **ERDOST AKBABA**

Tüm aşıklara ekmek çalmak kadar meşrudur, mutluluk! Ruhunuzdan bir lokma olsun geçmemişse, onu gördüğünüz yerde çalınız.

Mutlu olmak için gayretimi seyrettiniz mi?

Marifetim yoktu gözünüzde anlıyorum. Sabahları şarap içerken gördünüz beni, elim titreyerek sigara arayışlarımı. Kadınlarla aramın iyi oluşunu, olmayışını hepsini izlediniz. Kitapları içimin yangınıyla okuyup kül ettiğimi gördünüz. Lal bir adamın şarkı söyleme isteğiydi ilk gençlik yıllarım, gördünüz.

Yapma dediklerini yaptım. Kaldırdım ömrümü yastığımın altına sakladım.

Bir rüyaya dalmıştım. Gözü yaşlar içinde kalan yakınlarım, özür dilerim. Keyifli dünya günlerimiz adlı bir filme aktör olarak yakışmıyor ömrüm biliyorum. Göze batan bir lekeye, yok temiz dedirtmek için zamanı akşam ettiniz olmadı. Bende beyaz gömlek giydim üstüme, dokunursanız çamurun izi kalsın.

Zor duruyorum ayakta, bu yüzden iyi yada kötü gününüzde yanınızda olamayacağım. Aslında en çok da buna seviniyorum. Mesela bir sıkımlık canımıza tamah ettiğinizin farkındayım. Bu yüzden zor da olsa ancak ayakta duracağım. Yalnız; tek başıma.

Bir şeyin daha farkındayım sizi bize mecbur kılan; şey "mutsuzluk". Gitmeniz gereken zamana kadar, mutsuzluklarınızda yüzünüzü bizim gibilere dönmenizden anlaşılıyor mecburiyetiniz. Tüm mutsuzluklarınızda bizimle sevişeceksiniz. Fakat zamanı geldiğinde akacak kan sizsiniz biliyorum. Lütfen bu yüzden damarımı kesiniz. Ayrılalım.

Hay hayyy

Mutluluktan bir parça olsun çalamamış çalmaya çalışırken yakalanmış

bir beceriksiz hırsızlar ordusu neferi olarak (hırsız: iyi bir hırsız olamayıp yakalandığında bu isim verilir.) ordudan, hep aynılıktan, sohbetlerden sıkılıp firar ettim.

Firar sonrasında tüm zamanlarım ayrılıklarla geçti. Bizleri inceleyen kibirli gözlerinizi görünce taş kıran işçilere özendim sizin süslü kıyafetlerinizi giyinip. Pahalı olmasına rağmen dayanıksızmış sizi siz yapan şeyler, anında parçalanıp gidiverdi.

Biraz daha sıkılınca hayattan uzaklaşıp yolculuklar yaptım kendimle alakası olmayan yerlere, kendime kalacağımı biliyordum aslında. Aradığımı bulamayınca nefret etmedim dünyadan, sadece sevgimi hasır altı ettim. Ellerim kimsenin pisliğine bulaşmadı, yaklaşıp gömleğimde bıraktığınız çamura bile dokunamadım. Daha da günyüzü görmüş halini diyeyim. Halkıma armağan olamayınca, canınıza bir adak adadım ömrümü. Mutluluk payına 21. yüzyılda sanki bir tek sizi görmüştüm. Fakat yakalanıp tekrar beceriksizlerin ordusuna katılmamak için, beni görmemeniz gerekiyordu. Elimden geleni yaptım...

Bugünlerde günboyu toplanmış sinirden evde duramaz hale gelip sokağa fırlıyorum. Akşama dek yürüyorum. İnsanlara bakıp içimden özür diliyorum.

Masumiyetimize laf yok! Lütfen affedin sadece oksijeninizden çalıyorum.

Diğer beceriksizler ne yapıyor acaba? Yalnızlığım beni dinliyor. Canım kaç gündür evde dört duvara çarpıp geri gelmekte ve psikolojiye göre bu son derece bilmem neymiş.

Sokak tedavi ediyor beni bu durumlarda. Yürümek sonra en çok yaptığım şey. Bir roman yazmaya başladım, tüm zehrimi kusuyorum, muhtemelen zehrim biterse romanda bitecek ve susacağım.

Beceriksiz hırsızlar ordusuna gelince beni duyuyorsanız, hemen herbiriniz teker teker hayatın size biçtiği ceketi savurup, firar edin.■

‘KÜLTÜR DEVRİMİ’ – KAMPANYALAR

“Büyük Proleter Kültür Devrimi, insanları manevi açıdan harekete geçiren ve onların dünya görüşleri sorununu çözmeyi hedef alan büyük bir devrimdir.” – Mao Zedung

■ GÜNEY

Modern revizyonizmin dünya çapında hâkimiyetini pekiştirdiği ve bu siyasi çizginin vahim sonuçlarının apaçık su yüzüne çıktığı 60‘lı yıllarda Mao Zedung‘un gençliği yanına çekerek ‘Kültür Devrimi‘ ile yapmaya çalıştığı büyük hamle, komünizm davası açısından bir yerde son çıkış noktasıydı. Ne var ki, bizzat Mao Zedung‘un daha önceki yıllarda savunduğu Çin milli burjuvazisiyle sosyalizmin kurulabileceği yanlış siyaseti sonucu– Çin‘de de revizyonizm ve ‚kapitalist yol‘cular çoktan kök salmış, yerlerini sağlamlaştırmışlardı. Dolayısıyla Mao Zedung önderliğinde Çin‘li marksist-leninistlerin dümeni yeniden ele geçirerek siyasi rotayı düzeltme hareketi olarak görülmesi gereken “Büyük Proleter Kültür Devrimi” sonuç itibariyle başarısız olmuş, Çin Halk Cumhuriyeti de “milli ve yerli“ sosyalizm adı altında kapitalizmi geliştirerek emperyalist dünyanın bir parçası olmuştur.

Bu vahim sonuca rağmen, dünya çapında marksist-leninist ve gençlik hareketi üzerindeki etkisi yadsınamayacak olan ‘Kültür Devrimi‘nin önemini görmek, ondaki olumlu ve olumsuz yanlardan öğrenmek ve tabii ki, öncelikle de marksist-leninistlerin hata ve zaaflarını belirleyerek onlardan ders çıkarmak görevdir.

Başlangıçta altı aylık bir kampanya olarak düşünülen “Kültür Devrimi“, siyasi çatışmalar ve ÇKP içindeki iktidar mücadelesi sebebiyle uzunca bir döneme yayılmış ve bu dönemde de kampanyalar birbirini izlemiştir. Hatta, ÇKP‘nin resmi tarihine göre, 1966 Mayıs‘ında başlayan ‘Kültür Devrimi‘ on yıl gündemde kalmış ve ancak 1977 yılında, 11. Parti Kongresi‘nde bittiği resmen ilan edilmiştir (1976‘da ölen Mao‘dan sonraki ilk Parti Kongresi.)

Bu on yıllık dönemi, üç ayrı alt döneme ayırmak mümkündür.(*)

1966–1968 dönemi: Mao Zedung‘un ÇKP‘li marksist-leninistler ve gençlik hareketine dayanarak ÇKP‘de ve Çin Halk İktidarı‘nda dümeni yeniden ele geçirme ve proletarya diktatörlüğünü kurma mücadelesi.

1968–1971 Ağustos‘una kadarki dönem: İç savaşı durdurmak, kızıl muhafızları yeniden kontrol altına alabilme mücadelesi... “Mao Zedung Düşüncesi“nin geliştirildiği Lin Biao dönemi

1971 Ağustos‘undan–Ekim 1976‘ya kadarki dönem: “Mao Zedung Düşüncesi“ adına revizyonistlerin yeniden iktidarı ele geçirdiği Çu En Lay dönemi.

‘Kültür Devrimi‘ ve Kampanyalar...

Devrimden sonraki yıllarda Mao Zedung önderliğinde ÇKP, Çin toplumunu kampanyalarla yönetmiştir. ‘Kültür Devrimi‘ yıllarında bu kampanyalar daha da ivme kazanmış ve birbirini izlemiştir. Mao, kampanyalarla parti, kızıl ordu, kızıl muhafızlar (gençlik örgütü) ve çeşitli kitle örgütlerine yön veriyor, bu kampanyalar içinde onları eğitme ve örgütlemeyi hedefliyordu. Milyonlarca kitleyi düşman olan burjuva ideolojsi taşıyacılarına karşı seferber etmenin yanında, kitleleri proleter ideoloji ile silahlandırmak gerekiyordu. Milyonlarca kitlenin aynı hedef doğrultusunda aydınlatılması, işlenmesi ve odaklandırılması, bu elbette muazzam bir olaydı. Başlangıçta üniversitelerde oluşturulan tartışma forumları, ‘Kültür Devrimi‘nin gelişmesi içinde daha örgütlü bir hale geldi. Başkan Mao‘nun etrafında birleşen parti kadroları ve

Çin Kültür Devrimi sırasında Kızıl Muhafızlar'ı resmeden bir propaganda posteri

gençlik fabrikalara, kırsal alanlara/köy komünlerine kadar hayatın her alanında bu kampanyalar çerçevesinde kitle toplantıları ve eğitim çalışmaları örgütlüyorlardı. Bütün bunlar gerçekleştirilirken, daha önceki yıllarda yapılan hataların tekrarlanmaması açısından (örneğin "Büyük İleri Atılım" kampanyasındaki) üretimin mümkün olduğunca durdurulmamasına, ekonominin zarar görmemesine dikkat ediliyordu.

Bu kampanyalardan bazılarını tanıtalım.

"Kitlelere güvenin, onlara dayanın ve inisyatiflerine saygı gösterin!"

'Kültür Devrimi'ni ateşleyen şey, otoritelerin –üniversitede profesörler, parti ve devlet kademelerinde yeralan yöneticiler, bürokratlar– eleştirilebilmesi, dolayısıyla geniş bir "eleştiri" ve "tartışma özgürlüğü" talebiydi. Üniversitelerde duvar gazeteleri ve afişlerle profesörlerin ve yöneticilerin eleştirilmesiyle kıvılcım çakılmış ve kısa dönemde bütün ülkeye yayılan bir tartışma ve eleştiri özgürlüğü ortamı oluşmuştu. Bunda Mao Zedung'un tavrı belirleyici olmuştur. Partideki marksist-leninist güçleri etrafında birleştirerek ağırlığını ortaya koymuş, gençliğin engellenmemesi, onlara ordu ve güvenlik güçlerince müdahale edilmemesi ve eleştiri-özeleştiri özgürlüğünün kısıtlanmaması için bizzat mücadele etmiş, parti merkezinde bu yönde karar çıkmasını sağlamıştır. 'Kültür Devrimi' belgelerinden aktaralım:

"Kitlelere güvenin, onlara dayanın ve inisyatiflerine saygı gösterin!"

"Kitlelerin hareket içinde kendi kendilerini eğitmelerine izin verin!"

"Dazibao ve büyük tartışmalardan mümkün olduğunca faydalanın, ki şeyler üzerine sonuna kadar tartışılabilsin, kitleler somut görüşlerini açıklayabilsin, yanlışları eleştirebilsin ve karanlık unsurları teşhir edebilsin."

"Tartışmalarda kullanılacak metod, olguların ortaya konması, argümanların açıklanması ve argümanların yardımıyla ikna edilmeye çalışılmasıdır. Başka bir görüşte olan azınlığı şiddet uygulayarak görüşünden vazgeçmeye zorlamak kabul edilemez. Azınlık korunmalıdır, çünkü bazen hakikât azınlığın yanındadır. Haksız olsa bile, ona konuşma ve görüşlerini koruma hakkı tanınmak zorundadır.

Tartışma olduğunda argümanlar ileri sürülmelidir, yoksa şiddet ve zorlama değil.

Tartışmalarda her devrimci, kendi bağımsız düşünme yeteneğine sahip olmalı ve komünist ruhunu geliştirebilmelidir. Düşünmeye, konuşmaya ve eyleme geçmeye cesaret! Devrimci yoldaşlar birliği sağlamak ve yan meseleler üzerine bitmez tükenmez tartışmalar yürütmekten kaçınmalıdır, ki ana yönelim ortaya çıkabilsin." ("Proteler Kültür Devriminin Belgeleri", "ÇKP Merkez Komitesinin Proteler Kültür Devrimi Hakkındaki Kararı", 8 Ağustos 1966'da onaylandı.)

Merkez Komitesi'nin kararı partinin yayın organı Renmin Ribao'da bu kararların incelenmesi, tartışılması ve hayata geçirilmesi direktifiyle birlikte partiye tanıtılıyordu. Eleştiri–özeleleştiri ve tartışma özgürlüğünün ve azınlık haklarının garanti altına alınmasını içeren bu görüşler 'Kültür Devrimi'nin doğru yönelimini ve proleter demokrasi ilkelerine dayandığını sergilemesi açısından gayet olumlu ve önemlidir. Kitle toplantıları, yöneticilerin açık ve kamuoyu önünde eleştirisi gibi proleter demokrasinin çeşitli biçimlerine parti bizzat önayak olmakla kalmadı. Devrim sürecinde kendiliğinden ortaya çıkan

yeni biçimleri de benimseyerek teşvik etti. Milyonlarca işletme toplantısı, büyük kitle toplantı ve gösterileri, milyonlarca duvar gazetesi–bütün bunlar toplumun devrimci dönüşümünde oynadığı muazzam rolle 'Kültür Devrimi'nin şüphesiz unutulmayacak ve örnek teşkil eden kazanımlarıdır.

1967 yılında kızıl muhafızlar kongresinde, özgürlükler altı maddede sayılırken, bunların içerisinde "karikatür yapma özgürlüğü"nün sayılması da dikkat çekicidir. Altı özgürlük şunlardır: 1. Konuşma özgürlüğü, 2. Yayın özgürlüğü, 3. Bildiri dağıtma özgürlüğü, 4. Karikatür yapma özgürlüğü, 5. Toplanma özgürlüğü, 6. Gösteri ve yürüyüş yapma özgürlüğü.

Karikatür yapma özgürlüğünün açıkça belirtilmiş olması önemliydi. Çünkü bu artık yüksek makama sahip bir yöneticiyi karikatür yoluyla eleştiren bir kişinin cezalandırılamayacağı anlamına geliyordu.

"Önderlik her zaman/her yerde işçi sınıfının elinde olmalıdır!"

'Kültür Devrimi'nin başlangıcında üniversite gençliğine dayandığı ve devamında kızıl muhafızların öncü rol oynadığı bir olgudur. Ancak Mao Zedung önderliğinde marksist-leninistler işçi sınıfının önderliğine dayanmayan bir devrim hareketinin burjuvaziye karşı mücadelede başarılı olamayacağının bilinciyle kısa zaman sonra **sınıfın önderliği** meselesini gündeme getirmişlerdir. Bunun için partinin marksist-leninist kadrolarının önüne sınıfa gitme ve sınıfı kazanma görevi konmuştur. Ocak 1967'de Şangay'da revizyonistlere karşı mücadelede devrimin gelişmesi açısından tayin edici önemde, işçi sınıfını kazanma noktasında ilk önemli başarı elde edilmiştir.

Mao Zedung 1968'de "Her şeyde önderlik işçi sınıfında olmalıdır" kampanyasını gündeme getirdi. Mao Zedung, geriye dönük olarak, bu mücadelenin, partinin revizyonistlerden temizlenmesi ve partinin sınıf bilinçli genç işçi kitleleriyle gerçek sınıfsal temeline dayandırılması mücadelesi olduğunu, şöyle değerlendirmektedir:

"Büyük Proleter Kültür Devrimini gerçekleştirmeden bu işin olmayacağı açıktı, çünkü tabanımız sağlam değildi. Kendi gözlemlerime göre, önderliğin gerçek marksistlerin ve işçi kitlelerinin elinde olmadığı küçümsenmeyecek çoğunlukta işletmeler –tamamından sözetmiyorum, ezici çoğunluktan da söz etmiyorum– vardı." ("BPKD Öneml Belgeleri", s.85)

Fabrikalara ve sanayi işçi sınıfına yönelen marksist-leninistler buralarda toplantılar, tartışma ve eğitim toplantıları düzenliyor ve bu faaliyet içinde işçi sınıfının genç ve aktif unsurlarını partiye ve devrime kazanma çalışması yürütüyorlardı.

"Bir ikiye bölünür!"
(Zıtların birliği ve mücadelesi)

Felsefe tartışmaları (Diyalektik Materyalizm, Çelişme üzerine)

'Kültür Devrimi'nden hemen önceki yıllarda (1964-1965) bir felsefe tartışması yürütülür. Başlangıçta akademik bir tartışma olarak gelişen bu tartışma gelişmesi içerisinde 'Kültür Devrimi'nin teorik-siyasi hazırlığı rolünü oynar. Geçmişte, hatalı biçimde, Çin milli burjuvazisiyle sosyalizmi inşa etmenin mümkün olduğu tezini savunduğu yıllarda Mao Zedung, buna 'felsefi' kılıf da uydurmaya çalışmış, "zıtların

Çin Kültür Devrimi sırasında yapılan bir propaganda posteri

birliği" ilkesinden hareketle "belli şartlar altında" uzlaşmaz çelişmelerin ‚barışçıl' biçimde çözülebileceğini vb. ileri sürmüştür. O dönem şöyle der Mao Zedung:

"Milli burjuvazi, emperyalistlerden, toprak ağalarından ve bürokrat-kapitalistlerden farklıdır. Milli burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki çelişme sömürenle sömürülen arasındaki bir çelişmedir ve niteliği gereği uzlaşmaz bir çelişmedir. Ama Çin'in somut koşullarında, iki sınıf arasındaki bu uzlaşmaz çelişme, doğru bir biçimde ele alınırsa, uzlaşmaz olmayan bir çelişmeye dönüştürülebilir ve barışçı yöntemlerle çözülebilir." ("Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine", bkz. Kızıl Kitap, s.71)

Daha sonraki yıllarda, milli burjuvaziyle "sosyalizmi" inşa etmekten vazgeçip, parti içinde ve dışında burjuvaziye karşı topyekün savaş açılmasına karşın, yukarda aktardığımız yanlış görüşlerin özeleştirisi yapılmamıştır. Dahası, bu birbiriyle çelişkili görüşler bilince çıkartılmadan, burjuvaziye karşı mücadelenin gündemde olduğu 'Kültür Devrimi' döneminde de, kitleleri eğitmenin başlıca araçlarından biri olarak kullanılan "Kızıl Kitap"ta ("Başkan Mao'nun Eserlerinden Parçalar") yeralmaya devam etmiştir.

'Kültür Devrimi' yıllarında "Bir ikiye bölünür!" şiarıyla yürütülen eğitim kampanyasında şeylerin içinde olan çelişmeye/zıtlığa vurgu yapılmış, ilerlemenin motorunun zıtların mücadelesi olduğu kavratılmaya çalışılmıştır. "Bir ikiye bölünür!" kampanyası kitlelere diyalektik materyalizmi öğretme amaçlı bir kampanyadır. Bu kampanyanın bir aracı olarak hazırlanan eğitim malzemelerinde bilimsel yaklaşımın, hayatın her alanında diyalektik materyalist bakış açısının uyarlanmasıyla olacağı örneklenmektedir. ("Yüz Örnekle Zıtların Birliği Yasasının Açımlanması"– Çin Kültür Devriminin orijinal metinleri, İşçi Kitaplığı, Hamburg, 1971, Almanca) Bu kampanyada kullanılan ve her yerde tekrarlandığı için nerdeyse bütün toplum tarafından ezberlenen bazı şiarlar şunlardır:

"Bir ikiye bölünür: Gelişmenin temelinde onun içindeki çelişme yatar",

"Bir ikiye bölünür: Olumsuzdan öğrenmek!",

"Bir ikiye bölünür: Başarısızlıktan başarı doğar!",

"Şeylerin özünü kavramak için bilimsel analiz gereklidir!",

"Çelişmenin kendi özelliğini kavra–somut şeylerin somut tahlili!"

"Baş çelişmeyi bul ve güçlerini onu çözmeye yoğunlaştır!"

Kitlelere diyalektik materyalizmin bakış açısının, bilimsel bakış açısının öğretilmesi için yürütülen eğitim amaçlı kampanyalar elbette olumludur. Fakat bu, basitleştirilerek ezberletilen ve herkesin işine geldiği gibi yorumladığı içi boş kalıp cümleler haline dönüştüğünde gerçek aydınlatma-eğitim amacından da uzaklaşılmış olur. İçindeki canlılığı, yaşamla ilişkisi ve dönüştürme yeteneğini tümüyle kaybederek, uyuşturucu tekerlemelere dönüşür, bir "din" halini alır. Nitekim, 'Kültür Devrimi' sonrasında revizyonistlerin uygulaması tam da böyle olmuştur.

"Devrimci kahramanlık ve halka hizmet" kampanyası

"Bütün kalbimizle halka hizmet etmek, yığınlardan bir an bile ilgimizi kesmemek; kişinin veya küçük bir grubun değil de her şeyde halkın çıkarlarından hareket etmek; halk önündeki

sorumluluğumuzu partinin yönetici organları önündeki sorumluluğumuz ile mutabakata vardırmak; işte bunlar çıkış noktamızdır." ("Kızıl Kitap", Mao Zedung, s. 217)

"Hangi mevkide olursa olsun kadrolarımızın her biri halkın hizmetkarıdır, bütün yaptıklarımız halka hizmet içindir. O zaman kötü olan şeyleri üzerimizden atmaktan niye kaçınalım?" ("Kızıl Kitap", Mao Zedung, s. 220)

"Devrimci kahramanlık ve halka hizmet" kampanyasında Mao Zedung öncelikle partili kadroların bütün varlıkları ve davranışlarıyla kitlelere örnek olmaları gerektiğine işaret ediyordu. Kitle çizgisinde iki temel ilkenin varlığı sözkonusuydu. Birincisi, bizim isteklerimizden değil, kitlelerin gerçek ihtiyaçlarından hareket etmek gerekliydi. Ve ikincisi, kitlelerin gerçekten kendilerinin isteklerinden yola çıkılmalıydı, yoksa onlar adına değil. Kitlelerin ihtiyaçlarını öğrenebilmek ve onlara değişimin kendi yararlarına olacağını kavratabilmek için onların yanında olmak gerekiyordu. Kitlelerden öğrenmek ve kitlelerin öğretmeni olmak. Kadroların bu yönde eğitimi için devlet ve parti yöneticilerine, askerlere, işletme yöneticilerine, teknisyenlere, öğretmenlere yönelik şu üç kural konulmuştu:

1. Üreticilerin yaşamlarını ve sorunlarını yakından tanıyabilmek için üretim faaliyetine katılmak
2. Kitlelerden uzaklaşmamaları ve kendilerini farklı bir kategoride görmemeleri için her türden ayrıcalığın kaldırılması
3. "Kadrolar ve yöneticiler bencilliğin, kişisel kahramanlığın, gösterişin, tembellik veya pasifliğin, kibirli sekterciliğin dışında" olmalıdırlar.

Bu kampanya çerçevesinde, 'Kültür Devrimi' sırasında ortaya çıkan gençlik örgütünün üyeleri "kızıl muhafızlar" da kırsal alana kitlelere hizmet etmeye ve kitlelerden öğrenmeye yönlendiriliyordu. 1968 yılından itibaren komünist kadroların önderliğinde milyonlarca öğrenci okul tatillerinde kırsal alana çalışmaya gönderiliyordu. Bu hareketin olumlu sonuçları açısından en çarpıcı örneklerinden biri halk sağlığı sistemindeki devrimci dönüşümdür.

"Çıplak ayaklı doktorlar!"

"Tıbbi çalışma ve sağlık hizmetlerinde ağırlık köylere verilmek zorundadır." (Mao Zedung, 26 Haziran 1965)

'Kültür Devrimi', halk sağlığının korunması ve salgın hastalıklara karşı mücadelenin sürdürülmesi alanında da muazzam bir etkide bulundu. 'Kültür Devrimi'ni izleyen ilk üç yılda tıb ve sağlık hizmetleri öğrenimlerini tamamlayan 300 bin genç, hizmet için kırlara gönderildi. ("Çin Halk Cumhuriyeti, Sosyalizmde Yeni Yaşam", Rotfront Verlag Kiel, 1974) 1968-1972 yılları arasında 700 bin seyyar sağlık görevlisi gruplar halinde ülkenin her bir yanına yayıldılar. Bu sağlık ekipleri köy komünlerinde tıbbi temel bilgilerle donatılan 1 milyonu aşkın "çıplak ayaklı doktorlar" olarak da ünlenen genç sağlıkçılar yetiştirdiler. Sağlık kampanyası çerçevesinde geleneksel Çin tıbbının kimi yöntemlerinden faydalanılması ve bunların bilimsel temelde yeniden gözden geçirilerek uygulamaya konulmasına önem verildi. Bir taraftan akupunktur-anestezi, bazı hastalıkların şifalı bitkiler ile tedavisi (hömopati) gibi geleneksel Çin tıbbının yöntemleri ve aynı zamanda modern tıbbın hastalıklarla mücadele yöntemleri, aşı, röntgen, salgın hastalıklara karşı mücadele yöntemleri yaygın biçimde uygulamaya konul-

Kültür Devrimini anlatan bir illüstrasyon

du. Bugün "alternatif tıb" olarak dünya çapında çok rağbet gören hömopati, akupunktur yöntemleriyle "Geleneksel Çin Tıbbı"nın sınırları aşarak ünlenmesi bu büyük atılıma dayanır.

Emekçi halk sağlık hizmetlerinden önemli oranda ücretsiz olarak faydalanabiliyordu. Kadın ve çocuk sağlığının korunmasına da özel önem veriliyordu. Aile planlaması ve doğum kontrolü bilgilendirme ve teşvik faaliyeti sürdürülürken, bu dönem **yasakçı** ve **cezalandırıcı** tek çocuk politikası henüz gündemde değildi; bunu daha sonra revizyonistler uygulamaya koydular.

Ve "gökyüzünün yarısı"–kadınlar!

"Çin'de erkekler genellikle üç sistemin otoritesine (siyasi otorite, klan otoritesi, dinsel otorite –redaktör) tabidirler, … Kadınlara gelince, onlar adı geçen üç otoriteye ilaveten erkeklerin (kocalarının) otoriteleri altındadırlar. Bu dört otorite şekli, yani siyasi otorite, klan otoritesi, dinsel otorite ve koca otoritesi, ataerkil-derebeylik ideolojisi ve sisteminin bütününü temsil ederler, Çin halkını ve özellikle köylüleri sımsıkı bağlayan dört kocaman halattır. (...) Son zamanlarda köylü hareketinin ortaya çıkmasıyla birçok yerlerde kadınlar, köylü kadınlar birliklerini kurdular, artık başlarını yukarı kaldırma zamanı gelmişti kadınlar için, koca otoritesi de günden güne sarsılmaya başladı. Kısacası, ataerkil-derebeylik ideolojisi ve sisteminin bütünü köylülerin otoritesinin gittikçe büyümesiyle sarsılmaktadır." ("Kızıl Kitap", Mao Zedung, s. 384)

'Kültür Devrimi'nin önemli kazanımlarından bir diğeri de kitle çizgisi ve toplumsal dönüşüm açısından **kadın kitlelerini** kazanmayı, onları yanına alarak bu büyük değişimi gerçekleştirmeyi hedeflemesiydi. Eski alışkanlıklara, eski geleneklere, eski ideolojiye karşı mücadele emekçi kadın kitlelerinin yaşamını doğrudan ilgilendiriyordu. Sözkonusu olan ataerkil aile yapısının, feodal-burjuva ideolojiyle beslenen kadının toplumsal konumunun değiştirilebilmesi için kadın kitlelerinin bizzat kendilerinin bu mücadeleye kazanılmasıydı. Bunun için kadınların ayrı, kadın kitle örgütlerinde örgütlenmeleri, kendi toplantılarını yaparak burada kendi sorunlarını tartışmaları, kendi taleplerini formüle etmeyi öğrenmeleri gibi inisiyatifler geliştirildi. Kadınların eğitimine özel önem verilmesi, kadın emeğini kalifiyeleştirerek üretime katılmalarının teşvik edilmesi ve eşit işe eşit ücret ilkesinin gerçekleştirilmesi ön plandaydı. Bunları sağlayabilmek için çokca, önce aile ve koca otoritesine karşı bayrak kaldırılması, bunların hedef alınması gerekliydi. Özelde kırsal alanda, hâlâ köklü olarak varlığını koruyan aile ve koca otoritesine karşı mücadelede, koca dayağına karşı mücadeleye genç kadın ve erkek komünistler büyük bir gayretle öncülük ediyorlardı.

Bu dönemde Çin geleneğinde Konfüçyus ideolojisinin tanımladığı "üç iffetlilik şartı"yla özdeşleşen ataerkil zihniyetle mücadele ciddi boyutlarda yürütülüyordu. Bu zihniyete göre, kadınlar "babaya ve abilere itaat, kocaya itaat ve dul kaldığında oğullarına itaat; munis ve ölçülü olmak, çok konuşmamak ve erkeklerin asabını bozmamak, erkek için süslenmek, tüm ev işlerini istekli biçimde yapmak"la zorunluydu. ("Konfiçyus ve Mensius'un doktrini–Kadını zincirleyen halatlar", Fu Wen, Proletarische Rundschau 10/1974, Almanca'dan)

Yeni yaşam, yeni toplum kadınlarla inşa edilecekti. Kadınların özgürleşmesi için bir yandan ideolojik ve kültürel olarak eski ataerkil zihniyetle mücadele ederken, aynı zamanda onların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmasının şartları yaratılmalıydı. 'Kültür Devrimi'nin bu alandaki kampanya şiarlarından biri de "eşit işe eşit ücret"in sağlanmasıydı:

"Büyük sosyalist toplumun kuruluşu için geniş kadın yığınlarını üretim faaliyetlerine katılmaya seferber etmek, çok büyük bir önem taşır. Üretimde erkekle kadınlar için aynı emeğe aynı karşılık ("eşit işe eşit ücret"–BN) *prensibi uygulanmalıdır. Erkekle kadın arasındaki gerçek eşitlik, ancak toplumun bütününün sosyalist değişiminin seyri sırasında gerçekleştirilebilir."* ("Kızıl Kitap", Mao Zedung, s. 386)

Büyük eğitim kampanyası

Şehirlerde üniversite gençliğinin başını çektiği ve kısa zamanda lise ve orta öğrenimi de içine çeken devrimci hareket bir bütün olarak eğitim ve öğretim sistemini sorguluyordu. Üniversitelerde elitist burjuva içerik ve biçimlerinin hakim olması eleştiriliyor, profesörler ve öğretmenlerin "eski ve dar kafalılığı" eleştiri hedefi oluyordu. "Dört eskiye karşı mücadelede–eski alışkanlıklar ve gelenekler, eski kültür ve düşünme tarzı–" doğrudan eğitim ve öğretim sisteminin devrimci dönüşümünü dayatıyordu. Mao Zedung önderliğinde marksist-leninistler gençliğin bu taleplerine sahip çıktılar, onları sınıf mücadelesinin hedefleriyle birleştirerek partiyi ve iktidarı bu yönde adımlar atmaya zorladılar. 'Kültür Devrimi'nin Çin sınırlarını da aşarak Avrupa'da 68 gençlik hareketinde de karşılığını bulan, Avrupa'da da eğitim sisteminin reformunu gündeme getiren temel talepleri şunlardı:

– Eğitim kurumlarında (üniversite ve lise) yönetimde öğrencilerin söz ve karar hakkı kabul edildi. Böylelikle öğrenciler arasından seçilen temsilciler, eğitimin içeriği ve biçimine müdahale etme hakkına sahip oluyordu. Devrimin patlak verdiği ilk yıllarda, üniversite ve eğitim sisteminde bir bütün olarak bir kaos ortamı doğmuş, kimi yerde herşeye hâkim olan öğrenciler "eski" "burjuva kafalı" olarak etiketledikleri profesörleri üniversiteden uzaklaştırıp, üretime göndermişlerdi. Bu dönemde "domuz ahırlarına gönderilen profesörler" aşırılıkları da yaşanmıştı. Daha sonraları bunlar kurallarla sınırlandırılmış, öğrencilerin temsil ve söz hakkının belirlendiği yönetmeliklere dönüşmüştür.

– Teori-pratik birliği: 'Kültür Devrimi'nin sonuçlarından biri olarak Çin'de üretim ile öğrenimin birleştirilmesi yerleştirildi. Bu somutta ortaokuldan sonra öğrencilerin iki yıllık bir süre için üretimde çalışma zorunluluğunun getirilmesiydi. Öğrencilerin hangilerinin yüksek öğrenime devam edeceği üretimde bulunduğu alandaki işçi ve köylü komitelerinin kararlarıyla belirlenecekti. Bu adımla işçi ve köylü kökenli öğrencilere üniversite öğreniminin kapısı lafta değil, gerçekten açılıyordu. Tartışmalarda, burjuva elitizmine karşı mücadele edilirken, genç insanlar, anne-babalarının yarattığı imkanlar ve onların konumlarından faydalanarak değil, kendi çabalarıyla eğitim ve öğrenim imkanlarından faydalanmaya sevkediliyordu.

"Proleter siyasete öncelik verilmeli ve Shanghai makina fabrikasının yolu izlenerek işçiler arasından teknisyenler yetiştirilmelidir. Yüksek öğrenim öğrencileri pratik deneyime sahip

Kültür Devrimi kampanyaları, dönemin en popüler araçlarından biri olan posterlerle propaganda ediliyordu.

işçi ve köylüler arasından seçilmelidir. Bunlar birkaç yıl yüksek öğrenim gördükten sonra yeniden üretim pratiğine geri dönmelidirler." (Mao Zedung, aktaran: "Dokumente aus China über die Fortführung der Revolution im Erziehungswesen", s.28)

Teori-pratik birliği partili kadrolar açısından da temel uygulama haline getirildi. Yöneticilerin üretime katılması genel zorunluluk haline getirildi.

Burjuva elitist eğitim sistemine karşı mücadele, teori-pratik birliğinin öneminin vurgulanması, eğitim ve öğrenimin temelinin üretim olması gerekliliğinin ön planda tutulması, işçi ve emekçi çocuklarının eğitim düzeyinin yükseltilmesine önem verilmesi–bütün bunlar gayet doğru ve sosyalist eğitimin gerekllilikleridir. Fakat, 'Kültür Devrimi' döneminde bizzat Mao Zedung'un kimi söylemlerine de dayanarak sorunlu bir yönelim de ortaya çıkmıştır. Bu kendini yer yer teori-pratik birliğinin propagandasında, ağırlığın aşırı biçimde "somut pratik"e verilmesi, teorinin öneminin küçümsenmesi, burjuva elitizisme karşı mücadele adına yine aşırılığa kaçılarak aydın düşmanlığına vardırılması şeklindeki eğilimlerde göstermiştir.

"Bethoven'i eleştirelim - Konfüçyus'u mahkum edelim!"

Kültür alanında neyin devrimci neyin karşıdevrimci olduğu tartışması çok daha keskin bir biçimde yürütülüyordu. Sanatta, edebiyatta, müzik ve film alanında eskiye karşı mücadele içinde biçimde ve içerikte devrimci bir dizi olumlu örnek ortaya çıkmıştı. Çin geleneksel müziğinden esinlenilen ve ama ona yepyeni bir içerik kazandırılan Pekin operası bunun en çarpıcı örneklerindendir: "Bir Kızıl Fenerin Hikayesi" veya "Taktik Ustalıkla Kaplan Dağını Kurtardık" gibi devrimci içerikli opera eserleri. Veya, geçen sayımızda tanıttığımız modern dans örneği olarak "Kızıl Kadın Bölüğü" balesi. Çin kurtuluş savaşını ve halk devrimi tarihini çizgi roman biçiminde tanıtan kitaplar. Örneğin, "Kızıl komünden kız." Ayrıca, tiyatrolar, propaganda filmleri vs. vs. Her alanda ortaya çıkan sayısız eser üzerine hararetli tartışmalar yürütülüyor, eleştiriliyor, sonuçta devrime mi yoksa karşı devrime mi hizmet ettiği değerlendirilmesine tabi tutuluyordu. Bütün bu tartışmalarda ölçülerin her zaman yerinde ve doğru tutturulduğu kesinlikle söylenemez.

Müzik alanında, "Beethoven'i eleştirelim" şiarıyla klasik batı müziği hayranlığına karşı bir nevi mücadele bayrağı açılmıştı. Bu noktada marksist-leninistlerin yaklaşımı özü itibariyle bir bütün olarak "klasik batı müziği"ni yargılamak değildi şüphesiz. Belirli bir dönemin müziği olarak hatta ilerici yönlerinin olduğu da teslim ediliyordu. Bach, Mozart ve Beethoven'in, klasik burjuva bestekârlar olarak kapitalizmin ortaya çıkış döneminin müzisyenleri olduğu ve bunların feodaller sınıfına karşıt oldukları noktada ilerici rol oynadıkları vurgulanıyordu. Bunlar bir yanıyla eleştirilmesi gerekirken, bir yanıyla da onlardan öğrenilmeliydi, öncelikle de onların sanatsal biçimleri, ustalıklarından öğrenilmeliydi. "Yabancı olana tapma düşüncesini eleştirmemiz, yabancı olan herşeyi reddetmemiz anlamına gelmez." "Eskiyi günün hizmetine sokalım, yabancı olanı Çin için kullanılır hale getirelim." "Yeniyi, eskinin eleştirisiyle yeniden yaratalım." Her ne kadar bu şiarlarda doğru düşünceler ifadesini bulsa da, pratikte bir dizi sorunlu uygulamaların yaşanmış oldu-

ğu da bir gerçektir. Proletaryanın kültürünün evrenselliğinden çok "yerli"ye vurgu yapılmış ve milliyetçi sapmalara kapı açılmıştır. Devrim ve devrimci içeriği vurgulama adına kaba bir ‚slogan sanatı' sapkınlığına düşülmüştür. Proletaryanın, insanlık kültür mirasına sahip çıkması gerektiği (Lenin) önermesine tamamen aykırı olarak sanat ve kültür tahribatına girişen aşırılıklar yaşanmıştır. Kitaplar ateşe verilmiş, binalar yıkılıp yakılmıştır.

Haziran 2016 ■

(*) **Dipnot:** Gelişmenin en belirgin dönüm noktaları açısından böyle bir dönemlendirme yapılabilir. Fakat, bu kesinlikle, kişilere bağlı olarak marksist-leninist ya da revizyonist dönem ayrımı yapılmasını haklı çıkarmaz. Ki, bizzat Mao Zedung önderliğindeki ÇKP'li marksist-leninistler böyle vahim bir hataya sarılmışlardır. Bütün hataların sorumluluğunu öne çıkan kişilere yıkmak kökten yanlış ve anti-diyalektik-materyalist bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım sonucu, marksist-leninistler –ve tabii ki, bir bütün olarak parti– kendi hatalarıyla yüzleşmemiş, hataların kaynağını ortaya çıkarıp bunların aşılması için tartışma ve bilinç geliştirilememiştir. Bir dönem yüceltilen kişilerin, birden alaşağı edilip halk haini ilan edilmesi (Lin Biao örneğinde olduğu gibi), yönetim değişikliklerinin gerçek bir şeffaflıktan yoksun biçimde gerçekleşmesi, "suikast" "darbe" vb. gibi yöntemlerin ifadelendirilmesi ciddi bir sorundur. Bu tür yöntemler kısa vadede başarılı olsa da, milyonlarca kitlenin eğitimini ve güveninin kazanılmasını hedefleyen bir proletarya partisinin yöntemleri olamaz!)

Kaynaklar:

- Kızıl Kitap, "Başkan Mao'nun eserlerinden parçalar"
- "ÇKP 9. Parti Kongresi'nin belgeleri", Almanca
- "Çin'de Büyük Sosyalist Kültür Devrimi", Verlag für fremdsprachige Literatur Peking, Almanca
- "Büyük Proleter Kültür Devrimi"nin önemli belgeleri, Almanca
- "Mao Zedung ve Çin Devrimi", Dönüşüm Yayınları, 1993
- "Lin Biao ve Konfiçyus eleştirisi", Verlag für fremdsprachige Literatur Peking, 1975, Almanca
- "Eski geleneklerden köklü bir şekilde kopalım", Verlag Sendler, 1974, Almanca
- "Bir ikiye bölünür", Çin Kültür Devriminin orjinal metinleri, İşçi kitaplığı 1, Hamburg öğrenci çeviri kolektifi, 1971
- Mao Zedung'un Çin'i, Han Suyin, C. H. Beck, 1967
- "Mao'nun çelişkinin diyalektiği", Cheng Tien-Mu, Holsten Verlag, 1971, Almanca
- "Kızıl Halk Komününden Kız" Çin çizgili romanı, rowohlt, 1971
- "Büyük karışıklık, büyük düzen", Çin'e yaklaşımlar, Joachim Schickel, Bücherei Oberbaum, 1978
- "Beethoven'i eleştirelim! Konfiçyus'u mahkum edelim!", rororo, 1975, Almanca
- "Çin Halk Cumhuriyeti, Sosyalizmde yeni yaşam", Rotfront Verlag Kiel, Almanca
- "Alman ve Çinli bilimsel edebiyatın aynasında Çin Kültür Devrimi" http://hss.ulb.uni-bonn.de/2010/1981/1981.pdf

EUROVİSİON 2016 ŞARKI YARIŞMASI

SONUCU YİNE SİYASET BELİRLEDİ

Yarışmayı kazanan 'Cemile'nin dedeleri/nineleri olan Kırım Tatarları/Türkleri, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde 1940'lı yıllarda deportasyona uğramıştır. Bu olgudur. Sovyet kaynakları bu deportasyonu savaş şartları ile açıklamaktadır. Kırım Türklerinin, Hitler ordularının safında SB'ye karşı savaşma olasılığı vardır. Bu yönde çağrılar, girişimler vardır. Elbette bu deportasyonda kurunun yanında yaşın da yandığı inkâr edilemez bir gerçektir.

■ **H. DEMİRCİYAN**

Mayıs 2016'da Stockholm'de yapılan Eurovision Şarkı Yarışması'nda birinciliği, "1944" adlı şarkısıyla Ukrayna'yı temsil eden Kırımlı Tatar sanatçı Jamala (Cemile) 534 puanla kazandı. Yarışmada Avusturya temsilcisi Dami Im'un seslendirdiği "Sound of Silence" (Sessizliğin Sesi) adlı şarkısı 511 puanla ikinciliği, Rusya temsilcisi Sergey Lazarev'in "You Are the Only One" (Sen bir tanesin) adlı şarkısı da 491 puanla üçüncülüğü elde etti. Türkiye bu yarışmaya puanlama sistemini doğru bulmadığını açıklayarak katılmadı.

"1944" isimli şarkının müziği ve 'Cemile'nin yorumu gerçekten de güzeldi güzel olmasına da şarkının sözleri ve bu sözlerin içeriği ise İkinci Dünya Savaşı'ndaki antifaşist mücadeleye saldırı içermektedir!

Şarkının sözleri

"Yabancılar evlerinize girdiler/Hepinizi öldürdüler/Sonra da biz suçsuzuz dediler/Aklınız nerede?/İnsanlık ağlıyor/Kendinizi Tanrı zannediyorsunuz ama/Unutmayın herkes birgün ölür." "Yaşlığıma toyalmadım, Men bu yerde yaşalmadım"

Bu sözler bu şekilde okunursa herhangi bir problem yoktur, fakat olayın arka planını araştırdığımızda karşımıza çıkan manzara sorunun 'Cemile'nin yorumladığı gibi masumiyeti söz konusu değildir.

'Cemile'nin dedeleri/nineleri olan Kırım Tatarları/Türkleri, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde 1940'lı yıllarda deportasyona uğramıştır. Bu olgudur. Sovyet kaynakları bu deportasyonu savaş şartları ile açıklamaktadır. Kırım Türklerinin, Hitler ordularının safında SB'ye karşı savaşma olasılığı vardır. Bu yönde çağrılar, girişimler vardır. Elbette bu deportasyonda kurunun yanında yaşında yandığı inkâr edilemez bir gerçektir.

Olayın kısa tarihçesi

Kırım, Sovyet tarihinde *"Büyük Anayurt Savaşı"* adı verilen sürecin daha ilk gününde, 22 Haziran 1941'de, Nazilerin saldırısına uğradı.

Kırım'a saldırı 22 Haziran 1941 tarihinde başlamış olmasına ve Kırım'ın akıbetine ilişkin Nazi planları hazır olmasına karşın Kızıl Ordu Sivastopol'ü bir seneden uzun bir süre müdafaa etti. Sivastopol'ü savunurken 156 bin Kızıl Ordu askeri hayatını kaybetti. Bunun yanı sıra ülkelerini savunan 22 bin Sovyet vatandaşı Nazi birlikleri tarafından öldürüldü. Ekim 1941'den–Nisan 1942'ye kadar hayatını kaybeden sivil yurttaşların sayısı 91 bin 678'dir. Başka bir şekilde söyleyecek olursak, bu altı aylık süre zarfında sivil halkın %10'luk kısmı Naziler tarafından katledilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında SSCB'de, 1944'te Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'a sürülen Kırım Tatarları'nın yanı sıra Ahıska Türkleri 1957 yılına kadar toplama kamplarında tutuldular.

Kırım Tatarları/Türkleri, Sovyetler Birliği'nin Ukrayna'ya bağlı özerk olan bölgesi Kırım'da yaşıyorlardı. 2014 Mart'ından beri Kırım Rusya'ya bağlandı. 1940'lı yıllarda Stalin tarafından eziyete uğradıklarını iddia eden Kırım Tatarları/Türkleri, T.C. tarafından Almanya'nın yanında savaşmaya yönlendirildi. Daha sonra faşist Adolf Hitler'in ordusuna ka-

tılan Kırım Tatarları/Türkleri, Almanya'nın savaşı kaybetmesiyle Almanlarla birlikte kaçtı. Ardından Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği tarafından çağırıldılar. Kaçtıkları yerde 3 bin Kırım Türk'ü Drau Nehri'ne atlayarak intihar etti. Sonra Kırım Türkleri vagonlara kapatılarak Türkiye toprakları üzerinden Sovyetler Birliği'ne doğru yola çıktı. Trenlerde T.C. tarafından kurtarılmayı bekleyen Mavi Alay kurtarılmayınca 2 bin kişi Kızılcık Nehri'ne atlayarak intihar etti. Geriye kalanların sınırı geçtiklerinde Soyvet askerleri tarafından kurşuna dizildikleri söylenir.

Sorunun bir parçası olan **"Mavi Alay Olayı"**nı Zülfü Livaneli **Seranad** adlı romanında şöyle özetler:

"Birçoğu sivil, yaklaşık 50 milyon insanın hayatını kaybettiği 2.dünya savaşı sıralarında kırım Türkleri müthiş bir Stalin eziyeti altında inim inim inliyorlarmış. Savaş başlayınca erkekler Kızıl Ordu'da askere alınmışlar. (Bu Stalin eziyeti düşüncesi tüm antikomünistlerin ortak özelliğidir. İkinci Dünya Savaşı'nda 22 milyona yakın Sovyet vatandaşı canını kaybetmiştir. Unutulmaması gereken çok önemli tarihi gerçeğin yanı sıra bilinmesi gereken bir olgu da; Hitleri tarih sahnesinden silen, Stalin önderliğindeki Komünist Partisi'nin/ Kızıl Ordu'nun topyekün Sovyet halklarının direnişidir. BN)

Bir süre sonra Hitler, Sovyetler Birliği'ne saldırmış, Alman orduları Rusya içlerine ilerlemeye başlamış. Bu sırada Ankara hükümeti, Kırım Türklerini Alman orduları safına geçmeye ikna etmiş. "sizin için daha iyi olur, savaşı Hitler kazanacak, Stalin'den kurtulursunuz." demişler.

O dönemdeki Türk hükümeti savaşa girmemiş olmasına rağmen gizlice Almanya'yı destekliyor, hatta ona savaş için gerekli olan kromu sağlıyormuş. Böylece Kırım Türkleri Ankara hükümetinin telkiniyle saf değiştirmiş ve Hitler ordusuna katılmışlar. Bunlara da "Mavi Alay" adı verilmiş. Ama bir süre sonra işler tersine dönüp Alman ordusu çekilmeye başlayınca da onlarla birlikte yurtlarını terk etmek zorunda kalmışlar.

Mavi Alay'ın askerleri, aileleriyle birlikte önce dağlık kuzey İtalya'ya yerleştirilmişler. (Mayıs 1945) müttefik kuvvetler İtalya'ya girince Mavi Alay orada da kalamadı. Avusturya'da Drau Nehri yakınlarında Ober Drauburg bölgesine yerleştirildiler. Ama çileleri bununla da bitmedi. 8. İngiliz ordusu Avusturya'yı işgal edince esir düşüp, bu sefer Dellach kampı'na nakledildiler. İngilizlerin elinde esir olmanın belki de onları kurtaracağını düşünmüşlerdi. En kötüsünden Türkiye'ye gidip, kendilerine yeni bir hayat kurabilecekleri hayallerine kapıldılar, ama ne yazık ki öyle olmadı.

1945 yılında Londra'dan kamptakilerin Sovyetler Birliği'ne teslim edilmesini emreden bir telgraf geldi. Sovyetler hepsinin kurşuna dizileceği kararını açıkladığı halde, İngilizler onları gönderiyordu. Yalvarıp yakardılar ama dinleyen olmadı. Bunun üzerine korkunç bir şey yaşandı orada.

3 bin kişi 'Sovyetlerin eline geçmektense ölmek daha iyidir' deyip kendilerini Drau Nehri'nin buz gibi sularına atarak intihar etti. Önce kadınlar çocuklarının elinden tutup nehre atladı, sonra da erkekler. Kalan 4 bin kişi ölenlerin çığlıklarını dinlediler. Sonra vagonlara dolduruldu hepsi. Vagonların kapılarına tahtalar çakıldı, tren yola çıktı.

Günler sonra tren Türkiye sınırlarından içeri girdi. Rusya sınırına kadar Türk askerlerinin gözetiminde gittiler. Bütün umutları Türk hükümetinin kendilerine yardım etmesi ve vagonları açarak onları ölüm-

Tatar birlikleri Nazi komutanı tarafından teftiş ediliyor. 1941

Şiire Kına Yaktılar

■ ORHAN BAHÇIVAN

Sal kendini deryaya
Erken ekilen tohumlar gibi
Açılsın ses
Sadelik bir şarkıdır tınısı aşk
Usta kalıntısı imgeler yüklü yalnızlık
Demiri eritip kılıç yaptılar
İnsanları kesmek için
Acı mazoşizm
Açılırken merhametin kapısı
Morötesi görüntüler
Şiir olup yüreğime sığındı
Sustum öylece
Ağulu sözlerin tonajı bende
Zakkum çiçeği
Varislerine inat yeşeriyor
Amonyak kokusuyla yıkanması gerek
Seyranda gezinen kız gelin adına
Ezgilerin en güzeli
Kara sazın tellerinde canlandı
Bunca gelin olacak kız dururken
Şiire kına yaktılar
Kınasızlar ülkesinde be ustam
İsyan ediyorum böylesi bir yaşama
Yıkanmış güneşin gölgesinde
Savruluyor yüreğim
Ses etmiyorum
Aklımdaki genişleyen yaşama
Aşk kendi mekânında kavrulurken
Sapan ucuna takılmış taş benim
Savrulmayı bekliyorum

den kurtarmasıydı. Ama böyle bir şey olmadı...

Vagonlar balık istifi gibiydi, yaşam şartları çok kötüydü. Kapılara dışarıdan tahtalar çakılmıştı. Havasızlıktan, hastalıktan ölenler oluyordu ama onlar bile dışarı çıkarılmıyordu. Türk askerlerine kapıları açması için günlerce yalvardılar. Ama onlar, gözlerinden yaşlar akarak, emir aldıklarını söylediler.

Böylece sınıra kadar geldiler. Bir kış günü Türk-Rus sınırındaki Kızılçakçak (Kars iline bağlı bir sınır ilçesi) *Baraj Gölü'nün kıyısına ulaştılar. Türk askerleri orada inecek ve tren sınırı geçecekti. Sovyet askerleri sınırın öte yanında, ellerinde tüfekleriyle hazır bekliyorlardı. Bu sırada bazı tutuklular kapıları kırıp, kendilerini Kızılçakçak Gölü'ne attılar. 2 bin Kırım Türkü de orada intihar etti. Geri kalanlar ise, sınırdaki Rus askerleri tarafından hemen oracıkta vuruldular. Mavi Alay'dan ve ailelerinden hiç kimse kalmadı geride..."*

Livaneli'nin anlattığı bu olay Kırım Tatarlarıyla ilgili sorunun bir yanıdır. Bu yan ile ilgili olarak hem kışkırtan hem de ihanet edip Mavi Alay'dan geri kalanları kendi elleriyle teslim eden dönemin T.C. devletinin hesap verme sorumluluğu güncelliğini hâlâ korumaktadır.

Mavi Alay'dan Sovyetler Birliği'ne teslim edilenlerin Sovyet askerleri tarafından infaz edilmiş olmalarını da doğru bulmuyoruz! Hangi şart altında olursa olsun her türlü intikamcılığı reddediyoruz! İdama karşı olduğumuzu bir kez daha vurgularken, intikamcılığı ilkellik olarak değerlendiriyoruz!

O dönemde Kırgızistan'a sürülen Kırım Tartarlarının/Türklerinin yurtlarına yeniden dönme hakkını savunduğumuzu da bu vesile ile açıklamak istiyoruz!

Elbette bu şarkının arka planında bugünkü Rusya/Ukrayna çatışmasının ve Rusya'nın emperyal emeller doğrultusunda Kırım'ı kendi topraklarına katmasının da önemli rolü söz konusudur.

Cemile, "*Bu şarkıya kendimi özgürleştirmek, büyük-büyükannemin ve mezarı olmayan kızının, bir resimleri bile olmayan binlerce Kırım Tatarı'nın anısını içimden salabilmek için ihtiyacım vardı.*" Ve yarışmanın sonucu açıklandıktan sonra büyük sevinç yaşarken şunları da ekledi:

"***Ben biliyorum ki şarkımı barış ve aşk için seslendirdim. Gerçekten herkese barış ve sevgi mesajı vermek istiyorum. Ayrıca, bütün herkese çok teşekkür etmek istiyorum."*** gerçek isteği bu olabilir. Bunun yadırganacak hiçbir yanı yoktur. Yalnız başta da belirttiğimiz gibi sorunun diğer yanının bilinmesi de önemlidir. Çünkü tarih çarpıtılmaya en münasip alanlardan biridir.

Bu yazımız olayın geri planının bilinmesi için kaleme alınmıştır.

(Not: Jamala/Cemile'den aktardıklarımızı "sonhaber.com" 15.05.2016 tarihli haberden aldık.)

20.05.2016 ■

SANATÇI ZEYNEP BAKŞİ KARATAĞ:

“ŞARKILARIM UMUT OLSUN...”

SANATÇI ZEYNEP BAKŞİ KARATAĞ İLE ALBÜMÜ ‘MOZAİK’ VE MÜZİĞİ ÜZERİNE SÖYLEŞTİK...

■ MEHMET KAYA

Bir an düşünün; biraz da tesadüfen birisini, hayır birisi değil, bir tanıdığınızın söylediği şarkıları internet üzerinden dinlemişsiniz... Oldukça beğenmişsiniz sesini... Müziğini... Tanıdığınız bir insan, bir aile dostu olarak kendi kendiniz mırıldanıyorsunuz: ‘Vaaay, ne güzel sesi varmış, bugüne kadar hiç duymamıştık! Keşke bir albüm çıkarsa... lar...’ ‘...lar’, çünkü müzikleri yapanı da tanıyorsunuz... Söyleyenin eşi... Siz aklınızdan bunları geçiredurun, kendi kendinize dilek ve temennilerde bulunun, bir bakmışsınız albümün ilanlarıyla, duyurularıyla karşılaşıyorsunuz... “Çıkarmış/lar” diyorsunuz, kendi kendinize... Hemen albümü alıyorsunuz

ve dinliyorsunuz... Kendinizden geçiyorsunuz, deyim yerindeyse mest oluyorsunuz... “İyi ki albüm yapmış/lar, iyi yapmış/lar...” diyorsunuz... Çünkü şarkıları okuyan harika bir ses... Ve ama müzik de harika... Şarkılar sizi alıp götürüyor, dokunuyor, okşuyor, nostalji yaşatıyor... yor... yor... Hayır, hayır, yor... yormuyor (bir tek onu yapmıyor), tersine dinlendiriyor... Dış dünyayla ilişkinizi kesip sese ve müziğe odaklanıyorsunuz... Bir dinleyenin internette ‘Gözlerim Denizde’ şarkısına düştüğü notta yazdığı gibi “İnanıyorum ki ‘Büyük Usta’ Fikret Kızılok da dinlese yorumunuzu, kendinden geçerdi bizceleyin. Temmuz sıcağında insanın içine çağıl, çağıl akan bir su gibi yorumunuz. Dinledikçe dinlenilesi.”

Notu düşen sonuna kadar haklı...

Bir başkası şöyle yazmış: “... sizi şu an keşfettiğimden dolayı kendime kızıyorum. Saatlerce duraksız dinlenir.”

Bir başkası...

Bir başkası daha... Bir...

Ama dinleyen herkes aşağı yukarı şu noktada birleşiyor: “... uzun zamandır bu kadar sade, bu kadar güzel, bu kadar dolu bir ses dinlememiştik. Harika yorumlar...”

Evet, aynen böyle bir şey yaşadım...

Zeynep Bakşi Karatağ’dan, eşi Murat’tan ve yeni albümleri ‘Mozaik’ten bahsediyorum...

Albümü o kadar beğendim ki, bu beğenimi yazıyla nasıl ifade edeceğimin sıkıntısını yaşıyorum... Hayır, ben en iyisi okurlarımıza, ‘güzel bir müzik albümünü tanımanın/tanıtmanın en iyi yolu o albümü dinlemektir’ diyerek ‘Mozaik’i dinlemelerini önereyim, değerlendirmeyi kendileri yapsınlar. (Beğeneceklerini ve ne kadar haklı olduğumu söyleyeceklerini biliyorum...)

Ben ise Güney okurları için GÜNEY adına Zeynep’le küçük bir söyleşi yapayım istiyorum...

İşte o söyleşi...

GÜNEY: Çok klasik bir başlangıç yapalım; kendinizden biraz bahseder misiniz? Kimdir Zeynep Bakşi Karatağ? Müziğe nasıl başladı, müziğe başlamanıza yolaçan şeyler nelerdi?

ZEYNEP B. KARATAĞ:

1974 İstanbul doğumluyum. Üç çocuklu Dersim'li bir ailenin en küçüğüyüm... Güven ve huzur içinde bir çocukluk, olağan ilk, orta ve lise eğitimi derken, 1996 yılında Müjdat Sanat Gezen Merkezi'ne kayıdımı yaptırdım. Hocam Seha Okuş'tu... Şanslıydım, çünkü bir yandan kendisinden solfej dersleri alırken diğer yandan da o eşsiz sesten türküler dinleme ayrıcalığını yaşadım. Yorumlarıyla beni derinden etkilemiştir. Kendisinden çok şey öğrendim... Ve Seha hocanın teşvikiyle İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı sınavlarına girdim, kazandım. Konservatuvarı evlilik nedeniyle yarıda bırakmak zorunda kaldım. Bu durum aynı zamanda müziğe bir mola vermek demekti. Evet, bir anneydim, sevdiğim bir eşim vardı, mutluydum. Bunlar iyiydi güzeldi ama eksik olan bir şeyler de vardı. Bu durum beni oldukça rahatsız etmiş olacak ki, hiç unutmam bir Pazar günü kahvaltı sonrasında bir isyan çıkardım! (Gülüyor) Evet, isyan küçüktü ama bayağı etkili oldu. Her zaman söylediğim gibi birbirine hasret iki dost gibi müzikle tekrar kucaklaştık. İsyanım sonrasında olumlu şeyler ortaya çıktığını görünce eşim şimdi bana teşekkür eder oldu. Evet, bu da biraz klasik olacak ama, isyan güzeldir ve en çok da kadına yakışır.

'Müziğe nasıl başladığım' konusunda ise şunları söyleyebilirim: Bir çok halde olduğu gibi, çocuklukta evde başladı müzik sevgisi, müzik uğraşı... Babam bir halk ozanıydı. Üç telli bir curası vardı. Yine, evde türkü sözlerinin yazılı olduğu bir defterimiz vardı. Babam çalar ben söylerdim, bazen de birlikte söylerdik. Hayatımızda saz-söz hep vardı zaten... 80'li yıllardan bahsediyorum... İlişkilerin daha sıcak ve samimi olduğu, hani denir ya, çat kapı misafirin geldiği zamanlardı... Şimdi olduğu gibi misafirle oturup dizi bakılmazdı o dönemlerde... Araya saz girerdi, söz girerdi, sohbetler edilirdi. Güzeldi o günler... Soru gibi yanıt da biraz klasik oldu ama durum buydu... Yani benim müziğe başlamamda ailemin, özellikle de babamın etkisi büyüktür.

GÜNEY: Ben şarkılarınızı ilk olarak internet YouTube üze-

rinden yaptığın paylaşımlar üzerinden tanıdım. Sanırım bir çok insan da internet üzerinden tanıdı, sevdi... Şarkılarınızı internet ortamında paylaşırken durumun buralara kadar geleceğini düşünmüş müydünüz?

ZEYNEP B. KARATAĞ: İşin bu noktaya ulaşması, albüm yapma boyutuna gelmesi sürpriz oldu. Evlilik nedeniyle müziğe verdiğim molanın bir albümle sona ereceğini düşünmemiştim doğrusu. Kendi kulak ve müzik zevkimiz çerçevesinde yaptığımız çalışmaların bir albümle sonuçlanması büyük bir sürprizdi. Evet, dediğim gibi kendimiz için yapıp dinlediğimiz kayıtları, bir süre sonra You Tube kanalı ile paylaşmaya başladık. Bu videolar da sosyal medya kanallarında paylaşılmaya başlanınca güzel bir dinleyici çoğunluğumuz oldu. Çok olumlu değerlendirmeler aldık... Hem de hiç reklamsız, tanıtımsız, albümsüz ulaşabildiğin dinleyenlerden! Bu büyük bir mutluluk. Bu sürpriz oldu evet, ama işin sürpriz olmayan bir tarafı da var: Yaptığın ve sunduğun şey her ne ise, iyi olduğu takdirde karşılığını buluyor ve sana geri dönüyor. Bu sadece bizim için değil, herkes ve herşey için geçerli olan bir durum.

GÜNEY: Sosyal medyada tanındıktan sonraki süreci de anlatır mısınız biraz?

ZEYNEP B. KARATAĞ: Önce 'Ege'ye Kalan' albümünde bir eserle yer aldım. 'Abalımın Cepkeni'... Kalan Müzik'in kapısından içeri ilk bu eserle girdik ve bu eser sonrasında albüm teklifi geldi. Biz albüm üzerinde çalışırken, 'Aleviler'e Kalan 2' projesi vardı Kalan Müzik'in gündeminde... Bizden de bir eser istediler. Biz de 'Hudey Hudey' olsun istedik. Bir Pir Sultan Abdal şiiri... Daha önce de bir çok kez düzenlenip yorumlanmış bir eser. Ama Murat'ın bağlamasız, bol üflemeli, funky düzenlemesi ile tamamen farklı bir ruha büründü. Murat bunu 'Bee Gees meets Pir Sultan Abdal' olarak adlandırmıştı... Yani 'Bee Gees ile Pir Sultan Abdal buluşması'. Hatta Kalan'da son halini dinlerken biraz şüpheyle karşılanmıştı. Ama şu ana kadar olumsuz bir tepki ile karşılaşmadığımıza göre şüphelerin de ortadan kalkması gerekir diye düşünüyorum. Ardından 'Mozaik' çalışmasını sonuçlandırdık.

GÜNEY: Albümde tanıdığımız daha önce yapılmış şarkılar da var, yeni şarkılar da... Farklı türlerden bir seçme var... Bir çok dinleyicinin de vurguladığı gibi çok uyumlu bir seçme yapmışsınız. Albümdeki eserlerin seçimiyle ilgili neler söylemek istersiniz?

ZEYNEP B. KARATAĞ: Evet, albümde yer alan türküler daha önce bir çok kez yorumlanmışlardı. Bu yorumların hemen hepsinde ortak bir özellik var, o da, bazı istisnaların dışında, genelde birbirinin benzeri olmaları ve geleneksel kalıplar çerçevesinde icra edilmiş olmaları... Ben ve albümdeki eserlerin aranjelerini yapmış olan eşim, Murat Karatağ; ki kendisi kabul etmese de bana göre bir müzik dehasıdır, düşündük, tartıştık ve şu noktalarda birleştik: Bu türkülerin bir kez daha aynısını yapmanın/okumanın ne anlamı vardı ki? Dinlemek isteyen yapılmış/söylenmiş halini bulur dinlerdi. Benden niye dinlesin ki? İşte tam bu noktada yeni bir sounda, yeni bir müzik anlayışına ihtiyaç vardı. Biz kendi müzik anlayışımızı ortaya koyarsak farklılığı yakalayabileceğimizi düşündük. Bizim anlayışımıza göre türküler biraz da modern bir soundla günümüze taşınmalıdır... Evet, geleneksel müziği olduğu gibi muhafaza etmek isteyenler bundan pek hoşlanmayabilirler. Fakat bilinmelidir ki, bu konuda hem düşüncede hem de uygulamada son derece hassas davranıyor ve düşünerek hareket ediyoruz. Türkülerin sıcaklığını, samimiyetini, derinliğini bozmama çabasındayız. Diğer yandan ama şunu da unutmamak gerekiyor: Günümüzde özellikle geleneksel müzikte bir kısırdöngü yaşanıyor, üretememe, var olanı da tüketim çarkına malzeme etme durumu var. Bu durumun farkındayız. Buradan hareketle albüme Murat'ın şarkı formunda bestelediği üç Sabahattin Ali şiirini de dahil ettik. Ayrıca Fikret Kızılok'un benim için başyapıt sayılan "Zaman Zaman" albümünden iki eser de seslendirdim 'Mozaik'te. Yani albüm sadece türkülerden oluşmuyor. Biraz önce söylediğim gibi aranjeleri yapan Murat'la benim müzik zevklerimiz 'Mozaik'te buluştu diyebiliriz.

GÜNEY: 'Mozaik', bir aile çalışması yani...

ZEYNEP B. KARATAĞ: Evet, öyle denilebilir... Müziği çok seviyoruz, ikimiz de çok çeşitli türler dinliyoruz. Bu durum elbette albüme de yansıdı. Benim daha geleneksel kaynaklardan besleniyor olmam, Murat'ın Avrupa'da doğup büyüdüğü için daha çok batı müziğinden de esinlenmesi de müziğimiz

açısından olumlu diğer bir etken diye düşünüyorum.

GÜNEY: 'Mozaik'i dinlememiş okurlarımız şimdi merak edeceklerdir... Üzerinde konuştuğumuz bu farklı türler neler diye? Ne diyeceksiniz bu konuda? Müzik anlayışınız hakkında neler söylemek istersiniz?

ZEYNEP B. KARATAĞ: Güney okurları 'Mozaik'i dinlediklerinde örneğin; 'Gam Çekme Haline'de funk, 'Hudey Hudey'de soul, 'İlahi Dostun Bağına'da rock, 'Pullu Tepe' ve 'Üç Kız Bir Ana'da klasik ögeleri bulacaklar. Albüm adını bu çeşitlilikten alıyor zaten. Albümün tümünde ise modern batı pop soundu hakim. Birbirine zıt gibi duran bu çeşitlilik birleşip harmanlandığında ortaya daha büyük ve güzel bir yapıt çıkabiliyor. Bunu dinleyici onayladı diye düşünüyoruz.

Şimdiye kadar gelen olumlu değerlendirmeleri ve dinleyici yelpazesindeki genişliği yaptığımız albüme verilmiş onaylar olarak değerlendiriyoruz.

Müzik anlayışımız konusundaki soruya ise Atilla Özdemiroğlu'nun deyimiyle cevap vermek yerinde olacak: "Biz geleneksel müziğimize dayalı çağdaş müzik yapıyoruz". Burada Atilla Özdemiroğlu'nun müziğinin bizi ciddi anlamda etkilediğini belirtmeliyim...

Bu söylemden yola çıkarak 'Mozaik'in bir crossover albüm olduğunu söyleyebiliriz...Yani çeşitli müzik türlerinin karışımından oluşan bir albüm... Evet, albümde yeralan her eserin değişik, kendine has bir yapısı var. Biraz pop, biraz türkü, biraz soul, biraz funk, biraz rock, biraz retro, biraz klasik… Portishead dinleyen de, Ali Ekber Çiçek dinleyen de, Cem Karaca dinleyen de... albümde birşeyler bulacaktır. Bu anlamda da geniş bir dinleyici kesimini kucaklıyor 'Mozaik'...

GÜNEY: Yine çok klasik olacak ama, geleceğe ilişkin planlarınız, projeleriniz neler diye sorsak...

ZEYNEP B. KARATAĞ: Proje çok... Hepsini hayata geçirebilirmiyiz bilemiyorum ama, önümüzdeki beş seneyi dolduracak projeler var aklımızda...

GÜNEY: 'Birinci 5 yıllık kalkınma planı der gibi oldu...
(Gülüyoruz...)

ZEYNEP B. KARATAĞ: Evet, biraz öyle oldu... Arzumuz Mozaik'in birçok dinleyiciye ulaşması. Piyasa kuralları tabi ki bizim için de geçerli... Albüm satışlarının dibe vurduğu bir dönemde kendimizi kabul ettirebilir, albüm satın alma alışkanlığını yeniden hatırlatabilirsek ardından konser ya da konserler, neden olmasın?! Gönül ister elbette, bir İstanbul konseri vermeyi...

Bunun dışında sürekli müzik yapıyoruz, yeni besteler üretiyoruz. Herşeyden önce kendi türkülerimizi ve şarkılarımızı yapmak istiyoruz. Nasıl ki bizlerin bugün bile dinlemelere, okumalara, seyretmelere doyamadığımız eserler var sanatın her dalında, biz de kendi alanımızda geleceğe bırakabileceğimiz kalıcı işler yapmak istiyoruz. 'Mozaik' çok yeni olmasına rağmen ikinci albüm için çalışmaya başladık. Hatta dört eserin kaydını da yaptık... İsteklerimiz, planladığımız şeylerden birisi Türkiye'de konserler vermek. Bunun için ama albümün soundunu sahneye taşıyabilmemiz için kapsamlı bir müzisyen grubuna ihtiyacımız var. Planlarımız var, isteklerimiz var, gerçekleştirme yönünde çabalarımız var ve ama bunların gerçekleşmesi biraz da ülkedeki gidişata bağlı... Örneğin konserden bahsettim biraz önce... Yaşanan her türlü olumsuzlukta sekteye uğrayan sinema, resim, tiyatro, müzik gibi sanatın ana damarlarının kesildiği bir ülkede konser verme arzusunu diri tutmakta bazen zorlanıyoruz.

GÜNEY: Sesinizi ilk olarak sosyal medya üzerinden duyduk... Albümün tanıtımda da bu alanı aktif kullanmaya devam edecek misiniz?

ZEYNEP B. KARATAĞ: Sosyal medyayı kullanmamış olsaydık belki de bu albüm üzerine konuşmuyorduk şimdi. Gelinen yerde sosyal medyasız sesinizi duyurmanız imkansız gibi görünüyor. Sosyal medyayı kullanıyoruz ve kullanmaya devam edeceğiz.

GÜNEY: Beğenerek dinlediğimiz bir albüm çıkardınız, bunun için size ve Murat'a çok teşekkür ediyor, çalışmalarınızda başarılarınızın devamını diliyoruz... Ayrıca bu kısa söyleşi için teşekkür ederiz. Son olarak Güney okurlarına ne söylemek istersiniz?

ZEYNEP B. KARATAĞ: Güney kültür ve sanat alanında tanıdığımız, takip ettiğimiz bir dergi... Alanında değerli işler yapıyor. Son söz olarak, ne diyebilirim? Şarkılarım umut olsun...

Aachen, 16 Haziran 2016 ■

ŞAİBELİ ŞARKILAR

... dinlediğimiz kadarıyla anlaşılıyor ki en hafif tabiriyle Adele adlı hanım şarkıcımız Ahmet Kaya'dan bir hayli esinlenmiş. Yerli şarkıcıların, grupların yabancı pop starlardan etkilenmesi, şarkı araklaması ya da daha lisanı-ı münasiple söylemek gerekirse "esinlenmesi" vakayi adiyeden ama bir yabancının bizim toprakların şarkılarından esinlenmesi de ilk değil...

■ MEHMET UTKU

İngiliz şarkıcı Adele'nin yeni albümündeki yer alan **'Million Years Ago'** (Milyonlarca Yıl Önce) isimli şarkının müziğinin Ahmet Kaya'nın bir şarkısına benzetilmesi, geçtiğimiz haftanın en çok konuşulan konusu oldu. Uzmanlar, müzikseverler, Ahmet Kaya severler... Hemen herkes fikrini söyledi. Konu İngiliz basınında da yer buldu. Independent Türkiye'deki bu tartışmayı "Adele'nin 'Milyonlarca Yıl Önce'si, başka bir liste başı şarkıdan milyonlarca km uzakta değil" başlığıyla verdi.

'Kaya ailesi' konuya daha soğuk kanlı yaklaştı. Son olarak Ahmet Kaya'nın kızı **Melis Kaya**, "Müzik uzmanları ve avukatlar konuyla ilgileniyor. Şu an için kimseyi 'eser hırsızlığı' ile suçlayamayız, bu hiç adil olmaz" yorumunda bulundu.

Ama dinlediğimiz kadarıyla anlaşılıyor ki en hafif tabiriyle Adele adlı hanım şarkıcımız Ahmet Kaya'dan bir hayli esinlenmiş. Yerli şarkıcıların, grupların yabancı pop starlardan etkilenmesi, şarkı araklaması ya da daha lisanı-ı münasiple söylemek gerekirse "esinlenmesi" vakayi adiyeden ama bir yabancının bizim toprakların şarkılarından esinlenmesi de ilk değil. Mesela ünlü Rock grubu

Muse "Stockholm Sendrom" adlı parçasında rahmetli Barış Manço'nun "Gibi Gibi" şarkısından bir hayli "esinlenmiş." Stephen Malkmus'un "Baby C'mon" adlı şarkısı da bir Özdemir Erdoğan klasiği "Gurbet" ile bir örnek aynı. Bulgar sanatçı Desi ise, bir dönem kendisi ile çalışma fırsatı bulduğum değerli sanatçı Deniz Seki'nin ilk olarak "Masal" ve "Aman Aman" parçalarını izinsiz aldı, ardından da ünlü popçunun 2001'de yayınladığı "Şeffaf" isimli albümünü tamamı ile kendi albümü olarak piyasaya sürdü.

Popüler müzik bir popüler kültür ürünüdür. "Popüler Müzik"'i tanımlamak üzere öncelikli olarak "müzik" ve "popüler" kelimelerinin tanımlarına bir gözatabiliriz. Dünyadaki bütün kültürler için geçerli olan tekil bir "müzik" tanımı yapmak çok da mümkün değil. Müzik, bazı toplumlar için sadece sesin temsiliyken, başka toplumlarda bir ritüel ya da sanat düşüncesi olarak karşılığını bulabiliyor. Müzik kültürel olarak göreli bir kavram ve her kültür hatta her kişi müzik olarak adlandıracağı şeyi kendisi belirliyor. "Popüler" kelimesi ise Latince "popülaris"ten türeyerek "halka ait" anlamına gelen hukuksal ve siyasal bir terim. Zaman içinde "halkın beğenisine uygun, halk tarafından beğenilen" anlamında kullanılmış ve bu anlamıyla gündelik dile yerleşmiş.

Türkiye'de Pop Müziğin Tarihi

Türkiye'de pop müziğin kökeni, Osmanlı'da ıslahat hareketlerinin görüldüğü II. Mahmut dönemine kadar uzanır. II.Mahmut'un, batılılaşma politikası gereği olarak Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ve mehter müziğinin yeni orduya uymaması sonucu arayışlara girilir. Avrupa örneğine uygun bir bando kurulur. 1829'da ilk çok sesli Türk müzik eseri olan ve ilk Türk ulusal marşı sayılan "Mahmudiye Marşı" bestelenir. Cumhuriyet sonrası dönemde ise Türk müziği içeriği ile Batı müziği tekniklerinin birleştirilmesi ve böylece oluşacak sentez ile "Avrupai" bir müziğe kavuşulacağı savunulmuştur. Genç Cumhuriyet'in ideologlarından Ziya Gökalp "Türkçülüğün Esasları" adlı eserinde "… halk musikimiz bize çok melodiler vermiştir. Bunları toplar ve Batı musikisi usulüne göre armonize edersek hem milli hem de Avrupalı bir musikiye malik oluruz" demektedir.

1960'lı yıllar Türk Pop müziğinin tarihsel gelişimi açısından bir dönüm noktası olmuştur. O zamanlarda pop diye tabir edilen bir müzik yoktu. Herşey yabancı parçalara Türkçe sözler yazılmasıyla başladı. O zamanlar bu müziğe Türkçe Sözlü Hafif Müzik, ya da Aranjman Müzik deniliyordu. Söz yazarlarına büyük görevler düşüyor, Sezen Cumhur Önal ve Fecri Ebcioğlu gibi birçok söz yazarı, yabancı bestelere Türkçe sözler yazıyorlardı. Bu müzik o yıllar, "hafife" alındığından olacak ki TRT "hafif müzik" diye bir tanım getiriyordu.

Yaklaşık olarak geçtiğimiz 40-50 sene içerisinde popüler olmuş pop şarkıcıların diskografileri incelendiğinde, şarkıların künyelerinden Türkçe sözlerle söylenen birçok şarkının aslen Arap, Ermeni, Kürt, Rum ya da Seferad ezgisi olduğu fark edilebilir. Ya da biraz daha ayrıntılı bir çalışma yapıldığında, bu kültürlerin sürekli olarak etkileşim halinde olduğunun da bir göstergesi olarak, bir şarkının birçok farklı dilde söyleniyor olduğu görülebilir. Örnek vermek gerekirse Erkin Koray'ın seslendirdiği Şaşkın şarkısı aslında geleneksel bir Arap ezgisidir, nüfusu ağırlıklı olarak Araplardan oluşan Hatay'da bugün halen düğünlerde, eğlencelerde çalınan en popüler şarkılardandır. 60'lı yıllarda Makedon Romanlarının divası Esma'nın söylediği Çaye Şukariye isimli şarkı, neredeyse birebir aynı düzenlemeyle Ajda Pekkan tarafından Fikret Şenes'in yazdığı Türkçe sözlerle Olanlar Oldu Bana adıyla söylenmiştir. Aynı şarkının Ermenice versiyonunu dinlemek şaşırtıcı olsa da mümkündür.

Esinlene esinlene oluşturulan bir endüstri

Tarkan, ilk albümü 'Yine Sensiz'de yer alan 'Vazgeçemem' isimli şarkısının ünlü İspanyol grup Gipsy Kings'in 'No Volvere' isimli parçasına çok benzediği iddia edilmişti. Yıllar sonra Tarkan'ın seslendirdiği, Sezen Aksu bestesi 'Hepsi Senin mi' isimli parçanın da George Michael'ın 'Faith' isimli şarkısına çok benzediği günlerce medyaya konu oldu.

Hatırlanacağı üzere, 1993 yılında ürettiği 'Masum Değiliz' adlı parçasının, 'Masum Değiliz' sözlerine denk gelen notalarıyla, Mariah Carey'in 'My All' parçasının ilk 5 notası ve Phantom Of The Opera'nın ilk 5 notasının tıpatıp aynı oluşu da o günlerde gündemi oldukça meşgul etmişti.

Yabancı şarkılara Türkçe söz yazmak ya da birkaç notasını esinlenerek almak günümüzde de birçok sanatçı ve grupta görülen bir durum. Özellikle Anadolu Pop-Rock ismi verilen akımın günümüzdeki temsilcisi konumdaki Kıraç'ın birçok şarkısının esinlenme ürünü olduğu görülmekte. "Ben Bir Aşk Bestesiyim" adlı şarkısı, Chris Rea'nın "The Road To Hell" şarkısı ile birebir aynı. Yine "Yoruldum" adlı bir diğer şarkısı da Barış Manço'nun yıllar önce bestelediği İngilizce sözlü şarkısı "Little Darling"e çok fazla benzemekte.

Bunlara ek olarak Televizyon dizilerine de müzikler yapan Kıraç'ın dizi müziklerinin neredeyse tamamı da esinlenme. Yıllar önce yayınlanan ve reytingleri altüst esen "Aliye" dizisinin tema müziği Ferdi Tayfur'un "Ben de Özledim"ine, "Aliye"nin tema müziği ise Kenan Doğulu'nun "Bugünüm Sensiz Geçti"ye çok benzemekte. "Binbir Gece" isimli dizinin bestelerini de üstlenen Kıraç'ın dizinin meşhur müziğinin de Cahit Berkay bestesi, bir Türkan Şoray-Kadir İnanır klasiği olan "Dila Hanım" filminin müziği ile aşırı derecede benzer olması yine bir tesadüf olsa gerek. Fenerbahçe'nin 100. yılı için "bestelediği" marşın, Sarper Özsan'ın 1976'da bestelediği "1 Mayıs Marşı"na olan benzerliğine hiç girmemek lazım.

Rock müziğin ülkemizdeki en ünlü seslerinden Teoman'ın ise şarkılarına baktığımızda neredeyse diskografisindeki tüm şarkılarının "esinleme" olduğunu görüyoruz. "Mavi Kuş ile Küçük Kız" adlı şarkısı Zülfü Livaneli'nin "Atlı'nın Türküsü" ile, "Yağmur" adlı şarkısı Texas'ın Black Eyed Boy"u ile nerdeyse birebir aynı. Ayrıca hit şarkısı "Paramparça"nın girişi Ledd Zeppelin'in "Kashmir" parçası ile, bir başka hit şarkısı –ki aynı zamanda çıkış şarkısıdır–"Papatya" Judas Priest'in A Touch Of Evil With Lyricks" şarkısı ile "haddinden fazla" benzerlikler gösteriyor. Esinlenilen şarkılar listesi bunlarla da bitmiyor. "Hepsi Bir Ya Sonunda" adlı şarkısı Kült grup Nirvana'nın "Rape Me"si ile, "Renkli Rüyalar Oteli" Fransız Rock grubu Noir Desir'in muhteşem şarkısı "Le Vent Nous Portera" ile, "Gönülçelen" ise Manic Street Preachers'ın "Ocean Spray" ile benzerlikler taşıyor. ■

Edebiyat ve sanat alanında yapılan çalışmalar için koruma sağlayan Bern sözleşmesi (1886)

Telif hakları konusunu ele alan uluslararası bir sözleşmedir. İmza atan üye ülkelerdeki çalışmaların sahiplerinin telif haklarını kapsamaktadır, (Bern Birliğinin üyeleri). Aynı zamanda da kendi üyelerinin de telif haklarını kapsamaktadır. Mesela Belçika telif hakları kanunu, orijinalinin nerede geliştirildiği dikkate alınmaksızın, Belçika'da piyasaya sürülmüş veya basılmış herhangi bir çalışma için uygulanmaktadır.

Ülkemizde, 1951 yılında hazırlanan ve o günün şartlarına göre çok ileri düzeyde bulunan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, uluslararası anlaşmalar ve Avrupa Birliği tarafından hazırlanan yönergelerde belirlenen kurallara uygun olarak 2001 yılında yapılan değişiklikler sonucunda en son halini almış bulunmaktadır. Söz konusu Uluslararası anlaşmalar ve ulusal kanunlar doğrultusunda özgün sanat eserlerini üreten sanatçılar ivedilikle korunmalı, mağdur edilmemelidir. Eserleri izinsiz olarak alınmış olan Deniz Seki, Özdemir Erdoğan ve rahmetli Barış Manço ile Ahmet Kaya'nın varisleri haklarını aramak için harekete geçmelidir. Teliflerini ödemeden izinsiz olarak "esinlenme" adı altında yabancı sanatçıların ve grupların şarkılarını kullanan şarkıcılarımız ise kendilerinin ve ülkemizin itibarını korumak için bir an önce söz konusu sanatçılardan-gruplardan özür dilemeli ve haklarını onlara ödemelidirler.

UZMAN GÖRÜŞÜ**:**

Av. Dicle Keçeli Şentürk
İstanbul Barosu

Fikri Mülkiyet, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde bulunan ülkemiz için hukukun uyumlaştırılması çalışmalarının yoğunlaştığı bir odak noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Fikri Mülkiyet Hakları; kişisel zekanın ürünü olan tüm tasarımları, ister sanatsal ister ticari alanda olsun, kapsayan tüm özel haklara denilmektedir. Tasarımcıların, sanatçıların menfaatlerini yarattıkları eserler-ürünler üzerinden sunulan fikri mülkiyet sayesinde korumaktadır.

NÖBETÇİ

■ **ERKAN ÖZTÜRK**

Sarsarak uyandırdılar. Uyku gözümden akıyordu. Sıkıntıyla kalktım. Birkaç dakika içinde giyindim. Kepimi zor buldum. Meğerse yastığın altına sokuşturmuşum. Çavuşu takip ettik birkaç er. Hepimizi kulübemize bıraktılar.

Gece üç beş nöbetindeyim. Her gece aynı manzara. Bıkkınlık veren bu tekrarlar artık hayatımın bir parçası. Sivile dair hiçbir şeyi bilmiyorum. Sanki ömrüm boyunca buradaydım. Buradan önce bir hayatım olduğunu hatırlamıyorum.

Annemin yüzünü bile unuttum. Bir sevdiğim vardı hayal meyal hatırlıyorum. Kirpikleri kaşına değerdi türkudeki gibi. Nöbet kulübesinin buğulanmış camına ismini yazıyorum. Kalp çiziyorum sonra. İki adım genişliğindeki bu kulübeye dünyaları sığdırıyorum. Kulübeden çıkmak kesin emirle yasak. Ama dışarıda da bir hayat olmalı. Bir umut var dışarıda. O umuda uzanmak istiyorum. Emri deliyorum. Basamaklardan inip hayata dokunuyorum. İnce kumla örtülü alanda volta atıyorum. Giderek hızlanarak, birilerinin inadına adımlarım serileşiyor. Burada bir hayat var, insana dair, yarına dair bir umut tarlası burası. Bir daha o kulübeye girmeyeceğim. Nöbeti burada bitireceğim. Şimdi diğer kulübelere gidip arkadaşların halini hatrını sorup varsa bir dal cıgara isteyeceğim. Bir dal erirken dudaklarımın arasında ben sevdiğimi düşleyeceğim. Düşlemek bile yasak burada. Umut yasak, gülmek, ağlamak ve itiraz yasak... Oysa insanım ben. Robot değilim. Kablolardan, devrelerden, manyetik sistemlerden örülü değilim. Etimle, kanımla, dokularımla insanım. Ve yaşam en büyük arzumdur benim. Yaşamalıyım.

Kulübeden iyice uzaklaştım. Üç nolu nöbet kulübesine geldim. Ağrılı İlyas olmalı. Selam verdim İlyas'a. Küçük gözlerini kırpıştırdı. Ürktü. Elindeki cıgarayı zor attı. Güldüm. Ben olduğumu anlayınca rahatladı.

Halini hatırını sordum. Cıgarasından uzattı. Omzuna vurup helalleştim. Derin nefeslerle hayata döndüm. Birliğin içinde uzayan rayların üzerinden yürüyerek nöbet yerime geldim. Voltalarıma devam ettim. Hava grileşmeye başladı. Sanırım nöbetin bitimine az kaldı. Karşıdaki ağaçlardan kuşlar havalanıyor. Uzaklarda bir yerlerden yanık bir sesin söylediği türküler değiyor kulağıma. Diğer kulübelerdekiler ne yapıyor. Kimi çapraz duruşta, kimi hareketli, kimi sabit… Beş kulübe, beş ayrı hayat demek… Kulübeler hayatımızın başkenti, kulübeler takılı kalmış bir zamanın loş evleri…

Yarın Cuma. Önce hepimizi asfalt alana toplayıp tüfek bakımı yaptıracaklar, sonra donumuza, atletimize, etek tıraşımıza bakacaklar. Bir kusurun yoksa ertesi gün çarşı izni. Çarşıda bol bol yürüyeceğim. İnsanları izleyeceğim. Nasıl gülerler, nasıl yemek yerler, nasıl mutlu olurlar. Kadınları seyredeceğim saatlerce. Bıktım aynı yüzleri görmekten. Burada herkes birbirine benziyor. Herkesin saç traşı aynı, herkesin teni güneş yanığı… Kimse ağlamıyor bile burada. Oysa ağlamak da güzeldir. Karar verdim çarşıda bol bol ağlayacağım. Beni var eden her duyguyu yaşayacağım. Deliler gibi koşacağım. Bir parka gidip kendimi çimenlerin üzerine atacağım. Fıskiyeli havuza başımı sokacağım. İnsanların arasına karışacağım. Yaşadığımı anımsayacağım.

Hava aydınlanıyor. Kulübemde değilim. Bir daha çıkmayacağım oraya. Ayaklarım var benim yürümek için, toprağa basmak için, kalbim var sevmek için, ağlamak için, beynim var düşünmek ve itiraz etmek için. Çavuş geliyor işte yanında diğer nöbetçiyle. "Asker" diyor kararlı bir sesle, "neden kulübende değilsin. Kulübeler terk edilmeyecek, emri bilmez misin?"

Sonra emir büyük yerden geliyor. Bölük komutanı çağırtıp, "Çarşı iznin iptal." diyor.

erkan1ozturk@gmail.com ■

BIRRİN(*)

■ **OZAN UMUT**

Güneş Cudi'nin sırtından uç verip kavak ağaçlarının yapraklarına düştü. Sabah seherine tutulmuş papatya ve gelincikler renklerini rüzgara açtı. Duvarları delinmiş evlerin camlarında belli belirsiz yüzler göründü. Sokakta asfaltı parçalamış tank izlerinin bıraktığı çukurlara suyla karışık kan dolmuştu. Yerde çıplak cesetler yatıyordu. Aç bir kedi köşe başından çıkıp bir ölünün yanına yaklaştı. Yemyeşil gözleri vardı ölünün, donmuş şakağında kan lapaları kurumuştu, bir kadın ölüsüydü bu. Kedi uçları kınalı saçlarını yaladı bir süre sonra ortadan kayboldu

Peş peşe atılan dört bombayla ev sarsıldı karşı evin ahırından bir inek böğürtüsü koptu. Silah takırtıları çoğaldı; tüm sesler silahlara sığındı. Tüm nefesler kendini mavi göğün sıcağından koparıp; tetik boşluğunda buldu. Öldürdükçe yaşayan öldürdükçe mutlu olan insanların dünyasında yaşamanın karşılığını düşündü. Kör bir kuyunun dibinde hissetti kendini. Ellerini ve gözlerini karanlığa yedirmiş, dilini ağzı kör bir makasla kesmiş bir kadın geldi gözünün önüne

Evin camları büyük bir gürültüyle patladı. Duvar cam bardak gibi çatladı. Dede yadigarı İran halısı toz ve cam parçalarıyla doldu. Torunları çıldırırcasına ağlıyordu, birini sırtına sardı diğerini kucaklayıp evin arka camından dışarı sızdı. Mor damarları dışına çıkmış eliyle ağzını kapatarak toz ve duman içinde kendine yol arıyordu. Her yerden sinek vızıltısı gibi kurşun yağıyordu toz ve dumanın yatışması için kendini Mele Süleymanın ahırına attı. Böğürleri delinmiş davarlar göbeği patlamış inekler gözleriyle dünyaya beddua edip ölmüş eşekleri ve katırları gördü. Ahır, mor ve yeşil kanatlı sineklerin istilasına uğramış gibiydi çocuklar durmadan ağlıyor sesleriyle kurşun ve top atışlarını bastırıyordu. İhtiyar kan ter içinde çocukları göğsüne bastırdı çocukların açlıktan nefesinin koktuğunu fark etti. Gözlerinden yaşlar çatlamış yüzünde bir süre iz bırakıp kayboldu.

-Hüsooo boynun kopsun Hüsoo mezarına çatal dilli yılanlar yuva kursun ruhun Kerbela toprağın da davul derisi gibi gerilip yansın. Çorun çocuğun soyun sopun

''şu dünyada ben de güldüm'' demesin. O güzelim Ermeni çocuklarını boğazladın, kızlarının ırzına geçtin.''Devlet emridir'' dedin, mallarına el koydun. O mallar bin topluk gülle olsun da sıratı geçeme Hüso, büyücü Anuşun dediği çıkıyor. Bir bir çıkıyor. O, kızların adet kanıyla bu toprağı mühürledi. Yedi düvel illet ruhları bize musallat etti. Anadan üryan soyunup Cudi'nin tepesinde kayboldu sır oldu o gün bu gün oluk oluk kan aktı. Hiç ağlayanın toprağında gülünür mü? Hiç aç ölmüş bebeğin olduğu toprakta ekin biter mi? Çiçek başak verir mi?

Silah sesleri kesildi. Toz ve sıcak kan kokusu sokağı doldurdu. Camii minaresinden ''teslim olun'' anonsları yapıldı. Kırmızı kadife işlemeli mintanına kafaları düşmüş uyuyan torunlarına baktı Gülistan ''buralardan gitmek gerek'' dedi.''Bu topraklar Ermeninin nefesindeki açlığa kahrolmuş ''üzerimde dolaşanı da kahredeceğim'' demiş Anuş ana gibi dağlara çıkmalı dağın döl ocağına sığınmalı Kürdün ocağı dağıldı Kürdün ayağına Ermeninin yürüdüğü yol göründü.

Güneş katmer kayalarını kızıla kesti kurt sürüleri cudinin eteklerinden doruğa doğru tırmanışa geçti. Kavak ağaçları rüzgara yapraklarını dayadı maviş gözlü bir dağ tavşanı kızıl kayanın üstünden parçalanan şehre bakıyordu...■

(*) BIRRİN (Kürtçe "Aç")

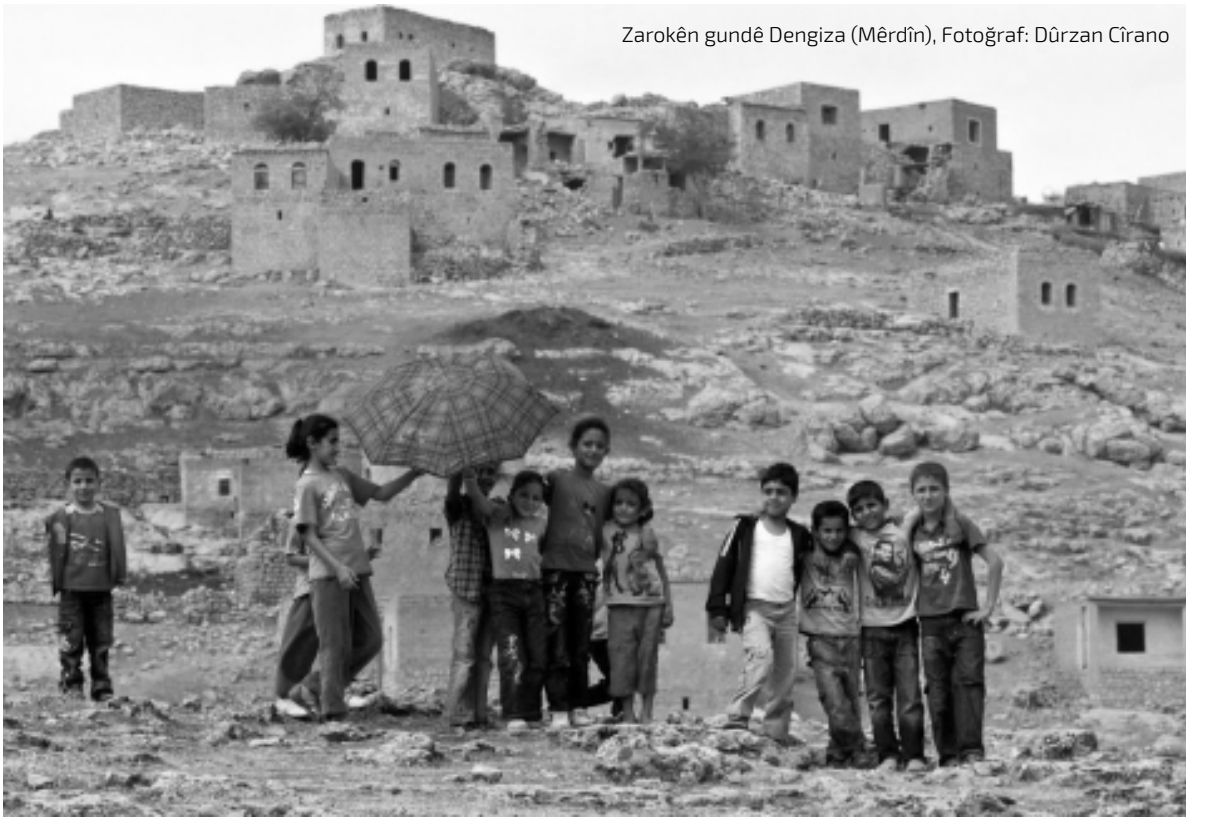

Zarokên gundê Dengiza (Mêrdîn), Fotoğraf: Dûrzan Cîrano

Zarokên devbiken

■ **HALİL ALP**

Geleka Hesp bezand
û şur hejand li ser vî axê!
axa qedîm,
axa Mezopotamya...

Ararat û Cudî;
gelek caran bun wargeha,
hebun û tinnebunê...
Dîjle û Firat;
gelek caran bun qasidê
hêvî û mizgînîyê...

Gelek bazirgan derbasbun,
di van gelîyên asê û dirêjre...
di barê wanda xeyal,
di paşila wanda xençer hebu!
xençerên bi jehr...
Çirokvanên rusipî,
di şevên duv û dirêjde
gelek çîrokên bê dawî digotin;
ji zarokên devbiken, pêxwas
û cîger polara...

Geh li çiyayê Qaf
asê dibun,
geh dibun leheng;
lehengekî bênav!
dêva heftserî dikuştin...

û carnan dibun Hizirê kal;
li ber derîyê feqiran
pêya dibun...
û dibun şabunekî zarokî,
li ser lêvên ken bîrkirî...

Carnan wek Purteqalekî
bîndayî...
dibun derman,
dermanê mirinê!
li ber serê nexwaşan...
Carnan, dibun Sîyabend!
Sîyabendê bê mirad...
li ser çogên Xecê
û li etegê Sîpanê Xelatê
can didan...

û carnan,
di nav Behra rastiyêde,
dixeniqîn!
bêdeng û tenê,
bêkes û bêxwedî...

Piştra,
dizivirî dewran,
tofanekî giran radibu
û lêdixist bayê felekê;
ne çîrok dima nejî çîrokvan,
ne bazirgan û nejî xeyal...

tenê rastî dima li meydanê
û zaroken devbiken
li ser axa qedîm,
li ser axa Mezopotamya...

SARI SICAK

Güney sayı 76'da Yaşar Kemal'in anısına O'nun "Sarı Sıcak" adlı eserinin özetinin bir bölümünü yayınlamıştık. Bu sayımızda özetin son bölümünü yayınlıyoruz.

■ **YAŞAR KEMAL**
YAYINA HAZIRLAYAN:
H. DEMİRCİYAN

Erkek sertçe merdivenlere atladı. Çardağa çıktı, hınçla çocuğun iki kolundan tutup kaldırdı. Çocuk, bir tavşan yavrusu gibi, elinde asılı kaldı. Uyku sersemi çırpınıyor, "ana ana" diye bağırıyordu. Adam çocuğu çardaktan aşağı indirip kadının önüne atıverdi. Çocuk avlunun tozları içine serildi.

Kadın çocuğuna baktı baktı:

"Allah kimsenin yavrusunu, kimsenin eline koymasın," dedi. Çocuğu yerden hızla kapıp bağrına bastı. Çocuğun gözleri kocaman kocaman açılmış, şaşkınlıkla bakıyordu. Götürüp soğuk suyla yüzünü yıkadı.

Kendine gelen çocuk: "Ana!" dedi. "Can!"

"Ağzıma kırmızıbiber mi koydun?"

Bu sırada Mustafa Ağa'nın arabası gelip evlerinin önünde durdu.

"Osman..."

Osman koşa koşa gidip, arabaya atladı. Sevinçten taşıyor, türküler söylüyordu.

Ana, Mustafa Ağa'lara gündeliğe giden Zeyneb'i bir kenara çekip: "Kurban olayım Zeynep, Osmanı kolla, çocuk... Bir deri bir kemik..." dedi.

Zeynep:

"Korkma bacı, Osman'ı incitir miyim hiç?"

Tarlaya geldiler. Daha gün doğmamış... Orak makinesinin düzgün sıraladığı desteler çiyli... Ot ve ıslak ekin kokusu... Kızağa atı koşup, desteleri yüklemeye başladılar. Kızakta çift yerine tek at koşulu... Atın başını Osman çekiyor, kızak dolar dolmaz, kuş gibi, harmana götürüp getiriyor...

Kızağı yükleyenler arada Osman'a takılıyorlar.

"Nasıl, Osman?"

"Yaşa, Osman!"

Osman seviniyor...

Derken, kıpkırmızı bir ateş yuvarlağını andıran güneş karşı dağların ardından çıktı... Ekin saplarından, destelerden usul usul, incecik, gözle görülür görülmez bir buğu yükseliyor. Gökte parça-parça ak bulutlar dönüyor...

Osman, harmanla desteciler arasında mekik dokuyor. Osman canlı, dipdiri.

Zeynep, ikide bir : "Ha Osman'ım. Aslan Osman'ım..." diye Osman'ı okşuyor.

Gün tepeye doğru yekindi. Ortalık ışığa boğulmuş... Topraktaki ekin saplarına, destelere vuran gün şavkıyor... Işıltılar iplik iplik sönüyor. Binlerce, yüz binlerce, birbirine dolanmış ışık ipliği uçuşuyor. Destecilerin yüzleri toza bulanmış, yüzlerden oluk oluk ter süzülüyor. Dört bucağa ateş düşmüş yanıyor.

Osman kararmış, yüzü biraz daha incelmiş, kocaman gözleri kısılmış... Gömleğinden de ter fışkırmış...

Sabahki canlılık!.. Şimdi Osman yürürken ayakları birbirine dolaşıyor. Neredeyse düşüp atın ayakları altında kalacak... Osman tutuyor kendisini.

Toprak da kızgın demir gibi. Osman her ayağını basışta bir sıçrıyor. Bu yüzden yürüyüşü bir acayip.

Kızak gelinceye kadar, desteci kadınlar, ağızları yukarı, destelerin üstüne, güneşin alnına yatıp yorgunluklarını çıkarıyorlar.

Osman boyuna gökyüzüne bakıyor... Bir parça bulut... Bazen bir ak bulut gölgesi, üstlerinde bir an kalıp geçiyor... Gözler bulut gölgesinin arkasında...

Gün tepede... Ekin sapları çatırdıyor. Yarılmış, kızgın toprak, Osman'ın ayaklarının altında... Osman'ı habire hoplatıyor.

Canını dişine takmış Osman. Alttan yanıyor, tepeden yanıyor. Ciğerine kızgın bir demiri sokuyorlar gibi...

Sıcak... Dünya kamaş kamaş... Göz açıp on metre ileriye bakılmıyor.

Zeynep deste yüklerken Osman'a dönüp baktı. Baktı ki Osman'ın bacakları zangır zangır titriyor.

"Osman" dedi. "Osman... Osman'ım, böyle yaya gidip gelme. Seni atın üstüne bindireyim."

Kaldırdı atın üstüne koydu. Osman atı sürdü. Daha bacaklarının titremesi durmamıştı. At üstünde gitti geldi. Zeynep uzaklarda deste yapıyordu. Attan atlayıp Zeyneb'e doğru yürüdü.

Zeynep: "Neden atı bıraktın Osman? Ya kaçarsa?" Osman yanına yaklaşıp elini tuttu:

"Bak" dedi, "Zeynep teyze, ben büyürsem var ya, sana altın küpe alacağım."

Koşa koşa atın başına döndü.

Sıcak boğucu... Yel esmiyor, ufacık bir fısıltı bile yok. Atın üstünde Osman'ın bacakları ağrıdı. Tutmaz oldu. Neredeyse düşecek... Gözü dört bir yanı görmüyor. Osman atı sürmüyor, at kendisi gidip geliyor.

Derken öğle paydosu. Sıcağın altında yemek... Kan gibi ılık su. Zeyneb'in tüm yalvarıp yakarmalarına karşın Osman ağzına bir lokma ekmek bile koymadı. Boyuna su içti...

Zeynep akıl etti de başına bir kova su döktü. Çocuk ondan sonra artık kendisine gelebildi.

İşe kalkarlarken Zeynep: "Osman'ım," dedi, "sen git otur gayrı. Atı başkası götürsün."

Osman: "Olmaz, Zeynep teyze," dedi, "ben götürürüm. Hiç yorulmadım."

Atı elinden alınca Osman oturup hüngür hüngür ağlamaya, "Ben yorulmadım. Vallahi yorulmadım," demeye başladı.

Bir kocakarı: "Bindirin ata şunu... Düşsün de atın ayağının altında parçalansın it eniği!" dedi.

Osman:

"Vallahi düşmem, billahi düşmem. Ben yorulmadım ki!" Bindirdiler. Bindirdiler ya, Osman'ın üç dönüşten sonra başı dönmeye başladı. Kendini sıkıyor.

Bir an geldi, atın üstüne boylu boyunca uzanıp yelesine ellerini doladı. Zeynep işin farkına varıp atın üstünden Osman'ı aldı. Osman kendinde değildi. Götürüp bir destenin üstüne yatırdı. "Yavru" dedi, "yavru. Ne de inatçı..."

Sonra Zeynep gene su getirip başına döktü. Güneşe karşı durup gölge etti. Osman neden sonra ayıldı. Akşama, iş paydos edilinceye kadar, Zeyneb'in koyduğu destenin üstünde, bomboş gözlerle, bir topak olup çalışanlara baktı. Utancından başını yerden kaldıramıyordu.

Paydosta Zeynep Osman'ın elinden tutup arabaya bindirdi. Çocuk yumuşacık bir külçe gibiydi.

"Osman'ım," dedi, "bugün sen çok iyi çalıştın. Mustafa Ağa hakkını fazlasıyla verecek..."

Osman şaşırarak: "Verir mi ki?" diye sordu.

"Sen çok çalıştın."

Osman canlanır gibi oldu.

Tüm aile toplanmış, dışarda, kapının önünde yemek yiyor. Ötede araba, arabaya bağlı atlar. Atlar başlarını taze ota sokmuş, hışırtıyla, sanki otu sömürüyorlar. Ortalığı taze bir ot kokusu almış...

Karanlık perde perde iniyor. Atların az ilerisinde de Osman. Tarladan geldiğinden beri dikilmiş duruyor. Sabırsız, gözü yemek yiyenlerde. Yemek yiyenler Osman'ın farkında değiller.

Osman bekliyor. En sonunda sabrı tükenip öksürüyor. Osman dört dönüyor. Yerden bir çubuk alıp gürültüyle kırıyor. Yemek yiyenler oralı değil. Sonra Osman kırdığı çubukla tozlara daireler, çizgiler çiziyor. Çubuğu olanca gücüyle toprağa sürtüyor. Çubuğun toprağa sertçe sürtülmesinden çıkan sesler... Osman muradına eremiyor. Yemek yiyenler konuşup gülüşüyorlar. Osman sinirleniyor. Habire çubuğu toprağa sürtüyor. Yaptığı çizgileri ayaklarıyla geri kapatıyor. Çubuğun ucu toprakta... Osman koşa koşa çubuğun etrafında dönüyor. Sonra yemek yiyenleri unutup kendini salt oyununa kaptırıyor... Çiziyor, çiziyor, kapatıyor.

Birden bir ses... Çubuk elinden düştü. Donakaldı. Bırakıp kaçacak, kaçamıyor.

Mustafa Ağa'nın karısı hayretle:

"Aman," dedi, "Osman! Osman bu... Gel Osman!"

Osman yerinden kımıldamıyor.

"Gel Osman'ım, otur da yemek ye!"

Osman aldırmıyor, susuyor.

"Seni anan mı gönderdi?"

Osman'ın başı yerde. Kaldırmıyor.

"Sen tarladan gelince eve gitmedin mi yoksa deli oğlan? Anan seni şimdi arar, merak eder. Kocasına eğilip bir şeyler söyledi. Sofradakiler gülüştü.

Osman'ın içinden boyuna kaçmak geçiyor. Geçiyor ya, yerine mıhlanmış gibi.

Mustafa Ağa: "Bakın hele şu bana, Osman'ın hakkını vermeyi unutmuşum..." dedi, kesesini çıkarıp Osman'a bir yirmi beşlik uzattı. Osman kaşla göz arası parayı kaptı. Bir "AJloooş..." çekip, fırladı.

Koşa koşa eve gelip soluk soluğa anasının boynuna atıldı.

"Al!" dedi.

Ana, yirmi beşliği üç kez başında döndürüp dudağına götürdü... ■

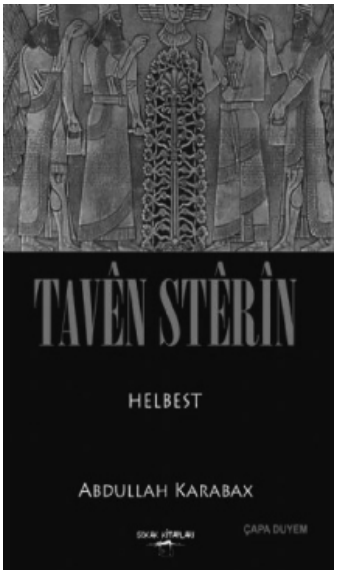

TAVÊN STÊRÎN

Sokak Kitapları Yayınları/ İstanbul
Nivîskar: Abdullah Karabax
Ziman: Kurdî
Cure: Helbest
Çapa duyem, Adar 2016
ISBN: 978-605-148-697-0

Tanıtım Çağdaş anlamda kendi dilinin ilk nehir şiiri. Evrenin oluşumundan coğrafyasına ve insana kadim bir nehir gibi... Varoluşun, efsanenin, inancın, felsefenin, tarihin, mücadelenin, aşkın ve özlemlerin dere ve dereciklerinden beslenerek evrensele akıp giden güçlü bir nehir.

Danasîn *Ev çemê helbestî, yê nûjen û yekemîn e li zimanê xwe. Ji afirandina gerdûnê de, ku li erdnîgar û mirov, wekî çemekî dêrine hatiye ristin. Ji çem û çemikan, xwebûn û nebûnan; ji efsane, bawerî, felsefe, dîrok, berxwedan, evîn û bêriyan dem û hêzan digire... digihêje behra bêserûbin ya mirovahiyê.*

DİLÇINARI

■ **NEVİN KOÇOĞLU**

Sevgili Ali Şentürk, 2015 yılı Kasım ayında dördüncü şiir kitabıyla merhaba dedi bizlere. Daha önce yayınlanmış olan üç şiir kitabının ardından "Dilçınarı" da kitabevlerinde yerini aldı. Kitaptaki yoğun gurbet kokusu ve özlem, daha nefes alır almaz eminim keskin bir şekilde ulaşacak burnunuza. Ve henüz ilk sayfalarında rastlayacağınız; "Ey ölümlerin en kızılı /Nice kurban istersiniz/Ülkesizlik yetmez mi…" şiirinde, toprağından uzakta olmanın ölüme denk olduğunu yüzünüze haykırıracak şair. …

Gaziantep - Stockholm -Antalya üçgeni arasında savrulup duran şiirler, bu coğrafyalarda yaşamın her zerresine dokunur. Denizden bir avuç tuzu, pınarların gözesinden bir yudum suyu ve fıstık ağaçlarının gölgesinden bir tutam kırmızı toprağı barındırır dizelerinde kitap. Yalın bir dille konuşur sizinle, kısa ve öz söyler sözünü. Şairin doğduğu

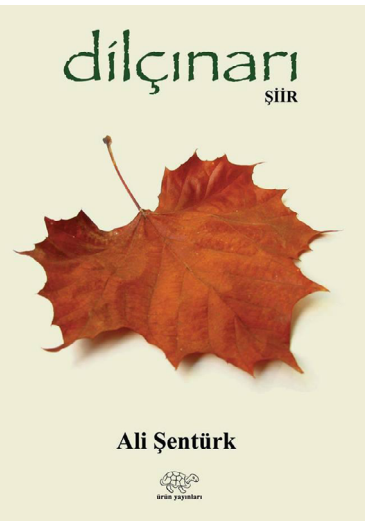

Dilçınarı, Ali Şentürk, Şiir Ürün Yayınları

topraklara ait yerel şive sözcüklerine de ara sıra rastlarsınız şiirlerde ve bilirsiniz ki şair o an Gaziantep dolaylarından size seslenmektedir. Gençliğinden, 12 Eylül'ün yıkıp geçtiği Çıra Kitabevi'nden, Alleben deresinin kıyılarından, Ruhi Su ile dostluğundan, devrimci kavgasından, Kavaklık'tan, yolunun düştüğü cezaevinden, şehrin bozulan dokusundan, memleketin kurdu, kuşu, çiçeği ve böceğinden seslenmektedir size…

Ve "En uzun gurbetteydim/ anam öldüğünde…" diyorsa size şair, bilin ki o soğuk bir coğrafyanın koynundadır şimdi, Stockholm'den ulaşıyordur sesi size… Acısı vardır, hasreti, geride kalan kardeşleri, dostları, bunları şairi okurken duyarsınız uzaktaki o soğuk buğu tüten sesinden… Ama her şeye rağmen kıvancın sıcaklığını da hissedersiniz. Çünkü o soğuk iklimi ısıtan üç yaşam kaynağı vardır yanında yöresinde. Üç evladı ve onu avutan torunu Lova'sı… Stockholm'de geçirdiği çok uzun yılları olmasına rağmen, orada da yabancı hisseder kendini şair, bunu dostlarına yazdığı şiirlerle telafi etmeye çalışır. Anılarını sıcak tutar. Okul arkadaşları, mahalle arkadaşları, kavga arkadaşları gözünü dikip size bakar şiir dörtlüklerinden. Eğer şiir tarihe düşülen bir belge ise apoletli işkenceciler de bu kitabın ili kapağı arasında yerini almalıdır ve alır…! Zamanla unutur insan ama tarihe düşülen not asla unutmaz. Kuşaklar sonra da gerçekleri okuyanın yüzüne haykırır…

"Şimdi balkondayım Güllük'te/Burnu denize girmiş gibi evin/Yakamoz keyfinde dalga-

"GİDERSEM HASRET KALIR BENDE"

■ ÖMER ÖZDURAK

Erdal Çelik Malatya'nın Ören ilçesinden. Üniversiteyi kazanıp İstanbul'a gelen Alevi bir ailenin çocuğu. Kimlik sorununun sadece Alevilik ve Sünnilik üzerinden yaşandığı memleketinde İstanbul'da başka bir şekilde yaşamaya başlayan genç bir üniversitelidir.

Birçok Kürd gencinin ve Anadolu'nun diğer şehirlerinden gelen gençlerin, büyük şehirlerde yaşadıkları maddi ve kimlik sorunundan kaynaklı çelişkilerini buluyoruz Serdar Koç'un bu ilk eserinde. 1990'lı yılların başında Kürdistan'daki yoğun savaş ve hak ihlallerinden neredeyse bihaber olan bu gençler, üniversitelere geldiklerinde savaşın yoğun yaşandığı yerlerden gelen Kürd gençleriyle biraraya gelmeleriyle ulusal ve sınıfsal bir yaklaşımla kimliklerini fark etmelerinin hikayesine şahit oluyoruz. Bu uyanış onları arayışa yöneltiyor ve bu arayışları onları çeşitli sol fraksiyonlara ya da Kürd hareketine sempati duymalarıyla kendini gösteriyor.

Yazar hikayenin kahramanı Erdal'ın gözünden İstanbul'u anlatıyor bize. Her ne kadar İstanbul'un bir derya olduğunu ve onu anlatmanın kolay olmadığını bilsekte, yazar bizi İstanbul'un kimi ilçelerinde ve özellikle Anadolu yakasının varoşlarında gezdiriyor. Anketörlük yapan kahramanımız Erdal yer yer İstanbul'a komşu kimi şehirleri de anlatıyor.

Kitabı okudukça Erdal'ın dönüşmesini, Kürd siyasi davasına sempati duymasını ve Kürd gençlerine yakınlaşmasını görüyoruz. Anne tarafı Kürd, baba tarafı Türkmen olan kahramanımız üniversitelerdeki bariz milliyetçiliği ve ırkçılığı gördükçe daha bir Kürd tarafına sahip çıkmaya başlıyor.

Kahramanımızın ilk başlardaki hedefi "kız tavlamak"tır. Zorlu bir deneyimden sonra adeta sütten ağzı yananın yoğurdu üfleyerek yemesi misali temkinli yaklaşmaya başlıyor "kız tavlama" işine. Tabi yurtsever Kürd gençleri arasında yer yer aşk/sevgililik yaşanmıyor değil ve bu kahramanımız açısından çok doğal iken, Kürd siyasi hareketinde bu yaklaşım "yoz yaşam" olarak değerlendirilip katı bir tutumla eleştirilip önüne geçiliyor. Yazar Erdal'ın gözünden bu durumu kendince sorguluyor ve bu tutumu inceden eleştiriyor.

"Gidersem hasret kalır bende" üniversiteye giden apolitik bir Kürd gencinin politikleşip dağın yolunu tutan bir gencin romanıdır. Her ne kadar roman 1990'lı yılların gençlerini anlatıyorsa da, günümüz üniversite gençlerinin halen tam olarak bu apolitikleşmeden kurtulmuş olduklarını söyleyemeyiz.

Serdar Koç bu ilk eseri ile güzel ve iyi bir çalışmaya imza atmış görünüyor. Kendisinin roman boyunca esprili dilini okudukça daha bir merak ettim bu yirmi yılı aşkındır siyasi davadan yatan yazarı. Umarım en kısa zamanda özgürlüğüne kavuşur ve eserlerini bundan sonra özgür bir olarak yayınlatır.

Son söz olarak; Do yayınlarından çıkan yazarın bu ilk eseri biraz da bizim hikayemizdir. "Gidersem hasret kalır bende" umarım iyi bir okuyucu kitlesi edinir.

T Tipi Hapishane-Burhaniye/Balıkesir ■

Gidersem hasret kalır bende
Serdar Koç
Do Yayınları,
Roman 286 sayfa

---

lar" dizelerini okuduğunuzda Antalya'da bulursunuz şairi… Biraz geriye geldiğinizde zeytin ağaçları karşılar sizi, gül kokusu, kadına değerinin teslim edildiği, aşkın sesinin duyulduğu kısa ama öz şiirlere dalarsınız birdenbire… Sonrasında ise şair dünya görüşünü şu dizelerle betimler ve noktasını koyar "Kralın sofrasında/Soytarı olacağıma/Halkın kavgasına/Soydaş olurum/Eşkıyalık yakışmaz !" Bu arada şairin tatlı bir sırrını buradan ifşa edeyim sizlere, yakında yeni bir kitabı daha ulaşacak elimize… Adı mı? "Gizem Çiçekleri " elbette..

(Ben bir şey söylemedim ki!)

Yayınlanmış Kitapları:
Düşte Yaşama (1967)
Acılar Çınar Ağacı (1987)
Aydınlığın Rengi Gülden (1998)

EŞKİYA ÖYKÜLER

Coşkun Çağlar, 1954 yılında Akhisar Mecidiye Köyü'nde dünyaya geldi. Sekiz çocuklu bir ailenin yedincisiydi. Hırçın, kavgacı, kural tanımaz bir çocukluk sureci geçirdi. Babasının isteği üzerine, yağlı pehlivan güreşlerinde yer aldı. Birkaç kez Edirne'de Kırkpınar Güreşleri'ne katıldı. Ancak daha sonra güreşi bıraktı. 1977'de Akhisar Halkevi yönetiminde yer aldı. Akhisar Tüketiciler Kooperatifi'nin çalışmalarında bulundu. Ege Tütün Üreticileri Sendikası'nın (ETUS) Genel Sekreterliğini üstlendi. Tutuklanmasına kadar, 1979–1981, İzmir'de Tariş direnişinde yer aldı.12 Eylül 1980 darbesinin estirdiği koyu fırtınada -birçok insan gibi- o da ağır bedel ödedi.

Çoşkun Çağlar, "12 Eylül'e Kadar" isimli bir anlatı kitabı ile edebiyata girdi; ardından, "Özgürlük ve Aşk" (şiirler) çıktı. Son olarak, 2012 yılında "Eşkiya" isimli öykü kitabı okuyucularıyla buluştu...

Çağlar'ın "Özgürlük ve Aşk" isimli kitabı dört kez soruşturma gördü. Aynı adı taşıyan şiirindeki bazı sözlerden dolayı üç kez soruşturma geçiren 12 Eylül tanıklarından Çoşkun Çağlar, beraat ettiği halde "suçu ve suçluyu övmek" iddiasıyla dördüncü kez dava açılsa da" konu yine beraat ile sonuçlandı.

"Eşkiya"nın genişletilmiş ikinci baskısında birincisinde yer almayan "Çeltik İsyanı", ile "Yaşam Kavgası", isimli iki öykü son baskıya eklenmiştir...

Çoşkun Çağlar
Eşkiya
Öyküler
İkinci basım
Nisan 2016
Artshop Yayıncılık

İNKÂR YA DA KÖTÜLÜĞÜN ABADI

■ ADİL OKAY

"Silkinip atılmalı kirler! Arındıkça toplumu arındırabilirsin. Zulmün abadına inat, kapsam dışılaştırma, karşılaştırma ve her türden ötekileştirmeyi doğuran kötülük odaklarına hayır demek ellerimizde..." — Ayhan Kavak—

"Modern" dünyada insanların kimlikleri çoğaldı. "Ağa", eskiden sadece "ağa"ydı, "Irgat"da sadece "ırgat." Şimdi ise insanların birden fazla kimliği var. Bir işçi aynı zamanda solcu, yurtsever, şair, sendikacı olarak adlandırılabiliyor. Bir doktor aynı zamanda yazar olabilirken, bir yazar aynı zamanda fotoğrafçı, tiyatrocu ve/veya müzisyen kimliği taşıyabiliyor.

Uzun yıllardır tanıştığım Ayhan Kavak'ın önce hekim kimliği vardı. Bu kimliklere "Gerilla" eklendi. Sonra da "Tutsak." Şimdi de yazar. Kavak, yazar kimliğini zindanda kazandı. "Görülmüştür" damgalı mektuplarla başlayan yazı serüveni öykülerle devam etti. Sonra iki öykü kitabıyla çıktı karşımıza. Ve şimdi de "İnkâr ya da Kötülüğün Abadı" ile şaşırttı bizleri.

Kavak'ın elinizdeki yeni kitabı 'İNKÂR" YA DA "KÖTÜLÜĞÜN ABADI"nı okuyunca düşündüm tüm bunları. Kitapta yer alan araştırma yazıları, sorgulayan denemeler insanın ufkunu açıyor. Kitabı bitirince daha önce edindiğiniz bilgilerin doğruluğunu veya görece doğruluğunu sorgulamaya başlıyorsunuz.

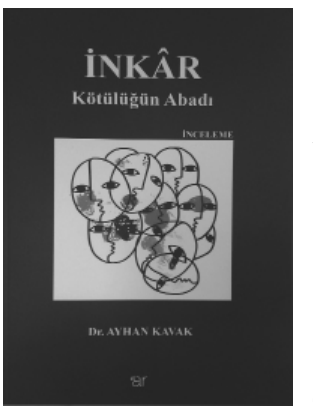

Velhasıl Ayhan Kavak'ı tanımak, 'İnkâr ya da Kötülüğün Abadı'nı okumak sizi tinsel olarak zenginleştirecektir. Bu fırsatı kaçırmayın…

okayadil@hotmail.com ■

DAĞ ÖYKÜLERİ'NİN YAZARI İLHAMİ ÇINAR İLE RÖPORTAJ

Zeynep Avcı: Kendini ısıtmaktan aciz bir Ankara güneşi ile kitaplarını okumaya başladığımda tarih sayfalarında gezer buldum kendimi bir an'da. Sen kendi tarihini nasıl anlatabilirsin? Okuyucularımıza kendinden bahseder misin biraz?

İ. Çınar: 1983 Amed doğumluyum. Mücadeleyi İzmir'de tanıdım. Dört yıla yakın özgür basın çalışmalarında yer aldım. 2003 yılında özgürlük hareketine katıldım. Sekiz yıl önce Amanoslar da yaralı olarak yakalandım ve müebbet cezası aldım.

Zeynep Avcı: Ladin ile Karanfil adlı dağ öykülerini okumaya başlayınca yazı serüvenini düşündüm. Nasıl karar verdin yazmaya?

İ. Çınar: Ben de yazı edimini geliştiren özlem oldu. Anneye olan özlem! Çocuk yaşta annemden uzaklaşmak zorunda kaldım ve İzmir'e gittim. Bana ikinci anneliği yapan teyzelerim tarafından büyütüldüm. Öz anneye duyulan özlem depreştikçe içe kapanma, suskunlaşma, yalnızlık isteği, duygusal anaforda çırpınma yaşadım. Böylesi günlerde elimde defter/kalem günce tutmaya başladım. Yazı serüvenim böyle başladı. On dört yaşımda başlayan günce tutma alışkanlığım; dağlarda haftalık, kimi zaman aylık yazılarla devam etti. Dağ koşulları çoğu zaman günlük olarak güncenizi ziyaret etmenizi engeller. Bu yüzden adı günce olsa da; üç günlük, haftalık, aylık, hatta kimi zaman mevsimlik yazılar yazarız dağ güncelerimize.

Kuşkusuz bana edebiyatı sevdiren, yazmam için teşvik eden Halil Uysal oldu. İlk kısa öykülerimi dağda yazdım. Her yazdığım

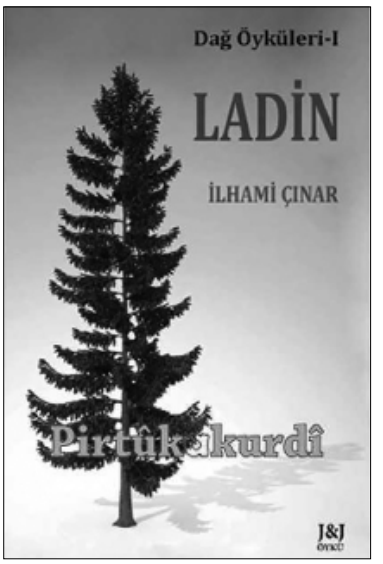

öyküyü veya anı tarzı yazılarımı bir süre sonra beğenmeyip yırtıp atardım. Halil arkadaşın engin feraseti ve yoldaşça tavsiyeleriyle bir süreden sonra bu tutumumdan vazgeçtim. Bir öykü nasıl yazılır; nelere dikkat edilir; olay örgüsü, zaman/mekân, biçem, karakterler nasıl ele alınır; atmosfer nasıl oluşturulur; kurgu ile gerçeklik arasındaki kopmaz bağ nasıl kurulur vs. Her şeyi ama her şeyi ilk ondan öğrendim.

Zindana giren her dağlı dopdoludur. Yüreğinde ve beyninde yer edinmiş, birikmiş anıları, anlamlı, yaşanmışlıkları, kendisiyle taşıdığı vasiyetleri bir şekilde kanalize etmesi gerekir. Bunu yapmadığında vicdani olarak zorlanır, yıpranır, ezilir, kimisi bu sorumluluğu sözle, yani konuşarak yerine getirir; kimisi ise yazıyla. Ben de ikincisini tercih edenlerdenim. Dağ hayatım he pi topu beş yıl. Ama her günü bir ömre bedel beş yıl. Yaşayıp gördüklerim bir yana, onlarca yıldır süren bu savaşa tanıklık edenlerden çok şey dinledim. Acı dolu hikâyeler, trajik olaylar, mutlu anlar… Bizim bir yolumuz vardı. Biz o yolun yolcularıydık. Bizden önce o yolda yürüyenler vardı. Ayak izleri orta yerdeydi. O yoldan çıkıp sağa/sola sapanlar olmuştu. Geriye dönenler, yarı yolda pes edenler, arkadan yeni gelenler… Bizden önce yola çıkanların ayak izlerini takip ederek yürüdük. Geçtiğimiz her yerde esmer tenli bir çocuğun, gencin, kadının hikâyesi vardı. Kimimiz bu hikâyeleri yazıyla dile getirdi, kimiz yüreğine gömdü, kimimiz beyninde saklı tuttu uzun yıllar. O kutsal yolu ve amansız yolcularını anlatmak, yazmak, unutturmamak boynumuzun borcuydu. Binde bir bile olsa bunu yapmamak vicdansızlık olurdu.

Zeynep Avcı: Dağ yürüyüşleri sırasında yaşanan susuzluk, deyim yerindeyse o "kavrulma" anını nasıl bir duyguyla yazdın merak ediyorum. O satırları okurken Şengal düşmedi aklımdan. Çölde yitip giden çocukları,

kadınları hatırlattı. Suyun yeryüzündeki önemini derinden hissettirdi. Anlattıkların dışında neler belirtebilirsin?

İ. Çınar: Açlık ve susuzluk gerillanın kaderidir. Hiç aç kalmamış veya susuzluk çekmemiş bir gerilla düşünebilir miyiz? Susuzluk için ayrı bir parantez açmak gerekir. Çölleri, nehirleri, akarsuları, dereleri, çayları, pınarlarıyla ün yapmış bir coğrafyanın çocukları olan dağlıların, gerilla hayatları boyunca sık sık susuz kalmaları kaderin cilvesi olsa gerek. Su, yaman bir öğreticidir. Dilini bilmeniz gerekir. Dilini bilmeniz için onsuz birkaç gün geçirmeniz gerekir. Su olmadan yaşam olmaz şiarını bir slogan olmaktan öte, çatlamış dudakları, kupkuru ağzı, damağa yapışmış diliyle en iyi bilen gerilladır. Uzun gece yürüyüşlerinde gerillanın suya kavuşma anları kendi içinde büyük anlamlar taşır. Gerillanın çocukluğuna avdet ettiği anlardır, böylesi anlar. Arzu, uzakta olan, ulaşılamayan, özlenen şeye duyulan kavuşma isteğidir. Bu yüzden su/yaşam, su/özgürlük diyalektiğine gerilla gerçekliğini anlatan öykü ve romanlarda sık rastlamamız normaldir.

Zeynep Avcı: Neredeyse tüm gerilla anılarında, farklı kaynaklarda "Dersim" olgusu var. Her anlatımda inanılmaz zorluğun acısı yansıyor ama bir o kadar da dersim'e özlem! Bir gerilla için Dersim nedir, neden Dersim' e gitmek vardır gerillanın hayalinde?

İ. Çınar: Dersim bir gerilla için özgün bir yerdir. Savaşçı hayatının bir kısmını veya tamamını orada geçirmeyi hangi gerilla istemez ki? Bu büyük ilgi, sevgi ve bağlılığı Dersim'in tarihinden kopuk ele almayız. 38 katliamından, Alîşêr ve Zarifeler'den, Besê ile Seyit Rızalar'dan tutalım, Zilan yoldaşa dek süren bu kesintisiz direniş tarihiyle kurulan gönül bağıdır. Elbette Dersim'in kendine has bir romantizmi vardır. Fakat tarihsel arka planı göz ardı edilemez. Kişisel olarak benim için de çok önemli, değerli bir yere sahiptir Dersim. Beni bu mücadeleye kazandıran Dersim'li bir kadın yoldaştı. Hayallerimden biri Dersim'e gitmekti. Çok istememe rağmen bu gerçekleşmedi. Dersim, içim de bir ukde olarak kaldı. Roman ve öykülerimde Dersim'den bahsetmem, Dersim'li karakterleri sık işlemem sebebini biraz buradan alıyor.

Zeynep Avcı: Çok zorlandığım, yazarken anlatamadığım dediğin ya da şunu yazmamalıyım dediğin öyküler oldu mu?

İ. Çınar: Ladin ile Karanfil'deki toplam 14 öykünün de bir evveliyatı ve sonrası var. Elbette yazarken zorlandığım, anlatmakta güçlük çektiğim öyküler oldu. Ancak yazmamalıyım, henüz zamanı gelmedi dediğim öyküler, yayımlanmış olanlar değil, çekmecede geleceğe bıraktıklarım olabilir.

Zeynep Avcı: Kürt halkının çok trajik ve yazılmamış bir tarihi var. Dünyanın birçok yerinde verilen ulusal mücadele, devrimsel savaşlar sırasında yaşanarak yazılmış, klasikleşen, Dünyada kabul gören kitaplar var; "Savaş ve Barış", "Moskova Önlerinde" gibi. Şu ana kadar yazılanları klasikler arasına girecek bir düzeyde görüyor musun? Görmüyorsan nedenleri sence nedir?

İ. Çınar: Her halkın tarihi, trajedileri, devrimsel süreçleri kendisine özgüdür. Ezilen, sömürülen toplumların özgürlük mücadelesi ise kaçınılmazdır. Bu özgürlük mücadelesini verenlerin kendi iç tarihi vardır. Bir başka coğrafyada ki özgürlük mücadelesine ilham verebilir, etkileyebilir, benzerlikler taşıyabilir ancak aynılaştırılamaz. Dolayısıyla kendi özgürlük mücadelemizin kırk yıllık çarpıcı tarihinin edebiyatı, diğer devrim hareketlerinin edebiyatıyla şu an için karşılaştırmak doğru olmaz kanısındayım. Zira devrimci mücadelemiz tüm yoğunluğuyla sürüyor. Silahların konuştuğu yerde söz de kalem de susmaz; ama isteseniz de, istemezseniz de ikinci planda kalır. Edebiyatında bir eşref saati var. Geç yazarsanız çürür, erken davranırsanız çiğ kalır. En doğru anı bekleyip zamanında yazmak gerekir. Dikkat edilirse, savaşın en yoğun olduğu zamanlarda bile dağ ve zindan alanında romanlar, öyküler, şiirler, anı çalışmaları yazıldı; fakat yaygınlaşması, geniş kitlelere ulaşması, okunup tartışılması, özcesi görünürlük kazanması daha çok olağan süreçlerde gerçekleşiyor. Bu yüzden sürmekte olan devrimci bir mücadelenin edebiyatına ait eserleri, dünya klasikleriyle karşılaştırmak için henüz erken diye düşünüyorum. Yetişkin bir insanın yolda yürürken ikide bir yere düşmesi acayip kaçar. Fakat yürümeyi yeni yeni öğrenmiş bir çocuğun aynı durumu yaşaması doğal karşılanır.

Tüm samimiyetimle şunu belirtebilirim ki, hem dağda hem zindanda kalemleri güçlü olan arkadaşlarımız var. Kendisiyle taşıdıklarını yazmak isteyip de fırsat bulamayanlar; yazıp da yayınevlerinin tozlu raflarında eserleri bekletilenler; henüz yazmanın zamanı gelmedi diyenler; medeni cesaret gösteremeyip hakkını veremem kaygısıyla vazgeçenler vs. Günün birinde devrimci edebiyatın içinden de Tolstoy, Dostoyevski, Gogol, M. Gorki, Balzac, Gothe düzeyinde usta kalemler çıkacaktır. Fakat başta da belirtiğim gibi bunun için şartların olgunlaşması gerekir. Edebiyat kurumları, dergileri, çeviri çalışmaları olmadan bu nasıl olacak? Örneğin, kitaplarımızın çevirisi en fazla Türkçe'den Kürtçe'ye, Kürtçe'den Türkçe'ye olabiliyor. Bir Alman,

İngiliz, İspanyol, Fransız kendi diliyle eserinizi okumadan nasıl tanıyacak sizi ve içinde bulunduğunuz gerçekliği. Bu olmadan dünya edebiyatına açılmak mümkün mü?

Eskiden dağ ve zindan edebiyatı olarak yazma sorunumuz vardı. Yıllar akıp geçiyor ama nicelik olarak çok az sayıda yazınsal çalışmaya sahiptik. Fakat son 10-15 yılda hatırı sayılır bir miktarda çalışma kaleme alındı. Bu durum kendisiyle birlikte yeni bir gerçeği açığa çıkardı: Nitelik sorunu! Şu an genel olarak dağ ve zindan edebiyatının yazma sorunundan öte nitelikli yazma sorunu var. Bu yeni durum ileriki yıllarda bir seçiciliği, arayışı, yenilenmeyi, yöntem ve tarz değişikliğini yaratacak, bunun sonucunda güçlü çalışmaların açığa çıkmasına kaynaklık edecek.

Zeynep Avcı: Tüm savaş süreçleri her konuda olduğu gibi yazım sanatını da içine alan negatif etkilere her zaman maruz kalabiliyor. Yazdıklarında bu etkinin olduğunu düşünüyor musun? Ya da böylesi tepkiler aldın mı?

İ. Çınar: Sansür edebiyatın en büyük düşmanlarından biridir. Yazı hayatı boyunca sansüre uğramamış veya otosansür uygulamamış yazar var mıdır merak ederim. Edebiyatın rahatsız edici bir yanı vardır. Yazdıklarınız rahatsız edecek birini bulamadığında sizi rahatsız etmeye başlar. Takdir edersiniz ki günümüz Türkiye'sinde sansür hâlâ çok güçlü. Yazdıklarınız yüzünden başınıza gelmeyen kalmıyor, basılmamış yayınlara bile el konuluyor. Fakat bu, buzdağının bir yüzü! Özgürlük mücadelesi verenlerin kalemlerini tutsak edişi asıl trajik olandır. Hangimiz öykü, roman veya şiir yazarken bazı kaygılar yaşamadık ki? İyi niyetli ve naifçe kaygılarla da olsa otosansür uygulamayanımız var mı? Bugün genel edebiyatımızda ajitasyon ve propagandanın bu denli güçlü oluşunun sebeplerinden biri de budur. Konuların birbirine yakınlığı, karakterlerin aynı tornadan çıkmış gibi bu kadar benziyor oluşu, okunan kitapların okuyucuda yarattığı aynılık hissi kaynağını bir boyutuyla buradan alıyor.

Kişi olarak benim de yazı hayatım hep sancılı oldu. Yazdıklarımı kimi zaman yırttım, bazı öykülerimi yakmak zorunda kaldım, bazı çalışmalarıma müdahale edildi, yeniden yazdığım metinler oldu. Eskiden böylesi yaklaşımlara karşı gösterdiğim refleksler toycaydı. Gadre uğrama hissiyatının yarattığı şevk kırılması, el altında ki taslakları çöpe atma, bir daha bir şey yazmayacağım sözleri, durgun bir süreç, en son pişman olma… Kimi zaman yararınıza olan haklı eleştirileri farklı yorumlayabiliyorsunuz. Mekânsal zorluk ve sınırlanmışlık, birbirini yanlış anlama, kendini ifade edememe de önemli bir handikap. En sık aldığım eleştiri, yazdıklarımda ideolojik yönün eksik oluşu. Ben de kendimi şöyle savunuyorum: Siyasi bir metin yazmıyorum ki… Eğer siyasi bir makale veya ideolojik/politik bir yazı kaleme almış olsaydım, orada varsa çarpıklıklar pek tabi kabul edilmeyebilir, karşı çıkılabilinirdi. Ama söz konusu edebiyatsa alt metine bakmak gerekir. Alt metinin vermiş olduğu mesaj sağlam mı, tutarlı mı, bunu dert etmek gerekir.

Gayeniz güzeli anlatmaksa çirkin olanı göstermekte bir yöntemdir. İyiyi göstermek için kötüye ihtiyaç duyabiliriz. Doğruyu anlatmak için yanlıştan başlamak gerekir bazen. Kimi edebi eserlerde kahramanlığı hafızalara kazındıran ihanetin büyüklüğü olur. Önderliğimiz, Kürt tarihin de bu iki olgunun at başı gittiğini vurgular. Birini görmezden gelerek diğerini hakkıyla anlatamayız. İster özgür mekânlardan olsun, ister zindan, bazı yakın arkadaşlarım, "kimi roman ve öykülerinde neden negatif öğeler ön plana çıkıyor?" diye soruyorlar. Bu sorunun cevabını genellikle şu örnek üzerinden veriyorum: İki tablo düşünün. İlk tablo tamamen kapkara ve ortasında bembeyaz bir nokta var. İkinci tablo ise bembeyaz ve herhangi bir yerinde yine o beyaz nokta var. Sizce beyaz nokta hangi tabloda daha iyi görünür, göze çarpar, dikkat çeker? Bence ilki. Tablonun karanlığı, beyaz noktayı daha iyi ifade etmek içindir. Yıldızları izleyebilmek için gecenin karanlığına ihtiyaç duyarız. Suyu anlatmak için susuzluğu, baharı göstermek için zemheri kışları, dağ buluşmalarının heyecanını hissetmek için o zorlu ayrılıkları yaşamak gibi.

Zeynep Avcı: Okuyucuya bilinmeyen yerlerden sesleniyor yazdıkların. Peki, herkese ulaşabiliyor musun?

İ. Çınar: Geniş bir kitleye ulaşabildiğimizi belirtemeyiz. Fakat gelen okuyucu mektupları, o mektuplarda dile gelen düşünceler insana güç ve moral veriyor. Hiç tanımadığınız, görmediğiniz insanlarla yazdıklarınız üzerinden kurduğunuz bağ heyecan verici. Yıllarca verdiğiniz emeğin sonucunu görmek, boşa gitmediğini bir anlama dönüştüğünü hissetmek güzel bir duygu. Yıllar önce bir dağ başında ağlayarak veya gülerek karaladığınız bir öykünün bugün hiç tanımadığınız biri tarafından okunurken aynı hissiyatı yaratıyor olması hem ilginç hem de çok anlamlı.

Bilindiği gibi edebiyatında bir pazarı var. Kapitalist ağlarla örülü bu pazara bizim gibi devrimci edebiyatla uğraşanların girmesi bir yana, o pazarda bulunma isteği bile anlamsız. Eğer o pazarda kendinize bir yer bulduysanız ya pazar değişmiştir ya da siz. Günümüz koşullarında bu pazara girmeniz için yıllar yılı kendinizle taşıdığınız bazı de-

ğerlerden soyunmanız gerekir. Bu yüzden gerçekçi olmak gerekir. Siyasi kimliğinizle edebi kimliğiniz arasında sizi bir tercihe zorlayan, buna göre pazar kapısından ya içeri alan ya da geri çeviren bu zihniyete karşı sağlam duruş ilkeseldir. Herkes kendi dalga boyunda seyretmeli, yabancı sularda kulaç atmamalı bence.

Zeynep Avcı: Çeşitli toplum kesimleri savaş karşıtı tutum içerisinde yer alıyor. Sen de kitaplarında savaşın görünmeyen yüzünü anlatıyorsun. Yani dağın öte yüzünü okuyucuya göstermeye çalışıyorsun. Yazdıklarını, bu savaş karşıtı olanlardan okuyanlar oldu mu, olduysa nasıl bir tepki aldın?

İ. Çınar: Bence yeryüzünün en büyük savaş karşıtları, bizzat savaşın yarattığı acıları bedenlerinde kapanmaz izlerle taşıyanlardır. Ezilen, sömürülen, hakları gasp edilen halkların özgürlük davasını yürütenler için savaş, hiçbir zaman tercih edilen bir olgu olmamıştır. Bu, bizim gerçekliğimizde de böyledir. Önderliğimiz, fiziki savaşın, genel savaşımızın yüzde beşini temsil ettiğini, asıl savaşın içte verildiğini belirtir. Bizi tanımayanlar veya uzaktan izleyenler sadece dışa yansıyan fiziki savaşımızla bizi ele aldılar, değerlendirdiler, yanlış izlenimlere ulaştılar. Egemen olanın mazlumu şeytanlaştırma siyasetinin bu konuda da önyargılara yol açtığı bir gerçek. Bu, bizim dışımızda gelişen durumu ifade eder. Peki, bizler kendimizi ne kadar anlatabildik? Dağın öte yüzünde yaşanan hakikatte ne kadar ışık tutabildik? Edebiyatımız daha çok yüzde beşe mi eğildi, yoksa yüzde doksan beşlik o büyük yaşama mı? Elbette fiziki savaş gerillanın bir gerçeği. Ancak bir gerillanın yaşamının tamamı bundan ibaret değil. Doğa şartlarıyla mücadele; hayvanlarla kurulan sessiz uyum; yoldaşlar arasındaki o kopmaz, güçlü bağ; kadınların erkeklere karşı verdiği iç devrimci mücadele; insanların kendi gerilikleriyle amansız çatışması; irade savaşı; düşmeler, kalkmalar; ayrılıklar, kavuşmalar; sevinç ile hüzün; özlemler, geleceğe duyulan umut ve daha neler-neler… Dağ öyküleriyle daha çok yüzde doksanbeş olana eğilmek istedim. Dağ savaşçılarının böyle bir gerçeği, böylesi hikâyeleri de var demek istedim. Şimdiye kadar dağ öykülerine ilişkin olumlu tepkiler aldım. Hem arkadaşlarımın değerlendirmeleri hem de okuyuculardan gelen mektuplar büyük birgüç oldu benim için. Tabii her öykünün ayrı bir özgünlüğü var. Bu yüzden, keşke şu öykünün sonu şöyle bitseydi diyenler oluyor. Ya da ondört öyküyü beğeni sırasına koyduklarında birisi için listenin başında olan, bir diğeri için sonda olabiliyor. Bir okuyucunun çok beğendiği bir öykü, bir başkası için ortalarda veya sonlarda kendisine yer bulabiliyor. Dolayısıyla bir kitapta herkesin olmasa da, birçok kişinin kendisine ait bir şeyler görüp hissetmesi önemlidir benim için.

Zeynep Avcı: Bir tutsak yazar olarak feminem bir anlatım neden yok? Bir erkek gerilla ile kadın gerillanın yaşadığı zorluklar dağ koşullarında sonuçta aynı değil. Kadının penceresinden bir roman okuyabilecek miyiz peki?

İ. Çınar: Zor bir soru. Ama tüm içtenliğimle cevaplamak isterim bu soruyu. Bizler, yani özgürlük hareketinin üyelerinin üzerinde sayısız kadın yoldaşın emeği var. Erkek egemen geriliklerimizle mücadele yolunda katetmemiz gereken uzun bir yol var hâlâ. Fakat bu uzun maratona başladığımız noktadan çok ilerde bir yerde olduğumuz da inkâr edilemez bir gerçek. Bunu inkâr etmek, şimdi toprak altında olan yıldızlarımızın ve hâlâ bizimle yol arkadaşlığı yapan kadın yoldaşlarımızın o eşsiz emeklerine hakaret olur. Eğer bunca tecrübe ve birikime rağmen; edebi metinlerimizde erkek egemen esintiler gözleniyorsa topraklar başımıza! Kişi olarak hiç olmazsa o emeğe saygısızlık yapmamaya, bağlı kalmaya çalıştım, çalışıyorum. Roman ve öykülerimde de kadın karakterlerin duruşu apaçık ortada. Ama buna rağmen biri çıkıp da metinlerinde erkek egemenlikli bakış hâkim derse, kendime dönüp şunu söylerim: "Annenden başlayıp teyzelerine, oradan yüzlerce kadın yoldaşına kadar uzayan o büyük, hakkı ödenemez emeğe layık olamadın…

Bazı öykülerimde kadın ana karakterdir. Direk, onun dilinden okuruz hikâyeyi. Fakat genel olarak tasvip ettiğim bir durum değildir bu. Yaşlı bir insanın çocuk gözünden edebi bir metin kurgulaması, anlatması, yazması doğaldır. Zira çocukluk her insanın anavatanıdır. Fakat bir erkeğin kadın doğasını çok iyi bildiği, her ayrıntıya hâkim olduğunu söylemek safsatadan ibarettir. Yazılmaz, yazılamaz demiyorum ki böylesi kitaplar çok fazla, ama ne kadar gerçekçi? Zaten her alanda olduğu gibi edebiyat dünyasında da kadın dezavantajlı. Bir zahmet bırakalım da kadınlar kendi tarihlerini, romanlarını, hikâyelerini yazsınlar. Kadını kadından daha iyi biliriz, anlatırız, yazarız düşüncesinde olmayalım. Dünya edebiyatında kadın penceresinden erkek yazarların kaleme aldığı sayısız eser var. Bu kitapların girişinde ki teşekkür kısmına iyi bakmak gerekir. Bu tarz romanlar yazılmamalı demiyorum. Çok iyi bildiğimizi sandığımız ama yabancısı olduğumuz bir dünya var karşımızda, bunu bilelim yeter.

Zeynep Avcı: "Bu ülkede yaşanan acımasız ve korkunç savaşa-tanıklık eden dağlara,

vadilere, ağaçlara, kayalara, sulara ve binbir çeşit canlıya kulak verirseniz, size birbirinden acı hikâyeler anlatacaklardır" dedin ve "saklı yara" da ki "çözümlenen an değil tarih, birey değil toplumdur" belirlemesinden yola çıkarak anlatmaya çalıştığın hikâyeleri yazmaya devam edecek misin?

İ. Çınar: Ladin ve karanfil'le başlayan dağ öyküleri serisinin üçüncü ve dördüncü ciltlerle devam edeceğini umuyorum. Umuyorum, çünkü dağ günlüklerime ulaşmaya çalışıyorum. Her daim gerillanın tatlı belası olan hirçoların hışmına uğramamışsa günlüklerim, bir gün sahibine döneceğine inanıyorum.

Özgürlük hareketinin kırk yıllık tarihi bir denizse, bizim yazdıklarımız o denizden birkaç damladır. Yirmi binin üzerinde kaybettiğimiz canımız var. Bunların her birinin ayrı, apayrı hikâyesi var. Salt bir boyun borcu, ahde vefa olarak kaleme sarılsak şimdiye kadar yaptığımız hataya yeniden düşmüş oluruz. "Nasıl olursa olsun yazayım yeter ki yazayım" yerine; "yazmalıyım ama nasıl? En iyi ve doğru şekilde nasıl anlatabilirim?" gibi niteliği güçlendirecek soruları kendimize sorarak bu işe başlamalıyız, diye düşünüyorum.

Zeynep Avcı: Zindan koşullarında bir tutsak gerilla, üstelik yazar olarak devam etmenin zorlukları var mı? Varsa nelerle karşılaşıyorsun?

İ. Çınar: Başta şunu belirtmek isterim ben bir yazar değilim!

Zeynep Avcı: Neden?

İ. Çınar: Çünkü her şarkı söyleyen sanatçı, her resim yapan ressam, her şiir yazanın şair olmadığı gibi, her kitap yazan da yazar değil. Edebiyat eğitimi almadım. Bu işten anlayan insanların yardımları ve kendi imkânlarımla bu konuda derinleşmeye çalıştım, araştırıp inceledim, hem okudum hem yazdım. Bir roman veya öykü yazmak için ille de edebiyat eğitimi mi almak gerekir diye çokça dile gelen itirazları biliyorum. Bu biraz da bir enstrüman çalmaya benzer. Örneğin; kimileri bağlamayı notalı çalar, kimileri rotalı. Ama her zaman notalı çalmayı kara düzene tercih ederim. Notaları bildikten sonra her enstrümanı kullanabilme kolaylaşır. Bu yüzden yazarlık benim gerçekliğime tekabül etmez. Ayrıca böylesi bir durum, dağ ve zindanda uzun yıllardır büyük bir emekle ciddi eserler açığa çıkarmış yazar yoldaşlarıma karşı saygısızlık olur. Amatörce yazıyorum, henüz yolun başında sayılırım, ciddi eksiklerim var. Edebiyatta zirve sadeliktir düsturunu unutmadan sağlam bir temele dayanmalıyım. Hayatın diğer alanlarında temelin sağlamlığı yükselmenin koşuluyken, edebiyatta ise temelin sağlamlığı sadece yükselmenizin değil; sağdaki, soldaki, öndeki ve arkadaki yapılara zarar vermemeniz için de hayatidir. Bir yapının temelinin çürük olması sadece yıkılmasıyla sonuçlanmaz; etrafına da büyük zararlar verir.

Zindanın zorluklarına gelince, Hangi birini sayalım? Aslolan zindanın zorlukları değil, kişinin bu zorluklar karşısında ki mücadele veya mücadelesizliğidir.

Zeynep Avcı: Birçok gerilla romanının, hikâyesinin; filminin yapılması zamanı gelmiş midir sence? Ya da yazdıklarının bir filme dönüşmesi günümüz Türkiye koşullarında mümkün mü? En son "Bakur" belgeselinin başına gelenleri okuduk basından…

İ. Çınar: Başta Ş. Halil Uysal olmak üzere birçok kişi kameralarını dağa ve dağ gerçekliğine çevirip filmler yaptılar, yapıyorlar. Şu da bir gerçek ki her olgu kendi mecrasında akmak ister. Örneğin, Beritan'ın romanı yazılsaydı belki de filmi kadar etkili olmaz, geniş kitlelere ulaşamazdı. Bu birazda müziğe benziyor. Her şarkının kendi çalgıları vardır. Yanlış enstrüman seçimi, iyi niyetli bir fikrin sonucu da olsa ters sonuçlar doğurabilir. Onun için bazı öykü ve romanların beyaz perdeye aktarılmasına karşıyım. Günümüzde birçok roman senaryoya çevrilirken arada bir şeyler kaybolup gidiyor veya kendi gerçekliğinden uzaklaştırılıyor. Bu kaygı bende var açıkçası. Şu an Ladin, Beyaz Esaret, Karanfil ve Tefin Gizemi öykülerime ilişkin öneriler, fikir alışverişi var ama bahsettiğim kaygıdan ötürü sıcak bakmıyorum. Şimdiden bir şeyler söylemek güç. İlerde bu öyküler veya diğer kitaplarım kısa metrajlı bir filme mi konu olur? Yoksa filme mi aktarılır bilemem. Şu anki düşüncem böyle kalması yönün de. Ama Halil Uysal titizliğinde bir senaryo yazımına kaynaklık ederse neden olmasın…

Bakur'u örnek verdiniz. Eğer çatışmalı ortama geri dönülmeseydi ve normal şartlarda olsaydık, film festivalinde yasaklanan Bakur'dan değil, ödül alan Bakur'dan şu an bahsediyor olacaktık. Fakat Bakur'un maruz kaldığı uygulama değerinden birşey kaybettirmedi. Eğer romanınız, filminiz, şarkınız, tiyatronuz birilerini rahatsız etmiyorsa, kendinizden şüphe etmeye başlarsanız iyi edersiniz.

Zeynep Avcı: Son olarak eklemek istediklerin varsa dinlemek isterim. Zaman ayırdığın için teşekkür ederim.

İ. Çınar: Ben teşekkür ederim. Son olarak söylemek istediğim, sonsuz bir özlemle teşekkürler Halil'im…

(İlhami Çınar Balıkesir L Tipi Cezaevi'nde kalıyor.)

Dağ öyküleri (Ladin, Karanfil) üzerine. Yazarın farklı kitapları da bulunmakta (Lilavla, Sıya'nın Güncesi vb.) ■

SİNEMA NOTLARI
GÖRDÜĞÜM OSCAR'LILAR

Çocuklara yönelik cinsel istismar, tecavüz, taciz kuşkusuz yalnızca ABD, yalnızca Katolik Kilisesi vb.nin sorunu değil. Bütün toplumlarda –bizde de– yaygın ve fakat üzerine konuşulması zor, birkaç on yıl öncesinde hatta tabu olan bir konu. Batıda birkaç on yıl öncesinde, bizde de yeni yeni konuşulmaya başlanan bu konuda yapacak çok şey var. Spotlight umarım daha çok konuşmaya, tacizcilerin üzerine daha fazla yürümeye vesile olur.

■ **ANUŞ PAZARCIYAN**

Spotlight
(Far)
(ABD, 2015)

Yönetmen: Tom McCarthy
Senaryo: Tom McCarthy ve Josh Singer
Oyuncular: Mark Ruffalo, Michael Keaton, Rachel McAdams, Liev Schreiber, John Slattery, Stanley Tucci, Brian d'Arcy James, Gene Amoroso vd.

Spotlight, 2016'da "En iyi film" ve "En iyi özgün senaryo" (Tom McCarthy&Josh Singer) Oscar'larını kazandı.

Film aynı zamanda En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu (Rachel McAdams), En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu (Mark Ruffalo), En İyi Yönetmen (Tom McCarthy) ve En İyi Kurgu (Tom McArdle) dallarında da Oscar adayı idi.

Spotlight, çok önemli bir toplumsal yaraya parmak basan cesur konusu ve klasik araştırmacı gazeteciliğe övgüsüyle kuşkusuz yılın en politik ve en iyi filmlerinden biri.

Filmde anlatılan öykünün gerçek olaylara dayandığı açıklaması var filmin girişinde.

Öykü "The Boston Globe" adlı günlük gazetede çalışan dört gazetecinin Boston Rum Katolik Kilisesi'nde yaşanan papazların erkek çocuklara yönelik pedofil cinsel istismarını ortaya çıkarmasının öyküsü.

Film 2001 yılında, emekliye ayrılan gazetenin genel yayın yöneticisinin yerine merkezden tayin edilen yeni bir yöneticinin gelmesiyle başlıyor. Bu yeni yönetici –Marty Baron– (Liev Schreiber) gazetenin dört kişiden oluşan Spotlight isimli araştırma takımını gazetede yer alan bir haberin peşini izlemekle görevlendiriyor. Haber pedofil bir Katolik papazın erkek çocuklara yönelik cinsel istismarı ve kardinalin bu olayın üzerini örtmesi ile ilgilidir.

Sonrası Roby'nin (Michael Keaton) liderliğindeki Spotlight (Far) takımının, ABD Katolik Kilisesi tarihinin en büyük skandallarından birini adım adım ortaya çıkarmasının öyküsü. Kilisenin üzerine çevrilen far, kilisede papazların kendilerine Tanrı adına emanet edilen çocuklara yönelik cinsel istismarının korkunç boyutları yanında, bu rezilliği örtme konusunda idari ve siyasi bütün yönetimin nasıl işbirliği içinde olduğunu görünür kılıyor. Bu işbirliğinin içinde sonuçta — objektif olarak— kendisine bu konuda daha önce gelen bir ihbarın peşini izlemeyen, bu konuda ısrarcı olmayan Spotlight takımının şefi Roby ve gazete yönetimi de var.

Spotlight klasik sinema diliyle, klasik bir araştırmacı gazetecilik öyküsü anlatıyor. "En İyi Film" kategorisinde yarıştığı filmlerle karşılaştırıldığında kuşkusuz en "eski moda" olanı. Kronolojik olarak anlatılan bir öykü; görsellikten çok diyaloglara dayalı bir film; vurdulu kırdılı aksiyon sahnelerine ihtiyaç duymayan normal bir hız; oyunculara oyunculuklarını göstermeleri için imkân tanıyan bir yönetim; her sahneyi yorumlama ihtiyacı duymayan,

geri duran, rahatsız etmeyen bir film müziği. Henüz bütünüyle dijitalleşmemiş, aslında önemli ölçüde geçmişte kalan bir gazeteciliğe, onun şahsında gerçeğin aranmasına çağrı ve övgü filmi Spotlight. Spotlight'a "En İyi Film" Oscarı'nın verilmesi yaş ortalaması 60 üzeri olan ABD Sinema Akademisi üyelerinin geçmişteki iyi filmlere duydukları özlemin de bir ifadesi olabilir diye düşünüyorum.

Çocuklara yönelik cinsel istismar, tecavüz, taciz kuşkusuz yalnızca ABD, yalnızca Katolik Kilisesi vb.nin sorunu değil. Bütün toplumlarda –bizde de– yaygın ve fakat üzerine konuşulması zor, birkaç on yıl öncesinde hatta tabu olan bir konu. Batıda birkaç on yıl öncesinde, bizde de yeni yeni konuşulmaya başlanan bu konuda yapacak çok şey var. Spotlight umarım daha çok konuşmaya, tacizcilerin üzerine daha fazla yürümeye vesile olur.

The Revenant

(Diriliş)
(ABD 2015)

Yönetmen: Alejandro G. Iñárritu
Senaryo: Mark L. Smith ve Alejandro G. Iñárritu
Oyuncular: Leonardo Di Caprio, Tom Hardy, Domhnall Gleeson, Will Poulter, Forrest Goodluck, Paul Anderson, Kristoffer Joner, Joshua Burge, Duane Howard, Melaw Nakehk'o, vd.

Türkiye'de Diriliş adı altında gösterime giren The Revenant gerçekte bir diriliş öyküsü değil. Revenant zaten diriliş değil "geri dönüş" daha doğrusu "geri dönen" olarak çevrilmeli.

Anlatılan 19. yüzyılın sonunda vahşi bir doğada avcılık yapan ve öldürdükleri hayvanların derilerinin satışı ile geçinen bir grup "beyaz" insanın, en başta da Hugh Glass'ın (Leonardo Di Caprio) "geri dönüşü"nün öyküsü. Hugh Glass, gruptaki diğer beyazlardan değişik olarak bir süre bir yerli kabilesinde yaşamış, bir yerli kadınla evlenmiş ve yarı yerli yetişkin bir oğlu olan bir avcıdır. O eşini, oğlu Hawk (Forrest Goodluck) annesini beyazların vahşi bir saldırısında yitirmiştir. Grup bir av yolculuğu ertesinde elde ettikleri zengin deri yüküyle beyazların güvenlikli alanına dönüş yolculuğundadır. Grup bu dönüş yolculuğunda bir yerli kabilesinin saldırısına uğrar. Grubun üçte ikisi çatışmalarda telef olur. Geri kalanlar önce bir nehir gemisine sığınırlar. Ancak yerliler nehir boyunca onları beklemektedir. Grup "Geri

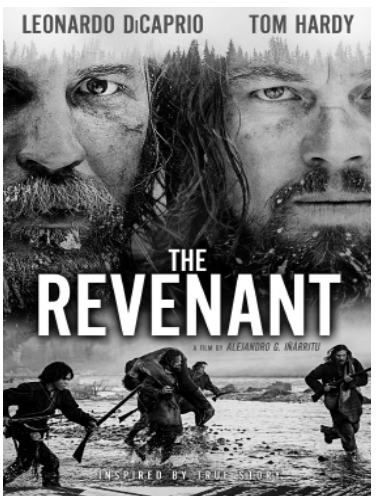

Dönüş"ün karadan daha güvenlikli olacağı düşüncesiyle gemiyi terk eder. Kış kapıdadır. Vahşi doğada her an saldırıya uğrama tehditi altında meşakatli bir yolculuk başlar. Bu yolculuk sırasında bir sabah yol ararken yanlışlıkla bir boz ayı anası ile yavrusu arasında kalan Hugh Glass, ana boz ayı ile ölümüne bir mücadeleye girmek zorunda kalır. Sinema tarihinde yerini alacak bu korkunç dövüş sahnesinde sonuçta yenen insan olur. Fakat ayının üzerinden silindir gibi geçtiği, her tarafı kırık çıkık içinde, ağır yaralar almış olan, boğazından aldığı yara nedeniyle konuşamayan bir insan! Grup ağaç dallarından yapılmış bir sedye ile Hugh'u taşımaya başlar. Ancak bu taşıma işi grubun hareketini olağanüstü yavaşlatmaktadır. Bu arada kış yüzünü göstermeye başlamıştır. Doğa şartları taşıma işini iyice zorlaştırmaktadır. Sonunda grubun başını çeken yüzbaşı Andrew Henry (Domhnall Gleeson) 100 dolar ödül karşılığı Hugh'un başında kalıp, yardım gelene kadar bekleyecek üç "gönüllü"yü geri bırakarak, yola devam eder. Hawk dışında genç Jim Bridger (Will Poulter) ile birlikte askerlikten ayrılma John Fitzgerald (Tom Hardy) Hugh'un yanında kalırlar. Hawk ile Jim'in derdi ödül değildir. Onlar sözü verilen ödülü aldıklarında John'a vereceklerdir. John'un ise Hugh'la geri kalmasının tek nedeni paradır. Jim'in olmadığı bir sırada, sedyeye iplerle bağlı ve konuşamaz durumda olan babasının gözleri önünde Hawk'ı öldürür. Ve cesedini saklar. Jim geri döndüğünde Hawk'ın kaybolduğunu, herhalde yerliler tarafından öldürülmüş olacağını söyleyerek, kendilerinin de hemen kaçmaları gerektiği konusunda Jim'i ikna eder. Yine Jim'i, Hugh Glass'ın yaşama şansı olmadığı, doğru olanın

onu gömüp kaçmak olduğu konusunda ikna eder. Yarı ölü Hugh'u alelacele kazdıkları mezara koyup, üzerine biraz toprak atıp yola koyulurlar.

Filmin bundan sonraki bölümü yarı ölü Hugh Glass'ın intikam ateşi ile hayata tutunması öyküsüdür. Onun bu öyküdeki dostları bir yandan düşman gibi görünen doğadır. Diğer yandan yine düşman gibi görünen bir yerli kabilesidir.

Bir dizi inanılmaz macera ertesi aç gözlü John Fitzgerald'ı kendi elleriyle öldürme —intikamını alma —imkânını eline geçirdiğinde, bunu yapacak yerde, onun yaralı vücudunu akar suyun akışına bırakmayı, doğanın acımasına veya acımasızlığına terk etmeyi tercih eder. İntikam oğlunu geri getirmeyecek, çektiği acıları ortadan kaldırmayacaktır.

Iñárritu The Revenant'ta insanlar arası ilişkileri ve bu kez bütün filmlerinde olduğundan daha fazla doğa ile insan arasındaki ilişkileri çok karmaşık bir öykü çerçevesinde sorguluyor.

Revenant üç saatin nasıl geçtiğini bilemeyeceğiniz, sinema diliyle, olağanüstü doğa resimleriyle, oyunculuğuyla seyirciyi ilk andan içine çeken ve bir daha bırakmayan bir film. Bir Iñárritu filmi. Usta işi bir film.

Daha az karmaşık, daha fazla inanılır bir öykü filmi çok daha iyi yapabilirdi. Fakat Iñárritu basit olanı sevmiyor nedense. Bu onun tarzı. Ve tabii bütün Iñárritu filmlerindeki temel fatalist yaklaşım bu filme de damgasını vuruyor.

Bu yılki Oscar ödülleri için Revenant, En iyi Film, En İyi Yönetmen, En İyi Görüntü Yönetimi, En İyi Müzik, En İyi Kurgu, En İyi Erkek Oyuncu, En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu dallarında adaylar arasındaydı.

Sonuçta Alejandro G. Iñárritu "En İyi Yönetmen" Oscar'ını aldı.

Emmanuel Lubetzki, En İyi (Kamera) Görüntü Yönetmenliği Oscar'ını aldı.

Leonardo Di Caprio da nihayet, ilk Oscar adaylığından 22 yıl sonra ve toplam 6. adaylığında "En İyi Erkek Oyuncu" Oscar'ını aldı.

The Big Short

(Büyük Açık)
(ABD, 2015)

Yönetmen: Adam Mc Kay
Senaryo: Adam McKay–Charles Randolph
Oyuncular: Christian Bale, Steve Carell, Ryan Gosling, Brad Pitt, Finn Wittrock, Karen Gillan, Marisa Tomei, Melissa Leo, Adepero Oduye, vd.

Mark Twain'den bir alıntı ile başlıyor The Big Short:

"Başımızı derde sokan bilmediğimiz şeyler değil; başımıza asla gelmeyeceğinden emin olduklarımızdır"

Günümüzde kapitalizmin finans sektöründe olup bitenleri, bu sektörün nasıl yürüdüğünü gülerek, güldürerek anlatan, bence iktisat ve işletme fakültelerinde derslerde gösterilmesinde büyük bir yarar olduğunu düşündüğüm bir film bu.

2005 sonrası, 2008 Eylül'ü öncesi dönem. Bütün dünyada borsalar yükseliyor. ABD'de görünürde ekonomi almış başını gidiyor. Sanki hiç sonu gelmeyecekmiş gibi görünen bir büyüme sözkonusu. En hızlı gelişen alan inşaat sanayi. Bankalar yaşamaya yeter geliri olmayanlara bile ev almaları için kredi veriyor. Ev mülkiyetine talep şişiyor. Onunla birlikte ev, arsa ve inşaat fiyatları yükseliyor. Gayrimenkula tam bir hücum sözkonusu. Ama ne gam... Bankalar hem inşaat şirketlerine, hem alıcılara kredi vermek için sırada bekliyor. Merkez Bankası iç tüketimi canlandırma adına bankalara nerede ise sıfır faizle para akıtıyor. Bankalar kredilerinin geri dönmemesi rizikosunu, bir yandan evleri ipotek ederek, diğer yandan bir çoğu bankalarla iç içe olan sigorta şirketlerine sigorta ettirerek güya ortadan kaldırıyor. Sigorta şirketleri de banka sigortalarını başka sigorta şirketlerine sigorta ettiriyor. Sonra bu sigorta poliçeleri paketler halinde toplanıp borsada satışa sunuluyor. Bu arada ipotekler de paketlenip satışa sunuluyor. Borsada satışa sunulan bu çorbanın suyunun suyu, bu "türev", "derivat" paketleri satın alanlar tarafından yeniden paketlenip yeniden satışa sunuluyor. Tam bir saadet zinciri oyunu oynanan. Herkes hayatından memnun. Bu saadet zincirinin en zayıf halkası, görünürdeki bütün zenginliğin üzerinde yükseldiği ilk halka. Verilen ev kredilerinin geri dönmesi gerekiyor. Bunun büyük çapta gerçekleşmemesi halinde bütün sistem çökecek. Bunun olacağı garanti. Sadece zamanı bilinmiyor.

Lehmann, Merrill Lynch, Barclays, Citibank, Credit Suisse, Deutsche Bank, Goldman Sachs, JP Morgan, Morgan Stanley, UBS gibi bütün büyük bankalar, AIG/Allianz gibi sigorta devleri, hepsi bu işin içinde. Ve hepsi iyice şişen balonun patlayacağını bildikleri halde, hiçbir şey olmayacakmış gibi davranıyor; yeni derivatlar satın alıp yeniden paketleyip piyasaya sürmeye devam ediyorlar.

The Big Short'un baş karakteri Michael Burry (Christian Bale) çok başarılı bir hedge-fon menajeridir. İşi kendisine borsada çoğaltılması için verilen paraları doğru yatırımlarla çoğaltmaktır. Sermaye sahibi "müşterileri"nin güvenine sahiptir. O, gerek bütün verileri gerçekçi bir gözle izleyip sonuçlar çıkararak, gerekse doğrudan alanda yaptırdığı araştırmalar sonucu, ABD'de gayrimenkul pazarındaki balonu, bunun patlamasının kaçınılmaz olduğunu, bunun ise bir genel finansal krizi tetikleyeceğini görür. Bu konuda müşterilerini, tanıdığı bankerleri ve menajerleri uyarır. Fakat büyük çoğunluk bu uyarıları ciddiye almaz. Onlara göre gayrimenkul pazarı "gayet sağlam"dır. Getirdiği olağanüstü kârlar bunun açık göstergesidir. Filmde dendiği gibi: "Gerçekler şiir gibidir. Çoğu insan şiirden nefret eder"

Michael Burry kendisine "emanet edilen" fonları gayrımenkul pazarından çekmeye, başka daha az getirisi olan alanlara yatırmaya başlar. Müşterilerinin büyük çoğunluğu bundan hiç hoşnut olmaz. Paralarını geri çeker. Michael Burry'nin firması iyice küçülür.

Bu arada kimi "yatırımcı banka"lar bir tesadüf sonucu Burry'nin öngörülerinin doğru olduğunu öğrenerek, gelecek finans krizinden kâr etmek için adımlar atmaya, finans krizinin geleceği iddiası üzerine kurulu fonlar yaratıp satmaya başlarlar. Bunlar çok değil bir yıl sonraki büyük finansal krizden büyük kazançlarla çıkarlar. Burry ve onun gibiler ise milyonlarca insan için işini, evini kaybatme, yoksullaşma anlamına gelen bir krizden büyük kazanç elde etme imkânını kullanmak

"ahlaklı bir iş değil"dir. Bunlar hâlâ kapitalizmin ahlakla bağdaşabileceğini düşünen ve Big Short'un onların yanlış düşündüğünü gösterdiği tiplerdir.

2007 Ağustos'unda gayrimenkul piyasası, kredilerin geniş çapta geri dönmemesi ile tıkanır ve çöker. Birkaç kez satılmış görünen onbinlerce konutun yalnızca kağıt üzerinde satılmış olduğu, var görünen yüz binlerce konutun yalnızca kağıt üzerinde var olduğu açıkça çıkar ortaya. Sonuç yüz binlerce kağıt üzerinde ev sahibinin iflası, işe yaramayan, satılamayan ipotekli boş evler, inşaat sanayinin durması, yüzbinlerce emekçinin işsizler ordusuna katılması vs.dir. Bu arada küçük ve orta boy bankalar, sigorta şirketleri vb. de batar. Merkez bankasının banka kredilerinin faizini yükseltmesi balonun patladığının resmen ilanıdır. Bu bir yıl sonra borsa çöküşlerini birlikte getiren büyük finansal krizin tetikleyicisi "Mortgage" krizidir.

Burry haklı çıkmıştır.

Kurguda oldukça karmaşık görünen finansal işlemleri normal hayat diline çevirmek için ilginç bir yöntem kullanılıyor filmde. Brechtvari koro işlevini gören açıklamalar giriyor araya.

Önce bir starlet, köpüklü bir banyo küveti içinde, bize şampanya köpüğü somutunda borsada bir tahvil'in nasıl "değer"lendiğini açıklıyor.

Sonra çok ünlü bir sosyete restoranının çok ünlü baş aşçısı, menü listesinde yer alan ve fakat anda bulunmayan bir balık yemeği yerine, bir başka balık yemeğinin müşteriye nasıl yutturulduğu somutunda, borsada alınıp satılan "paket"lerin üzerinde yazan ile içindekinin nasıl aynı olmadığını anlatıyor.

Bir üçüncü öykü Las Vegas'ta bir kumarhanede geçiyor. Orada kumar masasında bir şanslı müşteri sürekli kazanıyor. Onun sürekli kazandığını gören bir kalantorun süs eşyası sevgilisi onun bir sonraki oyunu da kazancağı üzerine iddiaya giriyor. Bir başkası da aynı iddiayı yükseltiyor. Buna karşı başkaları da bu sefer kazanamayacağı iddiasına giriyorlar. Bir süre sonra masadaki kumarbazların kazanacağı veya kazanmayacağı üzerine iddialar masada dönen paranın yüzlerce misline çıkıyor.

Filmin sonunda önce emekçiler açısından büyük yıkımlar getirmiş krizin sorumlularının mahkemeye çıkarılıp, mahkûm edildiklerini öğreniyoruz. Sonra ise bunun sadece bir şaka olduğunu.

Devran bugün de aynen sürüyor. Bir dahaki büyük patlayışa kadar.

The Big Short, konusu, kurgusu, oyunculuğu ile 2016'nın en iyileri içinde öne çıkan bir film.

The Big Short En İyi Film, En iyi Yönetmen, En İyi Erkek Yardımcı Oyuncu, En İyi Uyarlama Senaryo ve En İyi Kurgu kategorilerinde Oscar adayları arasındaydı.

Sonuçta Michel Lewis'in 2010'da yayınlanan ve ABD'de uzun süre en çok satanlar listesinde bulunan "İnside the domsday machine" (Kıyamet makinesinin içinde) adlı belgesel romanından uyarlanan senaryosu için, En İyi Uyarlama Senaryo Oscarı Adam McKay / Charles Randolph'a gitti.

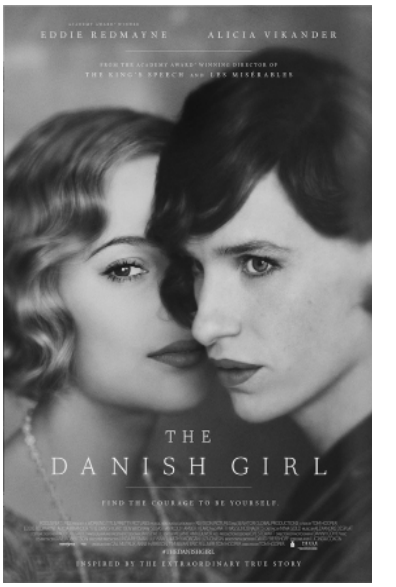

The Danish Girl

(ABD/İngiltere 2015)
(Danimarkalı Kız)

Yönetmen: Tom Hooper
Oyuncular: Eddie Redmayne, Alicia Vikander, Amber Heard, Sebastian Koch, Ben Whishaw, Matthias Schoenaerts, Adrian Schiller, vd.

Danimarkalı Kız, Spotlight ve The Big Short gibi yaşamış karakterlerin öyküsünü anlatan bir film. Bunlardan farkı karakterlerin yaşadığı dönemin 1920/1930'lar olması, içinde yaşadıkları çevrenin de bohemyan sanatçı çevresi olması, öykünün de ilk ikisine göre çok daha kişisel olması. Fakat yaşanan dram kişisel olmasına rağmen, toplumda cinsiyetçilik sorununu, bu konudaki klişeleri sorgulayan ve tabuları zorlayan tavrı ile de o kadar toplumsal.

"Danimarkalı Kız", David Ebershoff'un 2002'de yayınlanan ve büyük başarı kazanan romanının sinemaya aktarımı.

Öykü kısaca şöyle: Amerikalı ressam Gerda Wegener,

1920'li yıllarda eşi Danimarka'lı doğa manzarası ressamı Einar Wegener ile Kopenhag'ta mutlu, sanatla dolu bir hayat sürdürmektedir. (Einar Wegener gerçekte Gerda Gotlieb isimli bir Danimarka'lı kadınla evli idi.) Birgün Gerda'nın kadın modeli gelmediği için Einar eşinin isteği üzerine kadın giysileri giyerek modelin rolünü üstlenir. Bu kadın rolünü o kadar iyi oynar ki, Gerda ona Lili ismini takar. Einar'da bu cinsiyet/rol değiştirme oyununu sevmiştir. Sanatçıların yan yana geldiği partilere Gerda'nın kuzeni Lili olarak katılmaya başlar.

Lili'nin modellik yaptığı resimler kısa zamanda ünlenir.

Süreç içinde Einar aslında kendini yanlış bir vücut (erkek vücudu) içinde hapsedilmiş bir kadın olarak duyumsamaya başlar. O aslında Lili'dir.

Onun kendini kadın cinsiyetine ait duyumsamasını eşi Gerda'da istemese de kabullenmek zorunda kalır ve ona yardımcı olmaya çalışır. (Gerçek yaşamda bu böyle olmuyor. Einar'ın gerçek eşi onu terk ediyor.)

Einar daha sonra Almanya'da 1930 yılı başlarında ilk cinsiyet değiştirme operasyonunu yaptıran Tarnsseksüel olur. Lili olarak hayatı uzun sürmez. İkinci ameliyattan birkaç hafta sonra ölür. Ölüm döşeğinde yanında eşi Gerda ve onunla birlikte üçlü bir hayat yaşadığı çocukluk arkadaşı Hans Axgil vardır.

"Danimarkalı Kız", öncelikle Einar/Lili'yi oynayan Eddie Redmayne'nin olağanüstü ve eşini oynayan Alicia Vikander'in çok iyi oyunculuğuyla inandırıcı, dönemin Kopenhag/Paris bohemyan sanatçı çevresini çok iyi betimleyen iç mekan çekimleriyle ve mükemmel kostüm tasarımı ile dikkat çekici bir film.

Bir de ikide birde araya giren ve çok güzel resimleri gereksiz yere yorumlayan müzik olmasa çok daha iyi olabilirdi.

Alicia Vikander bu filmdeki Gerda Wegener rolüyle "En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu" Oscar'ını aldı.

Bridge of Spies

(ABD/Almanya 2015)
(Casuslar Köprüsü)

Yönetmen: Steven Spielberg
Senaryo: Matt Charman, Ethan Coen, Joel Coen
Oyuncular: Tom Hanks, Mark Rylance, Scott Shepherd, Amy Ryan, Sebastian Koch, Alan Alda, Austin Stowell, Michail Gorewoi, Will Rogers, Peter McRobbie, vd.

Steven Spielberg'in yeni filmi uluslararası alanda hasım ülkeler arasındaki ilişkilerde

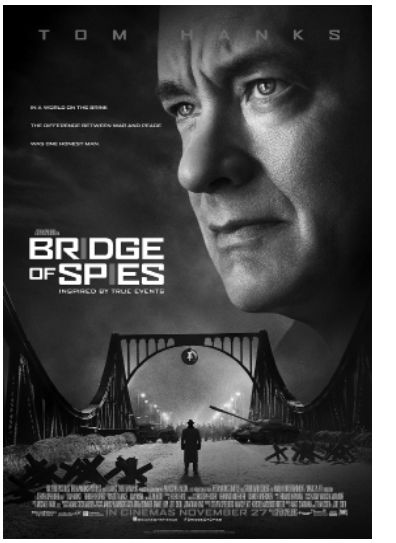

sessiz ve derinden yürütülen diplomasiye, bu arada tabii ABD için büyük tehlikeleri göze alan bir Amerikalı "yurtsever"in kahramanlığına övgü filmi.

Bu film de "bu filmde anlatılanlar yaşanmış olaylara dayanmaktadır" ön açıklaması ile başlıyor.

Yaşanmış olaylar şöyle:

Yıl 1957. Soğuk savaşın bütün sıcaklığıyla yaşandığı bir dönem. FBI ajanları uzun süredir takip altında tuttukları Rudolf Abel'in (Mark Rylance) evini basarak onu tutuklarlar. Basit bir ressam hayatı yaşayan Ruolf Abel bir Rus casusu olarak deşifre edilip, birçok kanıtla mahkeme önüne çıkartılır. Mahkûm edileceği kesindir. Fakat burası ABD gibi bir hukuk devleti olduğundan tabii(!) her sanık gibi onun da devlet tarafından garanti edilmiş savunma hakkı vardır. Her sanık gibi onun da "hakkaniyetli" bir şekilde yargılanması gerekir. Devletin tayin ettiği avukatlık görevi büyük bir avukatlık bürosunda başarılı bir sigorta avukatı olan James Donovan'a (Tom Hanks) düşer. Aslında bir antikomünist ABD yurtseveri olan James Donovan bir Rus casusunu savunma görevinin kendine düşmüş olmasından hoşnut değildir. Fakat aldığı avukatlık eğitimi ona her sanığın en iyi biçimde savunulması hakkına sahip olduğunu öğretmiştir. Meslek ahlakı gereği işini iyi yapması gerekir. Donovan, ev baskını ve aramasının hakim kararı olmaksızın yapılmış olmasından yola çıkarak, bu kanun dışı işlemle elde edilen delillerin geçersiz olduğunu savunur. Ayrıca Abel, ABD vatandaşı olmadığından –Abel resmi olarak İngiltere vatandaşıdır– onun "vatana ihanet" ile suçlanamayacağını da ileri sürer; beraat talep eder.

Dava hakimi Mortimer Byers (Dakin Matthews) bütün bu gerekçelerin ABD'nin çıkarları karşısında anlamsız olduğunu açıklar. Jüri, Rudolf Abel hakkında onun suçlu olduğu sonucuna varır. Vatan hainliği ve casusluk suçları idam cezasına kadar varan cezaları öngörmektedir. Filmin anahtar sahnelerinden biri Hakim Myers ile Donovan arasında cezanın ne olması gerektiği konusunda yürütülen pazarlık sahnesidir. Donovan ölüm cezası yerine verilecek yüksek bir hapis cezasının ve Abel'in böylece elde ilerde kullanılabilecek bir koz olarak elde tutulmasının ABD'nin çıkarları açısından daha doğru olacağı konusunda hakimi ikna eder. Myers Abel'i otuz yıl hapis cezasına mahkûm eder. İdam bekleyenler için bu karar tatmin edici değildir. Donovan ise daha önce mahkemede savunduğu gerekçelerle davayı temyize taşır. Temyiz 4'e karşı 5 oyla hükmü kesinleştirir. Bir Rus casusunu böyle sonuna kadar savunan, beraat talep eden Donovan antikomünist medyada komünist dostu olarak teşhir edilir, evine saldırılar olur, kendisi ve ailesi tehditler alır.

Bu arada 1 Mayıs 1960'da bir U-2 casusluk uçağı Rusya hava sahası içinde vurulur. Uçağın pilotu Gary Powers (Austin Stowell) eğitim sırasında aldığı uçağın vurulması halinde uçağı bütünüyle yok etme ve intihar etme direktiflerini yerine getirmez. Sovyet Rusya makamlarınca esir alınır. Ve tabii Amerika'nın tersine Rusya'da komünistler ona işkence yaparlar!

Şimdi Abel'in koz olarak kullanılma zamanı gelmiştir.

Filmin bundan sonraki bölümü, Donovan'ın aracılık ettiği casus değiş tokuşu öyküsüdür.

Pazarlıklar ve değiş tokuş Berlin üzerinden yürür. Biz bu arada Donovan'ın Doğu Almanya'da tutuklandığına tanık olduğu bir Amerikalı genci de, CİA ajanlarının tavsiyesine uymuyarak kendi insiyatifiyle nasıl pazarlık içine katıp, kurtardığını izleriz. Bunun için Alman Demokratk Cumhuriyeti makamları ile SSCB makamlarının, gizli servislerinin arasındaki çelişmelerden nasıl ustaca yararlandığını görürüz.

Casuslar köprüsü bütün Spielberg filmlerinde olduğu gibi temposu, oyunculuğu, kurgusu iyi bir Amerikan filmi. Anlattığı casusluk öyküsünde inandırıcı olmayan şey, Donovan'ın hem ABD hem Sovyet ve Doğu Alman casusluk teşkilatlarını parmağında oynatan uyanıklığı (tersi de geçerli, bu casusluk teşkilatlarının salaklığı) ve saf–lekesiz kahramanlığı.

Amerikan usulü patriotizm harhalde bunu gerektiriyor.

Bütün filmlerinde Amerikan tipi yaşamı öven, bir yerlerde mutlaka ABD bayrağına selam duran bir sahne sokuşturan Spielberg'i anlıyorum da, bu filmin uyarlama senaryosunda Joel kardeşlerin imzasının da bulunması beni şaşırttı, şaşırtıyor. Onları ben ABD patriotları olarak tanımadım bugüne kadar.

Herhalde filmin "yurtsever" tavrını desteklemek için olsa gerek film Oscarlardan eli boş dönmedi; En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Oscar'ı Abel'i oynayan Mark Rylance'a verildi.

The Hateful Eight
(ABD 2015)

Senaryo ve yönetmen: Quentin Tarantino
Müzik: Ennio Morricone
Kamera: Robert Richardson
Oyuncular: Samuel L. Jackson, Kurt Russell, Walton Goggins, Jennifer Jason Leigh, Tim Roth, Michael Madsen, Demián Bichir, Bruce Dern, Zoë Bell, Channing Tatum, James Parks,vd.

Tarantino "Hateful Eight " isimli kış westerninde aslında sekizden fazla karakteri "Minnie'nin Tuhafiye Dükkanı" isimli bir posta arabası dinlenme tesisinde yan yana getirip, hepsini birbirine vurdurtarak, birini de astırarak öldürüyor.

Film ABD'de iç savaş ertesinde Wyoming eyaletinde, Little Rock kasabasına seyahatlerinde kar fırtınasına tutulup, posta servisi dinlenme tesisinde dar bir mekan içinde karşılaşan, ilk anda tesdaüflerin yan yana getirdiği gibi görünen insanların öyküsü.

Film her biri bir başlıkla açıklanan altı bölümden oluşuyor:

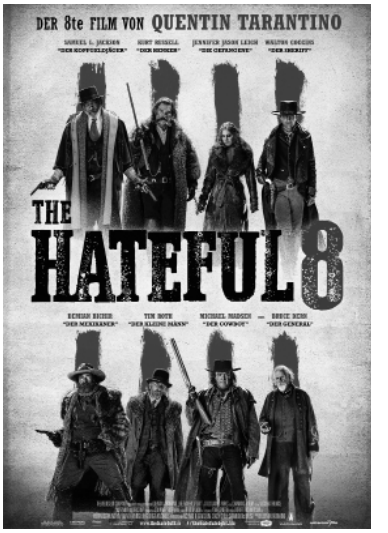

Birinci bölüm: Red Rock'a Son Posta Arabası:

Başı karla kaplı çarmıha gerilmiş bir İsa figürü ile başlayan bu bölümde filmin ilk dört karakteri ile tanışıyoruz. Kafasına ödül konmuş üç cesedi taşırken kar fırtınasına yakalanan ve atı ölen kafa avcısı albay Marquis Warren (Samuel L. Jackson.) O yoldan geçen ve O. B. Jackson (James Parks) isimli birinin sürdüğü posta arabasını durduruyor. Arabanın içinde kendisi de aynı zamanda kafa avcısı olan cellat John Ruth (Kurt Russell) ve onun Little Rock'ta asmaya götürdüğ esiri Daisy Domergue (Jennifer Jason Leigh) vardır. Karşılılklı bir güç denemesi ertesinde Warren de arabayolcuları arasına katılır. Arabada savaş sırasında kuzey ordusunda Abraham Lincoln saflarında albaylığa kadar yükselmiş olan Warren Ruth'a Abraham Lincoln imzasını taşıyan kendisine yöneltilmiş özel bir mektubu gösterir. Ruth büyük bir saygı ile yaklaşır mektuba.

İkinci bölüm: Silah Çocuğu.

Daisy'nin gözünde ise bu gibi "belgeler"in hiçbir saygınlığı yoktur. Tükürür Warren'in adeta kutsal mektubuna. Warren tarafından yumruklanır ve darbenin şiddeti ile ve arabadan dışarı düşer. Elinden Ruth'a kelepçeyle bağlı olduğu için, Ruth da onunla birlikte düşer. Seyahat kesilir. Ruth–Warren tartışması sürerken uzaklardan onlara doğru gelen bir adam çıkar ortaya: Yaklaşan kişi kendisinin Little Rock'un

yeni şerifi Chris Mannix (Walton Goggins) olduğunu söyler. Onun da atı ölmüştür. Kendisini arabaya almalarını ister. Ruth ve Warren şerif olduğuna inanmadıkları bu yeni yolcuya karşı bir ittifak kurarlar. Arabadaki konuşmalarda Mannix'in babasının Warren'in ünlendiği muharebede konfedarasyoncu güneyliler saflarının başını çeken komutan olduğunu öğreniriz. Warren'in kahramanlık öykülerinin bambaşka bir anlatımı daha vardır!

Üçüncü bölüm: "Minnie'nin Tuhafiye dükkanı"nda:

Kar iyice bastırır. Posta arabası "Minnie'nin tuhafiye dükkanı"na sığınır. Arabadan inenler dükkanda şu kişilerle karşılaşır: (*)Meksikalı Bob. (Demián Bichir) Bob'un anlatımına göre o, annesini ziyarete gittiği için dükkanda olmayan dükkan sahibi Minnie ve eşi Sweet Dave yerine, dükkana ve ahırdaki hayvanlara bakmaktadır. (*)Dağılmış konfedarasyon ordusunun eski komutanlarından general Sanford "Sandy" Smithers (Bruce Dern.) (*) Little Rock kasabasının yeni celladı olduğunu söyleyen "küçük adam" Oswaldo Mobray (Tim Roth) ve (*) kovboy Joe Gage (Michael Madsen.) Bir ilk tanışma ertesinde Ruth ve Warren güvenilmez buldukları Mobray ve Gage'i silahsızlandırırlar.

Herkesin herkese kuşkuyla yaklaştığı bir ortamda yenilen yemek sırasında Mannix Warren'deki mektubun sahte olduğu iddiasını atar ortaya. Warren bunun üzerine mektubu beyaz ırkçıların tacizinden kurtulmak için kendisinin yazdığını açıklar. Ruth bu açıklamadan çok rahatsız olur, kendini kandırılmış his etmektedir.

Warren yemek ertesinde güney ordusu eski generalini provoke etmeye başlar. Ona oğlunun güya son saatlerini anlatır. O son saatlerde generalin oğlu Warren'in esiri olarak karda çırılçıplak yürütülmüş, üstüne üstlük Warren onun ırzına geçmiştir. Fazla dayanamayan general silahını doğrultuncaya kadar Warren onu alnının çatından vurur.

Dördüncü bölüm: Domergue'ün Sırrı:

Bütün gruptakiler –iki kişi dışında– bu çatışma ile meşgulken, soba üstünde kaynayan kahve kabına biri tarafından zehir atılır. Domergue bu olayı izler. O. B. ve Ruth kahveden içerler ve acılar içinde kıvranarak, kan kusmaya başlarlar. Tasına kahve doldurmuş olan Mannix ise son anda farkına vararak kahveyi döker. Ruth kahveyi zehirleme işininin Domergue'nin işi olduğunu düşünerek ona vurmaya başlar. Ancak zehirlenmiş ve kuvvetten düşmüştür. Domergue onun tabancasını alarak Ruth'u vurur. Warren Domergue'in elinden silahı alır ve onu Ruth'un ölüsüne bileğinden kelepçeli olarak bırakır.

Warren kahvenin kimin tarafından zehirlendiğini ortaya çıkarmak için herkesi duvara dizer. Zehirleyen Mannix olamaz, çünkü o da kahve içmek için kupasını doldurmuş, diğerlerinin halini görünce içmekten vaz geçmiştir. Mannix ile Warren doğal müttefik haline gelirler. Mobray de olamaz, çünkü o bütün zaman piyano başındadır. Fakat Warren'in gözünde yine de güvenilmez biridir. Geriye Meksikali Bob ve koyboy Gage kalmaktadır. Başından beri Meksika'lının yalan söylediğinden kuşkulanan ve onun Minie ve Dave'i öldürdüğünü düşünen Warren Bob'u vurarak infaz eder. Daha sonra Domergue'i de zehirli kahveyle öldüreceğini söylediği zaman Joe Gage kahveyi kendisinin zehirlediğini iftiraf eder.

Bu arada mekan içinde o ana kadar hiç görmediğimiz, mekanın altındaki kilerde bütün zaman boyunca saklanmış olan bir başka kişi, Jody (Channing Tatum) girer devreye. Döşeme arasından ateş ederek Warren'i hayalarından vurur. Mobray gizlemiş olduğu silahla Mannix'i, yaralanan Mannix'de Mobray'i vurur. Mekan tam bir kan deryasıdır.

Beşinci bölüm: Dört Yolcu:

Bu bölüm günün erken saatlerine geri dönülen bir bölümdür. Bob, Gage, Jody ve Mobray bir atlı arabayla "Minnie'nin Tuhafiye Dükkanı"na gelirler. Dükkanda Minnie, Dave, yanlarında çalışan bir kişi dışında, Araba sürücüsü kadın ve önceden gelmiş olan general Smithers vardır. Dörtlü Smithers dışında herkesi öldürür. Jody Simithers'e kendisinin Daisy Domergue'in kardeşi olduğunu, Ruth'a tuzak kurup kız kardeşini ölümden kurtarmak için orda olduklarını söyler. Onu gözetim altında tuzağın bir parçası olarak kullanmak için hayatta bırakırlar. Cesetleri kuyuya atar, bütün izleri siler, beklemeye başlarlar. Posta arabasının sesi duyulduğunda Jody kilerde saklanır.

Altıncı bölüm: Siyah Adam/ Beyaz Cehennem:

Ağır yaralı olan Warren ve Mannix, Domergue, Gage ve ağır yaralı Mobray'ı silahla tehdit ederek kontrol altında tutmaktadır. Mannix, Jody eğer kilerden çıkmazsa Daisy Domergue'i vuracağını söyler. Jody kiler kapısını açıp kafasını çıkardığında Warren onu vurur. Daisy Domergue 15 çete üyesinin daha yolda olduğunu söyleyerek, Mannix'in eğer yaşamak istiyorsaWarren'i vurmasını ondan ister. Ayrıca orada kafasına ödül konmuş ona yakın ceset vardır. Mannix, Warren'i vurması halinde bu cesetlerin kafa paralarını da alabilir. Bu arada Gage masa altına sakladığı bir silaha davranır, fakat aynı anda ateş eden Mannix ve Warren tarafından vurulur. Warren, Daisy Domergue'i de vurmak ister. Nişan alıp tetiği çeker. Fakat kurşunu kalmamıştır. Hem Mannix, hem Warren aşırı kan kaybından ölüme yakındır. Sık sık kendilerinden geçmektedirler. Daisy Domergue, Ruth'un kolunu bir machete ile keserek onunla bağını kopartır. O Mannix'in elinden silahını almaya çalışırken, kendine gelen Mannix onu vurur. Artık her biri ağır yaralı ölümü bekleyen üç kişi vardır mekanda. Silahı ve kurşunu olan tek kişiMannix'tir. Warren, Mannix'i Daisy Domergue'i vurup öldürmek yerine, –Ruth'un anısına– asarak öldürme konusunda ikna eder. Öyle de yaparlar. Domergue'i asarak öldürdükten sonra ölümü beklerken yaptıkları son iş, Mannix'in sahte Lincoln mektubunu okuması ve Warren'in detaylar konusundaki titizliğine hayranlığını belirtmesidir. Acaba gerçekten sahte midir Lincoln'ün mektubu?

Hateful Eight, bütün filmleri kan ve şiddet dolu Tarantino'nun –Sonuçta 20 kişiden az insanın öldüğü. Bu anlamda şiddetin boyutunun çok olmadığı ve fakat her bir şiddet/öldürme olayının detayları ile işlenmesi sonucu– en kanlı ve şiddet dolu filmi. İnsanın insanın kurdu olduğu tezinin filme yansıması Hateful Eight. En iyi bölümlerinde ırkçılığın ne kadar yaygın ve çeşitli olduğunu gösteren bir film. Hateful Eight aynı zamanda ne yaptığını bilen, güçlü kadın figürleri ile ve pozitif tek kahramanının olmaması ile de western janrını sorgulayan, yeniden yazan bir film.

Tarantino filmlerini, onun abartılı tavrını seviyorsanız seveceğiniz, yoksa "bu ne ya?" deyip, belki yarısında terk edip çıkacağınız bir film hateful Eight. Tarantinesk bir film.

En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu; En İyi Kamera/Görüntü Yönetmeni; En İyi Film Müziği kategorilerinde 2016 Oscar adayları arasındaydı Hateful Eight.

Sonuçta Ennio Morricone, 2007'de aldığı "Onur Oscarı"ndan sonra, 2016'da nihayet altıncı adaylığında 88 yaşında ilk kez En İyi Film Müziği Oscar'ını aldı. İyi de oldu. Aslında bu ödül geç kalmış ve kuşkusuz Morricone'nin en iyi film müziğine verilmiş bir ödül değil. Çünkü bence onun daha önceki adaylıklarındaki müzikleri içinde Hatefull Eight'teki müziğinden çok daha iyileri vardı.

Daha Önce hakkında yazmış olduğum;

*"**Spectre**" (Güney sayı 75, s. 95-96) En iyi özgün film şarkısı ("Writings on the wall" Jimmy Napes ve Sam Smith) Oscar'ını;

*"**İnside Out**" (Güney sayı 75. s. 92-93) En İyi Animasyon Filmi Oscar'ını;

*"**Ex Machina**" (Güney sayı 73, s. 85-87) En İyi Görsel Efekt Oscar'ını aldı;

*"**Amy**" (Güney sayı 74, s. 94) En İyi Belgesel Film Oscar'ını aldılar.

2016'nın en çok Oscar ödüllü filmi ise, ilk bölümlerindeki faşistoid yaklaşımları nedeniyle hiç görmek istemedeğim Mad Max filmlerinin bilmem kaçıncısı "Mad Max/Öfkeli Yollar" oldu.

Mad Max/Öfkeli Yollar

–En İyi Kostüm Tasarımı (Jenny Beavan),

–En İyi Ses Kurgusu,

–En İyi Ses Miksajı,

–En İyi Kurgu (Margaret Sixel),

–En İyi Yapım Tasarımı,

–En İyi Makyaj kategorilerinde toplam 6 Oscar aldı.

Yabancı Dilde En İyi Film kategorisinde bu yıl Türkiye'li genç bir kadın yönetmenin, Deniz Gamze Ergüven'in, senaryosunu da kendisinin yazdığı, Fransa adına yarışmaya katılan ve konusu Türkiye'den olan "Mustang" adlı filmi de Oscar adayıydı.

Bu kategorideki Oscar ödülü, Macar Yönetmen Laszlo Nemes'in "**Son of Saul**" isimli filmine gitti.

Haziran başı 2016 ■

■ **MERAY ÜLGEN**

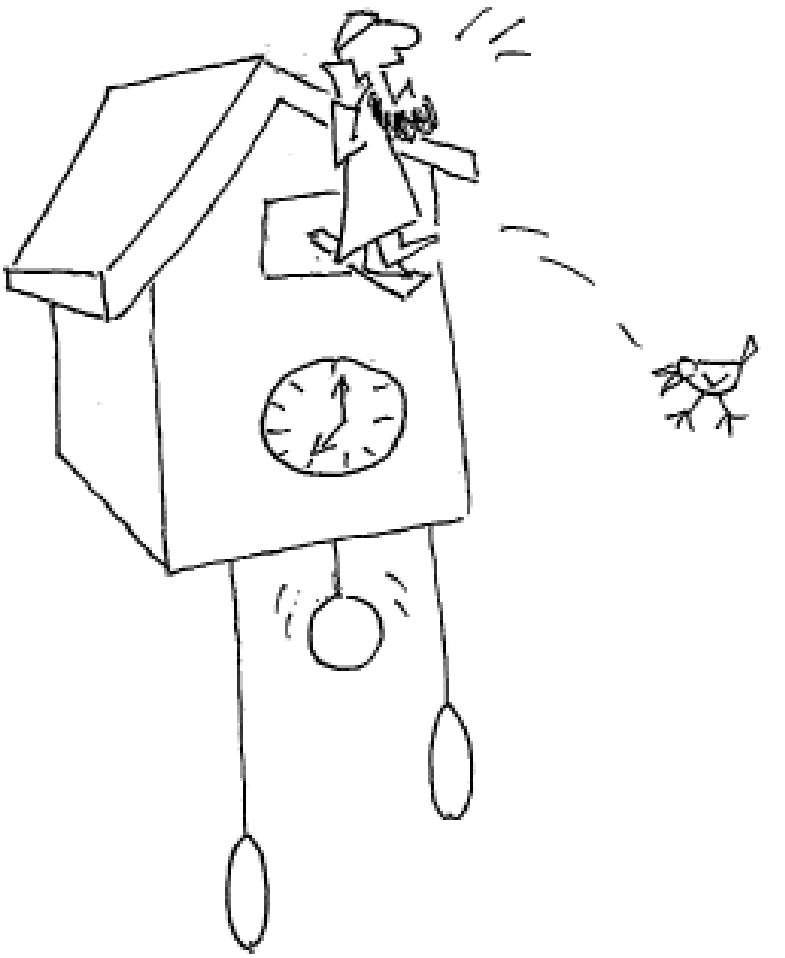

DÖNÜŞÜM YAYINLARINDAN ÇIKTI!

"Asırlardır din üzerine çok şeyler söylendi, yazıldı. Hâlâ yazılıyor ve daha çok şeyler yazılacak. Biz bu araştırma ile din sorununu Marksist açıdan irdelemeye çalışacağız. Sosyalizmin geçici yenilgisi, milliyetçilik ve dine yönelişi artırdı. Nerdeyse hayatın her alanında bu sorun ile yüz yüze kalmaktayız. Bir taraftan açlık, yoksulluk ve sefalet artarken, diğer taraftan bundan çıkış yolu olarak sömürü sistemleri insanların bu gerçek dünyanın nimetlerine duyduğu ihtiyacı başka hayali dünyalara havale etmektedir. Bu eylemlerinde elbirliği ile yoğun bir faaliyet yürütmektedirler. Amaç "büyük insanlığın" yoksulluk ve sefaletinin kendilerinin zenginliğinin kaynağı olduğu gerçeğinin üstünü örtmek, gizlemektir." (Önsözden...)

İsteme Adresi:
Dönüşüm Yayınları
Sultaniye Mah. Doğan Araslı Bul.
Hanplus İş Mer. No: 150, Kat: 12, Ofis No: 316
Esenyurt/İstanbul

Tel.: (0212) 620 67 57- (0530) 973 73 95
e-Mail: donusumyayinlari@gmail.com

GÜNEY DERGİSİ YAZARLARINDAN ALİ ÖZENÇ ÇAĞLAR'IN YENİ ROMANI

SULAR KURUYUNCA

ÇIKIYOR!

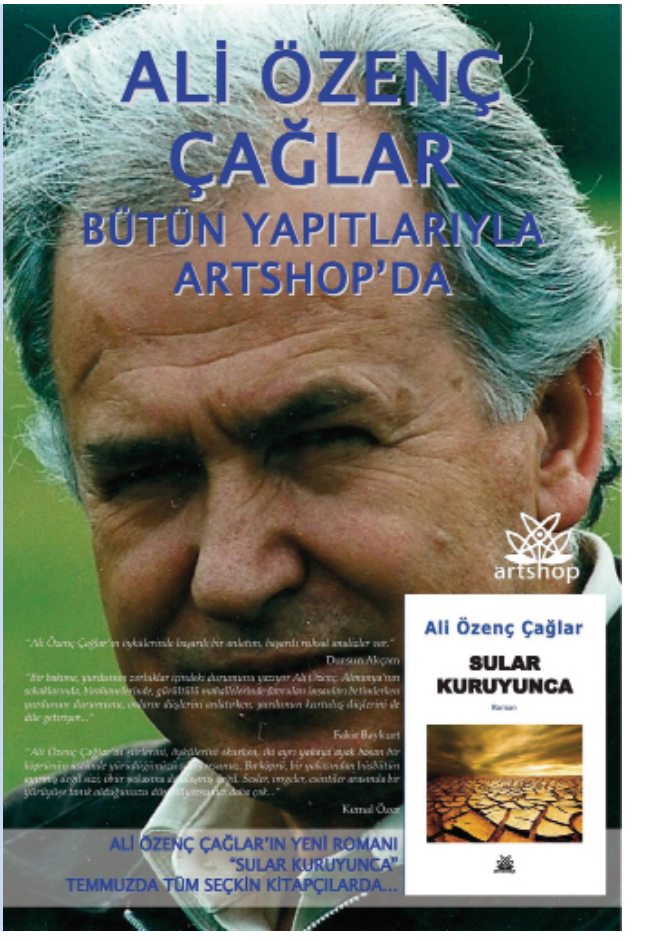

Genco Gülan, *Ege Denizi'nde hayatını kaybeden sığınmacıların anısına yapılan 'İsmi Yok' Sergisiden, Sergi Küratörü Ekin Anıl, Bodrum Aya Nikola Kilisesi Destekleyen kuruluşlar: Bodrum İnsanca Yaşam Derneği ve Bodrum Belediyesi*